

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO FAKULTETAS
PERSONALO VADYBOS IR ORGANIZACIJŲ PLĖTROS KATEDRA

SAULIUS IVAŠKEVIČIUS

JAUNŲJŲ ŪKININKŲ ĮSIKŪRIMO PROJEKTŲ
INOVATYVUMO VERTINIMAS

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas

Prof. dr. A. Baležentis

Vilnius, 2009

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO FAKULTETAS
PERSONALO VADYBOS IR ORGANIZACIJŲ PLĖTROS KATEDRA

JAUNŲJŲ ŪKININKŲ ĮSIKŪRIMO PROJEKTŲ
INOVATYVUMO VERTINIMAS

Viešojo administravimo magistro baigiamasis darbas
Studijų programa 62603S204

Vadovas

Prof. dr. A. Baležentis

2009 10

Recenzentas

Atliko

VAmn-8-01 gr. stud.

S. Ivaškevičius

2009 12

2009 10

Vilnius, 2009

TURINYS

IVADAS.....	10
1. TEORINIAI INOVACIJŲ PAGRINDAI.....	13
1.1. Inovacijų apibūdinimas.....	13
1.2. Inovacijų klasifikavimas.....	17
1.3. Kaimo vystymo inovacijų problematika.....	20
1.3.1. Inovacijų kryptys kaimo vystyme.....	20
1.3.2. Inovacijų proceso etapai.....	22
1.3.3. Inovacijos – socialinis procesas.....	24
1.3.4. Inovacija kaip rezultatas.....	26
1.3.5. Inovacijos ir specifinis kontekstas.....	28
2. INOVACIJŲ POTENCIALO STATISTINĖ ANALIZĖ.....	32
2.1. Inovacijos Europos Sąjungoje.....	32
2.2. Inovacijos Lietuvos Respublikoje.....	36
2.3. Inovacijos Lietuvos kaime.....	43
2.3.1. Kaimo vystymo pokyčiai.....	43
2.3.2. BPD projektų inovatyvumas.....	46
2.3.3. Kaimo plėtros programos kryptys ir priemonės.....	50
2.3.4. KPP projektų inovatyvumas.....	53
3. INOVATYVIŲ JAUNŲJŲ ŪKININKŲ ĮSIKŪRIMO PROJEKTŲ TYRIMAS.....	55
3.1. Tyrimo metodika ir organizavimas.....	55
3.2. Statistinė inovatyvių projektų analizė pagal priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“.....	58
3.2.1. Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas.....	63
3.2.2. Specializuotų ūkių įkūrimas.....	64
3.2.3. Mišrių ūkių įkūrimas.....	67
3.2.4. Ekologinių ūkių įkūrimas.....	68
3.2.5. Energetinių augalų ūkių įkūrimas.....	69
3.2.6. Netradicinės specializacijos ūkių įkūrimas.....	69
3.2.7. Jaunųjų ūkininkų ūkių modernizavimas, vystymas ir plėtra.....	70
3.2.8. Kiti projektai.....	72
3.3. Inovatyvumo vertinimo metodikos parengimas bei skalės sudarymas projektams	

vertinti.....	74
3.4. Inovatyvumo vertinimo metodikos SSGG analizė.....	78
4. INOVATYVUMO VERTINIMO PROCEDŪROS TOBULINIMAS BEI KAIMO VYSTYMO PERSPEKTYVOS	82
4.1. Inovatyvumo vertinimo procedūros tobulinimas.....	82
4.2. Inovacinių projektų Lietuvos kaimo vystyme perspektyvos.....	85
IŠVADOS IR SIŪLYMAI.....	89
LITERATŪRA.....	94
ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS.....	102
SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA.....	103
SANTRAUKA ANGLŲ KALBA.....	104
PRIEDAI.....	105

PRIEDAI

1 priedas. Pagrindinės sąvokos.....	105
2 priedas. Kaimo vystymo problemų klasikinių ir naujų sprendimo būdų palyginimas.....	111
3 priedas. Pagrindiniai mokslo ir technologijų plėtros rodikliai Lietuvoje 2003-2007 m.....	114
4 priedas. MTTP darbuotojai Lietuvoje 2003-2007 m.....	115
5 priedas. Darbuotojai, dalyvaujantys MTTP, pagal mokslo sritis Lietuvoje 2006-2007 m.....	115
6 priedas. Tyrėjai, jų mokslo laipsniai ir pedagoginiai vardai Lietuvoje 2004-2006 m.....	116
7 priedas. Tyrėjai pagal amžių Lietuvoje 2007 m.....	116
8 priedas. MTTP išlaidų pasiskirstymas Lietuvoje 2004-2007 m.....	116
9 priedas. MTTP išlaidos pagal sektorius ir šaltinius Lietuvoje 2003-2007 m. (mln. litų).....	117
10 priedas. Pateiktos patentinės paraiškos Lietuvoje 2004-2007 m. (Patentų biuro duomenys)....	117
11 priedas. Įregistruotos išimtinės teisės Lietuvoje 2004-2007 m. (Patentų biuro duomenys).....	118
12 priedas. Lietuvos inovacinės įmonės 2004–2006 m. (procentais nuo visų įmonių).....	118
13 priedas. Produkto ir technologinio proceso novatoriai Lietuvoje 2004-2006 m.....	119
14 priedas. Bendradarbiavusios įmonės Lietuvoje 2004-2006 m.	119
15 priedas. Šalies įmonių inovacinė veikla 2004-2006 m. (procentais nuo inovacinių įmonių)....	120
16 priedas. Finansinė institucijų parama inovacijoms Lietuvoje 2004-2006 m.	120
17 priedas. Nutraukti ir vėluojantys inovaciniai projektai (procentais nuo inovacinių įmonių)....	121
18 priedas. Šalies įmonės, diegusios inovacijas 2004-2006 m. (procentais nuo visų įmonių).....	121
19 priedas. Bendra BPD statistika (2009 m. balandžio 30 d.).....	122
20 priedas. Lietuvos KPP įgyvendinimas (2009 04 29 d.).....	123
21 priedas. Lėšų panaudojimas Lietuvos KPP 2007-2013 m. priemonių planui (2009 04 24 d.)..	125
22 priedas. Priemonės "ŽŪV modernizavimas" inovatyvumo kriterijų apibūdinimas.....	127
23 priedas. Priemonės "Miškų ekonominės vertės didinimas" inovatyvumo kriterijų apibūdinimas.....	129
24 priedas. Priemonės "Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas" inovatyvumo kriterijų apibūdinimas.....	130
25 priedas. Priemonės "KT veiklos skatinimas" inovatyvumo kriterijų apibūdinimas“.....	131
26 priedas. Pasirašytos sutartys. Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas (2009 04 11 d.).....	133
27 priedas. Paramos paraiškos forma.....	159

LENTELĖS

1 lentelė. Mokslo apie inovacijas raida.....	16
2 lentelė. Inovacijų klasifikacijos.....	18
3 lentelė. Inovatyvumo vertinimo kriterijai.....	18
4 lentelė. Nauja kaimo paradigma.....	45
5 lentelė. Tyrimo objektai pagal atskiras Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento (BPD) Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemones.....	48
6 lentelė. Ūkininkai, su kuriais pasirašytos sutartys dėl projektų įgyvendinimo pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ (2009 m. balandžio 11 d.).....	60
7 lentelė. Visų pateiktų pagal KPP priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ projektų pasiskirstymas pagal teikiamos paramos dydį (2009 m. balandžio 11 d.).....	61
8 lentelė. „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ tipo projektų pasiskirstymas pagal teikiamos paramos dydį (2009 m. balandžio 11 d.).....	63
9 lentelė. Specializuotų ūkių įkūrimas (2009 m. balandžio 11 d.).....	64
10 lentelė. Specializuotų ūkių įkūrimo projektų pasiskirstymas pagal specializaciją ir teikiamos paramos dydį (2009 m. balandžio 11 d.).....	66
11 lentelė. Mišrios paskirties žemės ūkio produktų gamybos ūkių įkūrimo projektų pasiskirstymas pagal teikiamos paramos dydį (2009 m. balandžio 11 d.).....	67
12 lentelė. Ekologinių ūkių įkūrimo projektų pasiskirstymas pagal specializaciją ir teikiamos paramos dydį (2009 m. balandžio 11 d.).....	68
13 lentelė. Energetinių augalų ūkių įkūrimo projektų pasiskirstymas pagal teikiamos paramos dydį (2009 m. balandžio 11 d.).....	69
14 lentelė. Netradicinės specializacijos ūkių įkūrimo projektų pasiskirstymas pagal teikiamos paramos dydį (2009 m. balandžio 11 d.).....	70
15 lentelė. Jaunųjų ūkininkų ūkių modernizavimo, vystymo ir plėtros projektų pasiskirstymas pagal specializaciją ir teikiamos paramos dydį (2009 m. balandžio 11 d.).....	71
16 lentelė. Kitų projektų pasiskirstymas pagal teikiamos paramos dydį (2009 m. balandžio 11 d.).....	72
17 lentelė. KPP priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ inovatyvumo kriterijų apibūdinimas...75	75
18 lentelė. Projektų inovatyvumo vertinimo skalė pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų	

programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“.....	76
19 lentelė. Projekto IV dalies papildymai projekto inovatyvumo vertinimui optimizuoti	82
20 lentelė. Projekto VI dalies papildymai projekto inovatyvumo vertinimui optimizuoti	83
21 lentelė. Projekto VIII dalies papildymai projekto inovatyvumo vertinimui optimizuoti.....	84

PAVEIKSLAI

1 pav. Tyrimų ir inovacijų sąveika.....	14
2 pav. Kaimo vietovės plėtros spiralė.....	28
3 pav. Inovacijos ir specifinis teritorijos kontekstas.....	30
4 pav. Suvestinis inovacijų diegimo indeksas 2008 m.....	34
5 pav. Suminio inovatyvumo indekso raida 2004-2007 m.....	35
6 pav. ES šalių inovacijų veiklos konvergencija 2003-2007 m.....	35
7 pav. Globalūs inovacijų sistemų klasteriai 2007 m.....	37
8 pav. Išlaidų MTEP dinamika Lietuvoje 1995-2007 m., procentais nuo BVP.....	38
9 pav. Inovacinės įmonės ir jų apyvarta Lietuvoje 2006 m., procentais.....	40
10 pav. Aukštųjų ir vidutiniškai aukštų technologijų sektoriaus sukurtos pridėtinės vertės dalies pokyčiai pramonės sektoriuje pridėtinėje vertėje Lietuvoje 2003-2007 m., procentais.....	41
11 pav. Inovacijų sistemos Lietuvoje institucinė schema.....	42
12 pav. Gyventojų skaičiaus pokyčiai Lietuvoje 1959-2007 m.	44
13 pav. ES teikiamos paramos Lietuvai pagal BPD pasiskirstymas procentais.....	46
14 pav. Ūkio subjektų inovatyvumo lygis Lietuvoje 2004-2006 m.....	49
15 pav. Naujų technologijų kūrimo kliūtys Lietuvoje 2004- 2006 m.....	49
16 pav. Tyrimo modelis.....	57
17 pav. Pasirašyta sutarčių pagal KPP priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ procentais (2009 m. balandžio 11 d.).....	60
18 pav. Skirta parama pagal KPP priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ litais (2009 m. balandžio 11 d.).....	61
19 pav. Jaunųjų ūkininkų skaičiaus ir teikiamos paramos santykis (2009 m. balandžio 11 d.).....	62
20 pav. Jaunųjų ūkininkų skaičiaus ir teikiamos paramos jaunųjų ūkininkų įsikūrimui pasiskirstymas (2009 m. balandžio 11 d.).....	64
21 pav. Pasirašyta specializuotų ūkių įkūrimo sutarčių, pagal projektų skaičių, procentais (2009 m. balandžio 11 d.).....	65
22 pav. Vidutinio paramos dydžio atskiroms projektų tipams palyginimas	73
23 pav. Projektų tipų pasiskirstymas pagal teikiamos paramos dydžio grupes	73
24 pav. Inovatyvumo vertinimo metodikos parengimo modelis.....	74

SANTRUMPOS

- Agentūra** - Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos.
- BPD** – Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemonės.
- EŽF** – Europos žuvininkystės fondas.
- EŽUFKP** – Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai.
- EŽUOGF** – Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijos fondas.
- FADN** – Ūkių apskaitos duomenų tinklas.
- GAAB** – Gera agrarinė ir aplinkosaugos būklė.
- GŪP** – Geros ūkininkavimo praktikos reikalavimai.
- IAKS** – Integruota administravimo ir kontrolės sistema.
- KPP** – Lietuvos kaimo plėtros 2007 – 2013 metų programos priemonės.
- KT** – Kaimo turizmas
- LEPA** – Lietuvos ekonominės plėtros agentūra.
- LVPA** – Lietuvos verslo plėtros agentūra.
- LIC** – Lietuvos inovacijų centras.
- MTP** – Mokslo technologijų parkai (slėniai).
- OECD** – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija.
- RVASVT** – Rizikos veiksnių analizės ir svarbiųjų valdymo taškų sistema.
- SAPARD** – ES Specialiosios žemės ūkio ir kaimo plėtros programos.
- ŠMM** – Švietimo ir mokslo ministerija.
- TMTPPA** – Tarptautinių ir technologinių plėtros programų agentūra.
- ŪM** – Ūkio ministerija
- ŽOFI** – Žuvininkystės orientavimo finansinis instrumentas.
- ŽŪM** – Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija.
- ŽŪN** – Žemės ūkio naudmenos.
- ŽŪV** – Žemės ūkio valdos

IVADAS

Darbo temos aktualumas. Vienas pagrindinių žemės ūkio konkurencingumo didinimo bei kaimo plėtros (vystymo) faktorių yra inovacijos. Paramos mokslui ir inovacijų diegimui stygius gali nulemti ilgalaikį technologinį žemės ir maisto ūkio atsilikimą, o tuo pačiu ir šalies bendrą technologinį atsilikimą. Šiuo metu žemės ir maisto ūkio, taip pat kaimo plėtros srities inovacijas būtina integruoti į bendrąją ES inovacijų strategiją. 2006 m. gegužės 28–30 d. Kremso mieste, Austrijoje, įvykusiame ES šalių Žemės ūkio ministrų susitikime „*Kaimas. Gyvenimas. Ateitis*“, kurio pagrindinė tema – inovacijos ir diversifikacija: pagrindiniai Europos žemės ūkio konkurencingumo faktoriai,– buvo pabrėžta, „kad rengiamos ES inovacijų strategijos turi būti orientuotos ne tiek į atskirų sektorių pažangą, bet nukreiptos į visus žemės, maisto ūkio ir kaimo daugiafunkcinės plėtros procesus, užtikrinančius gyvenimo lygio kėlimą“ (Prunskienė, 2006).

Inovacijų aktualumą įvertino ir Europos Komisija. Siekdama paskatinti socialinį ir ekonominį kūrybingumą, Europos Komisija 2009 metus nutarė paskelbti Europos kūrybos ir inovacijų metais (2009-ieji – inovacijų metai, 2008). „Šiuolaikinis pasaulis reikalauja pabrėžti geresnį žinių naudojimą ir greitą inovacijų taikymą, ugdyti kūrybinius sugebėjimus ir į tai įtraukti visus gyventojus, aiškindama savo sprendimą rašo Europos Komisija“ (2009-ieji – inovacijų metai, 2008).

Penkioliktoji Lietuvos Respublikos Vyriausybė, taip pat įvertino inovacijų politikos aktualumą, numatytais 2009 metais atlikti uždaviniais (Penkioliktosios vyriausybės programa, 2008):

1. Sukurti inovacijų plėtros Lietuvoje sistemos teisinę bazę, aiškiai apibrėžiant inovacijų politiką ir strategiją.
2. Įsteigti nuolatinę instituciją – Mokslo, technologijų ir inovacijų agentūrą.
3. Prie didžiausių pasaulinių technologinių parkų įkurti Investicijų pritraukimo fondo („Invest in Lithuania“) atstovybes.
4. Diegti inovacijų čekių sistemą, įsteigti rizikos kapitalo fondą, teikiančią inovatyvioms įmonėms labai mažas paskolas (mikrokreditus) ir rizikos kapitalą.
5. Apibrėžti bendrąją mokslo ir technologijų parkų veiklos politiką ir strategiją.

Programoje numatyta skatinti inovacijų politiką, taip pat ir inovacijas kaime, pavyzdžiui, „skatinti inovacijų diegimą ir didesnės pridėtinės vertės kūrimą visame kaimo sektoriuje“

Darbo naujumas. Tyrimų, kuriuose būtų išnagrinėtos jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektų inovatyvumo vertinimo problemos, nėra atlikta. Inovaciniai tyrimai Lietuvoje koncentruojasi daugiausia ties inovacijų skatinimo politika, inovacijomis versle ir nacionaline inovacijų skatinimo sistema.

Tyrimo problema. Šiuo metu dar nėra sukurta vieningos inovatyvumo kaimo vystyme vertinimo metodikos. Žemės ūkio ministerija yra patvirtinusi projektų paramai gauti inovatyvumo vertinimo metodiką tikrai keturioms priemonėms iš dvidešimt šešių Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonių: „Žemės ūkio valdų modernizavimas“, „Miškų ekonominės vertės didinimas“, „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“, „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“, tačiau minėtoms priemonėms paruoštos metodikos iki šiol nėra taikomos ūkininkų pateiktų projektų vertinime. Projektams, pateikiamiems pagal kitas dvidešimt dvi priemonės, jokia inovatyvumo vertinimo metodika dar nėra paruošta. Kaip atlikti inovatyvumo vertinimą kaimo vystyme, vertinant projektų, pateiktų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos pirmą kryptį: „Žemės, maisto ūkio ir miškininkystės sektoriaus konkurencingumo didinimas“, priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, yra svarbiausias šio tyrimo probleminis klausimas.

Tyrimo objektas. Tyrimo objektu buvo pasirinkti jaunųjų ūkininkų, pateikti iki 2009 m. balandžio 11 d. pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos pirmą kryptį: „Žemės, maisto ūkio ir miškininkystės sektoriaus konkurencingumo didinimas“, priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ projektai (paraiškos).

Tyrimo dalykas. Tyrimo dalyką iš esmės apibūdina temos pavadinimas – jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektų inovatyvumo vertinimas.

Darbo tikslas. Darbo tikslas – išanalizuoti jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektų inovatyvumo vertinimo problemas.

Darbo uždaviniai. Siekiant aukščiau minėto pagrindinio darbo tikslo, buvo iškelti šie uždaviniai:

1. Atlikti projektų, pateiktų pagal priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ analizę.
2. Apibrėžti inovatyvumo kriterijus bei sudaryti projektų pagal priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ inovatyvumo metodiką ir vertinimo skalę.
3. Atlikti siūlomos priemonei „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ inovatyvumo vertinimo metodikos SSGG analizę.
4. Patobulinti inovatyvumo vertinimo procedūras.

Hipotezė. Parama pagal paraiškas, projektų įgyvendinimui pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos pirmą kryptį: „Žemės, maisto ūkio ir miškininkystės sektoriaus konkurencingumo didinimas“, priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, iš esmės yra skiriama stambesniems galimai inovatyviems projektams, t.y. jaunesiems ūkininkams turintiems stambesnius ūkius¹.

Šaltiniai. Analizuojant pasirinktą mokslinio tiriamojo darbo temą, remiamasi Europos Sąjungos

¹ Paramos teikimo schema panaši į bankų teikiamą kreditavimo sistemą; stambesniems ūkininkams – didesnė paramos suma (autorius pastaba)

bei Lietuvos Respublikos norminiais teisės aktais. Didelis dėmesys skiriamas autoritetingų Mykolo Romerio universiteto, Lietuvos žemės ūkio universiteto, Vilniaus universiteto, Vytauto Didžiojo universiteto, kitų Lietuvos bei užsienio mokslininkų monografinių darbų bei straipsnių analizei. Dėl tiriamos problemos aktualumo gausiai naudojamosi periodine literatūra: straipsniais iš laikraščių, žurnalais. Mokslinio tiriamojo darbo tema sukoncentruota nagrinėti Lietuvos mastu, tačiau darbas neapsiriboja tik lietuviškojo modelio analize – lyginama su kitomis šalimis, pateikiamos užsienio autorių publikacijos.

Taip pat naudojamosi Lietuvos ir užsienio institucijų paskelbta informacine medžiaga: Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos, Nacionalinės mokėjimų agentūros prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos, Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos vyriausybės ir kitais internetiniais tinklalapiais.

Tyrimo metodai. Atliekant tirimą daugiausia remiamasi šiais metodais: analizės, loginiu – analitiniu, sisteminės ir dokumentų analizės, SSGG analizės, ekspertiniu bei lyginamuoju. Šių metodų kompleksinis panaudojimas turi didelę reikšmę tyrimo metu gautų apibendrinimų ir išvadų teisingumui bei patikimumui.

Struktūra. Darbą sudaro įvadas, keturios dalys, kurios dar smulkinamos į potemes, išvados ir pasiūlymai, literatūros sąrašas bei santrauka lietuvių ir užsienio (anglų) kalba. Pirmojoje dalyje atskleidžiama inovacijos samprata, inovacijų klasifikacija bei nagrinėjama inovacijų kaimo vystyme problematika. Antrojoje dalyje atliekama inovacinio potencialo statistinė analizė. Trečiojoje dalyje atliekamas inovacijų kaimo vystyme tyrimas. Paskutinėje ketvirtojoje dalyje pateikiami siūlomi projektų papildymai, apžvelgiamos perspektyvos. Išvadose pateikiamos svarbiausios ir pagrindinės mintys bei pasiūlymai. Darbo apimtis: 104 puslapiai, 24 paveikslai, 21 lentelė, 27 priedai.

1. TEORINIAI INOVACIJŲ PAGRINDAI

1.1. Inovacijų apibūdinimas

Sugebėjimas pamatyti nenaudojamus arba blogai naudojamus gamtos, kapitalo ir žmonių išteklius bei pasinaudoti jais – padaryti naują, neregėtą, nematytą, nenumatytą sprendimą – yra šiandieninės ekonomikos esmė. Naujovės ir investicijos tampa pagrindiniais ekonomikos plėtros dinamikos veiksniais. Pasak G.Jucevičiaus, „inovacijos² tampa esminiu veiksniumi, lemiančiu individų, organizacijų ir bendruomenių ekonominį konkurencingumą ir socialinę gerovę“ (Jucevičius G., 2007, p.5).

Norint aiškiau suvokti termino „inovacija“ turinį, reikėtų žvilgtelėti į istorijos puslapius. Jau antikos filosofai (pvz. Ciceronas) vartojo inovacijų sąvoką (Petlickaitė R., 2007 p. 5).

Žodis „inovacija“ kilęs iš lotyniško žodžio „*innovatio*“, kuris reiškia atsinaujinimą arba naują darinį, ir suprantamas kaip naujos idėjos išvystymas ir jos įgyvendinimas praktikoje. Inovacijos esmė yra naujos idėjos praktinis pritaikymas.

Ieškant žodžio „inovacija“ kilmės, sugrįžtama į XV amžių. Šis žodis yra kilęs iš Vidurio Prancūzijos teritorijoje tuo metu vartoto žodžio „*inovacyon*“, kuris reiškia „atnaujinimas“ arba „naujo pavidalo suteikimas esančiam daiktui“. Užsienio kalbose vartojami šie terminai: anglų kalboje – „*innovation*“ ir „*novation*“; rusų – „*инновация*“ ir „*нововведение*“.

Tuo tarpu lietuvių kalbos žodynuose yra vienas terminas „naujovė“. Visgi būtų tikslinga išskirti atskirus terminus, turinčius skirtingas prasmes, nes inovaciją reikia suprasti kaip procesą, o naujovę kaip to proceso rezultatą (naujas produktas, nauja technologija, gamybos ar vadybos organizavimo metodas).

Mokslinėje literatūroje vieno inovacijų sąvokos apibūdinimo nėra, įvairūs autoriai pateikia išsamesnius ir apibendrinančius arba kartais gana trumpus apibrėžimus.

Pavyzdžiui, amerikiečių mokslininkas W. R. Maclaurin siūlo tokį inovacijų apibūdinimą: „Kai išradimas yra komercializuotas taip, kad produktas yra pradėtas gaminti arba pagerintas, jis tampa inovacija“ (A.Jokubavičius ir kt., 2003, p. 5).

Prof. P. Kulviecas pateikia tokį apibendrintą inovacijos apibrėžimą: „Inovacija apskritai reiškia kompleksinį kūrimą, vystymą, visuotinį paplitimą ir efektyvų naujovių naudojimą įvairios žmonių veiklos sferose“ (A.Jokubavičius ir kt., 2003, p. 5, 2005, p. 9). Jis siūlo inovaciją vertinti dviem aspektais: kaip

² Pagrindinių sąvokų apibrėžimai pateikti 1 priede.

reiškinių ir kaip procesą. Pirmu atveju inovacija yra bet koks tikslinis pakeitimas, kuriuo siekiama pakeisti tiriamo objekto būklę jį tobulinant. Antru atveju inovacija – tai procesas, apimantis tyrimą, rengimą, valdymą ir stabilų funkcionavimą, siekiant gauti tam tikrą efektą. Turint omeny, kad procesas yra veikla, tai inovacinė veikla – veikla, kurios tikslas – mokslo tyrimų rezultatų ir išradimų panaudojimas, siekiant išplėtoti ir atnaujinti gaminamų prekių (paslaugų) nomenklatūrą, tobulinti technologijas ir jų gamybą su tolimesniu diegimu vidaus ir užsienio rinkose.

Anot Europos Sąjungos mokslinių tyrimų ir plėtros kooperacijos programos EURIKA, inovacija traktuojama kaip procesas, kuriame tyrimų eigoje gautos žinios transformuojamos į naujus produktus ar paslaugas (1 pav.).

Šaltinis: A.Jakubavičius ir kt., 2005, p. 9, 2008, p. 7

1 pav. Tyrimų ir inovacijų sąveika

Japonijos vadybos sistemos specialistas K. Urabe pateikia tokį inovacijų turinio apibūdinimą: „Inovacijas sudaro naujų idėjų generavimas ir jų įgyvendinimas naujų gaminių, procesų ar paslaugų, kurie sąlygoja tiek nacionalinės ekonomikos ir užimtumo didėjimą, tiek pelno didėjimą inovacijas diegiančiai kompanijai”.

A. Jakubavičius inovaciją apibūdina gan lakoniškai: „Inovacija – tai funkcinė, iš esmės pažangi naujovė, orientuota į seno pakeitimą nauju“ (A.Jakubavičius ir kt., 2003, p. 5-7, B.Melnikas ir kt., 2000, p. 6).

Išsamiausią inovacinių procesų aprašymą yra pateikęs J.Schumpeter. J.Schumpeter, kuriam priskiriamas sąvokos „inovacija“ tėvo vaidmuo (1912 m.), inovacijas suprato kaip nuolatinio atnaujinimo elementą, tačiau kartu išvelgė ir destruktivumo elementą santykyje su esamomis ekonominėmis tvarkomis. Pasak J.Schumpeter, - „konkurencija, elgesys ir sambūvio formų pasikeitimas lemia senų įmonių mirimą ir naujų atsiradimą“ (Jakobsen H.S., Reksdorf S.O., 2003, p. 87).

Kalbant apie inovacijos sąvokų interpretavimą ir apibūdinimą, būtina pabrėžti, kad, anot J. Schumpeter, inovacijos yra daugiau ekonominis nei technologinis reiškinys. Koks bebūtų technologinis

atradimas, jis nebus laikomas inovacija, jei nelems ekonomikos ar gryno pelno didėjimo. Tam, kad inovacijas vykdanči įmonė galėtų sukurti gryną pelną, inovacija turėtų sukurti ir išlaikyti tam tikrą unikalų pranašumą, palyginus su vidaus ir tarptautinių rinkų konkurentais. Šiuo atveju gryno pelno sąvoka reiškia pelną, sukurtą vien įdiegtomis inovacijomis, be pelno, atsiradusio dėl kitų veiksnių (darbo jėgos, valiutų vertės pasikeitimo ir t. t.).

J. Schumpeter pirmą kartą ekonomikos plėtrą nagrinėjo taikydamas „naujų kombinacijų“ (t. y. inovacijų klausimus) problemas. Jis išskyrė 5 ekonomikos plėtros ryškėjančius tipiškus pokyčius (Водачек Л., Водачкова О., 1989, p. 20-21):

- naujos technikos, naujų technologinių procesų arba naujo gamybos aprūpinimo rinka (pirkimas/pardavimas) naudojimas;
- naujų savybių turinčios produkcijos įdiegimas;
- naujų žaliavų naudojimas;
- pokyčiai organizuojant gamybą ir jos aprūpinimą materialiniais, techniniais dalykais;
- naujų realizavimo rinkų atsiradimas.

34-aisiais XX amžiaus metais J.Schumpeter jau įvedė terminą „inovacija“ ir triadą „išradimas–inovacija–imitacija“. J.Schumpeter inovacijas pradeda traktuoti kaip pokyčius, kurių tikslas yra naujų vartojimo prekių, naujų gamybinių ir transporto priemonių, rinkų bei pramonės įmonių formų diegimas bei naudojimas. Pagal J.Schumpeter inovacija yra pagrindinis pelno šaltinis: „pelnas, iš esmės, yra naujų kombinacijų pasekmė“, „be plėtros nėra pelno, be pelno nėra plėtros“.

Ilgą laiką pagrindinis dėmesys buvo skiriamas techninėms inovacijoms. Sociologas Ogburn (1886 – 1959 m.) socialinius pokyčius aprašė kaip „nuolatinį gebėjimo prisitaikyti deficitą (kultūrinį atsilikimą)“ (Petlickaitė R., 2007, p. 6) ir įvedė takoskyrą tarp techninių ir socialinių inovacijų. Pastarosios šiuo metu yra vis plačiau akcentuojamos. Įgyvendinant socialines inovacijas yra sprendžiamos problemos sveikatos, socialinės apsaugos srityse, mažinama rizika ekologijos srityje.

Anot P. F. Drucker (Друкер, 2001, p. 56), „inovacija – tai antrepreneriškos vadybos instrumentas, kurio pagalba pokyčiai yra panaudojami kaip galimybė sukurti naujus verslus, produktus ir paslaugas, gauti didesnę pelną. Inovacijų dėka ekonominiai resursai transformuojami iš žemesnio produktyvumo lygio į aukštesnį produktyvumo lygį, sukuriama nauji resursai, užtikrinamas verslo institucijų ar net valstybių konkurencingumas globaliniame lygmenyje“.

David Wallace knygoje „Aplinkos politinė ir pramoninė inovacija“ rašo, kad inovacija gali būti apibrėžta mokslo/tyrimų arba verslo požiūriu. Verslo požiūriu inovacija apima „bet kokius pakeitimus technologijoje, gamybos procesuose ar vadybos struktūroje bei priemonėse“ (Jakobsen H.S., Reksdorf

S.O., 2003, p. 88).

A. B. Knašas (Knašas A.B., 2004) pabrėžia, kad žiniomis grįstos ekonomikos augimas gali būti užtikrinamas įgyvendinant penkis politikos prioritetus: 1) ekonominių ir socialinių pagrindų stiprinimas; 2) informacinių technologijų sklaidos užtikrinimas; 3) inovacijų skatinimas; 4) investavimas į žmonių kapitalą; 5) verslininkystės vystymas.

Lietuvos kaimo plėtros 2007 - 2013 metų programos priemonėse nurodoma, kad, „**inovacija** – tai nauja technologija, idėja ar metodas, skirtas naujiems procesams, technologijoms, techninėms priemonėms, žaliavoms ir produktams sukurti arba esamiems tobulinti“.

Tai reiškia, kad, jei per **prognozuojamąjį laikotarpį** ūkio subjektas sukurs produktą, paslaugą arba valdymo procesą, kurie technologiniu požiūriu yra nauji arba iš esmės pagerinti, lyginant su naujausiais tos srities produktais, tuomet galima teigti, kad projektas ir ūkio subjektas yra inovatyvus.

Apžvelgiant inovacijų raidą istoriniu aspektu, galima išskirti 4 etapus (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Mokslo apie inovacijas raida

Etapai	Laikotarpis	Sampratos raida	Šaltiniai
I etapas	Nuo Antikos iki 1912 m.	Ikimokslinė inovacijos samprata - inovacija suprantama kaip naujovė, atnaujinimas	Ciceronas, XV a. Vidurio Prancūzija
II etapas	Nuo 1934 m. iki XX a. 5 – ojo dešimtmečio	Mokslinis inovacijos apibrėžimas ekonominiame technologiniame procese - inovacija suprantama kaip pokyčiai, kurių tikslas yra naujų vartojimo prekių, gamybinių ir transporto priemonių, rinkų bei pramonės įmonių formų diegimas ir naudojimas	J.Schupeter 1934 m. įveda inovacijos terminą ir triadą „išradimas-inovacija-imitacija
III etapas	Nuo XX a. 5 – ojo dešimtmečio iki dabar	Inovacijos sampratos plėtra - atsiranda socialinės, mokslo tyrimo, verslo, kitais požiūriais pagrįstos inovacijų sampratos, sudaromos inovacijų klasifikacijos pagal įvairius požymius, apibrėžiami inovatyvumo vertinimo kriterijai, inovatyvumas pradedamas matuoti, inovacijų reikšmė išauga iki pasaulinio lygmens	Ogburn, P.F.Drucker, D.Wallace, K.Urabe ir kiti
IV etapas	Nuo XXI a. pradžios - perspektyva	Naujos mokslo šakos „Inovatika“ atsiradimas – inovacijos sampratos apima visas žmogaus veiklos sritis, žinios apie inovacijas susistemintos bei panaudojamos pažangos procese, inovatyvumo kriterijai apibrėžti, inovatyvumas – išmatuojamas dydis.	Autorius.

Kadangi įvairių autorių pateikiama inovacijos samprata skiriasi, tai skirsis ir inovacijų klasifikacijos.

1.2. Inovacijų klasifikavimas

Atsižvelgiant į inovacijų sampratos daugiaplaniškumą ir sudėtingumą, inovacijų ir ūkio subjektų inovatyvumo įvertinimui parengti tikslinga pasinaudoti inovacijų klasifikavimu. Inovacijų klasifikavimas dažniausiai pateikiamas pagal tam tikrus požymius (Kriščiūnas K., 2008, p 314 – 316):

- pagal **turinį** (*produkto* – naujų galutinės prekės/paslaugos sukūrimas, gaminimas ir naudojimas, *technologinės* – naujų technologijų sukūrimas ir taikymas įvairiose veiklos srityse, *socialinės* – naujų ekonominių, valdymo, organizacinių ir kitų struktūrų bei formų sukūrimas ir diegimas įvairiose veiklos srityse, *kompleksinės* – produktų, technologinių ir socialinių inovacijų sintezuotas kompleksas);

- pagal **įgyvendinimo lygį** (*žmogus, organizacija, ūkio šaka, visuomenė ir valstybė, ekosistema, pasaulis*);

- pagal **įgyvendinimo mastą** (*vienkartinės* – jos įgyvendinamos vieną kartą, *daugkartinės* – jos įgyvendinamos keletą ir daugiau kartų);

- pagal **naujumo lygį** (*radikalios* – iš principo naujų priemonių, skirtų tenkinti naujus arba jau žinomus poreikius, kurie kokybiškai keičia visuomenės veiklos būdus, sukūrimas; *modifikuojančios* – produktų/paslaugų gerinimas ir papildymas, tobulėjimo laidavimas esamomis priemonėmis, prisitaikant prie kintančių visuomenės poreikių);

- pagal **organizacijas** (*vienos organizacijos* – inovacijos įgyvendinamas tik vienoje organizacijoje, *tarp-organizacinės* – inovacijos įgyvendinimo proceso atskirų funkcijų paskirstymas tarp įvairių organizacijų, pvz., mokslinių tyrimo institutų, konstravimo biurų, įmonių ir kt.);

- pagal **pobūdį** (*kiekybinės* – našumo, gamybos apimčių ir t. t. didinimas kiekybiniais aspektais, *kokybinės* – gamybos, valdymo ir t. t. kokybės gerinimas);

- pagal **galutinį rezultatą** (*fundamentinė* – inovacinės veiklos galutinis rezultatas yra mokslinė teorija, pateikta rašytine forma, *eksperimentinė* – inovacinės veiklos galutinis rezultatas yra eksperimentinis produkto (technika, technologinė linija ir t. t.) pavyzdys, sukurtas remiantis moksline teorija, *bazinė* – inovacinės veiklos galutinis rezultatas yra sukurto eksperimentinio produkto pavyzdžio naudojimas masinei gamybai konkrečioje organizacijoje pirmą kartą; *difuzinė* – inovacinės veiklos galutinis rezultatas yra kažkur jau gaminamo produkto gamybos patirties pritaikymas masinei gamybai konkrečioje organizacijoje, tam tikrame regione, pasižyminčiame individualia specifika; *sąlyginė* – inovacinės veiklos galutinis rezultatas yra masinėje gamyboje esančio produkto dalinis modernizavimas ir atnaujinimas, kuo remiantis gaunamas visai kitas ar panašus, bet kitų techninių charakteristikų produktas);

- pagal **poveikį** (*ekonominis* – didėjantis darbo našumas ir pelnas, mažėjančios sąnaudos, didėjantis eksportas, *socialinis* – mažėjanti bedarbystė, socialinių paslaugų plėtra, visuomenės sluoksnių

diferenciacijos mažėjimas, *ekologinis* – aplinkos taršos mažėjimas, ekologinių problemų sprendimas, *kompleksinis* – ekonominio, socialinio ir ekologinio poveikio sintezuotas kompleksas).

Pateiktas klasifikacijos modelis padeda kompleksiškai įvertinti inovacijas kaip sistemą, turinčią kompleksinį pobūdį, ir sudaro prielaidas formuoti inovacijų valdymo metodus bei algoritmus, taip pat „numatyti visuminės inovacinės veiklos tikslines nišas“ (Kriščiūnas K., 2008, p 314 – 316). M.Keršys nurodo, kad yra sutinkama įvairi inovacijų klasifikacija (žr. 1 lentelę). Suprantama, kad skirtingų tipų inovacijoms gali būti svarbūs skirtingi veiksniai. Dažniausiai, pasak M.Keršio, „literatūroje yra sutinkamas inovacijų klasifikavimas pagal turinį ir naujumo laipsnį“ (Keršys M., 2008 p. 20).

2 lentelė. **Inovacijų klasifikacijos**

Klasifikacijos požymis	Klasifikacija
Turinys	Produkto, proceso, organizacinė, kompleksinė, mokslinė, strateginė
Įgyvendinimo lygis	Žmogus, įmonė, ūkio šaka, visuomenė ar valstybė, ekosistema, pasaulis
Įgyvendinimo mastas	Vienkartinė, daugkartinė
Naujumo laipsnis	Inkrementinė (modifikuojanti), radikali, technologinė revoliucija
Organizacinės ypatybės	Vidaus organizacinė, tarp-organizacinė
Pobūdis	Kiekybinė, kokybinė
Galutinis rezultatas	Fundamentinė, eksperimentinė, bazinė, difuzinė, sąlyginė
Poveikis	Ekonominis, socialinis, ekologinis, kompleksinis
Kūrimo ir diegimo modelis	Tiesinis, spiralinis
Paradigma	Uždaroji, atviroji

Šaltinis: Strazdas ir kt., 2003 p. 10, Keršys M., 2008 p. 20

Pagal pateiktą inovacijų klasifikaciją, galima sudaryti (žr. 3 lentelę) inovatyvumo vertinimo kriterijų lentelę.

3 lentelė. **Inovatyvumo vertinimo kriterijai**

Klasifikacijos požymis	Inovacijos pavadinimas	Vertinimo kriterijus
Turinys	Produkto inovacija	Naujų galutinių prekių/paslaugų sukūrimas, gaminimas ir naudojimas
	Technologinio proceso inovacija	Naujų technologijų sukūrimas ir taikymas įvairiose veiklos srityse
	Organizacinė inovacija	Naujų socialinių, ekonominių, valdymo ir kitų struktūrų bei formų sukūrimas ir diegimas įvairiose veiklos srityse
	Kompleksinė inovacija	Produkto, technologinio proceso ir organizacinės inovacijos sintezė
Įgyvendinimo	Žmogus	Žmogaus lygmuo

Klasifikacijos požymis	Inovacijos pavadinimas	Vertinimo kriterijus
lygis	Organizacija	Organizacijos lygmuo
	Ūkio šaka	Ūkio šakos lygmuo
	Visuomenė ir valstybė	Visuomenės ir valstybės lygmuo
	Ekosistema	Ekosistemos lygmuo
	Pasaulis	Pasaulinis lygmuo
Įgyvendinimo mastas	Vienkartinė inovacija	Įgyvendinama vieną kartą
	Daugkartinė inovacija	Įgyvendinama keletą ir daugiau kartų
Naujumo laipsnis	Modifikuojanti inovacija	Produktų/paslaugų gerinimas ir papildymas, tobulėjimo laidavimas esamomis priemonėmis, prisitaikant prie kintančių visuomenės poreikių
	Radikali inovacija	Iš principo naujų priemonių, skirtų tenkinti naujus arba jau žinomus poreikius, kurie kokybiškai keičia visuomenės veiklos būdus, sukūrimas
Organizacinės ypatybės	Vidaus organizacinė inovacija	Inovacijos įgyvendinamos tik vienoje organizacijoje
	Tarporganizacinė inovacija	Inovacijos įgyvendinimo proceso atskirų funkcijų paskirstymas tarp įvairių organizacijų, pvz., mokslinių tyrimo institutų, konstravimo biurų, įmonių ir kt.
Pobūdis	Kiekybinė inovacija	našumo, gamybos apimčių ir t. t. didinimas kiekybiniais aspektais
	Kokybinė inovacija	Gamybos, valdymo ir t. t. kokybės gerinimas
Galutinis rezultatas	Fundamentinė inovacija	inovacinės veiklos galutinis rezultatas yra mokslinė teorija, pateikta rašytine forma
	Eksperimentinė inovacija	Inovacinės veiklos galutinis rezultatas yra eksperimentinis produkto/paslaugos (technika, technologinė linija ir t. t.) pavyzdys, sukurtas remiantis moksline teorija
	Bazinė inovacija	Inovacinės veiklos galutinis rezultatas yra sukurto eksperimentinio produkto/paslaugos pavyzdžio naudojimas masinei gamybai pirmą kartą
	Difuzinė inovacija	Inovacinės veiklos galutinis rezultatas yra kažkur jau gaminamo produkto gamybos patirties pritaikymas masinei gamybai konkrečioje organizacijoje, tam tikrame regione, pasižyminčiame individualia specifika
	Sąlyginė inovacija	Inovacinės veiklos galutinis rezultatas yra masinėje gamyboje esančio produkto dalinis modernizavimas ir atnaujinimas, kuomet remiantis gaunamas visai kitas ar panašus, bet kitų techninių charakteristikų produktas
Poveikis	Ekonominė inovacija	Didėjantis darbo našumas ir pelnas, mažėjančios sąnaudos, didėjantis eksportas
	Socialinė inovacija	Mažėjanti bedarystė, socialinių paslaugų plėtra, visuomenės sluoksnių diferenciacijos mažėjimas
	Ekologinė inovacija	Aplinkos taršos mažėjimas, ekologinių problemų sprendimas
	Kompleksinė inovacija	Ekonominio, socialinio ir ekologinio poveikio sintezuotas kompleksas

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Taigi, inovatyvumo vertinimo kriterijų pasirinkimas priklauso nuo pasirinkto klasifikacijos požymio.

Inovatyvumo vertinimo kriterijus (vieną arba kelis), reikia taikyti atsižvelgiant į tai, koks yra tikslas bei kas yra vertinama (koks yra pasirinktas objektas). Atskirais atvejais pakankama sąlyga inovatyvumui įvertinimui užtenka ir vieno požymio (pavyzdžiui, vertinant kai kurių kaimo vystymo projektų inovatyvumą). Inovatyvumo matavimui geriausia sudaryti ranginę inovatyvumo matavimo skalę (žr. šio darbo 3.3. skyrių). Šiame darbe naudojama turinio inovacinė klasifikacija pagal turinį. Sunkiausia, vertinant inovatyvumą, atrodo, nustatyti inovatyvumo matavimo vienetus (tai ypač aktualu nagrinėjant socialines inovacijas³).

Pasinaudojant inovacijų samprata bei klasifikavimu, kitame poskyryje galima apžvelgti inovacijų kaimo vystyme teorines galimybes.

1.3. Kaimo vystymo inovacijų problematika

Naudojantis ankstesniuose poskyriuose pateikta inovacijos samprata, toliau galima apžvelgti konkretų atvejį – t.y. inovacijų galimybes kaimo vystyme.

Atsižvelgiant į kaimo specifiką - mažas gyventojų tankumas, nutolimas nuo pramoninių centrų, netolygus gyventojų pasiskirstymas vietovėse, klimatinės sąlygos, vietovės geografinės sąlygos (reljefas, miškingumas, dirvožemio struktūra ir kt.), etninės sąlygos, kultūrinės vertybės ir t.t., inovatyvi politika kaime labai skiriasi. Aštuoniose svarbiausiose kaimo vystymo srityse (žr. 2 priedą.), palyginus tose srityse klasikines kaimo vystymo koncepcijas ir modernias (inovatyvias) galimybes bei atlikus 80-ies inovacijų ES kaimo vystyme analizę, nustatyti bendri inovacijoms kaime būdingi dėsningumai, kurie šiame poskyryje ir nagrinėjami.

1.3.1. Inovacijų kryptys kaimo vystyme

Per pastaruosius 20-30 metų išryškėjo nauji kaimo vystimuisi būdingi bruožai, „naujos plėtros sąlygos. Šių pokyčių kryptys buvo nustatytos nagrinėjant 80 atvejų“⁴ (Petlickaitė R., 2007, p. 21). Šie

³ Mokslinėje literatūroje socialinių inovacijų inovatyvumo vertinimo matai yra neanalizuota sritis – autoriaus pastaba.

⁴ Europos LEADER observatorija įkūrė „**Inovacijų darbo grupę**“, kuri atliko maždaug 80 atvejų analizę skirtingose ES kaimo vietovėse, tačiau kurių ne visi buvo įgyvendinami LEADER iniciatyvos kontekste. Išnašos (**atmintinė**) duoda skaitytojui nuorodą į knygėlę „**Inovatyvūs kaimo plėtros veiksmai**“, kurioje pateikta išsami šių atvejų analizė. Šie maždaug 80 atvejų buvo pasirinkti - neduodant jokių nurodymų - pačių kaimo plėtros veikėjų. Šiam sąryšyje reikia pažymėti, kad daugelis šių veiklų kaip tokios nebuvo laikomos inovatyviomis. Pagrindinis šių projektų vykdytojų tikslas buvo ne naujoviškai veikti, juolab

pokyčiai iš esmės skatina tris inovacijų kryptis:

1. Vietos ekonomikos diversifikaciją;
2. Vietos ir globalaus konteksto sąveiką;
3. Ryšių stiprinimą tarp tų vietos veikėjų, kurių dėka kuriama nauja vidaus arba vietos sinergija.

Vietos ekonomikos diversifikacija. Ilgą laiką turimos technologijos, vykdoma politika ir rinkos sąlygos buvo palankios stambiai gamybai. Kai kurioms kaimiškoms vietovėms tai reiškė specializavimąsi į dominuojančią gamybos šaką, o kitos buvo apleistos ir nyko.

Šiuo metu suabejota tokios politikos teisingumu: pvz., norint pradėti ekonominę veiklą ES kaimo vietovėje, nepakanka pigios darbo jėgos ir/arba pigios energijos. Įmonės, kurios siekia būtent tokios rūšies konkurencinio pranašumo, dažniausiai gamybos vietas perkelia už ES ribų.

Tačiau atsiveria naujos galimybės:

- taikant šiuolaikines technologijas smulki gamyba gal būti tokia pat sėkminga kaip ir stambi;
- akivaizdžiai didėja paklausa kokybiškiems gaminiams. Tai gali būti puiki galimybė smulkiems gamybos vienetams, kurie verčiau gamina keletą aukštos kokybės gaminių nei orientuojasi į masto ekonomiją;

- kaime atsiranda naujas paslaugų gyventojams poreikis, pvz., vyresnio amžiaus žmonėms, vasarnamių lankytojams bei atvažiuojantiems savaitgaliais. Kylant gyvenimo lygiui ir gerėjant gyvenimo kokybei šie nauji poreikiai plečiasi ir stiprėja;

- aplinkos apsaugos ir gamtinių išteklių valdymas kaimui taip pat kelia naujus tikslus. Grįžimas prie ekstensyvaus žemės ūkio mažai derlingose vietovėse susijęs su nauju aplinkos suvokimu. Visų pripažinta būtinybė saugoti kraštovaizdį ir gamtinį paveldą sudaro prielaidas didesnei pusiausvyrai tarp žemės ūkio ir aplinkos, žemdirbių veiklos diversifikacijos ir veiklų, skirtų į kaimą naujai atsikėlusioms gyventojų grupėms, plėtojimo;

- nepatikima rinka ir užimtumas skatina ieškoti alternatyvių pajamų šaltinių išdiversifikavimo strategijos, skirtos kaimiškai vietovei, įmonėms ir žmonėms.

Nauja vietos ir globalaus konteksto sąveika. Iki 8 – tojo dešimtmečio daugelis kaimiškų vietovių buvo sąlyginai izoliuotos; tuo tarpu įvairiausi veiksniai skatino didesnę atvirumą išorei:

- įsikūrus Europos Sąjungai ir bendrai rinkai, baigėsi kai kurių vietovių izoliacija;
- 8 - ajame ir 9 - ajame dešimtmečiuose Europoje sukurta milžiniška infrastruktūra, dėl ko kaimo vietovės tapo lengviau pasiekiamos, sustiprėjo tarp jų bendradarbiavimas;
- naujos informacijos ir komunikacijos technologijos - taip pat labai svarbus bendradarbiavimo

kad „inovacijos“ jiems dažnai buvo suprantamos kaip mįslinga, mažai realistiška koncepcija, liekanti tyrėjams ir išradėjams. Jie savo veikla daugiau stengėsi iširti naujas plėtros galimybes – autoriaus pastaba.

veiksny. Jos padėjo įveikti atstumus ir transporto problemas - užsimezgė tiesioginiai ryšiai tarp įmonių, vietovių ir nutolusių rinkų;

- sparti informacinių sistemų plėtra prisidėjo prie išorės ryšių plėtros;
 - ilgainiui vis mažėjanti nuotolio problema skatino tokių įmonių filialų kūrimąsi kaime, kurie užima didesnę plotą, tačiau jų nuoma pigesnė;
 - dėl tų pačių priežasčių plito nauja darbo forma – nuotolinis darbas naudojant ryšio technologijas.
- Kaimo gyventojams atsivėrė dar platesnės galimybės;

- reikia pabrėžti mainų svarbą, kurie atsirado visų pirma vykdant Europos bendradarbiavimo be sienų programas, arba kaip tinklų (pvz. LEADER) uždavinys.

Kai susisiekti yra taip paprasta, svarbiausia yra pasirinkti tinkamą išorės ryšių formą: šiuo metu kiekviena kaimiška vietovė yra pajėgi įveikti izoliaciją ir gali gauti informaciją, reikalingą jos plėtrai; tačiau ji privalo teisingai pasirinkti užmezgant ryšius, sukurti atvirą, skaidrią partnerystę ir t.t.

Naujos vidaus sinergijos plėtra. Atsižvelgiant į bendrą plėtros kontekstą, svarbų vaidmenį atlieka nauji ryšiai tarp tos pačios vietovės veikėjų:

- siekiant išvengti vietos tapatumui ir socialinei sanglaudai kylančių grėsmių, vietovei „atsivėrus“ išorei (pvz., „miegamosios zonos“, esančios šalia miestų, arba atokesnės, labai patrauklios vietovės, kuriose pradeda kilti žemės sklypų ir nekilnojamojo turto kainos);
- išnaudojant galimybes, kurias suteikia naujai atsiradusi paklausa aukštos kokybės tipiškiems vietovės ir regiono gaminiam;
- siekiant patenkinti naujai atsiradusius turizmo poreikius (prioritetą teikiant architektūros paveldui, vietos kultūros pažinimui ir betarpiškam bendravimui);
- įsisavinant naujas rinkas (bendroji pasiūla ir vietos įmonių susivienijimai, norint pasiekti reikiamas gamybos apimtis, užtikrinti asortimentą ir kokybę);
- siekiant įsigyti naujas technologijas (dažnai pavieniai gamintojai ar įmonės nėra pajėgūs įsigyti).

1.3.2. Inovacijų proceso etapai

Jau inovacijos apibrėžime buvo minėta, kad inovaciją tuo pačiu metu apibūdina jos procesas ir rezultatai.

Kiekviena inovacija yra laikinas procesas, susidedantis iš vienas po kito einančių etapų. Pasak R.Petlickaitės, „šį procesą galima lyginti su projekto ciklu, kurio etapuose užmezgami tam tikri socialiniai ryšiai“ (Petlickaitė R., 2007, p. 24). Galima išskirti šiuos inovacijos etapus:

Kontekstas → Inovacinė idėja → Projektas → Įgyvendinimas → Gyvybingumas

Suprantama, kad kiekvieno iš šių žingsnių trukmė yra nevienoda: dėl didelės veiksmų įvairovės procesas gali pagreitinėti ar sulėtėti. Taip pat bet kuriame etape jis gali žlugti.

Kontekstas. Dažnai tradicinėmsa kaimo vietovėms būdingas lėtumas ir nepaslankumas; abu šie dalykai neskatina inovacijų. Netikėtai atsiranda kokio nors idėja ir per ilgesnį ar trumpesnį laiką virsta projektu. Tačiau ji neatsiranda iš niekur: dažnai tai yra pradininkų, naujų vietos lyderių (asmenų, grupių ar institucijų) atliktų veiksmų rezultatas. Šie lyderiai laiko dvasią (kontekstą) suvokia naujai ir taip įvardija naujus sprendimų būdus bei plėtros perspektyvas.

Gali būti, kad pradininkas, jau seniai žino problemą, bet jei jo socialinėje aplinkoje susiklostęs nepalankus jėgų santykis, jis neturi galimybės išsakyti ar įtvirtinti savo poziciją.

Kai tik trukdantys elementai (nepaprasta situacija, vidiniai teritoriniai pokyčiai ar išorės spaudimas) išryškėja kaip reikalaujantys diskusijų, pradininkai įgyja pasitikėjimą ir gali sulaukti pritarimo, kadangi tema tapo „aktuali“.

Inovacinė idėja. Naujai suvokus kontekstą formuojasi sąmoningumas, vedantis prie novatoriškų idėjų. Pradžioje idėjos kyla tik vienam kitam asmeniui. Ji tampa „matoma“ tik tada, kai jos iniciatoriai pajaučia poreikį ją pasidalinti, palyginti su kitais požiūriais, išbandyti, praturtinti, sustiprinti ir suteikti formą. Idėja tampa prasminga tik tada, kai prie jos prisideda ir kiti, suinteresuoti jos įgyvendinimu.

Dėl to „idėjos iniciatorius“ siekia sužadinti kolektyvinį mastymo procesą. Taip pat, jis sąmoningai ar nesąmoningai atlieka anksčiau paminėtą pradininko vaidmenį ir ieško galimybės idėjai tapti projektu. Tai yra labai svarbu – kiti veikėjai prisijungia prie pradininkų požiūrio ir sukuria „projekto iniciatorių grupę“ (Kaimo plėtra ir inovacijos, 1997 p.21-24).

Projektas. Kilus novatoriškai idėjai ir įkūrus projekto iniciatorių grupę, projektas įgauna pavidalą. Iniciatoriai ieško ryšių arba kuria naujas, sumanymui labiau tinkamas partnerystes. Paprastai žengiant kitą žingsnį, projekto iniciatoriams tampant projekto rėmėjais, daugėja asmenų ir institucijų, kurie įtraukiami į požiūrio formavimą.

Pereinant nuo idėjos prie projekto, labiau atsiskleidžia kiekvieno dalyvaujančio vaidmuo, kad tas perėjimas būtų kuo sėkmingesnis. Įgyvendinant projektą šis etapas parodo kokybės šuolį: iš pradžių visi dalyvaujantys turi „netiesioginius įsipareigojimus“, o aktyviau įsitraukia artėjant projekto įgyvendinimo etapui.

Įgyvendinimas. Šio etapo metu reikia parengti projekto įgyvendinimui tinkamas prielaidas. Tam būtinas glaudus visų projekto reikalavimus atitinkančių atstovų bendradarbiavimas: nustatyti galimas rinkas, technologinę patirtį, darbo jėgą, infrastruktūrą, kapitalą, išanalizuoti sprendimų priėmimo kompetencijas.

Pereinant nuo projekto prie jo įgyvendinimo yra reikalinga įvertinti pranašumus ir trūkumus bei

galimą riziką. Kiekvienas partneris remdamasis tokio vertinimo rezultatais priima atitinkamą sprendimą.

Gyvybingumas. Projektui įgyvendinti yra reikalingos lėšos. Šiuo atveju gyvybingumo klausimas yra grynai ekonominio pobūdžio; gyvybingumas priklauso nuo gebėjimo prisitaikyti prie paklausos ir/arba ją sukurti. Tai skatina palaikyti glaudžius kontaktus su rinka, t.y. ieškoti optimalaus santykio su vartotojais ir/ar platintojais. Kartais, vykdant veiklas, skatinančias pilietinį dalyvavimą ir susitelkimą, atsiranda paklausa neparduodamiems arba monetariniams produktams ar paslaugoms. Lėšas šiems poreikiams galima skirti tada, kai vietos veikėjai gali užtikrinti ilgalaikį finansavimą, arba kai pasiekiamas konsensusas dėl tokios programos naudingumo.

Penki anksčiau aprašyti etapai atvaizduoja idealią sėkmingo inovatyvaus proceso eigą, tačiau realiai yra labai didelė tikimybė ir tik nedaugelis veiklų pasiekia įgyvendinimo etapą.

Kaime egzistuoja daug problemų: izoliacija, sunkiai randami tiekėjai ir rinkos, nepakankama gaminių reklama, nepagaminami reikiami produkcijos kiekiai ir kt., todėl, sėkmingos inovacijos kaime sąlyga yra įvairialypiai, glaudūs ryšiai (Petlickaitė R., 2007, p. 24-28).

1.3.3. Inovacijos – socialinis procesas

Be nagrinėtų penkių etapų, taip pat inovacija yra svarbi kaip socialinis procesas. Tai matyti iš inovacijų apibrėžimo, K.Kriščiūno, pateikto 2008 metais, – „inovacijos pagal turinį: ... *socialinės* – naujų ekonominių, valdymo, organizacinių ir kitų struktūrų bei formų sukūrimas ir diegimas įvairiose veiklos srityse...“ (Kriščiūnas K., 2008, p 314 – 316). Socialinis inovacijų pobūdis dar mažai tyrinėtas, nors knygoje „Socialinės inovacijos kaimo plėtrai“ (Poviliūnas A., 2008) jau nurodomas 2008 metais liepos mėnesį baigtas projektas „Vilniaus universiteto nenuosekliųjų studijų sistemos pritaikymas ir išplėtimas kaimo plėtros specialistų rengimui“, kurio įgyvendinimo metu buvo įsteigtas Socialinių inovacijų bankas, kuriame pradėtos kaupti Lietuvos kaimo vietovėse įvairiose srityse įgyvendinamos socialinės inovacijos (bendruomenės telkimo, kultūros ir paveldo apsaugos, socialinių paslaugų, bendradarbiavimo ir įvaizdžio kūrimo, informacinių technologijų, filantropijos, gamtosaugos, verslo). Atsižvelgiant į inovacinio kaip socialinio proceso ypatybes, svarbūs šie aspektai: „vietos“ ir „globalių“ aspektų sugretinimas; naujų mokymosi technikų kūrimas, norint vietovėje susisteminti ir sustiprinti naujas žinias; derybos tarp veikėjų ir/ar institucijų; naujų, bendrų (socialinės – ekonominės, kultūrinės, ekonominės ir t.t.) vertybių ir kriterijų kūrimas; žaidimo taisyklių (politinių, institucinių arba ekonominių) keitimas.

„Vietos“ ir „globalių“ aspektų sugretinimas. „Vietos“ ir „globalių“ aspektų palyginimas yra labai reikšmingas: pirma – gaunamas tikslesnis svarbių teritorijos elementų vaizdas (gebėjimai, kultūra, menas ir t.t., tai yra viskas, kuo vietovė yra ypatinga); antra – lyginant išryškėja kaimo vietovės gebėjimai

prisitaikyti prie pasikeitusių išorės sąlygų. Jie pasireiškia įvairiose srityse, tokiose kaip rinkos, teisiniai suvaržymai, žmogiškieji ištekliai ir t.t.

Sugretinant taip pat išryškėja nauji rizikos faktoriai ir naujos plėtros galimybės, kurie rodo, kokios globalios, išorės įtakojamos sąlygos, leidžia panaudoti specifinius vietovės bruožus. Vietos veikėjai gali vadovautis šiuo palyginimu ir juo remdamiesi priimti efektyvesnius sprendimus.

Naujo mokymosi mechanizmo kūrimas. Inovacijos įvairiose srityse skatina kolektyvinį mokymosi procesą (naujose technologijose, valdyme, rinkodaroje, derėjimosi technikoje ir t.t.). Šis mokymosi procesas, nuolat stiprinantis ir sistemintis naujas žinias, yra naudingas visų inovacijų proceso etapų metu – nuo konteksto ir naujų plėtros galimybių analizės, iki projekto gyvybingumo užtikrinimo. Dalinai šis procesas yra neformalus, sąveikaujant atskiriems veikėjams, tačiau toks neformalus mokymasis gali būti papildytas formalaus mokymosi projektais (pvz., kvalifikacijos tobulinimas, siekiant pasirengti aktyviai dalyvauti plėtroje).

Mokymasis taip pat reiškia gebėjimą prisiimti tam tikrą riziką: kadangi veiklos rezultatų iš anksto negalima visiškai įvertinti, mokymosi procese vadovaujamosi hipotetiniais sprendimais ir veikėjų nuomone, kad šiuos sprendimus reikalinga įgyvendinti. Įgyvendinimo rizika gali pakenkti projektui. Ją galima sumažinti specifine finansavimo parama. Įteisinus mokymosi procesą ir susisteminus bendrąsias žinias, galima diversifikuoti vietovės pasiūlą.

Derybos tarp veikėjų ir/arba institucijų. Lyginant vietos ir globalius aspektus, taip pat mokymo proceso metu atsiskleidžia silpnybės ir grėsmės (pvz., plėtros nuostoliai dėl atokumo, poreikis pasiekti reikiamas apimtis, norint įsisavinti naujas rinkas ir t.t.). Derybos gali sulaukti pasipriešinimo (nuogaštavimas, bijant netekti turto, pokyčių baimė ir t.t.). Sunkumai taip pat kyla dėl to, kad viešojo ir privataus sektoriaus lyderiams geriau suprantami greitai vykstantys pokyčiai, negu ilgalaikiai, nors, pasak F.Drucker, „kuo labiau institucija yra organizuota permainingų lyderės vaidmeniui atlikti, tuo labiau jai bus reikalingas vidinis ir išorinis tęstinumas ir tuo labiau jai reikės subalansuoti greitas permainas ir tęstinumą“ (Drucker F.P., 2004, p. 54).

Kaip nurodo R.Petlickaitė, „derybos gali būti rezultatyvios tik tada, kai yra pasitikėjimas. Pasitikėjimas turi būti laipsniškai ugdomas, todėl reikia atsižvelgti į jėgų santykį ir įvairius požiūrius. Ypač pirmojo etapo metu, kai pasipriešinimas dar yra didelis, derybos gali būti sunkios ir rizikingos. Susikerta pritariančių ir prieštaraujančių (idėjai, projektui arba veiklai) požiūriai. Savaime suprantama, projekto „rėmėjai“ kiekvieno etapo metu siekia pritraukti kuo daugiau šalininkų. Tam, kad surastų pačius geriausius projekto vykdytojus, jie privalo būti labai geri strategai“ (Petlickaitė R., 2007, p. 32-33).

Naujos bendrosios vertybės ir kriterijai. Kiekvienai visuomenei reikalingos bendrosios vertybės ir orientaciniai kriterijai: socialinė organizacija, regioninis planavimas, identiteto simboliai, bei jų

hierarchija. Ji apsprendžia kiekvienos vietovės plėtros pobūdį ir lygį bei gali tapti pagrindu kuriant daugiau ar mažiau veiksmingus veikimo būdus, arba tapti trukdžiais.

Bendrosios vertybės ir orientaciniai kriterijai gali būti įsisąmoninti arba neįsisąmoninti formalių ar neformalių visuomeninių grupių (šeima, įmonė, institucija, vietos bendruomenė, vietovė ir t.t.) veikėjų. Jos apibrėžia kiekvieno socialinę elgseną grupės viduje. Kiekvienas individas jas integruoja į savo mąstymą ir socialinę elgseną, kadangi žino, jog jos yra pripažįstamos ir kitų. Taip sakant, bendrosios vertybės yra kiekvienos visuomeninės grupės „cementas“ (Kaimo plėtra ir inovacijos, 1997 p.29).

Iš vieno ar keleto anksčiau aprašytų socialinių procesų (vietos ir globalių aspektų palyginimo, naujos mokymo metodikos, veikėjų derybų) dažnai išsivysto naujos bendrosios vertybės. Palaipsniui jos išryškėja, formalizuojasi, yra koduojamos ir visuotinai suvokiamos.

Žaidimo taisyklių pakeitimas. Sąvoka „žaidimo taisyklės“ čia reiškia įtakos pasidalijimą įvairių veikėjų toje pačioje socialinėje struktūroje (šeimoje, bendruomenėje, įmonėje, institucijoje ir t.t.). Kaip nurodo R.Petlickaitė, „pirmiausia atskiriamos politinės ir ekonominės žaidimo taisyklės, nors jos dažnai tarpusavyje glaudžiai susijusios: trumpai tariant, politinės žaidimo taisyklės labiau susijusios su sprendimų priėmimo kompetencijos pasidalijimu institucijose, o ekonominės žaidimo taisyklės apima ekonomines veiklas, užimtumą, gebėjimus ir t.t. Šios taisyklės yra ilgo, istorinio prisitaikymo proceso rezultatas...logiška bendrųjų vertybių ir orientacinių kriterijų proceso išraiška. Taisyklės retai būna pokyčių priežastis“ (Petlickaitė R., 2007, p. 33).

Skirtingų inovacijų proceso etapų analizė rodo, kad inovacijų eigą galima prilyginti „sniego gniūžtės efektui“. Pradžioje inovacija yra virtuali, dar neegzistuojanti, arba tampa diskusijų šaltiniu, tačiau būtent šio etapo metu turi būti priimti svarbiausi sprendimai dėl tyrimų, politinės strategijos, lėšų ir žmogiškųjų išteklių paskirstymo. „Sniego gniūžtės efekto“ dėka inovacija įsitvirtina vietovėje ir skatina užmegzti vis daugiau ryšių. Pamažu inovacija tampa stabili.

1.3.4. Inovacija kaip rezultatas

Autoriaus cituota K.Kriščiūno (Kriščiūnas K., 2008, p. 314 – 316) pateikta inovacijų klasifikacijoje, kaip galutinio rezultato apibrėžimas yra labai platus, todėl, nagrinėdamas inovacijas kaimo vystyme autorius apsiriboja paprastesniu apibrėžimu, pateiktu R. Petlickaitės, – „inovacijos rezultatas, ar rezultatai, yra jos metu atsiradęs poveikis, kuris išlieka ir pasibaigus veiklai“ (Petlickaitė R., 2007, p. 39).

Inovacinių veiksmų rūšys. Pagal pačius bendriausius rezultatus ir indėlių į kaimiškų vietovių plėtrą galima išskirti tris inovacijų rūšis. Inovacijų ir plėtros procesai kaimo vietovėse yra sudėtingi: jos paremtos įvairių, vienas kitą papildančių veiksmų sąveika. Kiekvienai į laiką orientuotai inovacijai iš pat

pradžią reikia numatyti priemones, kurios sukurtų prielaidas jų įgyvendinimui ir gyvybingumui. Taip numatomi veiksmai, kurie skatina gyventojų dalyvavimą, arba kuriamos infrastruktūrinės dinamiškos plėtros prielaidos surasti lėšoms, kurios padėtų įtvirtinti inovacijas ir būtų jų varomoji jėga. Tokiu būdu, kaip ir ankstesniame skyrelyje, išskiriamos trys inovacijų rūšys; tik šįkart kalbama ne apie inovacijų procesą, bet apie jų rezultatus (Kaimo plėtra ir inovacijos, 1997 p.36-38):

a) „telkiantys“ inovatyvūs veiksmai: „išjudinti žmones“

Veiksmai duodant impulsą vietos plėtrai, gali būti charakterizuojami kaip inovatyvūs telkiantys veiksmai: jie išjudina ir patraukia tuos žmones, į kuriuos jie nukreipti. Tokie veiksmai skatina produktyviau išnaudoti tos teritorijos gebėjimus ir pranašumus; jie nukreipti į ryšių kūrimą tarp skirtingų gyventojų grupių ir atsakingų už ekonomiką asmenų; jie atskleidžia vietos potencialą ir skatina (atkuria) vietos veikėjų pasitikėjimą.

Inovatyvūs telkiantys veiksmai nekuria naujų ekonominių veiklų; tačiau jie padaro jas galimomis. Skiriamos dvi inovatyvių telkiančių veiksmų rūšys:

- „platūs“ telkiantys veiksmai, tokie kaip gyventojų dalyvavimas atliekant kaimo ar regiono analizę. Jais norima atkurti vietovės identitetą, o ten gyvenantiems žmonėms perteikti priklausomybės bendruomenei, turinčiai vieną ateitį, jausmą;

- „tiksliniai“ telkiantys veiksmai, skirti išsiaiškinti plėtros sritims ir iššūkiams. Prie tokių veiksmų galima priskirti LEADER grupių atliekamas apklausas, kuriomis siekiama išsiaiškinti projektų idėjas;

b) „struktūruojantys“ inovatyvūs veiksmai: „sujungti jėgas“

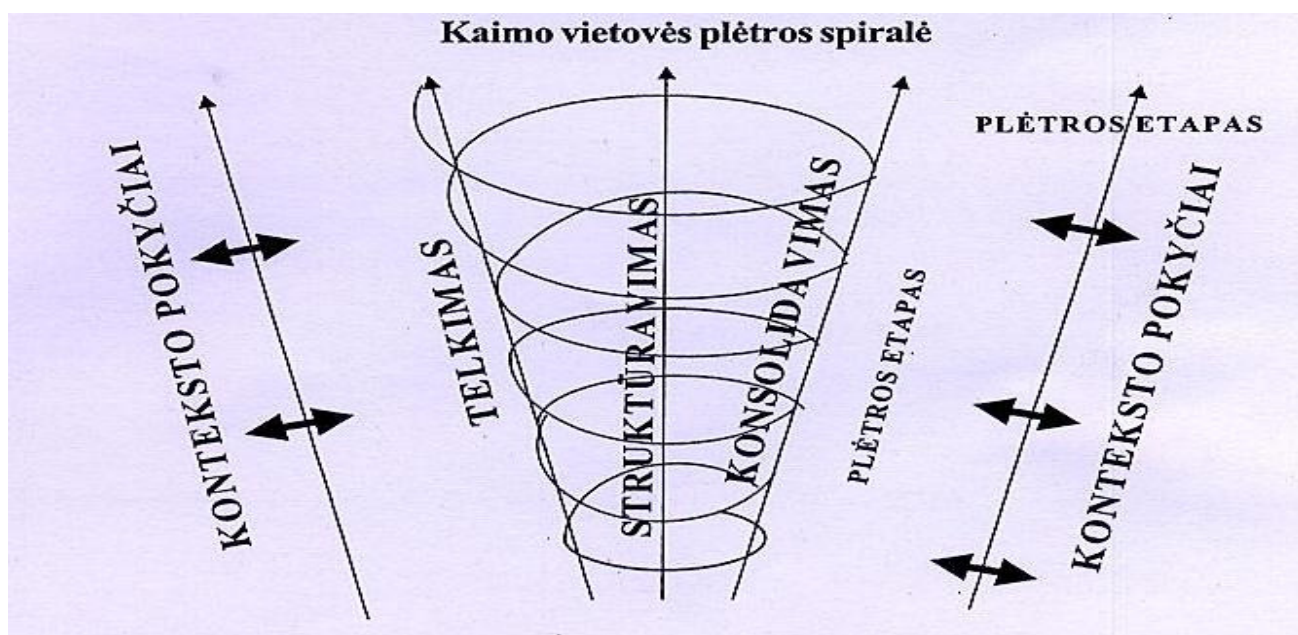
Toks inovatyvus veiksmas, kaip bendro vandens rezervuaro statyba kaime, gali būti priskirtas struktūruojantiems veiksams. Laike griežtai apribotais veiksmais yra daromi pokyčiai teritorijos materialiam ar nematerialiam kontekstui. Taip siekiama padaryti ją imlesnę kitoms veikloms. Tokiais veiksmais gali būti bendro vandens rezervuaro statyba, siekiant praplėsti pasėlių plotus. Tačiau lygiai taip pat tokiu veiksmu gali būti ir kokybės ženklo arba logotipo, skirto vietos gaminiams žymėti, sukūrimas. Kalbama ir apie tokius veiksmus, kurie vėliau padės plėsti ekonomines veiklas arba kurti įmones. Tokie veiksmai kaip gamtos ir architektūros paveldo įvertinimas, turizmo takų įrengimas, ar pramogų turistams kūrimas, istorinio paveldo inventorizacija, tapatumą kuriančių elementų paieška ir t.t. visada bus pagrindinėmis kiekvienos turizmo plėtros strategijos prielaidomis. Šiai inovacijų rūšiai pačia bendriausia prasme yra priskiriamos priemonės, skirtos „viešosioms gėrybėms“ (kraštovaizdžiui, švariam orui, augmenijai, gyvūnijai ir t.t.) saugoti;

c) „konsoliduojantys“ inovatyvūs veiksmai: „įteisinti nauja ir praskinti ateities kelius“

Tokie inovatyvūs veiksmai gali būti įgyvendinami institucinėje arba įmonių aplinkoje. Jie skatina ekonominių veiklų konsolidaciją tokiose srityse kaip žemės ūkis ir maisto pramonė, amatai, užsienio

turizmas, paslaugos gyventojams, pasiūla kultūros srityje, gamtinių išteklių valdymas ir t.t. Ši inovacijų rūšis įgalina realiai pasinaudoti galimybėmis, kurias atveria pirmosios dvi inovacinių veiksmų rūšys. Jas gali padėti įgyvendinti paruošiamieji telkiantys veiksmai (pvz., piliečių dalyvavimas).

Plėtos spiralė. Visos trys inovacijų rūšys yra susijusios tarpusavyje ir vietovės plėtos proceso metu papildo viena kitą. Kiekviena inovacija paruošia sąlygas kitoms dviems inovacijų rūšims. Pasiekus tokią apimtį, kuriai esant šiuos veiksmus galima įgyvendinti, plėtos procesas tęsiasi. Todėl kaimiškos vietovės plėtra gali būti lyginama su spirale (žr. 2 pav.).

Šaltinis: Petlickaitė R., 2007, p. 41

2 pav. Kaimo vietovės plėtos spiralė

Kaimiškos vietovės plėtos spiralė parodo plėtos raidą etapais. Kiekvienas žingsnis (kurį atitinka vienas paveiksle pavaizduotos spiralės vingis) tampa įmanomas suderinus telkiančius, struktūruojančius ir konsoliduojančius inovacinius veiksmus (Petlickaitė R., 2007, p. 43-44).

1.3.5. Inovacijos ir specifinis kontekstas

Vienos teritorijos išsivystymo laipsnis labai skiriasi nuo kitos teritorijos išsivystymo laipsnio:

- vietovės, kurių išsivystymo laipsnis yra santykinai aukštas;
- vietovės, kurios ilgą laiką buvo izoliuotos ir taip pat dar šiuo metu yra uždaros ir atsilikusios.

Dažniausiai tai vietovės, kurių ekonomika vis dar priklauso nuo išvykusių dirbti į kitus regionus ar šalis

gyventojų pajamų.

Kyla klausimas, kokios inovacijos ir kokiam kontekstui esant yra labiausiai tinkamos. Kalbame apie pagrindinį klausimą, kuris turėtų kilti kiekvienai vietos veiklos grupei. Čia pasitvirtina sąvokos „inovacija“ apibrėžimas: kas vienoje vietovėje su tam tikru kontekstu yra inovacija, nebūtinai bus inovacija ir kitoje vietovėje.

Norint atsakyti į šį klausimą, reikia apibrėžti bendruosius rodiklius, kurie – nepaisant ES esančios įvairovės – leistų daugiau ar mažiau lyginti vietoves. Išryškėja tokie skiriamieji kriterijai:

- vietos ekonomikos diversifikacijos laipsnis: kai kurių vietovių ūkis yra ypač specializuotas, kadangi jis arba paremtas paskutiniojo šimtmečio ankstyvosios pramonės įmonių tradicijomis (pvz., kaip kai kuriais atvejais Katalonijoje arba Baskų šalyje); arba ji yra specializuota, nes per paskutiniuosius 30-50 metų išgyveno ypatingus istorinius plėtros procesus (pvz., didelius javų plotus auginančios teritorijos, tokios kaip Pariser Becken Prancūzijoje, arba stipriai išplėtojusios turizmą vietovės).

Kitos vietovės arba išlaikė diversifikuotą ekonomikos formą, arba ją dar labiau išplėtojo;

- vietovės atvirumo išorei laipsnis, jos izoliacija arba esanti palanki situacija dėl greta esančių didesnių miestų, didesnių realizavimo rinkų, ar didesnių valdymo arba ekonomikos centrų. Yra nustatyta, kad lemiamas inovacijų veiksnys yra ryšiai, kuriuos socialiniai – ekonominiai vietovės veikėjai užmezga su išoriniu pasauliu. Izoliacija yra kliūtis inovacijoms, todėl bendrame plėtros kontekste izoliuota teritorija gali „pranykti“ plėtros spiralėje.

Šių dviejų kintamųjų kombinacija leidžia išskirti keturias pagrindines inovacijų sąlygų formas (žr. 3 pav.).

Pateiktame paveiksle skirtingas sąlygas atitinkančios vietovės pažymėtos atitinkamai skaičiais „1“, „2“, „3“, „4“ (kalbama apie kraštutinius atvejus, tarp kurių apstu tarpinių variantų). Galima apžvelgti šiuos variantus:

- kai kurios vietovės atitinka kontekstą, pažymėtą numeriu **“1”**. Egzistuoja tik keletas kontaktų su išoriniu pasauliu, jo rinkomis, kur ūkis yra diversifikuotas laikantis tradicijų;

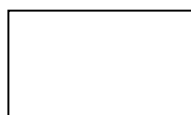
- kitos vietovės daugiau ar mažiau atitinka kontekstą, pažymėtą numeriu **“2”**. Jose dominuoja specializuotas žemės ūkis, orientuotas į tarpregionines rinkas. Yra susiformavę vietos ryšiai, kurie labiau pastebimi tarp žemės ūkio kooperatyvų. Tačiau išorės ryšiai yra gana silpni ir apsiriboja tuo sektoriumi, kuriame specializuojamasi. Tik tada, kai atitinkamam sektoriui prireikia naujų technologijų (pvz., šaldymo patalpų, skirtų gaminių išsaugojimui), atsiranda realios galimybės diversifikacijai; taip galima pagerinti dalies produkcijos kokybę ir išsikvototi naujas rinkas. Pirmojo etapo metu, esant tokiam kontekstui, yra labai sunku ieškoti galimybių diversifikacijai už tuo metu dominuojančios ekonomikos šakos ribų; paieškos gali būti sėkmingos, jei dominuojančiam ekonominiam sektoriui įtraukiami atstovauti įtakingi

asmenys;

- kai kurių vietovių situacija panaši į pažymėtą numeriu "3": ūkis čia grindžiamas didele specializacija. Šios vietovės aktyviai palaiko ryšius su išore pagal savo vykdomas veiklas. Gaunama parama yra pakankama, kad ir toliau būtų galima specializuotis (subsidių politika, didelė žemės ūkio rinka javams, mėšai ir t.t.). Tačiau šios vietovės specializacija ir priklausomybė tokia didelė, kad norint diversifikuoti ekonomines veiklas reikia įveikti daug sunkumų, atsiradusių dėl prarastos technologinės patirties ir susiformavusios monokultūros. Nors keletas šių vietovių ir yra privilegijuotos, žvelgiant į ilgalaikę perspektyvą jų gamybos sistemoje galima numatyti tam tikras spragas (tai vietovės, auginančios didelius javų plotus, arba vietovės, kur intensyvi mėsos produktų, šviežių daržovių gamyba; taip pat pajūrio rajonai, kur labai intensyvus turizmas; tai aktualu ir vietovėms, turėjusioms gamybos tradicijas, o dabar išgyvenančioms sunkius restruktūrizacijos procesus ir t.t.). Tokiose vietovėse yra labai sunku įgyvendinti vietos plėtros koncepciją;

- dar kitų vietovių kontekstas panašus į numeriu "4" pažymėtą aprašymą. Šiam vietovės tipui būdinga geri ryšiai su išore ir aukštas diversifikacijos laipsnis. Šios vietovės plėtoja įvairias integracijas tarp ekonomikos sektorių formas ir koncentruoja ekonomiką į pagrindinius sektorius (Kaimo plėtra ir inovacijos, 1997 p. 41-46, Petlickaitė R., 2007, p. 45-49).

Inovacijų modelis		1	2	3	4
		Silpni išorės ryšiai/tradicinė ūkio diversifikacija	Silpni išorės ryšiai/ūkio specializacija	Gerai išorės ryšiai/ ūkio specializacija	Gerai išorės ryšiai/ ūkio diversifikacija
	Sinergija tarp atskirų sektorių, vertikali integracija				
	Veiklų diversifikacija, produkcijos asortimento plėtimas				
Specializacija/diversifikacija vyraujančio ekonomikos sektoriaus viduje arba esant sąveikai su šiuo sektoriumi					

Kontekstas palankus vykdyti inovacijoms

Vykdyti inovacijas santykinai sunku

Vykdyti inovacijas labai sunku

Šaltinis: Petlickaitė R., 2007, p. 48

3 pav. Inovacijos ir specifinis teritorijos kontekstas

Apibendrinant 1 skyrių, reikia pasakyti, kad istorijos eigoje inovacijos samprata plėtėsi. Vartota jau Antikos laikais (vėliau – XV a. Prancūzijoje kaip naujovės apibūdinimas). 1934 m. J.Schumpeter įvedus terminą „inovacija“ ir triadą „išradimas–inovacija–imitacija“, inovacijas traktuoti kaip pokyčius,

kurių tikslas yra naujų vartojimo prekių, naujų gamybinių ir transporto priemonių, rinkų bei pramonės įmonių formų diegimas bei naudojimas, inovacijos samprata įgavo pirminį pavidalą. Tai galima laikyti naujos mokslo šakos apie inovacijas pradžia. Vėliau inovacijos samprata palaipsniui apima įvairias žmogaus veiklos sritis. Tai iš esmės yra naujas požiūris į ekonominę, socialinę, kultūrinę, mokslinę ir t.t. žmogaus veiklą, todėl įvairūs mokslininkai inovacijos sampratą pateikia skirtingai, nėra bendro sisteminio inovacijos apibrėžimo. Inovacijos sampratos raidoje pagal būdingus požymius galima išskirti 4 etapus: ikimokslinė inovacijos samprata; mokslinis inovacijos sampratos apibrėžimas ekonominiame technologiniame procese, inovacijos sampratos plėtra, naujos mokslo šakos „Inovatika“ atsiradimas (perspektyva).

Inovatyvumo vertinimo kriterijų pasirinkimas priklauso nuo to, pagal kokį požymį buvo sudaryta inovacijų klasifikacija. Inovatyvumo vertinimo kriterijus (vieną arba kelis), reikia taikyti atsižvelgiant į tai, koks yra tikslas bei kas yra vertinama (koks yra pasirinktas objektas).

Analizuojant inovacijų kaimo vystyme problematiką, nustatyti bendri dėsningumai, apibrėžiantys tris inovacijų kaimo vystyme kryptis: vietos ekonomikos diversifikaciją; vietos ir globalaus konteksto sąveiką; ryšių stiprinimą tarp tų vietos veikėjų, kurių dėka kuriama nauja vidaus arba vietos sinergija. Galima išskirti šiuos inovacijų kaime kūrimo etapus: kontekstas → inovacinė idėja → projektas → įgyvendinimas → gyvybingumas. Taip pat, atsižvelgiant į inovacinio kaip socialinio proceso ypatybes, svarbūs šie aspektai: „vietos“ ir „globalių“ aspektų sugretinimas; naujų mokymosi technikų kūrimas, norint vietovėje susisteminti ir sustiprinti naujas žinias; derybos tarp veikėjų ir/ar institucijų; naujų, bendrų (socialinės – ekonominės, kultūrinės, ekonominės ir t.t.) vertybių ir kriterijų kūrimas; žaidimo taisyklių (politinių, institucinių arba ekonominių) keitimas. Visus inovacinius veiksmus kaime galima apibrėžti kaip plėtros spiralę, kuri suprantama kaip plėtros raida etapais. Kiekvienas žingsnis (kurį atitinka vienas spiralės vingis) tampa įmanomas suderinus telkiančius, struktūruojančius ir konsoliduojančius inovacinius veiksmus. Galop, analizuojant inovacijų kaimo vystyme teorines galimybes, nustatyta, kad inovatyvaus kaimo vystymo galimybės priklauso nuo 2 veiksmių sąveikos: vietovės izoliavimo ir ekonomikos diversifikacijos laipsnio. Šių veiksmių kombinacija leidžia išskirti keturias pagrindines inovacijų sąlygų formas.

2. INOVACIJŲ POTENCIALO STATISTINĖ ANALIZĖ

Sėkmingas inovacijų kaimo vystyme tyrimas visos Europos Sąjungos, taip pat ir Lietuvos Respublikos bei, atskiru atveju, Lietuvos kaimo mastu sunkiai įmanomas be turimos statistinės inovacijų analizės. Tokia analizė yra atliekama šiame skyriuje.

2.1. Inovacijų rezultatai ES

Atliekant inovacijų analizę Europos Sąjungos mastu geriausia naudotis Europos inovacijų suvestine.

Europos inovacijų suvestinė – tai pagrindinė statistinė Europos inovacijų tendencijų analizės priemonė. Ją sukūrė Europos Komisija remiantis Lisabonos tarybos reikalavimais. Metinė Europos inovacijų suvestinė rengiama nuo 2001 metų. Ji apima tam tikrų apibrėžtų indikatorių (rodiklių) aibę, suskirstytą į keturias kategorijas: žmoniškieji ištekliai; naujų žinių kūrimas; žinių perteikimas ir taikymas; inovacijų finansavimas, rezultatai ir rinkos.

Tokia schema leidžia įvertinti ES narių inovacijų veiksmingumo stiprybes ir silpnybes, taip pat kai kuriuos indikatorius (jei yra pakankamai lygintinų statistinių duomenų) palyginti su JAV ir Japonijos indikatoriais.

Europos inovacijos rezultatų suvestinė (Science, technology and innovation in Europe, 2006) išryškino didelius nacionalinius skirtumus. Ji pateikė bendrą inovacijos rezultatų Europoje vaizdą. Šiaurės Europos šalys kartu su Vokietija yra ES inovacijų lyderės. Naujosios valstybės narės arba mėgina pasivyti pirmaujančias šalis, arba smarkiai nuo jų atsilieka. Dauguma „senujų“ valstybių narių priklauso vidutinių rezultatų grupei.

Atsižvelgiant į inovacijos rezultatus (2004 m.), suvestinėje Europos šalys yra suskirstytos į keturias grupes (Ramanauskas J. ir kt. Influence of innovation application on the development of stock-raising economic entities//Management theory and studies for rural business and infrastructure development, 2007, p. 109-115):

- „**pirmaujančios šalys**“: Šveicarija, Suomija, Švedija, Danija ir Vokietija;
- „**vidutinių rezultatų šalių grupė**“: Prancūzija, Liuksemburgas, Airija, Jungtinė Karalystė, Nyderlandai, Belgija, Austrija, Norvegija, Italija ir Islandija;
- „**mėginančių pasivyti šalių grupė**“: Slovėnija, Vengrija, Portugalija, Čekija, *Lietuva*, Latvija, Graikija, Kipras ir Malta;

- **„nepajėgiančių pasivyti šalių grupė“:** Estija, Ispanija, Bulgarija, Lenkija, Slovakija, Rumunija ir Turkija.

Įdomu, kad JAV ir Japonija gerokai išsiveržusios į priekį nuo ES-25. Inovacijų atotrūkis tarp ES-25 ir Japonijos augo, o tarp ES ir JAV buvo beveik stabilus. ES investuoja apytikriai trečdaliu mažiau lėšų į mokslinius tyrimus nei JAV. Kylančios ekonomikos šalys, pavyzdžiui Kinija ir Indija, sparčiai virsta pasaulinio masto mokslinių tyrimų ir inovacijų centrais. Siekiant įveikti šį atotrūkį, inovacijų skatinimas buvo įtrauktas į Lisabonos partnerystę ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui kaip pagrindinis elementas. 2005 m. spalio 12 d. Komisija pateikė integruotą inovacijų (mokslinių tyrimų) veiksmų planą, kuriame raginama iš esmės pagerinti mokslinių tyrimų ir inovacijų sąlygas Europoje.

Veiksmų plane numatytos toli siekiančios iniciatyvos inovacijoms ir moksliniams tyrimams skatinti, pvz., valstybės pagalbos perskirstymas, veiksmingesnė intelektinės nuosavybės apsauga, papildomų lėšų telkimas moksliniams tyrimams, inovacijų centrų kūrimas ir universitetų bei pramonės įmonių partnerystės stiprinimas.

Pirmą kartą plane siūlomas integruotas požiūris į ES mokslinių tyrimų ir inovacijų politiką, visų pirma stengiantis gerinti privačiojo sektoriaus investicijų į mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą bei inovacijas sąlygas.

Iš paskelbtos Briuselyje 2009 m. sausio 22 d. Europos inovacijų rezultatų suvestinės Nr. IP/09/112 matyti, kad prieš prasidedant krizei padaryta didelė pažanga ES inovacijų diegimo srityje (vaizdas pasikeitė). Santykinis ES šios srities atotrūkis nuo JAV ir Japonijos sumažėjo, ypač dėl didelės daugelio naujųjų valstybių narių, kaip antai Kipro, Rumunijos ir Bulgarijos, pažangos. Visoje ES inovacijų srityje pritraukta itin daug žmogiškųjų išteklių ir lėšų. Tačiau, palyginti su JAV ir Japonija, įmonės į inovacijas investuoja labai mažai (Didelė Europos pažanga inovacijų srityje, 2009). Šią ataskaitą papildančioje 2008 m. mokslo, technologijų ir konkurencingumo ataskaitoje (Science, technology and innovation in Europe, 2008), išsamiau analizuojamos viešojo sektoriaus ir įmonių mokslinių tyrimų ir plėtros, technologinių laimėjimų ir Europos mokslinių tyrimų erdvės įgyvendinimo pažangos tendencijos.

Europos Komisija ir prasidėjus krizei pagrindinį dėmesį kreipia į inovacijų diegimą ES. Kaip nurodo už mokslinius tyrimus atsakingas Europos Komisijos narys Janezas Potočnikas: „Krizės laikotarpiu nederėtų stabdyti investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijas. Šie dalykai labai svarbūs siekiant, kad įveikusi ekonominę krizę Europa sustiprėtų ir toliau spręstų klimato kaitos bei globalizacijos problemas. ES išties turi daug privalumų, visų pirma tai populiarėjanti Europos mokslinių tyrimų erdvė ir nuolat gerėjantys inovacijų diegimo rodikliai. Bet dar reikia daug nuveikti, ypač skatinant palyginti mažai į šią sritį investuojančias įmones. Komisijos iniciatyvos, kuriomis siekiama didinti mokslinių tyrimų ES veiksmingumą, skatinti diegti inovacijas ir plėtoti aukštųjų technologijų rinkas, kreipia Europą teisinga

linkme“ (A more research-intensive and integrated European Research Area. Science, Technology and Competitiveness key figures report 2008/2009, 2008).

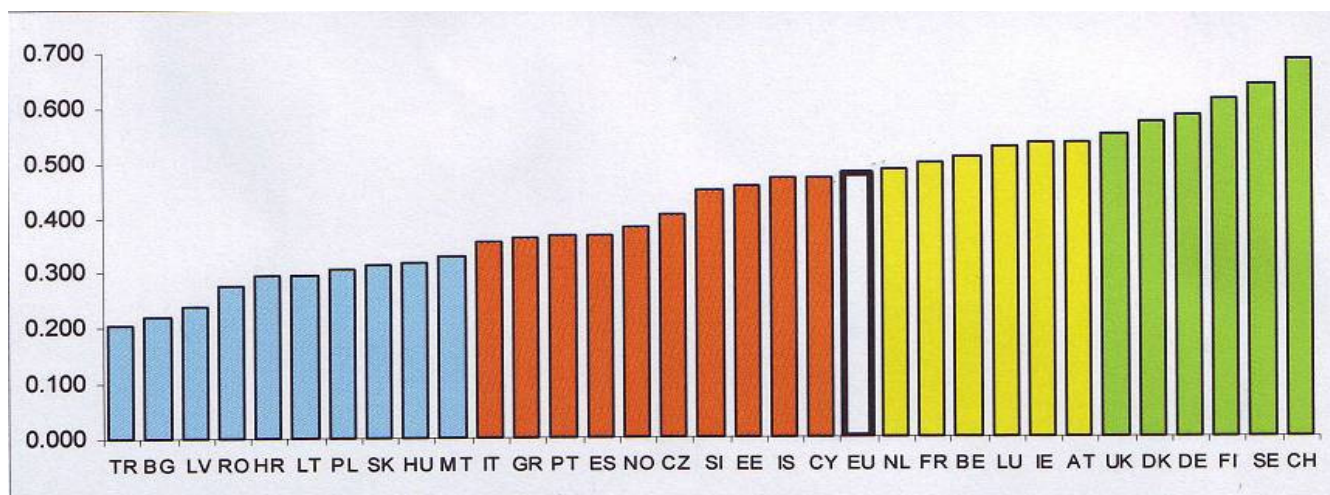
2009 m. ataskaita rodo, kad pagal inovacijų diegimo lygį Europos šalis padalinus į **keturias grupes**, beveik visų šalių rodikliai pagerėjo, tačiau tarp jų ir toliau išlieka akivaizdūs skirtumai (Didelė Europos pažanga inovacijų srityje, 2009):

- **inovacijų diegimo srities pirmūnės** yra Šveicarija, Švedija, Suomija, Vokietija, Danija ir Jungtinė Karalystė – jų inovacijų diegimo lygis gerokai viršija ES vidurkį. Iš šių šalių sparčiausiai gerėja Šveicarijos ir Vokietijos rezultatai;

- Austrija, Airija, Liuksemburgas, Belgija, Prancūzija ir Nyderlandai – **pažangios inovacijų diegėjos**. Jų rezultatai geresni už ES vidurkį. Iš grupės šalių sparčiausiai gerėjo Airijos ir Austrijos rezultatai;

- **šalys vidutiniokės** – Kipras, Islandija, Estija, Slovėnija, Čekija, Norvegija, Ispanija, Portugalija, Graikija ir Italija. Jų inovacijų diegimo lygis mažesnis už ES vidurkį. Kipro inovacijų diegimo lygis yra gerokai didesnis nei vidutinis šios grupės šalių lygis, antra šioje grupėje yra Portugalija;

- **atsiliekančios šalys** – Malta, Vengrija, Slovakija, Lenkija, Lietuva, Kroatija, Rumunija, Latvija, Bulgarija ir Turkija. Jų naujovių diegimo lygis gerokai mažesnis už ES vidurkį. Daugelis šių šalių „vejasi“ kitų grupių šalis. Sparčiausiai gerėja Bulgarijos ir Rumunijos rezultatai (žr. 4 pav.).

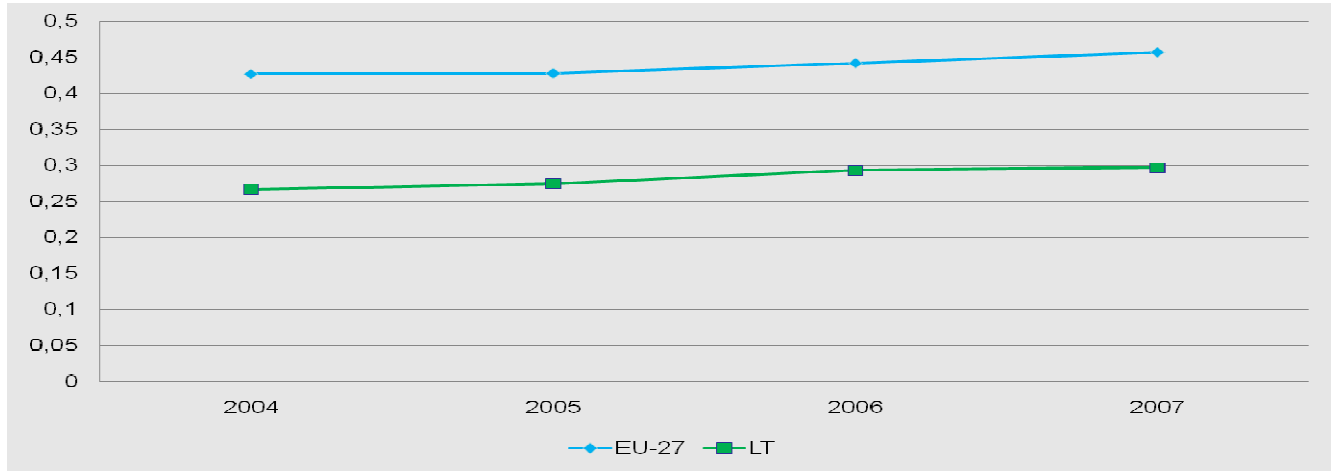
Šaltinis: Didelė Europos pažanga inovacijų srityje, 2009, European innovation scoreboard 2008

4 pav. **Suvestinis inovacijų diegimo indeksas 2008 m.**

Pastaba: Suvestinis inovacijų diegimo indeksas (kitur suminis inovatyvumo indeksas) apskaičiuojamas pagal 29 rodiklius, jis svyruoja nuo 0 (žemiausias įmanomas naujovių diegimo lygis) iki 1 (didžiausias įmanomas naujovių diegimo lygis). Dėl vėluojančių duomenų 2008 m. indekse

vaizduojamas 2006-2007 m. lygis.

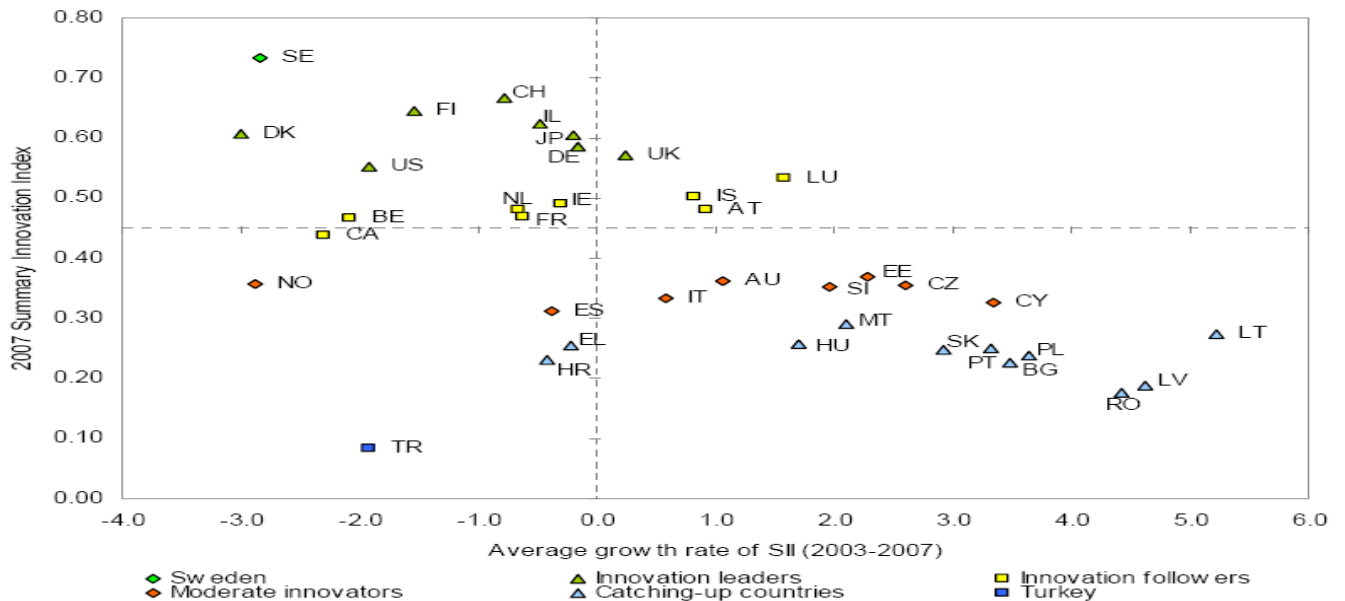
Pastebima suvestinio inovacijų diegimo indekso (arba suminio inovatyvumo indekso) augimo tendencija 2004-2008 metų laikotarpiu (žr. 5 pav.).

Šaltiniai: Putkienė R., 2008, European innovation scoreboard 2007

5 pav. Suminio inovatyvumo indekso raida 2004-2007 m.

Įvairių ES šalių inovacijų veiklos konvergencijos lygį galime suskirstyti į atskiras grupes (žr. 6 pav.)

Šaltiniai: Putkienė R., 2008, European innovation scoreboard 2007

6 pav. ES šalių inovacijų veiklos konvergencija 2003-2007 m.

Išanalizavus visos ES statistinius duomenis apie inovacijas (Science, technology and innovation in Europe, 2006, Science, technology and innovation in Europe, 2008, Didelė Europos pažanga inovacijų

sirtyje, 2009), matyti, kad padėtis gerokai pagerėjo, tiek vertinant absoliučiuosius rodiklius (palyginti su padėtimi prieš penkerius metus), tiek santykinius (palyginti su JAV ir Japonijos laimėjimais). Europos Sąjungą palyginus su besiformuojančios ekonomikos šalimis, matyti, kad jos rezultatai yra santykinai geri. Ypač didelė pažanga padaryta inovacijų srityje pritraukiant žmogiškuosius išteklius (aukštųjų mokyklų absolventus), gerinant plačiajuosčio interneto prieigą ir pritraukiant rizikos kapitalą. Tačiau ES įmonių investicijos į mokslinius tyrimus ir plėtrą bei IT vis dar nepakankamos, pagal šiuos rodiklius ES atsilieka nuo JAV ir Japonijos. Nors ataskaitoje pabrėžta netechnologinių inovacijų svarba, ES įmonių išlaidos tokiai inovacinei veiklai (pvz., mokymams, projektavimui, rinkodarai, naujai įrangai) sumažėjo.

Europos inovacijų rezultatų suvestinės analizė grindžiama prieš finansų krizę surinktais duomenimis. Tačiau ji parodo esamas tendencijas, privalumus ir trūkumus, į kuriuos reikia atsižvelgti sprendžiant dabarties problemas. Dėl prieš finansų krizę ES padarytos pažangos naudodamiesi inovacijomis Europos verslininkai galės greičiau atsigauti. Tačiau tai, kad, palyginti su pagrindiniais konkurentais, įmonės inovacijoms diegti nuolat skirdavo nepakankamai investicijų, yra akivaizdus trūkumas, kurį reikia šalinti, be kita ko, atnaujinant valstybės paramą inovacinėms įmonėms, pvz., įgyvendinant pirmaujančių rinkų iniciatyvą (žr. [IP/08/12](#)), kuria skatinama naujų gaminių ir paslaugų paklausa rinkoje (Lead market to unlock innovative market, 2008).

Be to, naudingų rekomendacijų galima rasti Europos naujovių pažangos ataskaitoje, paskelbtoje kartu su Europos inovacijų rezultatų suvestine; čia pateikta nepriklausomų ekspertų atlikta nacionalinės inovacijų politikos ir valdymo pokyčių analizė, pagrįsta nepriklausomų ekspertų paruoštomis šalių ataskaitomis. Ataskaita pateikta PRO INNO iniciatyvai skirtoje interneto svetainėje. Taigi, matyti tendencija remti inovacinių įmonių kūrimą ir strategijas, kuriomis sprendžiami nauji – klimato kaitos ir išteklių našumo – klausimai.

Kitame poskyryje analizuojami turimi duomenys apie inovacijas Lietuvos Respublikoje.

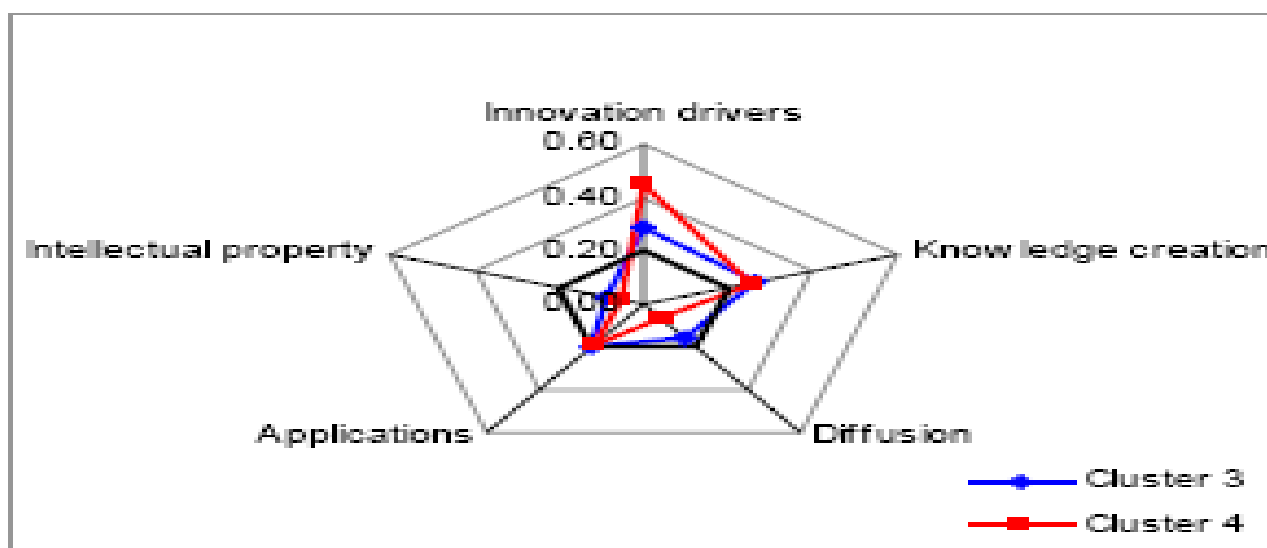
2.2. Inovacijos Lietuvos Respublikoje

Išsivysčiusiose valstybėse inovacijos jau senokai tapo pagrindiniu ekonominės plėtros varikliu, įgalinančiu pasiekti aukštą veiklos produktyvumo lygį ir atitinkamą piliečių gyvenimo kokybę. Tradiciniais gamybos veiksniais grindžiamas ekonomikos augimas yra neišvengiamai trumpalaikis, o aukštą nacionalinės sistemos produktyvumą ilguoju laikotarpiu gali garantuoti tik inovacijomis grindžiama įmonių veikla. Tuo tarpu Lietuvos įmonių konkurencingumas pastarąjį dešimtmetį daugiausiai priklausė nuo santykinai pigių gamybos veiksnių, vidaus investicijų, sparčių vietos vartojimo ir eksporto augimo tempų, o Lietuvos inovacinės veiklos rodikliai išliko vienais žemiausių ES šalių erdvėje

(Inovacijų versle plėtra: strateginiai prioritetai ir veiksniai, 2007, p. 4).

Atliekant inovacijų plėtros veiksnių situacijos Lietuvoje analizę, t.y. analizuojant inovacinių veiklų pobūdį, intensyvumą ir kryptį Lietuvos inovacijų sistemoje, remiamasi tokiais integraliais indikatoriais, kaip Suminis inovacijų indeksas. Pagal suminį inovatyvumo indeksą 2007 m. Lietuva (0,30) yra žemiau ES vidurkio, tačiau atitinka naujųjų ES šalių vidutinę situaciją (žr. 7 pav.). Palyginus su 2004 m. (0,26) matyti suminio inovatyvumo indekso didėjimo tendencija. Lietuva pralenkia kaimynines valstybes Lenkiją ir Latviją, tačiau gerokai atsilieka nuo Estijos, kur BVP lygis vienam gyventojui panašus, tačiau inovatyvumo indeksas aukštesnis. Pasak 2007 m. birželio mėn. Atviro koordinavimo metodo (AKM) mišriosios politikos ekspertų grupės atlikto Lietuvos ataskaitos įvertinimo, - „Lietuva yra didėjančios inovacinės veiklos šalis, kurios bendras inovacijų lygis vis dar labai atsilieka nuo ES vidurkio, tačiau sparčiai kyla“ (Atviro koordinavimo metodo (AKM) mišriosios politikos ekspertų grupės įvertinimo ataskaita. Šalies ataskaita: Lietuva 2007 m. birželio mėn., p. 13).

Analizuojant inovacijų sistemų panašumą pagal penkias pagrindines kategorijas - inovacijų paskatas, žinių kūrimą, sklaidą, taikymą ir intelektinę nuosavybę - Lietuva patenka į vieną klasterį kartu su Graikija, Ispanija, Bulgarija ir Rusijos Federacija (*cluster 4*, žr. 7 pav.).

Cluster 3: Portugalija, Slovėnija, Lenkija, Singapūras, Vengrija, Čekijos Respublika, Kroatija, Estija, Slovakija, Latvija, Honk Kongas, Naujoji Zelandija.

Cluster 4: Graikija, Bulgarija, Lietuva, Ispanija, Rusijos Federacija

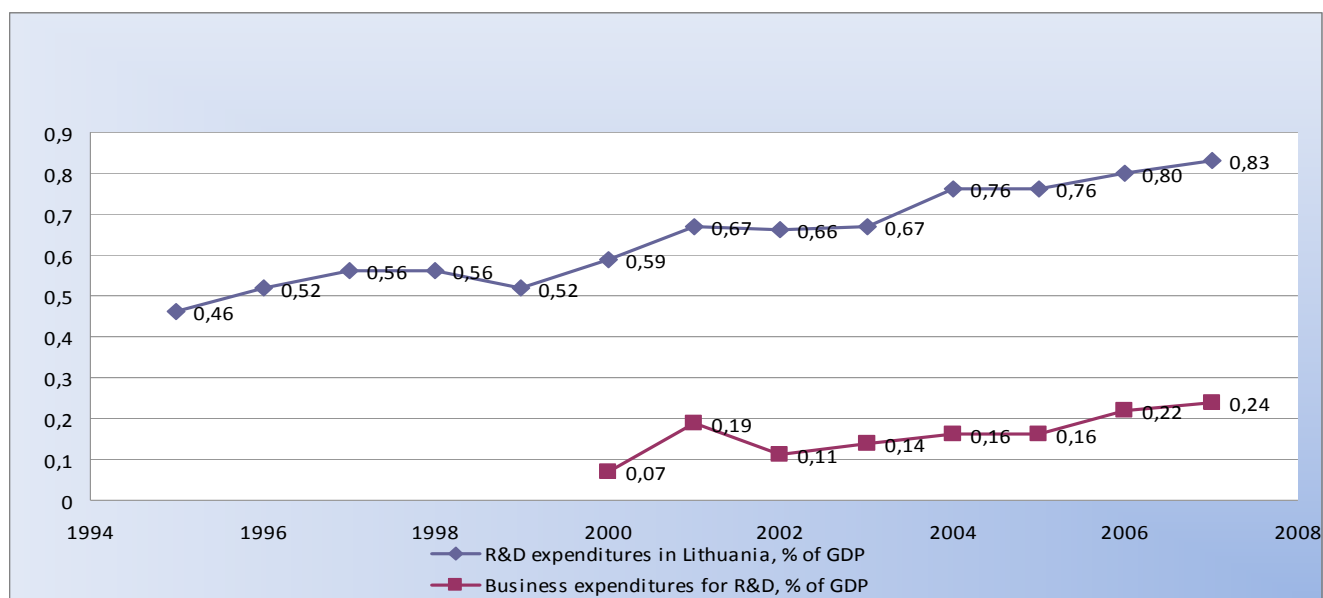
Šaltinis: Programinė studija: Inovacijų versle plėtra: strateginiai prioritetai ir veiksmai

7 pav. Globalūs inovacijų sistemų klasteriai 2007 m.

Keliant klausimą, iš kokių šalių būtų galima mokytis, vystant inovacijų sistemą, ko gero būtų

prasminga atidžiau studijuoti Honk Kongo, Singapūro, Naujosios Zelandijos inovacijų valdymo patirtį. Tačiau iš principo pastaroji klasterinė analizė rodo, kad didelio panašumo tarp šalių inovacijų sistemų nėra, taigi tenka ieškoti individualių ir originalių sprendimų kiekvienos šalies, taip pat ir Lietuvos, atveju (Inovacijų versle plėtra: strateginiai prioritetai ir veiksmai, 2007, p. 11-12).

Mokslas ir inovacijos. 2007 m. MTTP darbams buvo skirta 803,1 mln. litų. Palyginti su 2006 m. išlaidos išaugo 145 mln. litų, arba 22,1 procento. Kaip ir 2006 m., daugiausia išlaidų MTTP patyrė aukštojo mokslo sektorius – 406,6 mln. litų, arba 50,6 procento visų MTTP išlaidų, verslo įmonių sektorius – 229,1 mln. litų (28,5%), ir valdžios sektorius – 167,4 mln. litų (20,9%). Remiantis BVP duomenimis, bendrosios Lietuvos išlaidos moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai sudarė 0,83 procento BVP (2006 m. – 0,80%). Didžiausią MTEP išlaidų dalį pagal finansavimo šaltinius sudarė valdžios lėšos – 47,9 procento, verslo įmonių lėšos – 24,5 procento, užsienio lėšos – 19,6 procento, aukštojo mokslo ir ne pelno institucijų lėšos sudarė 8 procentus. 2007 m. mokslo tiriamąja veikla užsiėmė 18,5 tūkst. darbuotojų, 6,3 tūkst. jų turėjo mokslo laipsnį ir pedagoginį vardą, 2,7 tūkst. jų – moterys. Aukštojo mokslo ir valdžios sektoriuje vyresni nei 55 metų tyrėjai, turintys mokslo laipsnį ir pedagoginį vardą, sudarė 38,6 procento. Valstybinio patentų biuro duomenimis, 2007 m. buvo pateiktos 73 nacionalinės patentinės paraiškos, iš jų Lietuvos pareiškėjai pateikė 62 patentines paraiškas. Pateiktos 2649 prekių ženklų paraiškos, iš jų Lietuvos pareiškėjų – 2218 (84%). 2007 m. pateiktos 27 paraiškos dizainui registruoti, iš jų Lietuvos pareiškėjų – 21 (78%) (Lietuvos statistikos metraštis 2008, p. 275). Neatsitiktinai pastebima verslo dalies, priklausančios nuo MTEP didėjimo tendencija (žr. 8 pav.).

Šaltinis: Putkienė R., 2008

8 pav. Išlaidų MTEP dinamika Lietuvoje 1995-2007 m., procentais nuo BVP

Duomenys apie MTEP dinamiką 2003 – 2007 m., pagrindiniai rodikliai, darbuotojai, dalyvaujantys MTTP, pagal mokslo sritis, tyrėjai, išlaidų paskirstymas pagal socialinius – ekonominius tikslus, bendrosios MTTP išlaidos pagal sektorius ir finansavimo šaltinius, pateiktos patentinės paraiškos, įregistruotos išimtinės teisės ir kt., pateikti 3 – 11 prieduose.

Įmonių inovacinė veikla. Analizuojant pastarųjų metų įmonių inovacinę veiklą Lietuvoje, galima naudotis Lietuvos statistikos departamento surinktais duomenimis. 2004–2006 m. Lietuvoje inovacinę veiklą vykdė 18,4 procento įmonių. Inovacinėse įmonėse dirbo apie 38 procentus visų įmonių darbuotojų. Inovacinių įmonių apyvarta sudarė daugiau kaip pusę visų įmonių apyvartos (2006 m. – 52,3%). 2006 m. išlaidos inovacinei veiklai sudarė 872,9 mln. litų, iš jų – 551,0 mln. litų buvo skirta naujoms mašinoms, įrengimams ar įrangai įsigyti, 233,3 mln. litų – įmonių vykdomiems technologijų plėtros darbams (Lietuvos statistikos metraštis 2008, p. 283 – 284, Inovacinės veiklos plėtra, p. 6). Inovacinę veiklą (žr. 9 pav.) vykdė 52,9 procento didelių įmonių, kuriose dirba 250 ir daugiau darbuotojų, 36,9 procento vidutinių (nuo 50 iki 249 darbuotojų) ir 15,5 procento mažų įmonių (nuo 10 iki 49 darbuotojų) (Lietuvos statistikos metraštis 2008, p. 283 – 284, Inovacinės veiklos plėtra, p. 6).

Tiriamuoju laikotarpiu 13,1 procento įmonių įsidedė technologinių procesų, 10,9 procento – produkto inovacijas. Dalis inovacinių įmonių (7,3% visų įmonių) diegė ir produkto, ir technologinio proceso inovacijas. 12,2 procento inovacinių įmonių 2004–2006 m. gavo finansinę paramą inovacijoms iš įvairių institucijų (Lietuvos ar kitų šalių). 7,5 procento inovacinių įmonių gavo paramą iš valstybės biudžeto lėšų ir 5,8 procento – iš Europos Sąjungos paramos programų (Lietuvos statistikos metraštis 2008, p. 283 – 284, Inovacinės veiklos plėtra, p. 6).

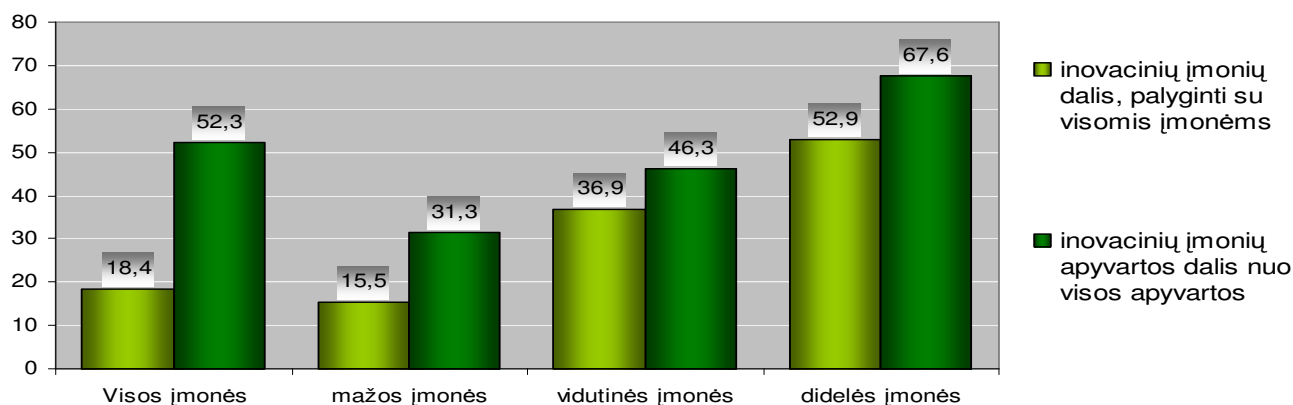
Analizuojant tyrimo rezultatus apie informacijos šaltinių įtaką inovacijoms, matyti, kad beveik trečdalis įmonių (30,1%) naudingos informacijos naujiems inovaciniams projektams gavo iš vidinių pačios įmonės šaltinių, 23,6 procento – iš įrengimų ar medžiagų tiekėjų, 17,7 procento – iš klientų ir vartotojų. Nemažai įmonių informacijos apie inovacijas ir jų poreikį gavo specializuotose mugėse bei parodose – 17,4 procento, iš mokslo žurnalų ir kitų techninių publikacijų – 12,4 procento (Lietuvos statistikos metraštis 2008, p. 283 – 284, Inovacinės veiklos plėtra, p. 6).

Dauguma įmonių, diegdamos inovacijas, įsigijo naujos įrangos (70,7% visų inovacinių įmonių) ir apmokė savo darbuotojus (48,7%). Mokslo tiriamuosius ir technologijų plėtros (MTTP) darbus vykdė 44,1 procento inovacinių įmonių, MTTP paslaugas pirkė 26,9 procento įmonių. 43 procentai inovacinių įmonių, vykdydamos inovacinę veiklą, bendradarbiavo su kitomis įmonėmis ar organizacijomis. Pagrindiniai inovacinės veiklos partneriai buvo įrengimų, medžiagų, komponentų ar programinės įrangos tiekėjai (34,1% inovacinių įmonių), taip pat klientai ar vartotojai (27,7%). Daugiau kaip penktadalis inovatyvių įmonių (21,3%) inovacinės veiklos partneriais įvardijo privačius konsultantus ar privačias

mokslinių tyrimų įstaigas. Beveik visos bendradarbiavusios įmonės (93,5% bendradarbiavusių inovacinėje veikloje įmonių) partneriais įvardijo šalies institucijas, 65,2 procento – kitas Europos šalis (Lietuvos statistikos metraštis 2008, p. 283 – 284, Inovacinės veiklos plėtra, p. 6).

Daugelis inovacinių įmonių nurodė, kad vykdydamos inovacinę veiklą susidūrė su įvairiomis problemomis, dėl kurių 76,1 procento įmonių inovaciniai projektai smarkiai vėlavo, 26,7 procento įmonių nutraukė projektus jau pradėjusios vykdyti. 12,7 procento įmonių buvo priverstos stabdyti inovacinius projektus jų planavimo metu (Lietuvos statistikos metraštis 2008, p. 283 – 284, Inovacinės veiklos plėtra, p. 6). Lietuvos įmonių inovacinės veiklos duomenys pateikti 12 – 17 prieduose.

Palyginus inovacinių ir visų įmonių skaičių bei apyvartą 2006 metais matyti akivaizdus inovacinių įmonių pranašumas (žr. 9 pav.).

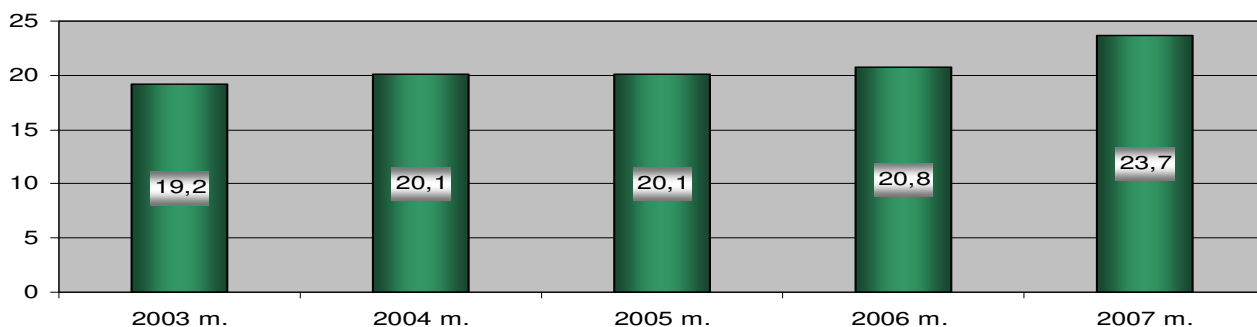
Šaltinis: Putkienė R., 2008

9 pav. Inovacinės įmonės ir jų apyvarta Lietuvoje 2006 m., procentais

Apie aukštųjų technologijų plėtros svarbą galima spręsti iš to, kad vis didėjančią aukštųjų ir vidutiniškai aukštųjų technologijų sektoriaus sukurtos pridėtinės vertės dalį pramonės sukurtoje pridėtinėje vertėje, sudaro aukštosiomis bei vidutiniškai aukštomis technologijomis sukurta pridėtinė vertė (žr. 10 pav.), taip pat liudija Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 24 d. nutarimu Nr. 1048 „Dėl aukštųjų technologijų plėtros 2007-2013 metų programos patvirtinimo“ patvirtinta „Aukštųjų technologijų plėtros 2007-2013 metams programa“, kurios 4.1. punkte konstatuota, kad „ekonomikos augimą ateityje gali užtikrinti tik aukštųjų technologijų gamybos, t.y. mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros rezultatams imlios gamybos, dalies didėjimas bendrajame vidaus produkte“. Ateityje inovacijų kūrime svarbų vaidmenį atliks aukštosios technologijos.

Atlikus inovacinių veiksmų Lietuvoje analizę, galima teigti, kad inovacijos yra pagrindinis ekonominės plėtros variklis, įgalinantis pasiekti aukštą veiklos produktyvumo lygį ir atitinkamą piliečių

gyvenimo kokybę. Tradiciniais gamybos veiksniais grindžiamas ekonomikos augimas yra neišvengiamai trumpalaikis, o aukštą nacionalinės sistemos produktyvumą ilguoju laikotarpiu gali garantuoti tik inovacijomis grindžiama įmonių veikla.

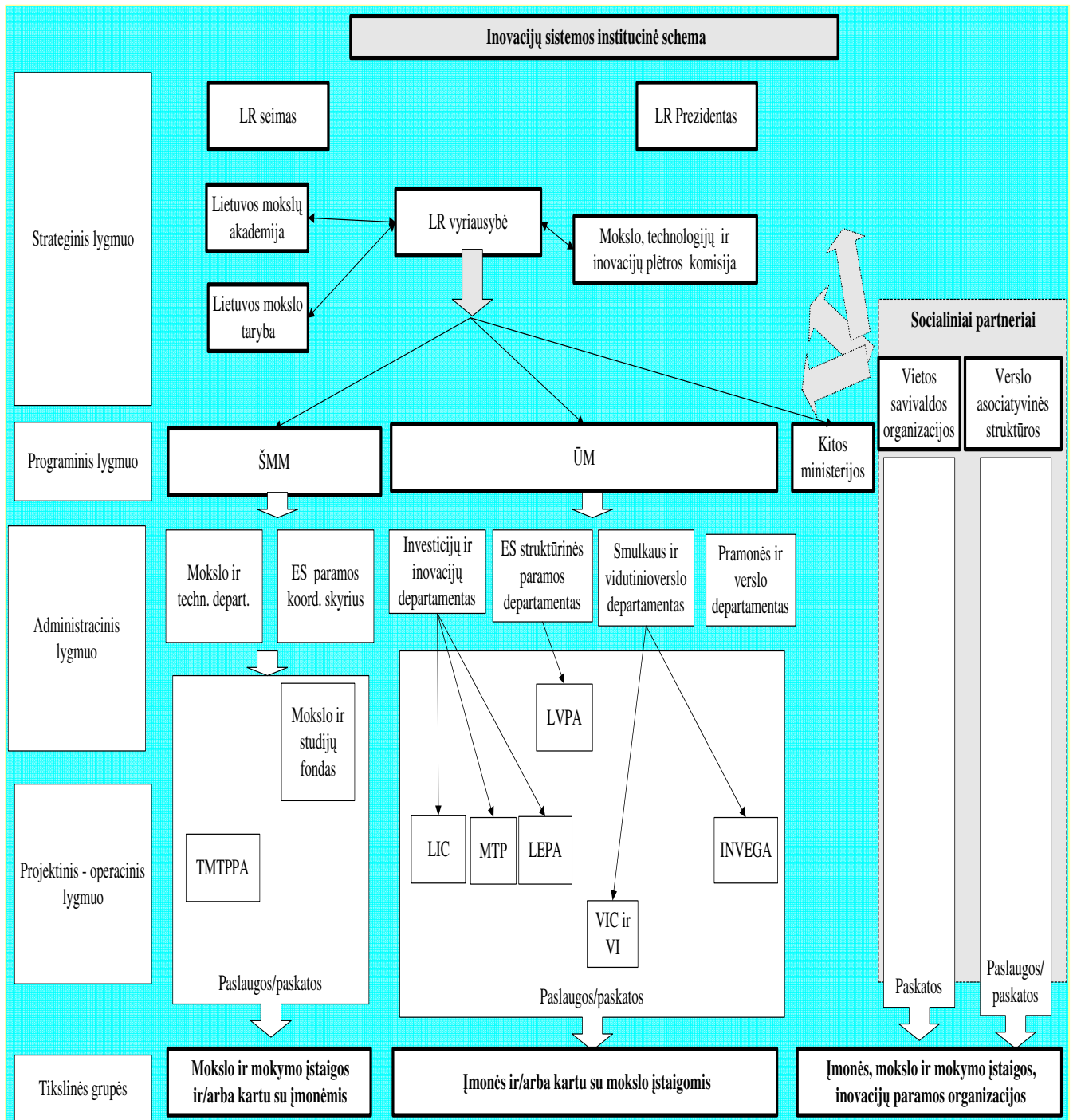

Šaltinis: Putkienė R., 2008, Lietuvos statistikos metraštis, 2008, 276 p.

10 pav. **Aukštųjų ir vidutiniškai aukštų technologijų sektoriaus sukurtos pridėtinės vertės dalies pokyčiai pramonės sukurtoje pridėtinėje vertėje Lietuvoje 2003-2007 m., procentais**

Inovacijos realizuojamos inovacinių projektų pagrindu, kuriuos įgyvendina ūkio subjektai vykdančys komercinę veiklą – verslą. Atsižvelgiant į kompleksinį ir strateginį inovacinės veiklos versle pobūdį, didelę riziką ir reikšmę valstybei – viešojo sektoriaus intervencija plėtojant ir aktyvinant inovacijas yra ne tik leistina, bet ir būtina. Tam tikslui yra būtina apibrėžti Lietuvos inovacijų sistemą (žr. 11 pav.).

Svarbu įsisąmoninti bet kurios inovacijų sistemos kompleksiskumą – fokusuotas valstybės veiksmas gali *fragmentiškai* sustiprinti vieną konkretų inovacijų sistemos aspektą, tačiau neduoti laukiamo rezultato dėl kurios nors kitos silpnai išvystytos inovacijų sistemos grandies ar sistemos ryšių nebuvimo. Be to, įgyvendinant inovacijų politiką yra sudėtinga tikėtis greitų rezultatų, nes daugelis politikos priemonių turi būti tęstinės ir ilgalaikės, kurių poveikis gali būti pastebėtas, pvz. praėjus keliems dešimtmečiams. Dėl to, svarbus inovacinės veiklos veikėjų sutarimas, tam tikras konsensusas, netgi - kolektyvinis įsipareigojimas įgyvendinant šalies inovacinės politikos viziją, tikslus ir priemones. Inovacijų politikos strateginiam planavimui taikytinas bendrajai pramonės konkurencingumo politikai būdingas principas, kad svarbiau yra turėti ne puikiai suformuluotą strateginį plėtros dokumentą, o bendrą šalies ekonominės/inovacijų sistemos veikėjų suvokimą apie esamą situaciją ir kolektyvinius veiksmus (Lietuvos inovacijų politikos ir pagrindinių jos nuostatų įgyvendinimo studija: taikomasis mokslo tyrimo darbas, 2005, p. 4-5).

Šaltinis: Putkienė R., 2008

11 pav. Inovacijų sistemos Lietuvoje institucinė schema (galimas variantas)

Inovacijų sistemos institucionalizaciją šiuo metu⁵ yra sudėtinga atlikti, kadangi vykstant Lietuvos ūkio sistemos reorganizacijai, galimos įvairios transformacijos (schema neatitiks būsimų pokyčių). Siekiant sėkmingai atlikti inovacijų sistemos institucionalizaciją, svarbu pirmiausia atlikti deramą

⁵ 2009 m. – aut. pastaba

besiformuojančios šalies inovacijų sistemos (ir jos sudėtinių dalių) analizę, ir apibrėžtame nacionaliniame kontekste įvertinti tarptautinių praktikų sklaidos galimybes bei galimus veiksmų prioritetus.

Toliau galima išanalizuoti turimus duomenis apie inovacijas Lietuvos kaime, jų įtaką kaimo vystymui.

2.3. Inovacijos Lietuvos kaime

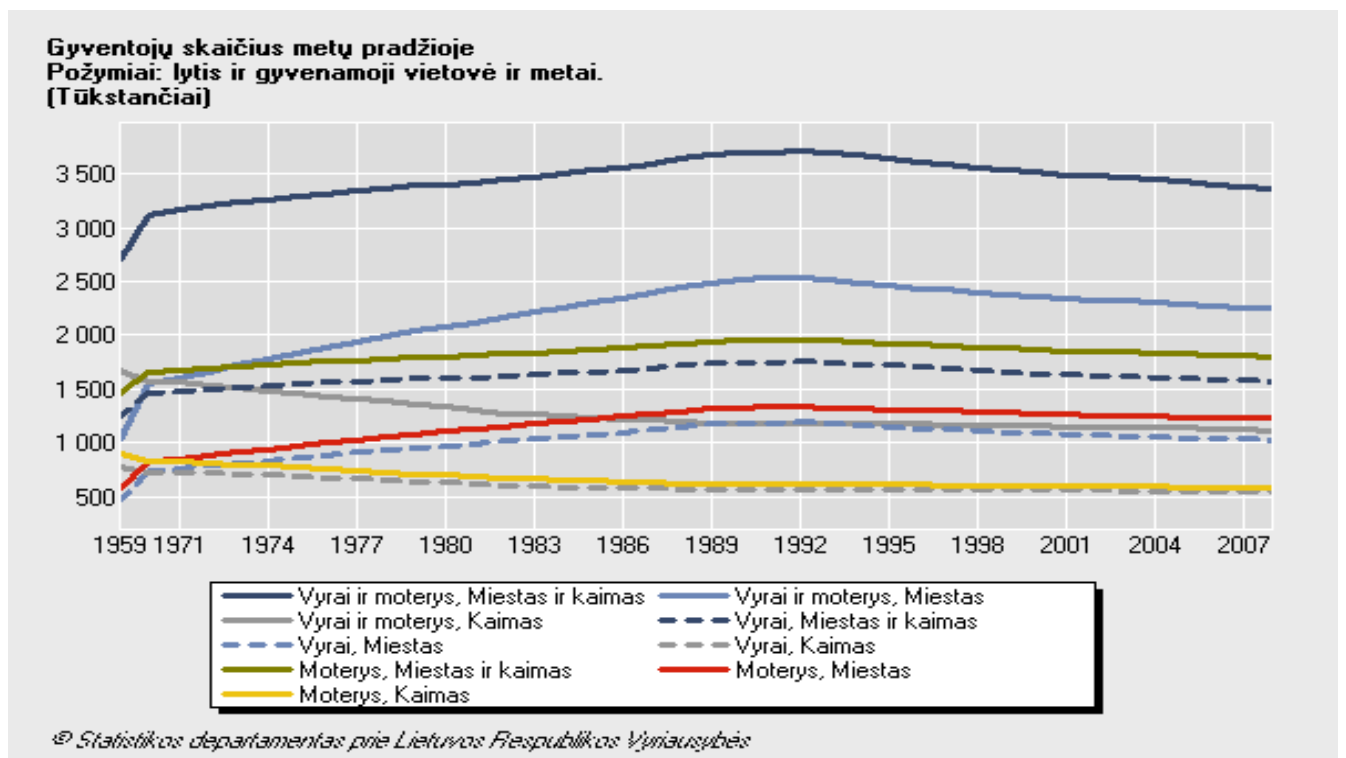
2.3.1. Kaimo vystymo pokyčiai

Analizuoti inovacijas Lietuvos kaime yra sudėtinga, kadangi iki šiol apie inovacijas Lietuvos kaime pakol kas nerenka duomenų nei Lietuvos statistikos departamentas, nei Lietuvos ūkio ministerija, nei Lietuvos inovacijų centras, o Lietuvos žemės ūkio ministerijos duomenys yra fragmentiški, sprendžiamas klausimas, ką iš viso laikyti inovacija (kokie turi būti vertinimo kriterijai), todėl galima pasinaudoti tikrai pavieniais mokslininkų (A.Poviliūno, J.Ramanausko ir kt.) darbuose nurodytais faktais, bei tuo, ką autorius norėjo akcentuoti. Apibendrintų duomenų iš viso nėra. Lietuvoje tai nauja tyrimų sritis. Bendram pokyčių vaizdai Lietuvos kaime susidaryti galima pasinaudoti kai kuriais kitais Statistikos departamento surinktais duomenimis, pvz. informaciniu leidiniu „Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2007“, kuriame pateikta informacija apie supirktų produktų kiekį, jų kainas ir išmokų apimtį. Apklausiamos visos perdirbimo, didmeninės prekybos ir eksporto įmonės, superkančios iš Lietuvos ūkininkų, žemės ūkio bendrovių ir įmonių žemės ūkio produktus (Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2007, 2008, p. 5). Palyginus žemės ūkio produktų supirkimą per tam tikrą laikotarpį ir nustatius didžiausius teigiamus pokyčius, galima bandyti nustatyti tų pokyčių priežastis, kurios, tikėtina, yra inovacijų pasekmė.

2008 metų pradžioje Lietuvos kaime gyveno 1115,6 tūkst., kurie sudarė 33,1 procento gyventojų (Statistikos departamentas. Gyventojai ir socialinė statistika. Gyventojų skaičius metų pradžioje. Požymiai: lytis, gyvenamoji vietovė ir metai). Nors absoliutus gyventojų skaičius mažėja kartu su visos Lietuvos gyventojų skaičiumi, tačiau kaimo gyventojų dalis pastaruosius dešimt metų mažai keičiasi, palyginimui 2006 metais Lietuvos kaime gyveno 1126,6 tūkst. gyventojų, kurie sudarė 33,3 proc. visų šalis gyventojų (Poviliūnas A., 2008 p. 15, Gyventojų skaičius metų pradžioje. Požymiai: lytis, gyvenamoji vietovė ir metai). Gyventojų skaičius nuo 1992 metų nuolat mažėja (žr. 12 pav.).

Nagrinėdamas Lietuvos kaimo bendruomenių socialinės atskirties bruožus, A.Poviliūnas kaime išskiria tris žmonių grupes. Pasak A.Poviliūno: „Svarbiausią oficialios kaimo politikos požiūriu grupę sudaro ūkininkai. Būtent jais pirmiausia rūpinasi Žemės ūkio ministerija. Jeigu pažiūrėtume į Kaimo

plėtros planą, pagal kurį bus skirstoma parama 2007 – 2013 metais, pirmiausia pamatysime, kad ji bus skirstoma siekiant efektyvesnės žemdirbystės. Remiami tie, kurie gali sėkmingai plėtoti žemės ūkį, o tie, kurie nesugeba sukurti efektyvaus žemės ūkio, gaus pasitraukimui iš žemės ūkio skirtas išmokas, kad netrukdytų pirmiesiems. Iš esmės stengiamasi išgryninti verslų, konkurencingą žemės ūkį. Tačiau, jeigu kalbame apie konkurencingą žemės ūkį, turime žinoti, kad jame dirbs geriausiu atveju apie 10 procentų dirbančių Lietuvos ūkyje. Tad aiškiai matyti, kad Žemės ūkio ministerijos parengta ir su Europos Komisija suderinta Kaimo plėtros programa, iš esmės yra ne tiek integrali viso Kaimo plėtros programa, kiek parama versliams ūkininkams ir efektyviai veikiančioms įmonėms, sugebančioms žemės ūkiui skirtą paramą efektyviai įsisavinti“ (Poviliūnas A., Socialinės inovacijos kaimo plėtrai, 2008, p. 16).

Šaltinis: Statistikos departamentas. Gyventojai ir socialinė statistika. Gyventojų skaičius metų pradžioje. Požymiai: lytis, gyvenamoji vietovė ir metai

12 pav. Gyventojų skaičiaus pokyčiai Lietuvoje 1959-2007 m.

Panašiai teigia ir kiti autoriai. Mokslininkės R.Adamonienė ir V.Šilingienė nurodo, kad „šiuolaikinis kaimo gyventojas privalo suprasti verslininkystės procesą, sugebėti gerai įvertinti situaciją, nestandartiškai, kūrybiškai priimti sprendimus, naujomis sąlygomis, mokėti numatyti ir panaudoti naujas komercines idėjas, sugebėti įvertinti naujų idėjų perspektyvumą, sugebėti vadovauti ūkiui, profesionaliai įvertinti vidinę ir išorinę aplinką“ (Adamonienė R., Šilingienė V., Lietuvos kaimo gyventojų verslumo

ypatumai). Žemės ūkio ministerijai svarbios tinkamų paraiškų ir efektyviai įsisavintos ES paramos lėšos. Eiliniai kaimo žmonės nesugebės šito padaryti. Tam reikia pakankamo turto, įgūdžių, verslumo. Pasak mokslininkų Vi. ir Vl. Kafidovų, „jokia inovacija, net ir labiausiai būtina bei techniškai galima, negali būti įdiegta be atitinkamų investicijų“ (Кафидов Ви., Кафидов Вл., Инвестирование инноваций в социально-экономической сфере, 2008). Investicijas efektyviai panaudoti, pasak A.Poviliūno, „gali tik stambūs ūkininkai ir „atsigaunančios“ žemės ūkio įmonės. Jie gavo ir gaus tas investicijas. Smulkesnieji ūkininkai gaus subsidijas, kad trauktųsi iš žemės ūkio gamybos“ (Poviliūnas A., Socialinės inovacijos kaimo plėtrai, 2008, p. 16).

Kita socialinė grupė – vietiniai kaimo žmonės, kurie gyvena savo kaimuose. Jie – čia gimę ir užaugę, todėl paveldėjo paprastai nedidelius žemės sklypus, kurie yra per maži efektyviai žemdirbystei. Be to, pasak A.Poviliūno, - „jie pernelyg sėslūs, kad žinotų modernesnius žemės dirbimo būdus. Ilgainiui savo paveldėtas žemes praras“ (Poviliūnas A., Socialinės inovacijos kaimo plėtrai, 2008, p. 16).

Trečią socialinę grupę, pasak A.Poviliūno, - „sudaro buvę jaunieji specialistai, atvykę dirbti į kolūkius pagal paskyrimą. Jie dirbo žemės ūkio įmonėse, būdami išsilavinę ir jauni, tačiau <...> žlugus kolūkiams <...> žlugo socialinė infrastruktūra, kurioje jie buvo pasirengę gyventi. Žemės paveldėti nebegalėjo, nes buvo atvykėliai. Turėjo modernių žemdirbystės žinių, bet nebeliko galimybės, kur tas žinias panaudoti“ (Poviliūnas A., Socialinės inovacijos kaimo plėtrai, 2008, p. 17).

Taigi, kaimas yra nevienalytis, turintis įvairių inovacinių veiksnių panaudojimo galimybes. Ne veltui OECD patvirtinta Naujoji kaimo paradigma pabrėžia kaimo vietovių konkurencingumą, vietinių gėrybių ir nepanaudotų vietinių išteklių, tarp jų yra ir žmogiškieji ištekliai, naudojimą (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. **Nauja kaimo paradigma**

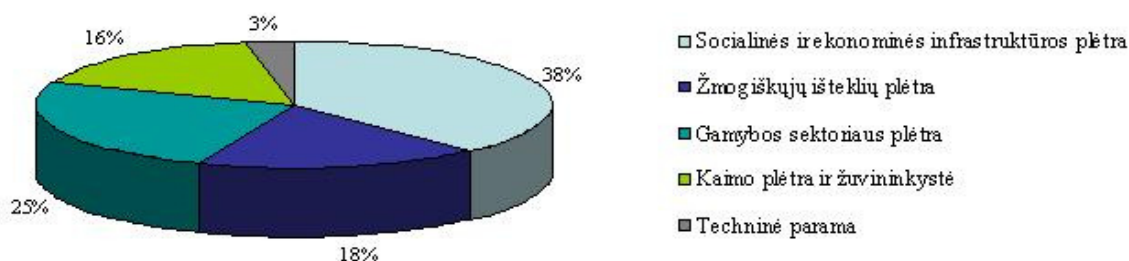
	Senas požiūris	Naujas požiūris
Tikslai	Palyginimas, žemės ūkio įmonių pajamos, žemės ūkio įmonių konkurencingumas	Kaimo vietovių konkurencingumas, vietinių gėrybių įvertinimas, nepanaudotų vietinių išteklių panaudojimas
Pagrindinis sektorius	Žemės ūkis	Įvairūs kaimo ekonomikos sektoriai (pvz., kaimo turizmas, amatai, informacinių ir komunikacinių technologijų pramonė ir pan.)
Pagrindiniai įrankiai	Subsidijos	Investicijos
Pagrindiniai veikėjai	Nacionalinės vyriausybės, ūkininkai	Visų lygių valdžios institucijos (tarptautinės, nacionalinės, regioninės ir vietos), įvairios vietos interesų grupės (viešasis sektorius, privatus verslas, NVO

Šaltinis: The New Rural Paradigm: Policies and Governance. OECD Rural Policy Reviews, 2006

Visos kaimo vietovės konkurencingumas neatsiejamas nuo vietos lygmens integruotos kaimo plėtros strategijos. Taigi, nagrinėjant inovatyvaus kaimo vystimąsi, visų pirma derėtų analizuoti BPD (žr. 18 priedą) ir KPP vykdymo rezultatus.

2.3.2. BPD projektų inovatyvumas

ES struktūrinių fondų lėšoms efektyviai naudoti buvo parengtas ir su Europos Komisija suderintas Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumentas (BPD). Europos Komisija 2004 m. birželio 18 d. oficialiai patvirtino BPD. Tai – strateginis dokumentas, kuriame išdėstyta ES struktūrinių fondų ir valstybės narės veiksmų tikslai, plėtros strategija, nurodyti ES struktūrinių fondų ir kitų finansavimo šaltinių įnašai. BPD pateikta strategija suskirstyta į 5 prioritetus ir įgyvendinama pagal vieną ar kelias priemones (Gairės pareiškėjams..., 2005, Gairės pareiškėjams..., 2006). BPD nustatyti penki investicijų prioritetai: a) socialinės ekonominės infrastruktūros plėtros, b) žmogiškųjų išteklių plėtros, c) gamybos plėtros, d) kaimo plėtros ir žuvininkystės, e) techninės paramos. Šiems prioritetams įgyvendinti skiriama apie **3,09 mld. litų** ES ir **1,07 mld. litų** Lietuvos Respublikos lėšų, kurių didžiausia dalis skiriama socialinės ekonominės infrastruktūros plėtrai (žr. 13 pav.).

Šaltinis: ES parama - apie BPD⁶

13 pav. ES teikiamos paramos Lietuvai pagal BPD pasiskirstymas procentais

Kaimo plėtros ir žuvininkystės sektoriui 2004–2006 m. teikiama parama sudarė 662.956 tūkst. litų, skirtų iš Europos Žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo Orientavimo dalies, Žuvininkystės orientavimo finansinės priemonės bei Lietuvos Respublikos lėšų. ES struktūrinių fondų parama žemės ūkiui ir žuvininkystei skirta šiuolaikiškai žemės ūkio technikai įsigyti, kaimo turizmui ir amatams plėtoti,

⁶ Lietuvos Respublikos finansų ministerijos informacija atnaujinta 2009 04 27 – aut. pastaba

žemės ūkio produktų perdirbimui modernizuoti, miškams išsaugoti ir puoselėti, moderniam, konkurencingam ir pelningam žvejybos laivynui kurti bei kitoms sritims.

Paraiškos pagal BPD Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemones buvo pradėtos rinkti 2004 m. rugpjūčio mėn. Iki 2007 m. pabaigos (žr. 19 priedą) Agentūrai iš viso buvo pateiktos 2352 paraiškos 975.587 tūkst. litų sumai iš kurių tinkamomis pripažintos 1873 paraiškos, t.y. 79,6 procentai visų paraiškų paramai gauti. Buvo įvertintos visos paraiškos paramai gauti. Pagal atskiras priemones tinkamomis pripažintos: investicijos į žemės ūkio valdas - 84,3; jaunųjų ūkininkų įsikūrimas – 89,8; žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas – 77,8; žemės ūkio vandentvarka – 92,3; žemės sklypų perskirstymas – 100; konsultavimo paslaugos ūkiams – 45,8; žemės ūkio ir artimų ekonominės veiklos sektorių įvairinimas, siekiant įvairiapusio ekonominės veiklos pobūdžio ir alternatyvių pajamų šaltinių – 50; kaimo turizmo ir amatų skatinimas – 37,3; miškų ūkis – 88,2; LEADER+ pobūdžio priemonės veikla “Įgūdžių įgijimas” – 68,4; mokymas – 39,4 procentai visų paraiškų.

Kiekvienoje priemonėje numatyti įvairūs tikslai ir uždaviniai bei nustatyti kriterijai tiems uždaviniams įgyvendinti, pvz. priemonėje „Investicijos į žemės ūkio valdas“ numatyta: „tikslas - spartinti žemės ūkio valdų restruktūrizavimą, padidinti ūkininkų pajamas iš žemės ūkio ir su juo susijusios veiklos, pagerinti gyvenimo, darbo ir gamybos sąlygas; uždaviniai - sumažinti gamybos sąnaudas, spartinti gamybos restruktūrizavimą ir modernizavimą, pagerinti produktų kokybę, išsaugoti ir pagerinti aplinkos kokybę, higienos ir darbo sąlygas, gyvūnų gerovės standartus, skatinti žemės ūkio ir su juo susijusios veiklos įvairinimą; kriterijai - paraišką pateikia subjektas, kuris gali gauti paramą pagal šią priemonę, o investicijos turi būti susijusios su gamyba ar paslaugomis nurodytuose prioritetiniuose sektoriuose...“ ir t.t. (Lietuvos 2004–2006 m. Bendrojo programavimo dokumento priedas, 2009, p. 129), tačiau nėra numatyti inovatyvumo nustatymo kriterijai.

Vienas svarbesnių darbų, analizuojant inovacijų plėtros procesus pagal atskiras BPD 4 prioriteto (kaimo plėtra ir žuvininkystė) priemonių veiklos sritis pateiktas paraiškas, yra 2007 metais atliktas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos užsakomasis taikomasis tyrimas Nr. E-02-30/2007 (tyrimo koordinatorius prof. habil. dr. J. Ramanauskas). Tyrimo objektai ir respondentai – 143 ūkininkai ir kiti verslo subjektai, teikiantys paraiškas pagal įvairias priemones: žemės ūkio valdų modernizavimas, žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas, miškų ekonominės vertės didinimas (žr. 5 lent.). Dauguma ūkio subjektų, dalyvavusių BPD 4 prioriteto priemonėse, inovuojasi pagal minimalią inovacijoms keliamą sąlygą, pagal kurią technologijos arba proceso organizacinis metodas turi būti naujas ūkininkui arba kitam ūkio subjektui. Dauguma jų tik išigyja ir pritaiko savo veikloje kitų įmonių sukurtą inovaciją (pvz., technines priemones), bet

nekuria naujų produktų (ir nemodernizuoja jų), nedalyvauja technologinėse platformose (klasteriuose), beveik netaiko iš kitų įmonių, valstybės ar privačių mokslinių tyrimų organizacijų išgytais ir pritaikytais moksliniais tyrimais, nenaudoja lėšų personalo mokymams, susietais su nauju ar reikšmingai patobulintų produktų ar technologinių procesų plėtote ir / ar įgyvendinimu, neįdarbina aukštos kvalifikacijos darbuotojų, nedalyvauja kooperacijos (mašinų rateliai, kooperatyvai) dariniuose (Inovacijų plėtra modernizuojant ūkininkų ūkius, dalyvaujančius BPD priemonėse, 2007, p. 8).

5 lentelė. Tyrimo objektai pagal atskiras Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumento (BPD) Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemones

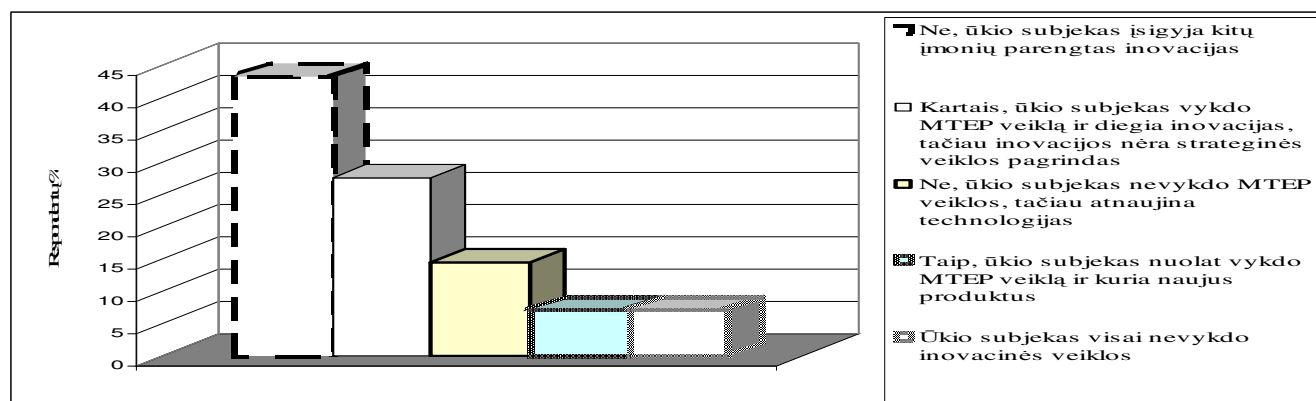
BPD 4 prioriteto priemonės	Veiklos sektoriai	Projektų skaičius	Inovatyvumo reikšmių ribos	Inovatyvumo vidut. balas
Investicijos į žemės ūkio valdas	Pieninė gyvulininkystė	26	2–16,4	9,6
	Mėsinė gyvulininkystė	4	2–17,6	13,2
	Javų, linų, rapsų auginimas	43	2–12,4	6,8
	Sodininkystė	7	2–12,4	6,8
	Daržininkystė	4	2–12,4	6,8
	Grybų auginimas	1	2–16,4	20
	Bulvių auginimas	3	2–12,4	6,8
Žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodaros gerinimas	Mėsa	3	2–26,4	16,3
	Pienas	1	2–19,4	14,6
	Grūdai	1	6,4	6,4
	Žuvis	1	21,5	21,5
Miškų ūkis	Investicijos, skirtos miško kirtimui, medienos ruošai pagerinti ir racionalizuoti	2	1,6-10	5,8
Kaimo turizmo veiklos skatinimas	Kaimo turizmo veiklos skatinimas	13	2–16,2	9,2
Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas	Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas	26	2–14	19,3
	Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas+Investicijos į žemės ūkio valdas	8	2–30	26,0
Iš viso		143	–	Vid. 12,7

Šaltinis: Kirstukas J., Ramanauskas J. The novelty of agricultural sector investment projects, 2007

Didžioji dalis tyrime dalyvavusių ūkio subjektų yra priskiriamos technologijų perėmėjų kategorijai (žr. 14 pav.). Tačiau projektuose nebuvo alternatyvių atsinaujinančių energijos šaltinių gamybos arba naudojimo, tiksliosios (precizinio) ūkininkavimo sistemos naudojimo. Tai patvirtina mintį, kad stambūs

ūkininkai ir įmonės, o ypač jaunieji ūkininkai, kurie kartu dalyvavo ir investicijų į žemės ūkio valdas priemonėje, turi didesnę inovatyvumo potencialą.

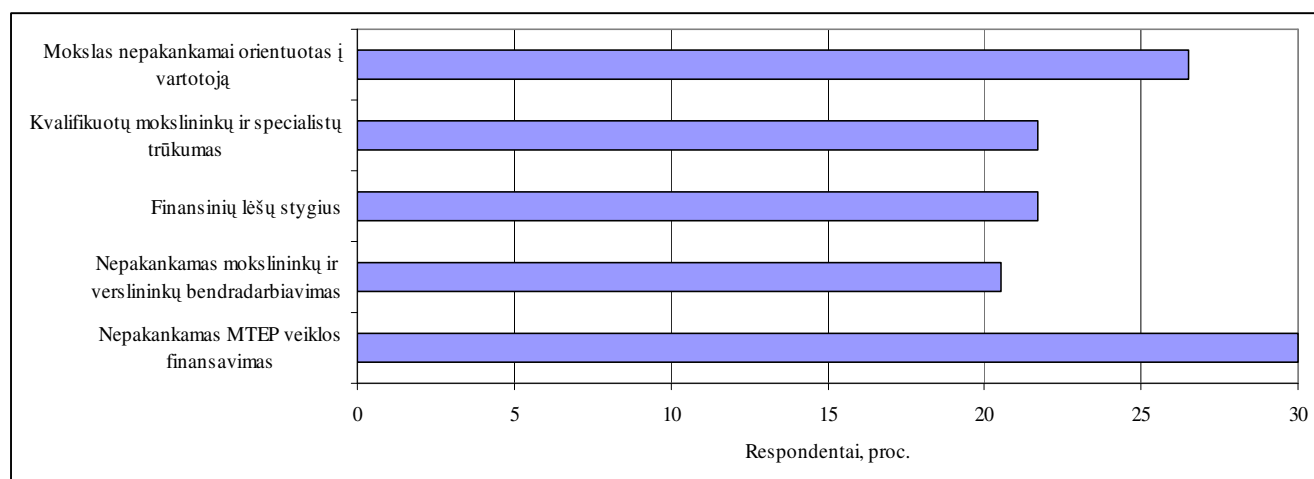
Kaip nurodo J.Ramanauskas: „Tyrimo metu išryškėjo tendencija, kad stambesnių ūkių projektai yra labiau kompleksiškesni (o tuo pačiu ir inovatyvesni): įsigyjama ne viena atskira nauja mašina, o keletas jų, suderintų tarpusavyje ir apimančių esminius produkto gamybos technologinius procesus.“ (Inovacijų plėtra modernizuojant ūkininkų ūkius, dalyvaujančius BPD priemonėse, 2007, p. 8).

Šaltinis: Inovacijų plėtra modernizuojant ūkininkų ūkius, dalyvaujančius BPD priemonėse

14 pav. Ūkio subjektų inovatyvumo lygis Lietuvoje 2004 – 2006 m.

Tyrimo metu taip pat buvo išsiaiškinta, su kokiomis problemomis ūkio subjektai dažniausiai susiduria vykdydami inovacinę veiklą. Kaip didžiausias kliūtis kurti naują produktą ir technologijas, respondentai minėjo nepakankamą MTEP veiklos finansavimą ir tai, jog mokslas nepakankamai orientuotas į konkretų vartotoją (žr. 15 pav.).

Šaltinis: Inovacijų plėtra modernizuojant ūkininkų ūkius, dalyvaujančius BPD priemonėse

15 pav. Naujų technologijų kūrimo kliūtys Lietuvoje 2004 – 2006 m.

Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama pagal ūkio dydį tiesiogine prasme 2004–2006 m. nebuvo diferencijuojama, t.y. pagal Lietuvos 2004–2006 metų BPD priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“ parama galėjo pasinaudoti ūkininkai, kaimo gyventojai, kaimo bendruomenės, žemės ūkio ir kooperatinės bendrovės (kooperatyvai), valstybinės institucijos ir privačios įmonės, nevyriausybinės organizacijos ir mokymo institucijos, jei jų teikiami projektai atitiko numatytus prioritetus, priemones ir remtinas veiklos rūšis.

Potencialūs ūkininkai, gebantys pateikti verslo planus ir ketinantys pereiti nuo pusiau natūrinio prie komercinio ūkininkavimo, gavo paramą pagal Kaimo plėtros 2004–2006 metų plano (KPP) priemonę „Pusiau natūrinių restruktūrizuojamų ūkių rėmimas“. KPP priemonės „Standartų laikymasis“ parama buvo siekiama padėti ūkininkams įgyvendinti Bendrijos teisėje įtvirtintus aplinkosaugos, visuomenės, gyvulių ir augalų sveikatos, gyvulių gerovės ir darbų saugos reikalavimus. Parama buvo diferencijuojama pagal nurodytą bandos dydį investicinio laikotarpio pabaigai arba paraiškos patvirtinimo metais ir kt. Paramos gavėjai, turintieji mažesnę bandą, galėjo gauti didesnę išmoką už vieną gyvulį negu paramos gavėjai, laikantieji daugiau gyvulių.

ES parama 2004–2006 m. buvo teikiama siekiant pagerinti ūkių struktūrą, pajvairinti žemės ūkio veiklą, modernizuoti įmones, sudaryti sąlygas kaimo vietovių plėtrai, skatinti ES kokybės standartus atitinkančią gamybą ir ūkininkavimo metodus, padedančius mūsų produkcijai konkuruoti Europos Sąjungos rinkoje.

2.4. Kaimo plėtros programos kryptys ir priemonės

Kaimo plėtros 2007–2013 metų programa sujungė ankstesniojo 2004–2006 metų laikotarpio investicinėmis ir kompensacinėmis priemonėmis pradėtą veiklą.

Naujuoju 2007-2013 metų programavimo laikotarpiu pagrindinis strateginis kaimo plėtros politikos Lietuvoje tikslas - užtikrinti ekonomikos augimą didinant žemės, miškų ūkio ir maisto konkurencingumą, sukuriant galimybes ekonominei veiklai įvairinti ir gyvenimo kokybei kaime gerinti kartu puoselėjant esamas gamtines, žmoniškąsias ir kitas vertybes, mažinant skirtumus tarp miesto ir kaimo bei kitų regionų. Kaimo plėtros politikos kryptims, numatytoms Tarybos reglamente 1698/2005 EŽŪFPKP paramos kaimo plėtrai, keliami šie **strateginiai tikslai: I krypties** „Žemės ūkio sektoriaus konkurencingumo didinimas remiant restruktūrizaciją“ tikslas - plėtoti modernų, gebantį konkuruoti žemės, maisto ir miškų ūkį; **II krypties** „Aplinkos ir kraštovaizdžio gerinimas“ tikslas - gerinti aplinką, kraštovaizdį, racionaliai naudojant žemės išteklius bei remiant tausojančią žemės ir miškų ūkio plėtrą; Gyvenimo kokybės gerinimas ir ekonominės veiklos įvairovės skatinimas kaimo vietovėse“; **III krypties**

tikslas - gerinti gyvenimo kokybę ir didinti gyventojų užimtumą kaimo gyvenamosiose vietovėse; **IV „LEADER“ krypties** tikslas - skatinti kaimo plėtrą vietos iniciatyvos ir partnerystės pagrindu, telkti kaimo gyventojus ir ugdyti jų gebėjimus veikti kartu, rengti integruotas vietos plėtros strategijas, taip pat organizuoti jų įgyvendinimą naujais būdais ir metodais tikslingai naudojant vietos išteklius ir viešąją paramą. Nustatytos šios programos priemonės:

I krypties: • žmogiškajam potencialui stiprinti („Mokymas, mokslo žinių ir inovacijų sklaida“, „Konsultavimo paslaugų teikimas užsiimantiems žemės ūkio veikla ir miškininkyste“, „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“);

- fiziniam ūkių potencialui stiprinti bei skatinti inovacijų diegimą žemės, maisto ir miškų ūkyje („Žemės ūkio valdų modernizavimas“, „Pusiau natūrinių ūkių rėmimas“, „Miškų ūkio plėtra“, „Kaimo infrastruktūros gerinimas“ (žemės konsolidacija, vandentvarka, drenažo sistemų gerinimas), „Parama gamintojų grupių įsikūrimui“);

- žemės ūkio gamybos standartams įgyvendinti ir žemės ūkio produktų kokybei gerinti („Žemės ūkio produktų perdirbimas, rinkodara bei naujų produktų kūrimas“, „Dalyvavimas maisto kokybės schemose“).

II krypties: • agrarinės aplinkosaugos programos („Kraštovaizdžio tvarkymo“, „Paviršinio vandens telkinių pakrančių apsaugos juostos įrengimo pievoje bei ariamojoje žemėje ir apsaugos nuo erozijos“, „Ekologinio ūkininkavimo“, „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimo“, „Dirvožemio kalkinimo“, „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimo“ programos);

- „Apželdinimui mišku“, „Parama miško ekologiškai ir rekreacinei vertei padidinti bei pažeistų miškų atkūrimui“, „Miškų aplinkosaugos išmokos“;

- „Parama NATURA 2000 teritorijose“;

- „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės“.

III krypties: • kaimo ekonomikai įvairinti („Mikroįmonių įkūrimas ir plėtra bei ne žemės ūkio veiklos įvairinimas“, „Kaimo turizmo paslaugų plėtra“, „Kaimo paveldo išsaugojimas ir modernizavimas - amatų plėtra“);

- gyvenimo kokybei kaimo vietovėse gerinti („Kaimų atnaujinimas“ ir „Įgūdžių įgijimas, aktyvus jų pritaikymas ir įgyvendinimas“).

IV krypties - „LEADER“ metodo veiklos sritys, kurių įgyvendinimas skatins kaimo plėtrą vietos iniciatyvos ir partnerystės pagrindu:

- parama VVG parengtoms ir Žemės ūkio ministerijos patvirtintoms vietos plėtros strategijoms įgyvendinti siekiant 3 krypties tikslų;

- parama tarptautiniams ir tarptautiniams bendradarbiavimo projektams įgyvendinti siekiant 3

krypties tikslų;

- parama Vietos veiklos grupių (VVG) veiklai, įgūdžių įgijimui, aktyviam jų pritaikymui ir įgyvendinimui.

Lietuvos 2007–2013 m. kaimo plėtros programa, kurią aprėpia keturios plėtros kryptys, sudaro 26 investicinio ir kompensacinio pobūdžio priemonės.

„Kaimo atnaujinimas ir plėtra“. Paramą pagal šią priemonę gali gauti vietos veiklos grupės (VVG), turinčios patvirtintą vietos plėtros strategiją, kaimo bendruomenės (VVG ir kiti juridiniai asmenys, įsteigti ir veikiantys kaimo vietovėje, savivaldybės ir jų institucijos. Pagal šią priemonę remiami tik viešo pobūdžio ne pelno projektai).

Siekiant supaprastinti teikiamos paramos administravimo sistemą, nuo 2007 m. paramos už plotus programos „Kraštovaizdžio tvarkymas“, „Ekologinis ūkininkavimas“, „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“, „Natura 2000“ (išmokos žemės ir miškų ūkyje), sujungtos į vieną paraišką kartu su tiesioginėmis išmokomis bei kompensacijomis už ūkininkavimą vietovėse su kliūtimis, išskyrus kalnuotas vietas (Lietuvos Kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės, p. 2-179).

Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programai (KPP) Europos Sąjungos Kaimo plėtros komitetas vienbalsiai pritarė 2007 m. rugsėjo 19 d., o 2007 m. spalio 19 d. KPP oficialiai patvirtinta Europos Komisijos sprendimu. Lietuvos žemės ūkis 2007–2013 m. laikotarpiu gaus apie 2 mlrd. 260 mln. eurų paramos, iš jų 1 mlrd. 743 mln. eurų – ES parama, 517 mln. eurų – nacionalinio biudžeto lėšos. KPP 1 kryptčiai „Žemės, maisto ūkio ir miškininkystės sektoriaus konkurencingumo didinimas“ numatyta skirti 930,2 mln. eurų (arba 41,15 proc. visų KPP lėšų), 2 programos kryptčiai „Aplinkos ir kraštovaizdžio gerinimas“ – 824,59 mln. eurų (arba 36,48 proc.), 3 kryptčiai „Gyvenimo kokybė kaimo vietovėse ir kaimo ekonomikos įvairinimas“ (įskaitant LEADER metodą) – 275,61 mln. eurų (arba 12,19 proc.), 4 kryptčiai „LEADER metodo įgyvendinimas“ (įgyvendinamos 3 kryptties priemonės) – 136,99 mln. eurų (arba 6,06 proc.). Programoje numatyta Techninei paramai ketinama skirti 92,98 mln. eurų (arba 4,11 proc.) (Lietuvos Kaimo plėtros 2007–2013 metų programa, 2007).

Duomenis apie KPP įgyvendinimą periodiškai pateikia Nacionalinė mokėjimų agentūra (Nacionalinės mokėjimo agentūros prie žemės ūkio ministerijos nuostatai, 8.14 punktą), administruojanti KPP priemones (žr. 20 ir 21 priedus). Kaip matyti iš Agentūros pateiktų duomenų (žr. 20 priedą), pagal KPP visas priemones, iki 2009 m. balandžio 29 d. buvo pateiktos 221.007 paraiškos 19.364.432.946 litų sumai, iš kurių buvo patvirtintos 193.367 paraiškos (pasirašytos sutartys išmokoms) 1.150.996.969 litų sumai bei išmokėta 884.415.369 litų suma. Pareiškėjai, teikę paraiškas paramai gauti pagal KPP investicines priemones yra paviešinami NMA informaciniame portale. Taip pat paviešinti paramos gavėjų sąrašai. To reikalauja ES teisės aktai.

2.3.4. KPP projektų inovatyvumas

2007 m. spalio 22 d. Žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-462 patvirtintos metodikos „Projektų inovatyvumo vertinimo metodika pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones „Žemės ūkio valdų modernizavimas“, „Miškų ekonominės vertės didinimas“, „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“, „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“ tikslas – įvertinti projektų inovatyvumą pagal minėtas Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos (KPP) priemones nustatant atrankos pirmumo kriterijus.

Pateiktų paraiškų (projektų) pagal KPP priemones „Žemės ūkio valdų modernizavimas“, „Miškų ekonominės vertės didinimas“, „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“, „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“ inovatyvumas vertinamas ir pirmenybė teikiama inovatyvios veiklos ūkiams, įmonėms pagal diegiamus keturis kriterijus: produkto inovaciją, technologinio proceso inovaciją; organizacinę inovaciją; mokslo inovaciją (žr. 22 – 25 priedus). Kriterijus būtų galima taip apibūdinti:

1. Produkto inovacija: produktų, paslaugų naujumas.
2. Technologinio proceso inovacija: žalingo poveikio žmogui ir aplinkai mažinimas; alternatyvių atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimas (išpareigojimas); racionalus energijos išteklių naudojimas; tiksliosios ūkininkavimo sistemos taikymas; kompiuterizuotas procesų valdymas.
3. Organizacinė inovacija: dalyvavimas technologijų platformose arba klasteriuose; gamybos proceso valdymo kokybės gerinimas (ISO ir kt. standartų diegimas).
4. Mokslo inovacija: dalyvavimas moksliniuose tyrimuose.

Projektas pripažįstamas inovatyviu, kai jis atitinka bent vieną kriterijų. Inovatyvumą įrodančius dokumentus pareiškėjas turi pateikti Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos (NMA) kartu su paraiška arba su paskutiniu mokėjimo prašymu. Jeigu pagal nurodytus inovatyvumo kriterijus NMA neįmanoma įvertinti projektų inovatyvumo arba nesutampa vertintojų nuomonės, gali būti atliekamas ekspertų vertinimas dėl projekto inovatyvumo.

Projektų inovatyvumo vertinimo metodika pirmuoju 2007–2008 metų paraiškų kvietimu, nebuvo taikoma.

2009 m. pradžioje ŽUM kreipėsi į Lietuvos inovacijų centrą, kurio ekspertų grupė įvertino po 10 projektų, vykdomų pagal kiekvieną KPP priemonę (iš viso 40 projektų, atrinktų Agentūros), ir nustatė, kad pagal 2007 m. spalio 22 d. Žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-462 „Dėl projektų inovatyvumo vertinimo metodikos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones „Žemės ūkio valdų modernizavimas“, „Miškų ekonominės vertės didinimas“, „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“, „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“ patvirtinimo“ patvirtintą metodiką,

pagal priemones: „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ yra inovatyvus 1 projektas (tikrai pagal kriterijaus „Technologinio proceso inovacija“ subkriterijų „Kompiuterizuotas procesų valdymas“); „Miškų ekonominės vertės didinimas“ – 2 projektai (tikrai pagal kriterijaus „Technologinio proceso inovacija“ subkriterijų „Kompiuterizuotas procesų valdymas“); „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“ – 10 projektų (pagal kriterijaus „Technologinio proceso inovacija“ subkriterijus: alternatyvių atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimas (įsipareigojimas) – 1, racionalus energijos išteklių naudojimas, Kompiuterizuotas procesų valdymas – 9; pagal kriterijaus „Organizacinė inovacija“ subkriterijų „Gamybos proceso valdymo kokybės gerinimas“ (ISO ar kt. standartų diegimas) -10 projektų, „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“ – 2 projektai (tikrai pagal kriterijaus subkriterijų „Produktų, paslaugų naujumas“⁷. Viso inovatyviais pripažinti iš 40 tikrai 15 projektų (37,5 procento). Taigi, yra galimi 2 variantai: arba pateikiami paramai gauti projektai neatitinka inovatyvių projektų reikalavimų, arba per aukšti inovatyvumo patvirtintoje metodikoje nustatymo reikalavimai. Šią vertinimo metodiką, yra sunku pritaikyti Lietuvos sąlygomis, ji labiau tiktų ES šalims senbuvėms. Pagal kitas KPP priemones, inovatyvumo vertinimo metodika nėra iš viso paruošta – inovacijų Lietuvos kaimo vystyme vertinimas nėra pradėtas, todėl atlikti platesnę inovacijų Lietuvos kaimo vystyme analizę be reikiamo instrumento – metodikos yra sudėtinga.

Apibendrinant 2 skyrių, galima konstatuoti, kad, nors Europos Komisija, remdamasi Lisabonos tarybos reikalavimais, teikia ypatingą reikšmę inovacijoms, kaip pagrindinei ekonominės plėtros sąlygai, tačiau Lietuvos inovacinės veiklos rodikliai išlieka vienais žemiausių ES šalių erdvėje. Atlikus atitinkamą ES, Lietuvos institucijų, pateikiamų statistinių duomenų analizę, matomos mokslinės techninės eksperimentinės plėtros, įmonių inovacinės veiklos rodiklių augimas. Taip pat reikia konstatuoti, kad duomenų apie Lietuvos kaimo inovacinės veiklos rodiklius dabartiniu metu nerenka jokia Lietuvos vykdomosios valdžios institucija, o atlikti pavieniai tyrimai pagal ekspertų neįvertintą (dėl jos pritaikomumo) metodiką⁸, negali pateikti sisteminio kaimo inovacinės veiklos vaizdo. Skatinant inovacinę veiklą visose ūkio šakose, būtina susiteminti (institucionalizuoti) visą Lietuvos inovacinę sistemą. Tai įpareigotų atskiras vykdomosios valdžios institucijas dalyvauti inovacinės veiklos, taip pat ir inovaciniame kaimo, plėtroje. Būtina paruošti inovacijų kaimo vystyme vertinimo metodiką, organizuoti duomenų apie Lietuvos kaimo inovacinės veiklos rodiklius rinkimą, apdorojimą, bei vertinimą.

⁷ VŠĮ Lietuvos inovacijų centras Studiją „Projektų inovatyvumo vertinimo metodikos taikymas pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemones „Žemės ūkio valdų modernizavimas“, „Miškų ekonominės vertės didinimas“, „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“, „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“, parengė pagal 2009 m. sausio 20 d. Sutartį Nr. 8P-0007, ji niekur oficialiai autoriaus darbu metu nebuvo publikuota, todėl oficialiu šaltiniu negali būti, tačiau duomenys yra autentiški ir aktualūs – aut. pastaba

⁸ Metodika paruošta pagal 4 iš 26 kaimo vystymo priemones – aut. pastaba

3. INOVATYVIŲ JAUNŪJŲ ŪKININKŲ ĮSIKŪRIMO PROJEKTŲ TYRIMAS

3.1. Tyrimo metodika ir organizavimas

Siekiant geriau išanalizuoti darbo temą ir pagrįsti teorinėje bei analitinėje darbo dalyje pateiktus apibendrinimus, buvo atliktas pateiktų Agentūrai projektų (kiek tai leidžia prieinamumas prie informacijos šaltinių) tyrimas. Kadangi projektų inovatyvumo kaimo vystyme vertinimas šiuo metu yra kūrimo stadijoje – paruošta metodika tikrai pagal 4 iš 26 KPP priemonių, buvo pasirinkta ištirti priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, iki šiol netirtą bei neturinčią patvirtintos bei paruoštos inovatyvumo tyrimo metodikos.

Tyrimo problema. Šiuo metu dar nėra sukurta vieningos inovatyvumo kaimo vystyme vertinimo metodikos, Žemės ūkio ministerija yra patvirtinusi projektų paramai gauti inovatyvumo vertinimo metodiką tikrai keturioms priemonėms iš dvidešimt šešių Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonių: „Žemės ūkio valdų modernizavimas“, „Miškų ekonominės vertės didinimas“, „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“, „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“, tačiau minėtoms priemonėms paruoštos metodikos iki šiol nėra taikomos ūkininkų pateiktų projektų vertinime, o ir ją pačią, autoriaus nuomone, reikia tobulinti, kadangi ji, kaip matyti tyrimo medžiagoje, yra sudėtinga. Vertinant projektų inovatyvumą, nuolat bus reikalinga ekspertinė parama. Nurodyti inovatyvumo vertinimo metodikoje kriterijai yra sunkiai apskaičiuojami, reikalingi duomenys, kurių nėra ūkininkų teikiamose paramai gauti paraiškose (projektuose), bei neatitinka Lietuvos kaimo sąlygų. Galima numanyti, kad, atsižvelgiant į pateikiamų projektų paramai gauti gausą⁹, numatomas projektų inovatyvumo vertinimas, pagal 26 Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones, užsitęs. Kaip atlikti inovatyvumo vertinimą kaimo vystyme, projektų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos keturias priemones turimos inovatyvumo vertinimo metodikos pritaikymo galimybės, ne tik šioms keturioms, bet ir likusioms priemonėms, ar iš viso ją galima taikyti, ir yra svarbiausi inovatyvumo nustatymo kaimo vystyme probleminiai klausimai.

Tyrimo objektu buvo pasirinkti Jaunųjų ūkininkų iki 2009 m. balandžio 11 d. pagal priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ pateikti projektai (paraiškos).

Tyrimo hipotezė. Parama pagal paraiškas, projektų įgyvendinimui pagal Lietuvos kaimo plėtros

⁹ Nacionalinės mokėjimų agentūros 2009 m. gegužės 11 d. duomenimis, iki 2009 m. balandžio 29 d. pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones Lietuvos kaimo gyventojai jau buvo pateikę 221005 paraiškas (projektus) paramai gauti

2007–2013 metų programos pirmą kryptį: „Žemės, maisto ūkio ir miškininkystės sektoriaus konkurencingumo didinimas“, priemone „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, iš esmės yra skiriama stambesniems galimai inovatyviems projektams, t.y. jauniems ūkininkams, turintiems stambesnius ūkius.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektų inovatyvumo vertinimo problemas.

Tyrimo uždaviniai:

11. Atlikti projektų, pateiktų pagal priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ analizę.
2. Apibrėžti inovatyvumo kriterijus bei sudaryti projektų pagal priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ inovatyvumo metodiką ir vertinimo skalę.
3. Atlikti siūlomos priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ inovatyvumo vertinimo metodikos SSGG analizę.
4. Patobulinti inovatyvumo vertinimo procedūras.

Tyrimo metodai – dokumentų analizė, statistinė analizė, sisteminė analizė, lyginamasis metodas, ekspertinis metodas, SSGG analizė.

Tyrimo eiga. Vadovaujantis iškelto tikslu bei tyrimo uždaviniais ir siekiant patvirtinti hipotezę, pasinaudojus nurodytais tyrimo metodais, tyrimas buvo atliktas pagal tam tikrą darbų eiliškumą.

Pirmiausia buvo atlikta turimų KPP priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ dokumentų (norminių ir projektinių) analizė. Remiantis šia analize bei pasinaudojus struktūravimu bei grupavimu buvo atlikta pateiktų iki 2009 m. balandžio 11 d. pagal priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, projektų, kuriems skirta parama, statistinė analizė. Projektai sugrupuoti atsižvelgiant į projekto specifiką bei skiriamą paramos dydį. Grupuojant projektus pagal skiriamos paramos dydį buvo pasirinktos lygios grupės (30000 litų intervalu), kadangi į visas grupes patenka tam tikras projektų skaičius (nuo 0 (vienam projektui parama neskirta bet bus apmokėtos palūkanos) iki 138112 litų sumai), tik paskutinei – siekiant akcentuoti įrodomos hipotezės tvirtumą bei atsižvelgiant į tai, kad daug projektų gauna maksimalią paramą – intervalas paliktas mažesnis (intervalas – 18112 litų). Pasinaudojus atlikta statistine projektų analize, buvo palyginti visi išskirti projektų tipai pagal vidutinį paramos dydį.

Kitas etapas – projektų, pateiktų pagal KPP priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, inovatyvumo vertinimo metodikos parengimas. Pirmiausia buvo apibrėžtas inovatyvumo vertinimo modelis, sąlygos projektų inovatyvumui vertinti, inovatyvumo vertinimo kriterijai, jų svoriai bendrame projektų inovatyvumo vertinime, turimi informacijos šaltiniai. Vėliau, pasinaudojus inovatyvumo vertinimo modeliu, sudaryta inovatyvumo vertinimo skalė, o pagal ją – nauja metodika.

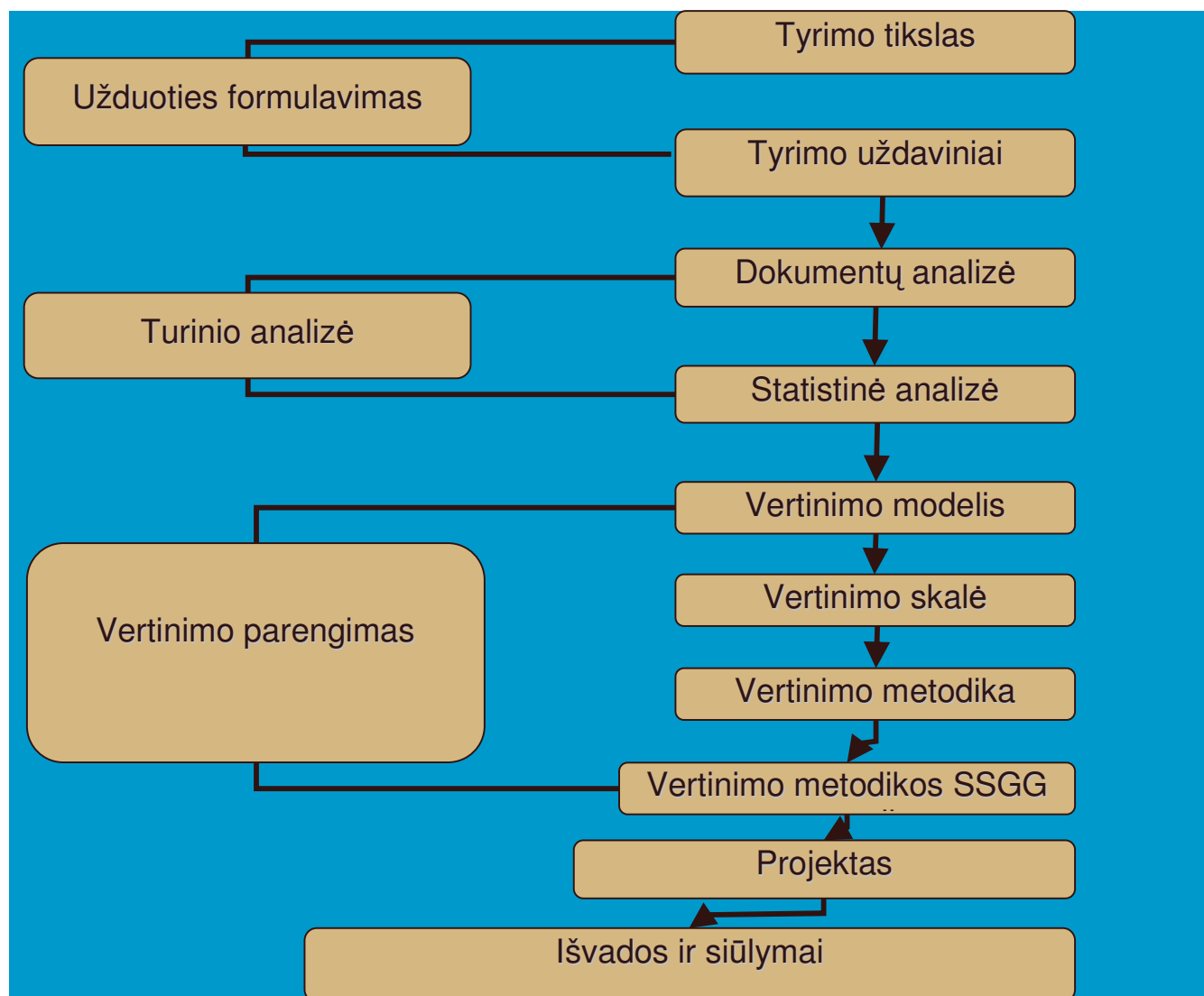
Toliau, remiantis LIC atliktu keturių KPP priemonių ekspertiniu tyrimu, analogijos principu buvo

atlikta naujai siūlomos metodikos SSGG analizė.

Atsižvelgus į šios analizės rezultatus, optimizuojant projektų inovatyvumo vertinimą, buvo pateikti atskirų projektų, pateiktų pagal KPP priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, dalių papildymai įvairiais rodikliais bei informacijos šaltiniais.

Galiausiai, pagal atliktą tyrimą, pateikiamos išvados bei siūlymai.

Tyrimo modelį galima pavaizduoti tam tikra schema (žr. 16 pav.).

16 pav. Tyrimo modelis

Tyrimo rezultatus bus galima panaudoti kuriant bei tobulinant inovacijų tyrimo metodiką pagal kitas KPP priemones, taip pat atliekant inovacijų kaimo vystyme statistinę analizę.

3.2. Statistinė inovatyvių projektų analizė pagal priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“

Autorius atliko projektų paramai gauti pagal KPP priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, dokumentų bei statistinę analizę. Statistinė analizė atlikta naudojantis metodika, aprašytoje mokomojoje literatūroje¹⁰, MS Exel teikiamais privalumais.

KPP priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ statistinė ir dokumentų analizė pasirinkta neatsitiktinai, kadangi pagal šią priemonę yra renkamos paraiškos projektams finansuoti, sudaromos sutartys paramai gauti, teikiama parama, tačiau iki šiol nei vertinimo kriterijų, nei metodikos projektų inovatyvumui vertinti, netgi jokios statistinės bei dokumentų analizės pagal minėtą priemonę nebuvo atliekama.

Kaip matyti iš toliau pateikiamos dokumentų analizės¹¹, jaunųjų ūkininkų įsikūrimo faktą galima laikyti inovatyviu.

Pirmiausia reikia apibrėžti KPP priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“. Kaip nurodyta normatyviniuose dokumentuose beivadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ įgyvendinimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. liepos 13 d. įsakymu Nr. 3D-345 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės), jaunas ūkininkas, teikdamas paramos paraišką, turi atitikti šiuos reikalavimus: būti jaunesnis kaip 40 metų, bet ne jaunesnis kaip 18 metų amžiaus; turėti pakankamai profesinių įgūdžių ir kompetencijos (pateikiamas vienas iš ūkininko profesinį pasirengimą ūkininkauti įrodančių dokumentų, nurodytų Ūkininko arba jo partnerio (partnerių) profesinio pasirengimo ūkininkauti reikalavimų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. 3D-131 „Dėl ūkininko profesinio pasirengimo reikalavimų“); pateikti ūkininkavimo veiklos plėtros verslo planą; pirmą kartą kuriasi kaip žemės ūkio valdos ir ūkio (toliau – valdos) valdytojas savo vardu; yra įregistravęs žemės ūkio valdą ir ūkį teisės aktų nustatyta tvarka ne anksčiau kaip prieš 2 metus iki paramos paraiškos pateikimo; dalyvauti žemės ūkio produktų apdirbimo, apdorojimo, gamybos ir paruošimo realizuoti procesuose ir užsiimti savo ūkio vadyba (Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ įgyvendinimo taisyklės, 2007, 2009, ūkininko arba jo partnerio (partnerių) profesinio pasirengimo ūkininkauti reikalavimų aprašas, 2003, 2007).

¹⁰ Atliekant statistinę analizę buvo panaudota ši mokomoji literatūra: Valkauskas R. „Statistika“, 2005, p 29 – 59; Valkauskas R. „Statistika“, 2007, p 33 – 66; Bartosevičienė V. „Ekonominė statistika“, 2008 p. 4 – 40; Gražytė – Moliienė O. „Statistika I“, 2004, p.29 – 74, 125 – 140; Bartosevičienė V., Stukaitė D. „Ekonominės statistikos praktikumas“, 2004, p. 13 – 40. – aut. pastaba

¹¹ Viskas nauja: vieni pirmą kartą kuriasi, kiti naujai specializuojasi tam tikrų žemės ūkio produktų gamyboje, tretieji – įsigyja naują techniką, ketvirtieji – vykdo ūkio modernizavimą ir plėtrą ir t.t. – aut. pastaba

Jaunasis ūkininkas, kuriantis gyvulininkystės, augalininkystės arba mišrų ūkį nuosavybės teise turi valdyti ne mažesnę kaip 12 ha ŽŪN plotą (per 5 metus nuo paramos paraiškos pateikimo išsipareigojama išplėsti savo valdą iki ne mažesnio kaip 20 ha nuosavybės teise priklausančio ŽŪN ploto), kuriant daržininkystės, uogininkystės, vaistažolininkystės, gėlininkystės ūkį – ne mažesnę kaip 4 ha ŽŪN plotą, o kuriant sodininkystės ūkį – ne mažesnę kaip 8 ha ŽŪN plotą. Kuriant gyvulininkystės, augalininkystės arba mišrų ūkį už 1 ha ŽŪN skiriama 3452 Lt (trys tūkstančiai keturi šimtai penkiasdešimt du litai). Kuriant specializuotą (kai ūkyje ne mažiau kaip 40 proc. ŽŪN yra užsiimama specializuota veikla) daržininkystės, uogininkystės, vaistažolininkystės, gėlininkystės, sodininkystės ūkį už 1 ha ŽŪN skiriama 6 906 Lt (šeši tūkstančiai devyni šimtai šeši litai). Ši parama skiriama už tą ŽŪN plotą, kuris yra užsodintas ir (arba) planuojamas užsodinti per 2 metus po paramos paraiškos pateikimo minėtos specializacijos augalais, o už likusį ŽŪN plotą, kuris nėra užsodintas specializuotos produkcijos augalais, skiriama 3452 Lt (trys tūkstančiai keturi šimtai penkiasdešimt du litai) už 1 ha ŽŪN.

Paramos dydis projektui priklauso nuo naudojamo ŽŪN ploto ir tinkamų finansuoti išlaidų (be PVM). Taigi, Taisyklėse nurodyta, kokia gali būti ūkio specializacija ir kokį minimalų nuosavybės teise valdomą ŽŪN plotą privalo turėti norintys teikti paraišką pagal priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“.

Remiantis Taisyklėmis, didžiausia paramos suma vienam ūkiui arba, jeigu kuriasi sutuoktiniai, atitinkantys visus šios priemonės reikalavimus, bendra jų prašoma paramos suma negali viršyti 138.112 Lt (vieno šimto trisdešimt aštuonių tūkstančių vieno šimto dvylikos litų), kaip nustatyta Tarybos reglamento (EB) 1698/2005 priede. Teikiant paramą pagal šią priemonę ir kompensuojant palūkanas bendra paramos suma negali viršyti 241.696 Lt (dviejų šimtų keturiasdešimt vieno tūkstančio šešių šimtų devyniasdešimt šešių litų).

Projektus autorius sugrupavo, pagal jų specifinius požymius, atsižvelgdamas į keliamus tikslus, aktualumą bei turimos informacijos kiekį, todėl griežto hierarchiško skirstymo pagal žemės ūkio šakas nėra. Pavyzdžiui, vienuose projektuose kalbama apie augalininkystės ūkio įsikūrimą, kituose – apie grūdų ūkio įsikūrimą, dar kituose – apie rapsų auginimą ir pan., bet visur yra augalininkystė.

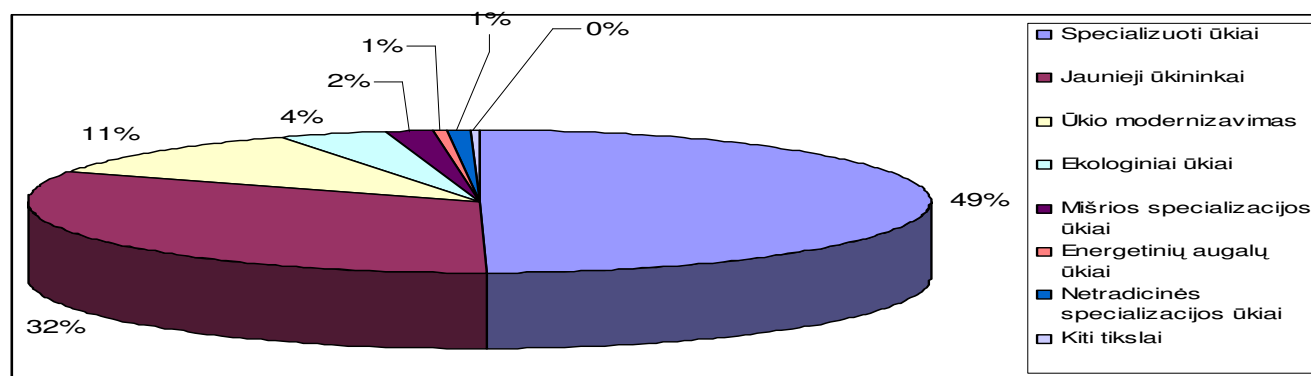
Autorius priskirdamas pagal dominuojantį požymį atskirus projektus, kuriuose yra keliami keli skirtingi tikslai, tam tikroms grupėms, atsižvelgė, į tikslo svarbą bei naujumą. Jeigu tikslai yra vienodos svarbos, arba nenurodyta specializacijos kryptis, bet apskritai kalbama apie specializaciją, tai projektai priskirti prie mišrių projektų grupės.

2009 m. balandžio 11 d. Agentūros duomenimis pagal KPP priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ buvo pateikę projektus (paraiškas) 1252 ūkininkai, su 1009 iš jų pasirašytos sutartys dėl paramos skyrimo projektų finansavimui 133.437.705 litų sumai (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. Ūkininkai, su kuriais pasirašytos sutartys dėl projektų įgyvendinimo pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ (2009 m. balandžio 11 d.)

Eil. nr.	Projekto paskirtis	Projektų skaičius	Teikiama paramos suma (litas)
1.	Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas	327	43.591.622
2.	Specializuotų ūkių įkūrimas	501	66.749.249
3.	Mišrios specializacijos ūkių įkūrimas	17	2.062.556
4.	Ekologinių ūkių įkūrimas	38	5.079.123
5.	Energetinių augalų ūkių įkūrimas	7	921.329
6.	Netradicinės specializacijos ūkių įkūrimas	6	718.600
7.	Ūkių modernizavimas, vystymas ir plėtra	109	13.674.242
8.	Kiti tikslai	4	502.873
	Viso:	1009	133.437.706

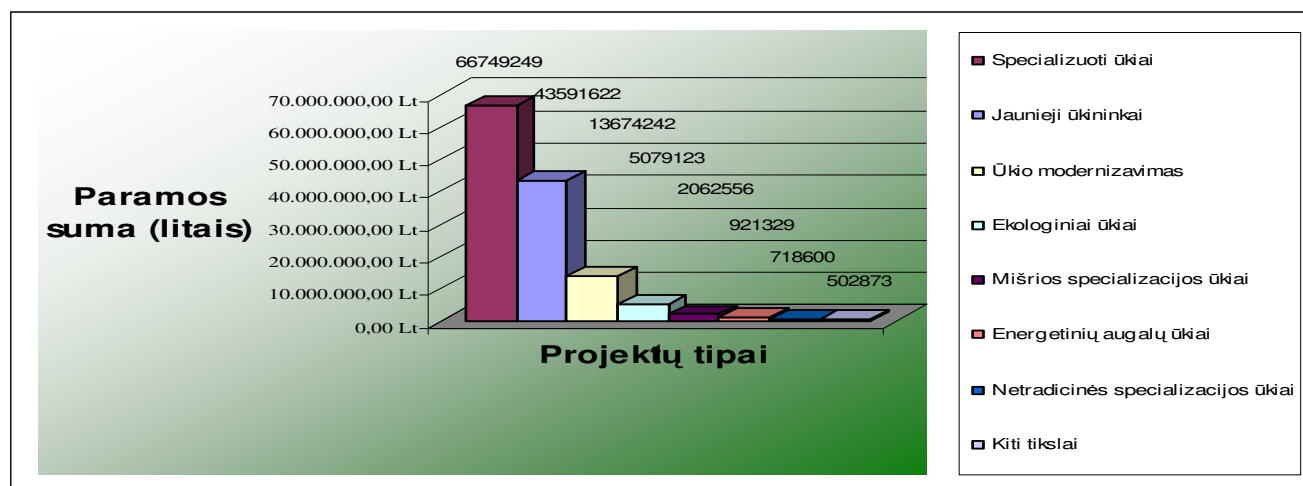
Šie 1009 projektai ir yra ta statistinė jaunųjų ūkininkų visuma, pateikusių projektus ir pasirašiusių sutartis, kitaip – stebėjimo objektas. Pirminiais šiuo atveju elementais yra jaunųjų ūkininkų projektai. Jie skiriasi kai kuriais požymiais, t.y. paskirtimi, specializacija bei projekto kaina (žr. 26 priedą). Apžvelgus visus 1009 jaunųjų ūkininkų projektus (žr. 26 priedą), pagal paskirtį, keliamus tikslus bei specializaciją struktūriniu požiūriu projektus galima sugrupuoti į keletą stambių grupių (žr. 5 lentelę), kurias, savo ruožtu, autorius suskaidė į pogrupius pagal specifinius požymius skirtumų mažėjimo tvarka (pagal skiriamos paramos projektui tikslą, žemės ūkio šakas, pošakius, specializacijas ir t.t.).

17 pav. Pasirašyta sutarčių pagal KPP priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ procentais (2009 m. balandžio 11 d.)

Daugiausia yra pasirašyta sutarčių pagal: specializuotų ūkių projektus - 49,65 proc., jaunojo ūkininko įsikūrimo projektus - 32,41 proc., ūkio modernizavimo, vystymo ir plėtros projektus - 10, 80 proc. (žr. 17 pav.) visų projektų.

Paskaičiavus procentinius santykius, matyti, kad skirtos paramos litais atskiriems projektų tipams (žr. 17 pav.) santykis maždaug atitinka pasirašytų sutarčių projektų santykį: skirta parama pagal: specializuotų ūkių projektus - 50,02 proc., jaunojo ūkininko įsikūrimo projektus – 32,57 proc., ūkio modernizavimo, vystymo ir plėtros projektus – 10, 24 proc. (žr. 18 pav.) visų lėšų.

18 pav. Skirta parama pagal priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ litais (2009 m. balandžio 11 dienai)

Toliau galima pabandyti patvirtinti iškeltą hipotezę, kad parama iš esmės yra skiriama jaunesiems ūkininkams turintiems stambesnius ūkius (kaip matyti iš Taisyklių, paramos suma priklauso nuo ūkio dydžio¹²). Apžvelgus visus projektus (žr. 25 priedą) matyti, kad turimą projektų statistinę visumą pagal jai taikomus apribojimus ir skiriamos paramos dydį, nepaliekant tuščių intervalų, galima sugrupuoti į 5 grupes (žr. 7 lentelę). Intervalo plotis – 30000 litų.

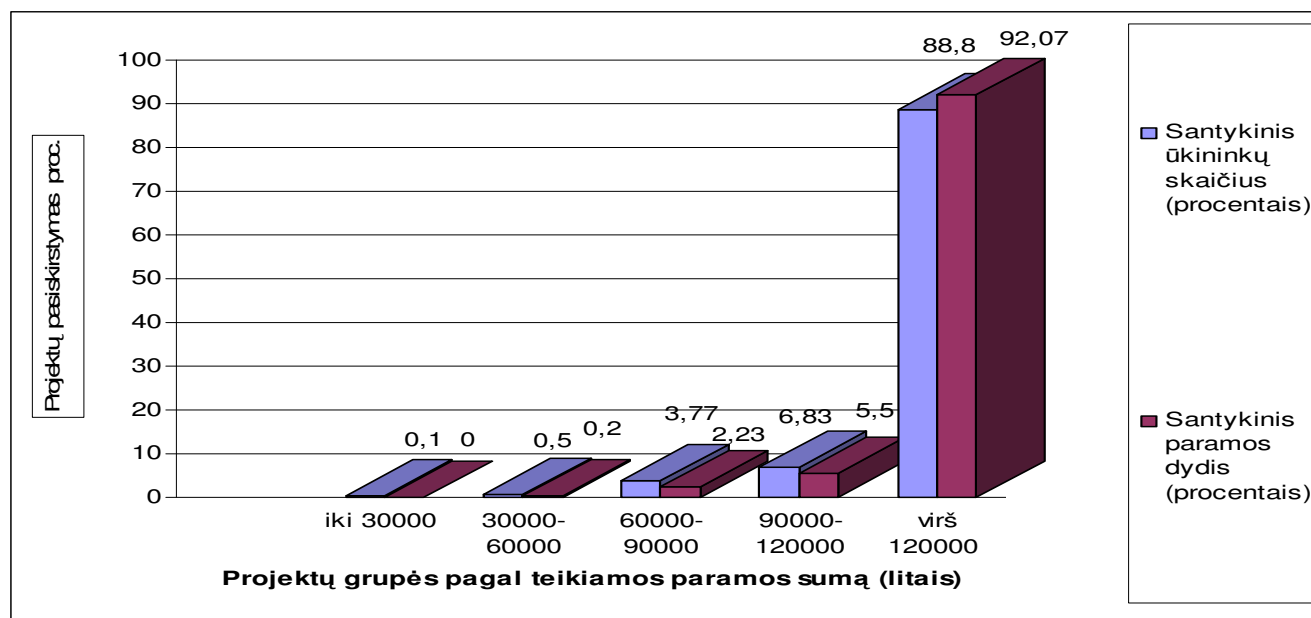
7 lentelė. Visų pateiktų pagal KPP priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ projektų pasiskirstymas pagal teikiamos paramos dydį (2009 m. balandžio 11 d.)

Teikiamos paramos dydis (litas)	Projektų skaičius (vnt.)	Santykiniis projektų skaičius (procentais)	Teikiama paramos suma (litas)	Santykiniis paramos dydis (procentais)
iki 30000	1	0,10	0	0,00
30000-60000	5	0,50	264.717	0,20
60000-90000	38	3,77	2.978.680	2,23
90000-120000	69	6,83	7.338.970	5,50
virš 120000	896	88,80	122.855.339	92,07
Viso:	1009	100,00	133.437.706	100,00

Apžvelgiant jaunųjų ūkininkų skaičiaus ir teikiamos paramos dydžio santykį pagal atskiras

¹² Jau išanalizuota – aut.pastaba

projektų grupes, matyti, kad 88,80 proc. jaunųjų ūkininkų, kurių projektams suteikta 92,07 proc. visos paramos, patenka į grupę, kuriems skiriamos virš 120000 litų dydžio paramos sumos (žr. 19 pav.), t.y. pirmoje grupėje yra 1 projektas, kuriam parama nėra skirta, bet, greičiausiai, bus apmokėtos palūkanos, o paskutinę, penktąją, sudaro net 896 projektai.

19 pav. Jaunųjų ūkininkų skaičiaus ir teikiamos paramos santykis (2009 m. balandžio 11 d.)

Apibendrinant galima paskaičiuoti ūkininkams teikiamos paramos (MS Excel pagalba) aritmetinį vidurkį, modą ir medianą.

Paskaičiavus aritmetinį vidurkį, matyti, kad jis yra lygus 132.247,48 lito. Tai parodo, kad vidutiniška teikiamos paramos suma yra netoli maksimaliai leistinos paramos dydžio.

Paskaičiavus modą (tai dažniausiai pasikartojanti požymio reikšmė tiriamoje visumoje), $M_o = 138.112$ litų, matyti, kad daugiau kaip pusė jaunųjų ūkininkų (682 iš 1009) gauna maksimalią paramą.

Analogiškai paskaičiuojame ir medianos reikšmę (požymio reikšmę, gaunamą eilutės viduryje). $M_e = 138.112$ litų. Interpretuojant šiuos skaičius galima pasakyti, kad medianinio intervalo sukaupti dažniai atitinka maksimalų vienam jaunajam ūkininkui skiriamos paramos dydį.

Atlikę analizę matome, kad absoliuti dauguma ūkininkų pagal KPP priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ gauna maksimalią paramą. Iš atliktos norminių dokumentų analizės matyti, kad paramos dydis priklauso nuo turimo žemės ploto. Tai patvirtina autoriaus iškeltą hipotezę, kad parama pagal paraiškas, skiriamos projektų įgyvendinimui pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos pirmą kryptį: „Žemės, maisto ūkio ir miškininkystės sektoriaus konkurencingumo didinimas“, priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ iš esmės yra skiriama stambesniems galimai inovatyviems projektams, t.y.

jauniesiems ūkininkams turintiems stambesnius ūkius.

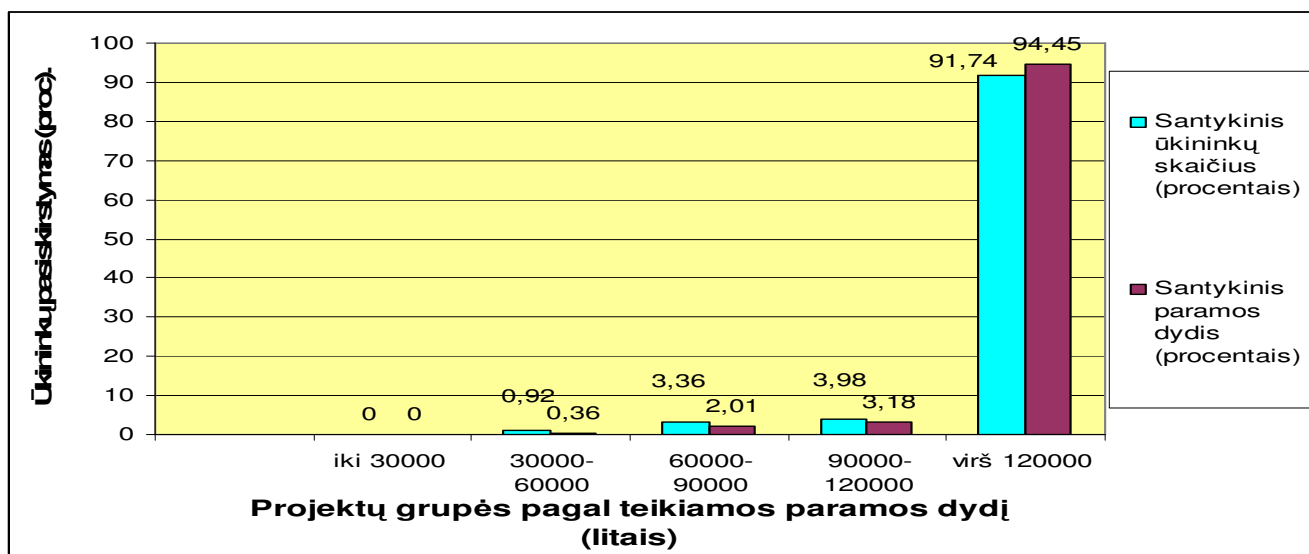
3.2.1. Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas

Kaip matyti iš 6 lentelės, pagal KPP priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ vieni iš projektų tipų, yra projektai, skirti konkrečiai jaunųjų ūkininkų įsikūrimui apskritai, kuriuose nenumatyta specializacija ar kitos priemonės. Tokių yra 327 projektai, bei skirta parama 43.591.622 litų sumai. Šiuos projektus galima, smulkiau neskaidžius, analogiškai, kaip ir projektų visumą (intervalo plotis 30000 litų), sugrupuoti pagal teikiamos paramos dydį į 5 grupes (žr. 8 lentelę).

8 lentelė. „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ tipo projektų pasiskirstymas pagal teikiamos paramos dydį (2009 m. balandžio 11 d.)

Teikiamos paramos dydis (litais)	Projektų skaičius (vnt.)	Santykinis projektų skaičius (procentais)	Suminis teikiamos paramos visiems projektams grupėse dydis (litais)	Santykinis paramos dydis (procentais)
iki 30000	0	0,00	0	0,00
30000-60000	3	0,92	157.069	0,36
60000-90000	11	3,36	878.172	2,01
90000-120000	13	3,98	1.387.124	3,18
virš 120000	300	91,74	41.169.257	94,45
Viso:	327	100,00	43.591.622	100,00

Kaip jau buvo nustatyta, teikiamos paramos dydis priklauso nuo sklypo ploto. Pagrindžiant teiginį, kad daugiausia paramos gauna stambūs projektai, pagal 7 lentelę galima sudaryti diagramą. Kaip matyti, net 91,74 procentai jaunųjų ūkininkų, kurių projektams suteikta 94,45 procentai visos paramos, patenka į grupę, kuriems skiriamos virš 120.000 litų dydžio paramos sumos (žr. 20 pav.). Paskaičiavus aritmetinį vidurkį, lygų 133.307,71 lito, modą, lygią 138.112 litų, ir medianos reikšmę, lygią 138.112 litų, matyti, kad jaunųjų ūkininkų įsikūrimui skiriamos paramos vidutinis dydis yra netoli maksimalaus, be to, dažniausia yra skiriama maksimali parama, net ir variacinės eilutės vidurys atitinka maksimalų skiriamos paramos dydį. Tai, kaip ir bendru atveju, patvirtina teiginį, kad parama pagal paraiškas, skiriamos projektų įgyvendinimui pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos pirmą kryptį: „Žemės, maisto ūkio ir miškininkystės sektoriaus konkurencingumo didinimas“, priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ jaunųjų ūkininkų įsikūrimui yra skiriama stambesniems, galimai inovatyviems projektams, t.y. jauniesiems ūkininkams, turintiems stambesnius ūkius.

20 pav. Jaunųjų ūkininkų skaičiaus ir teikiamos paramos jaunųjų ūkininkų įsikūrimui pasiskirstymas (2009 m. balandžio 11 d.)

3.2.2. Specializuotų ūkių įkūrimas

Atliekant jaunųjų ūkininkų specializuotų ūkių įkūrimo analizę, šioje grupėje autorius išskyrė įvairius projektus, atsižvelgdamas į specializaciją, žemės ūkio šakas bei skiriamos paramos dydį. Ši projektų grupė yra stambiausia – net 501 projektas, arba 49,65 procentai visų projektų (paramos dydis 66.749.249 litai, arba 50,02 procentai visos skiriamos paramos (2009 m. balandžio 11 d.)), todėl šios ūkių grupės projektams yra skirta daugiausia dėmesio. Pagal žemės ūkio šakas ir specializaciją, ūkių projektus (25 priedas) galima sugrupuoti į įvairias skirtingas grupes (žr. 9 lentelę).

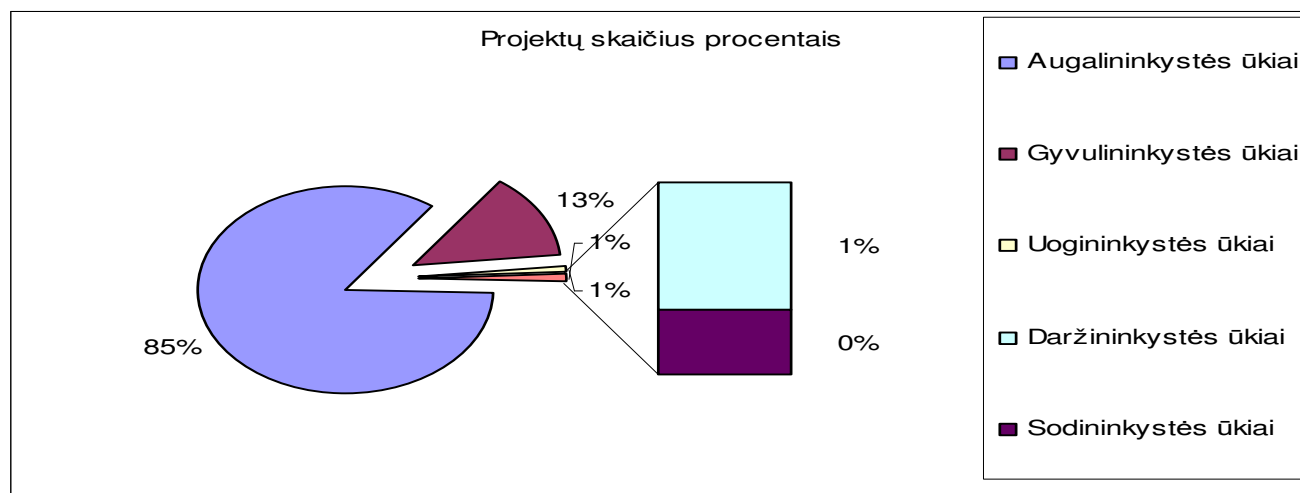
9 lentelė. Specializuotų ūkių įkūrimas (2009 m. balandžio 11 d.)

Eil. Nr.	Projekto paskirtis	Projektų skaičius	Teikiama paramos suma (litais)
	Augalininkystės ūkio įkūrimas viso	425	56.916.448
	Iš jų:		
1.	1. Grūdų ūkio įkūrimas	39	5.220.877
	2. Pašarų ūkio įkūrimas	7	966.782
	3. Linininkystės ūkio įkūrimas	1	138.112
	4. Mišraus augalininkystės ūkio įkūrimas:	378	50.590.677
	4.1. augalininkystės	351	46.889.959
	4.2. grūdų ir rapsų	3	407.474
	4.3. javų ir pašarų	3	411.854
	4.4. javų ir rapsų	12	1.653.224
	4.5. javų	9	1.228.166

Eil. Nr.	Projekto paskirtis	Projektų skaičius	Teikiama paramos suma (litas)
2.	Daržininkystės ūkio įkūrimas	4	431.907
	Gyvulininkystės ūkio įkūrimas viso	66	8.572.222
	Iš jų:		
3.	1. Mėsinių galvijų ūkio įkūrimas	14	1.799.282
	2. Pienininkystės ūkio įkūrimas	25	3.135.369
	3. Mišraus gyvulininkystės ūkio įkūrimas	24	3.227.520
	4. Avininkystės ūkio įkūrimas	2	275.051
	5. Veislinio ūkio įkūrimas	1	135.000
4.	Sodininkystės ūkio įkūrimas	2	276.224
5.	Uogininkystės ūkio įkūrimas	4	552.448
	Specializuotų ūkių įkūrimas viso	501	66.749.249

Specializuotų ūkių įkūrimo projektų grupėje net 85 proc. visų projektų sudaro augalininkystės ūkių įkūrimo projektai (žr. 21 pav.).

Sugrupavus projektus į grupes pagal teikiamos paramos dydį (projekto dydį), gaunami apibendrinti duomenys (žr. 10 lentelę).

21 pav. Pasirašyta specializuotų ūkių įkūrimo sutarčių, pagal projektų skaičių, procentais
(2009 m. balandžio 11 d.)

Sugrupavus projektus į grupes pagal teikiamos paramos dydį (projekto dydį), gaunami apibendrinti duomenys (žr. 10 lentelę).

Paskaičiavus aritmetinį vidurkį, lygų 133.232,03 lito, modą, lygią 138.112 litų ir medianos reikšmę, lygią 138.112 litų matyti, kad specializuotų ūkių įsikūrimui skiriamos paramos vidutinis dydis yra netoli

maksimalios, be to daugiausia yra skiriama maksimali parama bei variacinės eilutės vidurys, kaip ir jaunųjų ūkininkų įsikūrimui, atitinka maksimalų skiriamos paramos dydį. Tai, kaip ir bendru atveju, patvirtina teiginį, kad parama pagal paraiškas, skiriamos projektų įgyvendinimui, specializuotų ūkių įsikūrimui yra skiriama stambesniems galimai inovatyviems projektams, t.y. jaunesiems ūkininkams turintiems stambesnius ūkius. Akivaizdu, kad daržininkystės, sodininkystės ir uogininkystės ūkiams skiriama maksimali paramos suma (138.112 litai).

10 lentelė. Specializuotų ūkių įkūrimo projektų pasiskirstymas pagal specializaciją ir teikiamos paramos dydį (2009 m. balandžio 11 d.)

Projekto Paskirtis	Projektų skaičius atskirose grupėse (vnt.)						Suminis teikiamos paramos visiems projektams grupėse dydis (litais)					
	Viso	Iki 30000 Lt	30000-60000 Lt	60000-90000 Lt	90000-120000 Lt	virš 120000 Lt	Viso	Iki 30000	30000-60000	60000-90000	90000-120000	virš 120000
Augalininkystės ūkiai viso:	425	1	0	11	23	390	56916448	0	0	861022	2443949	3611477
1. Grūdų	39	0	0	2	1	36	5220877	0	0	161985	112423	4946469
2. Pašarų	7	0	0	0	0	7	966782	0	0	0	0	966782
3. Lininkystės	1	0	0	0	0	1	138112	0	0	0	0	138112
4. Mišrūs viso:	378	1	0	9	22	346	50590677	0	0	699037	2331526	47560114
4.1.augalininkystės	351	1	0	9	22	319	46889959	0	0	699037	2331526	43859396
4.2. grūdų ir rapsų	3	0	0	0	0	3	407474	0	0	0	0	407474
4.3. javų ir pašarų	3	0	0	0	0	3	411854	0	0	0	0	411854
4.4. javų ir rapsų	12	0	0	0	0	12	1653224	0	0	0	0	1653224
4.5. javų	9	0	0	0	0	9	1228166	0	0	0	0	1228166
Daržininkystės ūkiai viso:	4	0	0	0	2	2	431907	0	0	0	15683	276224
Gyvulininkystės ūkiai viso:	66	0	1	1	7	57	8572222	0	57986	63778	701295	7749163
1.Mėsinių galvijų	14	0	0	1	1	12	1799282	0	0	63778	94641	1640863
2. Pienininkystės	25	0	1	0	5	19	3135369	0	57986	0	492772	2584611
3. Mišrūs	24	0	0	0	1	23	3227520	0	0	0	113882	3113638
4. Avininkystės	2	0	0	0	0	2	275051	0	0	0	0	275051
5. Veislininkystės	1	0	0	0	0	1	135000	0	0	0	0	135000
Sodininkystės ūkiai viso	2	0	0	0	0	2	276224	0	0	0	0	276224
Uogininkystės ūkiai viso	4	0	0	0	0	4	552448	0	0	0	0	552448
Specializuoti ūkiai viso	501	1	1	12	32	455	66749249	0	57986	924800	3300927	62465536

Pastaba. Uogininkystės, daržininkystės ir sodininkystės ūkiams skiriama dvigubai didesnė parama (augalininkystės ir gyvulininkystės ūkių įkūrimo projektams skirtus paramos litus pavertus sąlyginiais hektarais gaunamas intervalo plotis lygus 8,7 ha, maksimali parama nuo 40 ha ir didesnio ploto augalininkystės ir gyvulininkystės ūkių įkūrimui. Tuo tarpu uogininkystės, daržininkystės ir sodininkystės ūkiams – intervalo plotis lygus 3,45 ha bei maksimali parama gaunama įkuriant ne mažesnę kaip 20 ha ūkį).

3.2.3. Mišrių ūkių įkūrimas

Dar vieną projektų grupę galima priskirti prie mišraus pobūdžio žemės ūkių produktų gamybos ūkių grupės, kadangi jų negalima priskirti pagal vieną kokį tai požymį, arba požymiai gali būti taikomi įvairioms projektų grupėms (pavyzdžiui, grūdų ir penimų galvijų ūkis, gyvulininkystės ir ekologinio augalininkystės ūkių įkūrimas, specializuotas ūkis – be specializacijos įvardinimo ir t.t.). Tokių susidaro 17 ūkių. Apibrėškime šiuos ūkius pagal grupes (žr. 11 lentelę).

11 lentelė. Mišrios paskirties žemės ūkių produktų gamybos ūkių įkūrimo projektų pasiskirstymas pagal teikiamos paramos dydį (2009 m. balandžio 11 d.)

Projektų grupės pagal teikiamos paramos dydį (litas)	Projektų skaičius (vnt.)	Santykinis projektų skaičiaus (procentais)	Suminis teikiamos paramos visiems projektams grupėse dydis (litas)	Santykinis paramos dydis (procentais)
iki 30000	0	0,00	0	0,00
30000-60000	0	0,00	0	0,00
60000-90000	4	23,53	313.068	15,18
90000-120000	1	5,88	116.532	5,65
virš 120000	12	70,59	1.632.956	79,17
Viso:	17	100,00	2.062.556	100,00

Šiems projektams vidutinis paramos dydis yra lygus 121.326,82 lito (mažesnis negu anksčiau nagrinėtiems projektams). Moda lygi 138.112 litų – dažniausiai pasikartojanti reikšmė atitinka maksimalią sumą, mediana lygi 136.316 lito – tai reiškia, kad daugiau pusė projektų nepasiekia maksimalaus paramos dydžio. Mišrių žemės ūkių gamybos produktų ūkių įkūrimo vyrauja stambesni projektai – net 79,17 proc. visų ūkių patenka į stambiausių ūkių grupę (žr. 11 lentelę). Tai patvirtina iškeltą teiginį, kad paramą daugiausia gauna stambesni ūkiai.

3.2.4. Ekologinių ūkių įkūrimas

Analizuojant Ekologinių ūkių įkūrimą pagal 2007 – 2013 m. KPP priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, autorius nustatė tikrai 38 tokio tipo projektus, t.y. tikrai 3,77 procento visų pateiktų pagal priemonę projektų, tačiau, autoriaus nuomone, esant dabartiniam aplinkos užterštumui, atsižvelgiant į ekologinių ūkių kūrimo bei plėtros prioritetus Europos Sąjungos mastu, tai yra viena iš perspektyviausių krypčių.

Ekologinių ūkių, su kuriais pasirašytos sutartys, projektus, autorius, analogiškai kaip ir specializuotus ūkius, suskaidė į grupes pagal specializaciją ir pagal skiriamos paramos dydį (žr. 12 lentelę).

12 lentelė. **Ekologinių ūkių įkūrimo projektų pasiskirstymas pagal specializaciją ir teikiamos paramos dydį (2009 m. balandžio 11 d.)**

Projekto paskirtis	Projektų skaičius (vnt.)						Suminis teikiamos paramos visiems projektams grupėse dydis (litas)					
	Viso	Iki 30000	30000-60000	60000-90000	90000-120000	virš 120000	Viso	Iki 30000	30000-60000	60000-90000	90000-120000	virš 120000
Mišrūs	12	0	0	0	2	10	1.548.783	0	0	0	192.437	1.356.346
Augalininkystės	19	0	0	0	1	18	2.563.556	0	0	0	114.115	2.449.441
Gyvulininkystės	2	0	0	0	0	2	276.224	0	0	0	0	276.224
Uogininkystės	5	0	0	0	0	5	690.560	0	0	0	0	690.560
Ekologiniai ūkiai viso	38	0	0	0	3	35	5.709.123	0	0	0	306.552	4.772.571

Ekologinių ūkių kūrimui skiriama bene didžiausia maksimaliai leistina parama, pavyzdžiui visų gyvulininkystės ir uogininkystės ekologinių ūkių kūrimui yra skirtos maksimalios 138.112 litų dydžio sumos. Ekologiniams projektams vidutinis paramos dydis yra lygus 133.661,13 lito (beveik maksimalus paramos dydis). Moda lygi 138.112 litų – dažniausiai pasikartojanti reikšmė atitinka maksimalią sumą, mediana lygi 138.112 lito – tai reiškia, kad dauguma projektų gauna maksimalią paramą.

Tai įrodo, kad vyrauja pateikti stambių ekologinių ūkių įsikūrimo projektai (patvirtina hipotezę).

3.2.5. Energetinių augalų ūkių įkūrimas

Analizuojant energetinių augalų ūkių įkūrimą pagal 2007 – 2013 m. KPP priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, nustatyti tikrai 7 tokio tipo projektai, t.y. tikrai 0,69 procento visų pateiktų pagal priemonę projektų. Šiuos projektus reikia išskirti į atskirą grupę, kadangi pagal paskirtį jie sudaro specifinę, projektų grupę. Toliau galima pasižiūrėti, kaip energetinių ūkių projektai pasiskirstę pagal teikiamos paramos sumą (žr. 13 lentelę).

Energetinių augalų ūkių įkūrimui vidutinis paramos dydis yra lygus 131618,43 lito. Moda lygi 138112 litų – dažniausiai pasikartojanti reikšmė atitinka maksimalią sumą, mediana lygi 138112 lito – tai reiškia, kad dauguma projektų gauna maksimalią paramą (penki iš septynių projektai gauna maksimalią paramą). Tai įrodo, kad vyrauja pateikti stambių energetinių ūkių įsikūrimo projektai.

13 lentelė. Energetinių augalų ūkių įkūrimo projektų pasiskirstymas pagal teikiamos paramos dydį (2009 m. balandžio 11 d.)

Projektų grupės pagal teikiamos paramos dydį (litas)	Projektų skaičius (vnt.)	Santykinis projektų skaičiaus (procentais)	Teikiamos paramos visiems projektams grupėje dydis (litas)	Santykinis paramos dydis (procentais)
iki 30000	0	0,00	0	0,00
30000-60000	0	0,00	0	0,00
60000-90000	0	0,00	0	0,00
90000-120000	1	14,29	98.700	10,71
virš 120000	6	85,71	822.629	89,29
Viso:	7	100,00	921.329	100,00

3.2.6. Netradicinės specializacijos ūkių įkūrimas

Prie netradicinės specializacijos ūkių įkūrimo, autorius priskyrė ūkių projektus, kuriems yra nebūdinga tradicinių žemės ūkio produktų gamybos specializacija. Tokiems ūkių įkūrimo projektams yra priskirti, pavyzdžiui: žolių sėklų auginimo ūkių įkūrimas, šaltalankių auginimo ūkio įkūrimas, aviečių auginimo ūkio įkūrimas, vaistažolių auginimo ūkio įkūrimas, bizonų auginimo ūkio įkūrimas. Autorius nustatė tikrai 6 tokio tipo projektus, finansuojamus pagal 2007 – 2013 m. KPP priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, t.y. tikrai 0,59 procento visų pateiktų pagal priemonę projektų. Analizuojant netradicinės specializacijos ūkių įkūrimą pagal teikiamos paramos dydį (suskirstant į atskiras grupes),

matyti kiek kitokia situacija, negu anksčiau nagrinėtose projektų grupėse (žr. 14 lentelę).

Mažiausia parama skiriama avietininkystės ūkio įkūrimo projektui (49.602 litai), taip pat neskiriama maksimali parama sėklininkystės ūkio įkūrimo (117602 litai) bei bizonų ūkio įkūrimo (137.000 litų) projektams. Tai matyti paskaičiavus statistinius rodiklius: vidutinis netradicinės specializacijos ūkių paramos projektams dydis yra lygus 119766,67 lito. Moda lygi 138112 litų – dažniausiai pasikartojanti reikšmė atitinka maksimalią sumą, mediana lygi 137556 lito – tai reiškia, kad maksimali paramos suma nesudaro pusės variacinės eilutės Daugiausia vyrauja stambių netradicinės specializacijos ūkių įsikūrimo projektai.

14 lentelė. Netradicinės specializacijos ūkių įkūrimo projektų pasiskirstymas pagal teikiamos paramos dydį (2009 m. balandžio 11 d.)

Projektų grupės pagal teikiamos paramos dydį (litais)	Projektų skaičius (vnt.)	Santykinis projektų skaičius(procentais)	Teikiamos paramos visiems projektams grupėje dydis (litais)	Santykinis paramos dydis (procentais)
iki 30000	0	0,00	0	0,00
30000-60000	1	16,67	49.662	6,90
60000-90000	0	0,00	0	0,00
90000-120000	1	16,67	117.602	16,37
virš 120000	4	66,66	551.336	76,73
Viso:	6	100,00	718.600	100,00

3.2.7. Jaunųjų ūkininkų ūkių modernizavimas, vystymas ir plėtra

Galima išskirti dar vieną stambią Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ projektų grupę, autoriaus pavadinta „Jaunųjų ūkininkų ūkių modernizavimas, vystymas ir plėtra“.

Visumoje šią grupę sudaro 109 projektai, arba 10,80 procento nuo visų projektų, finansuojamų pagal 2007 – 2013 m. KPP priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“. Šią projektų grupę dar galima suskirstyti į keletą pogrupių pagal tikslus, taip pat suskirstant į pogrupius pagal teikiamos paramos dydį (žr.15 lentelę).

Jaunųjų ūkininkų ūkių modernizavimo projektams skiriama mažiau lėšų, negu kitų grupių projektams, pavyzdžiui specializuotų ūkių kūrimui. Tai matyti iš vidutinio skiriamos paramos dydžio, kuris lygus 124339,79 lito. Moda lygi 138.112 litų – dažniausiai pasikartojanti reikšmė atitinka

maksimalią sumą, mediana lygi 138.000 lito – tai reiškia, kad daugiau kaip pusė projektų negauna maksimalios paramos sumos.

15 lentelė. Jaunųjų ūkininkų ūkių modernizavimo, vystymo ir plėtros projektų pasiskirstymas pagal specializaciją ir teikiamos paramos dydį (2009 m. balandžio 11 d.)

Projekto paskirtis	Projektų skaičius (vnt.,)						Teikiamos paramos dydis (litas)					
	Viso	Iki 30000	30000-60000	60000-90000	90000-120000	virš 120000	Viso	Iki 30000	30000-60000	60000-90000	90000-120000	virš 120000
Modernizavimas	62	0	0	7	11	44	7709067	0	0	539737	1186971	5982359
Mechanizavimas	1	0	0	0	0	1	136109	0	0	0	0	136109
Plėtra	19	0	0	0	4	15	2463197	0	0	0	429486	2033711
Modernizavimas ir plėtra	1	0	0	0	0	1	138112	0	0	0	0	138112
Technikos įsigijimas	2	0	0	0	0	2	276112	0	0	0	0	276112
Vystymas	23	0	0	1	4	18	2965369	0	0	78661	437197	2449511
Vystymas ir plėtra	1	0	0	0	0	1	124388	0	0	0	0	124388
Viso	109	0	0	8	19	82	13812354	0	0	618398	2053654	11140302

Jaunųjų ūkininkų ūkių mechanizavimui skirtas tiksliai vienas projektas (t.y. pieno ūkio mechanizavimas), kuriam skirta parama yra netoli maksimalios (136.109 litai).

Jaunųjų ūkininkų ūkių plėtrai yra pasirašytos sutartys 19 projektų, kuriems skiriamas vidutinis paramos dydis lygus 129.641,95 lito. Moda lygi 138.112 litų – dažniausiai pasikartojanti reikšmė atitinka maksimalią sumą, mediana – 138.000 litų.

Taip pat yra vienas bendras jaunojo ūkininko ūkio vystymo ir plėtros projektas, kuriam yra skirta maksimali paramos suma (138.112 litų).

Jaunųjų ūkininkų ūkių vystymui yra skirti 23 projektai. Tai įvairiausių specializacijų jaunųjų ūkininkų ūkių vystymo projektai (augalininkystės, pienininkystės, uogininkystės ir t.t. ūkių vystymo projektai, viso net 14 specializacijų). Vidutinis paramos dydis vystymo projektams lygus 128.929,09 lito. Moda lygi 138.112 litų – dažniausiai pasikartojanti reikšmė atitinka maksimalią sumą, mediana – 137.958 litus. Tai reiškia, kad daugiau kaip pusė projektų negauna maksimalios paramos sumos.

Dar yra 2 projektų grupės. Tai du naujos technikos įsigijimo projektai bei vienas bendras vystymo ir plėtros projektas, kurie projektų visumoje didesnės reikšmės neturi.

Paskaičiavus bendrą vidutinį jaunųjų ūkininkų modernizavimui, plėtrai ir vystymui visiems projektams skirtos paramos dydį, lygų 126.718,84 litų, matyti, kad vidutinė paramos suma yra mažesnė

negu kitoms, pavyzdžiui, specializuotų ūkių įkūrimo, grupėms, tačiau moda yra lygi 138.112 (maksimali suma) litams bei mediana 138.000 litų - beveik pusė projektų, skirtų jaunųjų ūkininkų ūkių modernizavimui plėtrai ir vystymui, gauna maksimalią paramą. Tai patvirtina iškeltą bendrą hipotezę, kad parama iš esmės yra skiriama jaunesiems ūkininkams, turintiems stambesnius ūkius.

3.2.8. Kiti projektai

Paskutinę Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ projektų grupę autorius pavadino „Kiti projektai“. Tai projektų grupė, kurią sudarantys projektai sunkiai priskiriami prie kitų specializuotų projektų grupių. Jų specifika yra tame, kad šiems projektams nenurodyta konkreti paramos paskirtis, pavyzdžiui: „Investicijų poreikis Žilvino Galbuogio ūkyje“, „Verslo planas ir jo priedai“ ir pan. Tokių projektų iš viso yra tiksliai 4, ir jie sudaro 0,40 procento visų jaunųjų ūkininkų projektų, su kuriais pasirašytos sutartys skirti paramai.

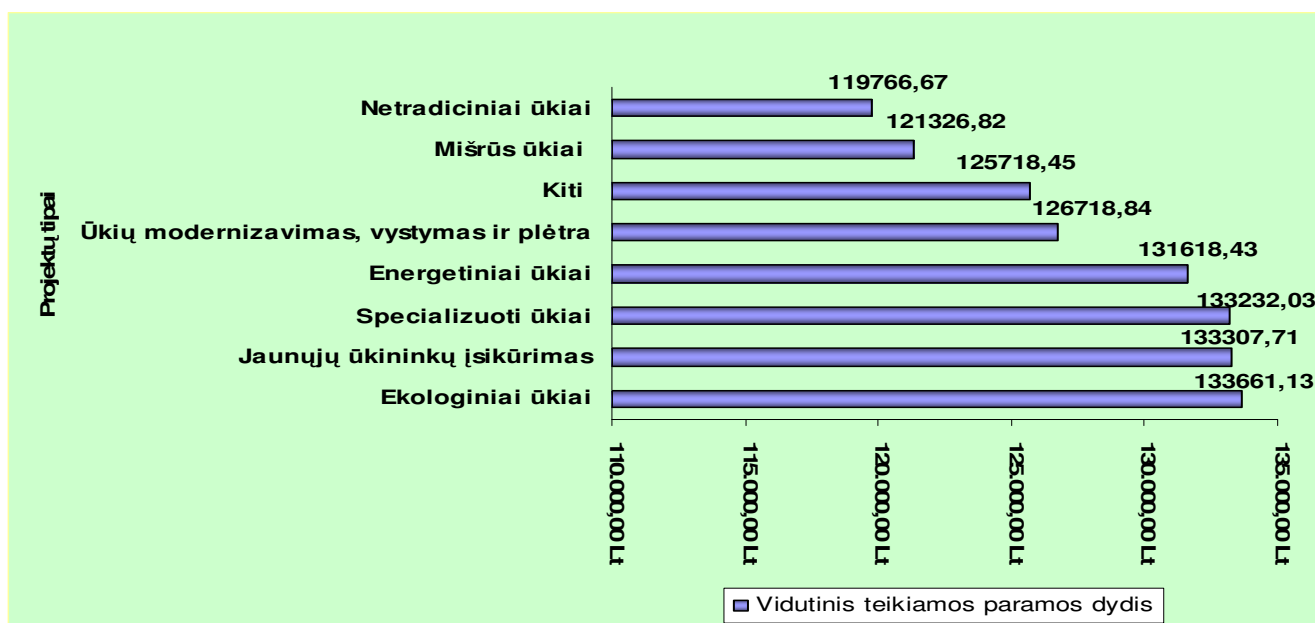
Šiuos projektus galima sugrupuoti į grupes pagal skiriamos paramos dydį (žr. 16 lentelę).

16 lentelė. Kitų projektų pasiskirstymas pagal teikiamos paramos dydį (2009 m. balandžio 11 d.)

Projektų grupės pagal teikiamos paramos dydį (litais)	Projektų skaičius (vnt.)	Santykinis projektų skaičius (procentais)	Teikiamos paramos visiems projektams grupėje dydis (litais)	Santykinis paramos dydis (procentais)
iki 30000	0	0,00	0	0,00
30000-60000	0	0,00	0	0,00
60000-90000	1	25,00	88.559	17,61
90000-120000	0	0,00	0	0,00
virš 120000	3	75,00	414.314	82,39
Viso:	4	100,00	502.873	100,00

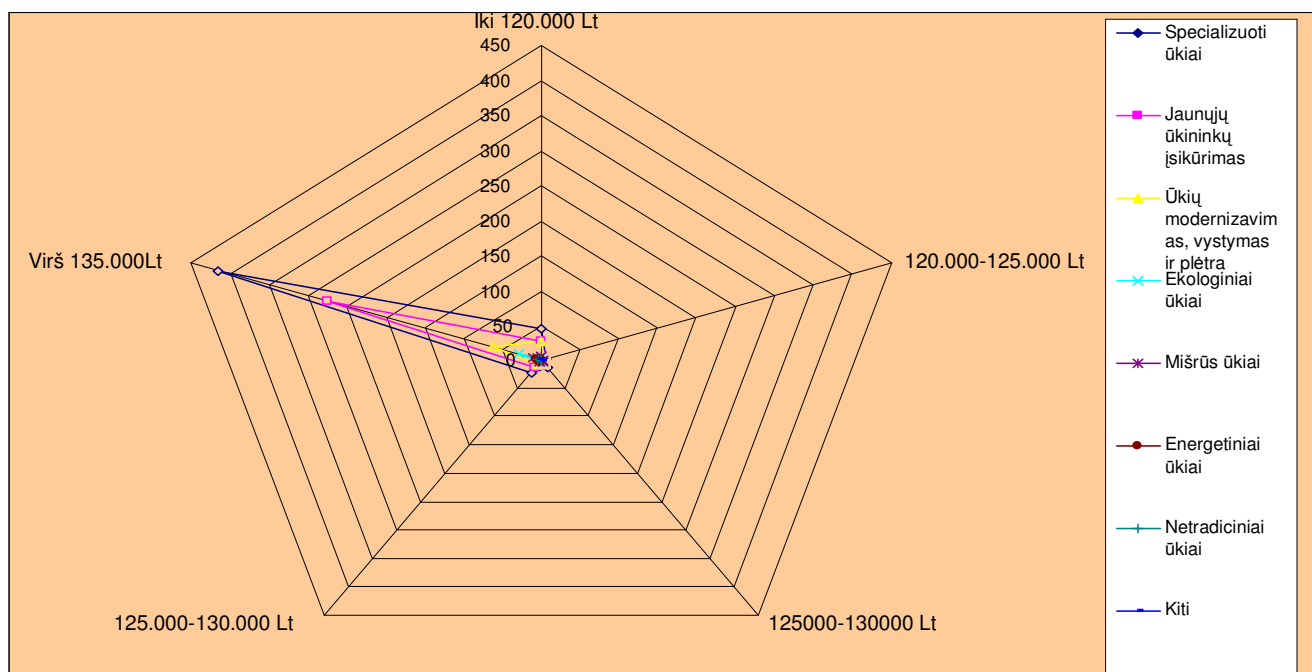
Paskaičiavus vidutinį paramos dydį lygų 125718,45 lito, matyti, kad vidutinis paramos dydis yra panašus į kai kurių kitų grupių vidutinį paramos dydį. Moda yra lygi 138112 litų, mediana – 138101 litui. Taigi, galima teigti, kad remiami stambūs, galimai inovatyvūs, kiti jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektai.

Atlikus analizę, matyti, kad didžiausia parama yra teikiama ekologinių, jaunųjų ūkininkų, specializuotų bei energetinių ūkių įkūrimui, mažiausia parama – netradicinių ūkių įkūrimui (žr. 22 pav.).

22 pav. Vidutinio paramos dydžio atskiriems projektų tipams palyginimas (2009 m. balandžio 11 dienai)

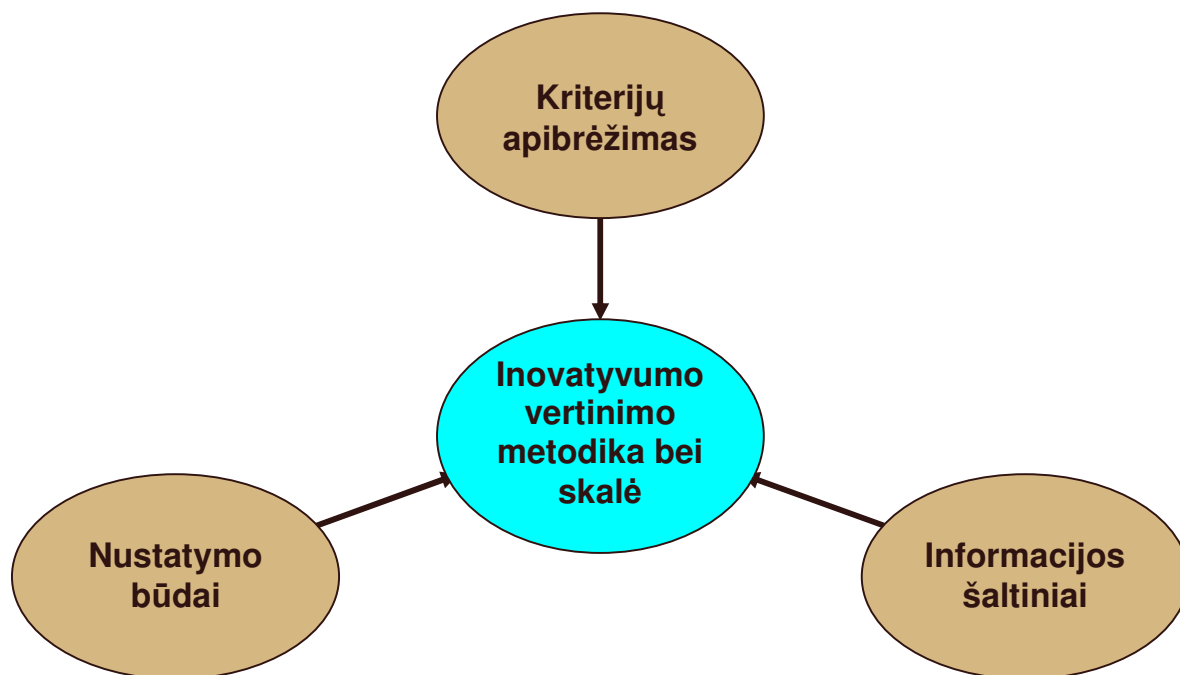
Patvirtinant teiginį, kad remiami stambūs, galimai inovatyvūs jaunųjų ūkininkų projektai (iš normatyvinės dokumentacijos žinoma, kad paramos dydis priklauso nuo ūkio dydžio), ir projektų grupavimą atlikus arčiau maksimaliai teikiamos paramos sumos, gaunamas analogiškas vaizdas - kaip begrupuotume projektus pagal teikiamas paramos sumas, vis tiek absoliuti dauguma gauna maksimalią paramą (žr. 23 paveikslą), t.y. smulkūs ūkiai pagal šią priemonę beveik nėra remiami.

23 pav. Projektų tipų pasiskirstymas pagal teikiamos paramos dydžio grupes

3.3. Inovatyvumo vertinimo metodikos parengimas bei skalės sudarymas projektams vertinti

Projektų inovatyvumo vertinimo atlikimui pirmiausia reikia parengti inovatyvumo vertinimo metodiką bei sudaryti inovatyvumo vertinimo skalę. Metodikos parengimui bei skalės sudarymui reikia nusistatyti inovatyvumo vertinimo kriterijus, jų nustatymo būdus bei informacijos šaltinius, kuriais bus pasinaudojama vertinant projektus, t.y. sudaryti inovatyvumo vertinimo parengimo modelį (žr. 24 pav.).

24 pav. Inovatyvumo vertinimo metodikos parengimo modelis

Pasinaudojant patvirtinta priemonėmis „Žemės ūkio valdų modernizavimas“, „Miškų ekonominės vertės didinimas“, „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“, „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“, inovatyvumo vertinimo metodika, pateikiama inovatyvumo vertinimo metodika, pritaikyta projektų, įgyvendinamų pagal priemonę „Jaunųjų ūkininkų išsikūrimas“ inovatyvumui vertinti (žr. 17 lentelę). Ruošiant metodiką reikia atsiminti, kad metodikos efektyvumas priklausys nuo teisingo informacijos šaltinių pasirinkimo. Kartais (kaip ir tiriamu atveju) tenka pasirinkti dalį sunkiai prieinamų informacijos šaltinių, kadangi pačiame projekte nėra reikalingų rodiklių (siekiant supaprastinti informacijos prieinamumą, reikia tobulinti patį projektą).

17 lentelė. Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonės "Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas" inovatyvumo kriterijų apibūdinimas

Subkriterijai	Aprašymas	Nustatymo būdas	Informacijos šaltiniai
1. PRODUKTO INOVACIJŲ VERTINIMAS (SVORIO KOEFICIENTAS – 0,4)			
Veiklos (produktų) naujumas	Nustatoma, kokie gaminami produktai, kurie buvo negaminami atitinkamame lygmenyje	Patentų ir registrų duomenų analizė	Viešieji registrai, patentai, sertifikatai ir pan.
2. TECHNOLOGIJŲ INOVACIJŲ VERTINIMAS (SVORIO KOEFICIENTAS – 0,4)			
Žalingo poveikio žmogui ir aplinkai mažinimas	Nustatoma, kiek planuojamas įsigyti įrenginys leis sumažinti teršiančių medžiagų (savaeigių mašinų išmetamųjų anglies viendeginio CO ar azoto oksidų NO _x) kiekį, palyginti su galiojančiu standartu	Apskaičiuojamas skirtumas (išreiškiamas procentais) tarp planuojamo įsigyti įrenginio išmetamųjų dujų (anglies viendeginio CO ar azoto oksidų NO _x) ir galiojančio standarto Euro normų; jei perkama daugiau mašinų, skaičiuojamas vidurkis	Mašinų ir įrenginių techninė dokumentacija ir taikomas standartas
Alternatyvių atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimas (įsipareigojimas)	Nustatoma, kiek planuojama ūkyje naudoti energijos iš alternatyvių atsinaujinančių šaltinių (saulės ir vėjo energijos, biomasės, biodujų, fotoelektros, biokuro ir biodegalų)	Atsinaujinančios energijos sunaudojimas po projekto įgyvendinimo*100 / bendras energijos suvartojimas ūkyje	Verslo planas, vėliau kontroliuojama remiantis ūkio subjekto apskaitos dokumentais
Tiksliosios ūkininkavimo sistemos taikymas (įsigijimas)	Nustatoma, kokiam produkcijos kiekiui (ar plotui) taikoma tikslojo ūkininkavimo sistema (tiksliojo tręšimo sistema su DGPS įranga, dirvos mėginių ėmimo sistema su DGPS įranga ir derlingumo žemėlapių sudarymo sistema su DGPS įranga)	Išlaidos tikslojo ūkininkavimo įrangai / bendrosios projekto išlaidos	Mašinų ir įrenginių techninė dokumentacija
Kompiuterizuotų valdymo sistemų diegimas	Ūkio subjekto valdyme naudojamos šiuolaikinės informacinės sistemos, ryšio įranga ir kt.	Ūkio subjekto valdymo sistemos analizė	Įrangos ir įrenginių techninė dokumentacija
3. ORGANIZACINIŲ INOVACIJŲ VERTINIMAS (SVORIO KOEFICIENTAS – 0,2)			
Naujų ūkių įkūrimas	Nustatomi susikūrę nauji ūkiai (jaunųjų ūkininkų įsikūrimas specializuotų ūkių įsikūrimas ir t.t.)	Registrų duomenų analizė	Viešieji registrai, verslo planas, patentai, sertifikatai ir pan.

Pastabos: 1. Projektas laikomas inovatyviu, kai tenkinamas nors vienas iš kriterijų.

2. Produkto bei technologinio proceso inovacijos koeficiento lyginamasis svoris yra 2 kartus didesnis, nes organizacinė inovacija paprastai apima du kartus mažesnę laiko periodą. Ji KPP priemonei „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ yra vienkartinė ir nediferencijuota.

Tiriant įvairius reiškinius, taip pat ir inovatyvumą, jų ypatybes padeda atskleisti ne tik kiekybinė, bet ir kokybinė informacija apie juos. Svarbiausias uždavinys, vertinant reiškinius, yra išmatuoti ir pateikti reiškinio požymių charakteristikas.

Vertinant priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ projektų inovatyvumą, svarbu išmatuoti ir

pateikti ne tik kiekybinių, bet ir kokybinių požymių charakteristikas. Tam tikslui, geriausia gali pasitarnauti ranginė matavimų skalė. Ranginė skalė - tokia, kuri leidžia surikiuoti duomenis pagal nustatytus kriterijus. Rangų skalė numato tam tikrą požymių sutvarkymą vienas kito atžvilgiu. Jos pagrindinė savybė yra eiliškumas: $x_a < x_b < x_c$ ir t.t. Matuojant požymius, galima taikyti rangus (1,2,3,..., n), balus ir pan. Ši skalė leidžia nustatyti tokias specifines charakteristikas, kaip: decilius, kvartilius, medianą ir kai kuriuos ryšio rodiklius (rangų koreliacijos koeficientus).

Projektams, įgyvendinamiems pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos pirmąją kryptį: „Žemės, maisto ūkio ir miškininkystės sektoriaus konkurencingumo didinimas“, priemone „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, inovatyvumo vertinimui galima sudaryti skalę (žr. 18 lentelę).

18 lentelė. **Projektų inovatyvumo vertinimo skalė pagal priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“**
(inovatyvumo rodikliui nustatyti)

Kriterijai	Balai	Svorio koef.		Požymiai	Balai	Vertinimas	
		grupėje	visu moje				
1. PRODUKTO VERTINIMAS (SVORIO KOEFICIENTAS 0,4)							
1.1	Veiklos (produktų) naujumas	0,00	1,00	0,40	Sukuriamas ir naudojamas naujas produktas, nauja veikla, kurios neturi: ūkio subjektas	50	
					savivaldybės (rajonų) ūkiai	60	
					šalies ūkiai	70	
					ES ūkiai	80	
					visiškai nauja veikla arba naujo produkto sukūrimas (pasauliniu mastu)	100	
1.		0,00	1,00	0,40			
2. TECHNOLOGINIŲ INOVACIJŲ VERTINIMAS (SVORIO KOEFICIENTAS 0,4)							
2.1.	Žalingo poveikio žmogui ir aplinkai mažinimas 1 (anglies viendeginio CO ar azoto oksidų NOx)	0,00	0,20	0,08	Išmetamųjų dujų sumažėjimas, proc.		
					1–3	20	
					3–6	40	
					6–9	60	
					9–12	80	
					12 ir >	100	
2.2.	Alternatyvių atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimas (įsipareigojimas)	0,00	0,30	0,12	Atsinaujinančios energijos naudojimas, proc.		
					5–20	20	
					20–40	40	
					40–60	60	
					60–80	80	
					80–100	100	
2.3.	Tiksliosios ūkininkavimo sistemos taikymas (įsigijimas)	0,00	0,30	0,12	Sistemos taikymas, proc.		
					5–20	20	
					20–40	40	
					40–60	60	
					60–80	80	
					80–100	100	

Kriterijai		Balai	Svorio koef.		Požymiai	Balai	Vertinimas
			grupėje	visu moje			
2.4.	Kompiuterizuotų valdymo sistemų diegimas	0,00	0,20	0,08	taip	100	
2.		0,00	1,00	0,40			
3. ORGANIZACINIŲ INOVACIJŲ VERTINIMAS (SVORIO KOEFICIENTAS 0,2)							
3.1	Naujų ūkių įkūrimas	0,00	1,00	0,20	Ūkininkas pateikia ūkininkavimo veiklos plėtros verslo planą; pirmą kartą kuriasi kaip žemės ūkio valdos ir ūkio (toliau – valdos) valdytojas savo vardu; yra įregistravęs žemės ūkio valdą ir ūkį teisės aktų nustatyta tvarka ne anksčiau kaip prieš 2 metus iki paramos paraiškos pateikimo; dalyvauja žemės ūkio produktų apdirbimo, apdorojimo, gamybos ir paruošimo realizuoti procesuose ir užsiima savo ūkio vadyba	100	
3.		0,00	1,00	0,20			
1+2+3		0,00		1,000			

Šaltinis: parengta autoriaus

Pastabos: 1. Naujo ūkio įkūrimas - svarbus organizacinės inovacijos rodiklis, nors atliekant dokumentų analizę bei Žemės ūkio ministerijos inovatyvumo vertinimo metodiką, parengtą pagal 4 priemones, tai nelaikoma organizacine inovacija.

2. Kadangi technologinio proceso inovacijos ateityje užims bene svarbiausią vaidmenį bei technologinio proceso inovacijų vertinimas įtrauktas į projektų inovatyvumo vertinimo skalę (šiuo metu projektai apibrėžti terminu „Ūkio modernizavimas“, todėl technologinėms inovacijoms ir siūlomas aukštas svorio koeficientas).

3. Balai atskiriems kriterijams nustatomi, atsižvelgiant į naudojamas šiuo metu inovatyvumo vertinimo metodikas, sąvokas bei įvairius rodiklius inovatyvumui apskaičiuoti, pavyzdžiui, produkto inovacija, prasidedanti nuo 50 balų ir daugiau parodo, kad 50 balų yra vertinamas naujai ūkyje pagamintas ar patobulintas produktas, esminėmis savybėmis ne mažiau kaip 50 procentų besiskiriantis nuo ankstesniojo. Tai yra produkto inovacijos sąlyga.

4. Projektai įvertinti iki 20 balų – silpnai inovatyvūs; nuo 20 iki 59 balų – vidutiniškai inovatyvūs; projektai įvertinti nuo 60 iki 79 balų – inovatyvūs; projektai įvertinti nuo 80 iki 100 balų – labai inovatyvūs.

5. Projektą reikėtų laikyti inovatyviu, jeigu jis atitinka nors vieną iš inovatyvumo vertinimo kriterijų.

Manoma, kad šią metodiką galima taikyti tik atskirų projektų vertinimui, visuotiniam projektų

vertinimui taikyti yra sudėtinga, kadangi pateikiami projektiniai duomenys bei prieinamumas prie informacijos šaltinių sudaro daug keblumų. Šios inovatyvumo vertinimo metodikos galimybėms įvertinti, reikia atlikti stiprybių, silpnų, galimybių ir grėsmių analizę, kuri padės nustatyti, kaip reikėtų tobulinti pateikiamų pagal priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ projektų sandarą bei palengvins informacijos šaltinių prieinamumą.

3.4. Inovatyvumo vertinimo metodikos SSGG analizė

Ankstesniame poskyryje, sudarant skalę bei lentelę inovatyvumo rodikliui nustatyti buvo naudojama šiuo metu galiojančia pareikiama projekto struktūra bei apibrėžti galimi informacijos šaltiniai. Tačiau, kaip matyti iš VŠĮ Lietuvos inovacijų centro ekspertų parengtos studijos „Projektų inovatyvumo vertinimo metodikos taikymas pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonės „Žemės ūkio valdų modernizavimas“, „Miškų ekonominės vertės didinimas“, „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“, „Kaimo turizmo veiklos skatinimas““ (sutartis Nr. 8P-0007, 2009-01, oficialiai neskelbta), pateikiamų projektų struktūrą bei inovatyvumo vertinimo metodiką reikia tobulinti (projektų inovatyvumo vertinimas pagal ją yra neefektyvus bei netinka Lietuvos atveju). Todėl, apžvelgęs atliktą dokumentinę, statistinę analizę ir sudarytą inovatyvumo vertinimo skalę ir siūlomą taikyti metodiką, autorius, tyrimo pagrindu atliko metodikos, siūlomos taikyti projektų, įgyvendinamų pagal priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ inovatyvumui vertinti, stiprybių, silpnų, galimybių ir grėsmių analizę.

Kriterijus – „**Produkto inovacija**“: atitinka visuotinai priimtą produkto inovacijos sampratą; skatina kurti pridėtinę vertę; savyje akumuliuoja nuostatą, kad naujas produktas tai tas, kuris iš esmės skiriasi nuo esančių rinkoje pagal savybes.

Vertinimo subkriterijus – „**Produktų, paslaugų naujumas**“:

1. Atitinka kriterijaus paskirtį;
2. „Nustatymo būdas“ ir „informacijos šaltiniai“ nėra adekvatūs kriterijaus paskirčiai. Apie naujumą sprendžiama palyginant produktus ar paslaugas esančias rinkoje. Trumpėjant produktų gyvavimo ciklams, esant greitai produktų ir paslaugų kaitai, patentuoti nėra visada tikslinga. Produkto naujumą apsprendžia vienas ar keletas jo parametrų (savybių), kurios gali būti tiek techninės, tiek funkcinės, tiek ergonominės, tiek dizainas ir t.t. Be to, gali būti, kad naujumas gali neturėti patentabilios intelektualios nuosavybės požymių (netenkina formalių patentavimo reikalavimų). Naujumo nustatymas naudojant patentų ir registrų duomenų analizę yra labai imlus laiko pažiūriu, be to, būtina atitinkama ekspertinė kvalifikacija. Visa tai veda prie didelių vertinimo kaštų. Jei pareiškėjas norėtų pateikti kokybišką

informaciją iš patentų ir registrų duomenų bazių, jis būtų priverstas kreiptis į ekspertus (patentinius patikėtinius), o tai susiję su papildomomis išlaidomis. Naujumo nustatymas naudojant patentų ir registrų duomenų analizę neatspindi realijų. Tikslinga - atsisakyti naujumo nustatymo, naudojant patentų ir registrų duomenų analizę; numatyti paraiškoje (27 priedas) vietą, kurioje pareiškėjas turėtų nurodyti planuojamo gaminti produkto ar teikti paslaugos savybes, santykinai kitokias (naujas) lyginant su analogais ar pakaitalais rinkoje .

Kriterijus – „**Technologijos inovacija**“: labiau atitinka visuotinai priimtina modernizavimo, o ne inovacijos sampratą; skatina efektyvinti esamus procesus (kokybė, našumas, kaštų taupymas ir pan.); savyje akumuliuoja nuostatą, kad turi būti taikomi tokie gamybos ar paslaugų metodai bei įranga, kurie įgalina pamatuojamai su efektyvinti esamus procesus.

Vertinimo subkriterijus – „**Žalingo poveikio žmogui ir aplinkai mažinimas**“:

1. Atitinka kriterijaus paskirtį;

2. Langelių „požymio aprašymas“, „nustatymo būdas“ ir „informacijos šaltiniai“ sąlyginiai adekvatūs kriterijaus paskirčiai, tačiau gali kilti keblumų, jei pareiškėjas dar nėra pasirinkęs konkrečios technikos (nepradėjęs pirkimo) ir/arba mašinų ir įrengimų techninėje dokumentacijoje nėra nurodyta tokios informacijos. Tikslinga: numatyti paraiškoje vietą, kurioje pareiškėjas turėtų nurodyti išigyjamų įrenginių atitinkamus parametrus, tokiu atveju, jis privalėtų pateikti atitinkamą dokumentaciją prieduose. Pareiškėjo nurodomas (deklaruojamas) rodiklio dydis turėtų būti įpareigojantis.

Vertinimo subkriterijus – „**Alternatyvių atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimas (įsipareigojimas)**“:

1. Dalinai atitinka kriterijaus paskirtį;

2. „Požymio aprašymas“, „nustatymo būdas“ ir „informacijos šaltiniai“ sąlyginiai adekvatūs kriterijaus paskirčiai, tačiau nesusipratimai gali kilti, jei yra gaminama produkcija/teikiamos paslaugos, kai reiktų paskaičiuoti energijos sąnaudas tam tikros produkcijos vienetui. Taip pat neįvardinta (nes niekur nėra reglamentuota), kokie konkretūs finansiniai dokumentai turi būti pateikti ir už kokį laikotarpį. Savaiame aišku, kad keblumai kils, jei iki paraiškos nebuvo vykdoma veikla. Tikslinga: numatyti, kad energijos sąnaudų sumažėjimas yra matuojamas energijos sąnaudų pokyčiu bendroje savikainos struktūroje (pardavimų savikainoje); numatyti, kad iki paraiškos patiriamos išlaidos savikainos struktūroje fiksuojamos pagal paskutinius finansinius metus, kai patvirtinta finansinė atskaitomybė; numatyti paraiškoje vietą, kurioje pareiškėjas turėtų nurodyti įsipareigojimą sumažinti energijos sąnaudas tam tikru procentu po projekto įgyvendinimo (pvz. ne mažiau 3 metų laikotarpyje po projekto įgyvendinimo).

Vertinimo subkriterijus – „**Tiksliosios ūkininkavimo sistemos taikymas**“:

1. Atitinka kriterijaus paskirtį;

2. „Požymio aprašymas“, „nustatymo būdas“ ir „informacijos šaltiniai“ nėra visai adekvatūs kriterijaus paskirčiai, kadangi nenumatyta, kuriuo laikotarpiu tikrinama ir koks Tiksliosios ūkininkavimo sistemos taikymo privalomas periodas. Tikslinga: numatyti, kad Tiksliosios ūkininkavimo sistemos taikymas turi apimti ne mažiau 50 proc. ŽŪN ploto fiksuojant pagal paskutinius kalendorinius metus, ir išlikti ne mažiau kaip tris metus po projekto; numatyti atitinkamą vietą paraiškoje išsipareigojimui pažymėti.

Vertinimo subkriterijus – **„Kompiuterizuotas procesų valdymas“**:

1. Atitinka kriterijaus paskirtį;

2. „Informacijos šaltiniai“ nėra visai adekvatūs kriterijaus paskirčiai. Gali kilti keblumų, pvz. kai įsigyjama įranga, kuri įgalins maksimaliai panaudoti jau įdiegtą šiuolaikinę informacinę gamybos vadybos sistemą. Tokiu atveju įrangos techninė dokumentacija bus nepakankama apspręsti naujumo ir jo masto.

Tikslinga: numatyti atitinkamą vietą paraiškoje, kurioje būtų aprašomos gamybos ir perdirbimo procesuose naudojamos ir/ar planuojamos naudoti šiuolaikinės informacinės sistemos.

Kriterijus – **„Organizacinė inovacija“**: – naujas ir patobulintas Jaunojo ūkininko ūkio veiklos subjekto organizacinės struktūros ar valdymo metodas, kuriuo siekiama steigti naujus ūkius, diegti naujausias žinias, gerinti produkto ir (arba) paslaugų kokybę, didinti jų konkurencingumą; atitinka visuotinai priimtą organizacinės inovacijos sampratą, skatina efektyvinti esamus procesus; savyje akumuliuoja nuostatą, kad turi būti taikomi tokie metodai, kurie įgalina pamatuojamai su efektyvinti esamus procesus.

Vertinimo subkriterijus – **„Naujų ūkių įsikūrimas“**:

1. Atitinka kriterijaus paskirtį;

2. „Nustatymo būdas“ ir „informacijos šaltiniai“ sąlyginai adekvatūs kriterijaus paskirčiai.

Įvertinus kriterijus, galima konstatuoti šias projektų, diegiamų pagal Lietuvos KPP 2007-2013 metų programos priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ inovatyvumo vertinimo metodikos savybes:

Stiprybės:

- naudojamas platus kriterijų spektras, įgalinantis vertinti inovacijas įvairiais aspektais;
- pakankamai detalūs ir aiškūs kriterijų „požymio aprašymo“, „nustatymo būdo“ ir „informacijos šaltinių“ aprašymai.

Silpnybės:

- galimas kriterijų perteklius;
- subkriterijų svoris inovatyvumo vertinime yra vienodas, tačiau ne visada adekvatus inovatyvumo sampratai;
- „informacijos šaltinių“, pagal kuriuos turėtų būti atliekamas vertinimas, perteklius ir nepasiekiamumas.

Galimybės:

- skatina ūkius plėtoti inovacijas;
- didina inovacijų plėtros poveikį (didina kuriamą pridėtinę vertę);
- skatina modernizavimą.

Grėsmės:

- gali užsitęsti vertinimo terminai (pareiškėjų nepasitenkinimas);
- gali ženkliai išaugti vertinimo kaštai (ekspertizių būtinumas);
- inovacinių procesų ir modernizavimo sampratų painiojimas (inovatyvumo devalvavimo grėsmė).

Apibendrinant visą atliktą tyrimą, trumpai išdėstytą 3 skyriuje, reikia pasakyti, kad be tinkamai paruoštos inovatyvumo vertinimo metodikos (kuri yra pasiūlyta bei patvirtinta vertinti tikrai 4 priemonių projektus iš 26, tačiau ji yra nepritaikoma, reikalingas tobulinimas), norminės dokumentacijos bei nepatobulinus tipinių projektų, o taip pat, atsižvelgiant į projektų gausumą (pagal visas priemones, iki 2009 04 29 jau buvo pateikti 221.007 projektai – žr.20 priedą), projektų inovatyvumo vertinimas bus labai ilgas ir brangus procesas.

4. INOVATYVUMO VERTINIMO PROCEDŪROS TOBULINIMAS BEI KAIMO VYSTYMO PERSPEKTYVOS

4.1. Inovatyvumo vertinimo procedūros tobulinimas

Šiuo metu projektų inovatyvumo vertinimas nėra atliekamas (patvirtinta inovatyvumo vertinimo metodika tikrai 4 iš 26 priemonių), išskyrus atliktą vieną užsakytą keturiasdešimčiai projektų (po 10 projektų kiekvienai patvirtintai metodikai) ekspertinį tyrimą. Ateityje numatyta, kad projektų, pateikiamų pagal atskiras Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemones inovatyvumo vertinimą atliks Nacionalinė mokėjimų agentūra, administruojanti minėtos programos įgyvendinimą.

Tobulinant inovacijų kaimo vystyme tyrimo procedūras bei naudojantis atlikto 3 skyriuje tyrimo medžiaga, vertinimo metodika ir sudaryta skale, bei atlikta siūlomos taikyti metodikos SSGG analize, siūlomas toks paraiškų, teikiamų paramai gauti, papildymas projektams, įgyvendinamiems pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, palengvinant projektų inovatyvumo tyrimą (žr. 27 priedą), atsisakant sunkiai prieinamų informacijos šaltinių bei apibrėžiant naujus rodiklius.

19 lentelė. Siūlomi projekto IV dalies papildymai projekto inovatyvumo vertinimui optimizuoti

IV. PROJEKTO SANTRAUKA

Trumpas projekto esmės aprašymas
<p>Trumpai (ne daugiau kaip 1 psl.) paaiškinama:</p> <p>pradinė žemės ūkio valdos padėtis, konkretūs svarbiausi naujosios veiklos plėtros etapai ir uždaviniai;</p> <p>išsamūs duomenys apie investicijas, mokymą, konsultavimą ir bet kokią kitą veiklą, reikalingą žemės ūkio veiklai plėtoti;</p> <p><i>išsamūs duomenys apie planuojamo gaminti produkto ar teikti paslaugos savybes, santykinai kitokias (naujas) lyginant su analogais ar pakaitalais rinkoje;</i></p> <p><i>išsamūs duomenys apie gamybos ir perdirbimo procesuose naudojamas ir/ar planuojamas naudoti šiuolaikines informacines sistemas;</i></p> <p>vieta, kurioje bus įgyvendinamas projektas;</p> <p>kokioms problemoms spręsti reikalingas projektas, kodėl ir kam reikalingi projekto rezultatai;</p> <p>kaip pareiškėjas susijęs su sprendina problema ir kodėl būtent jis teikia paramos paraišką;</p> <p>kodėl pasirinktas būtent toks problemos sprendimo būdas;</p> <p>kaip projektas atitinka programos priemonę;</p> <p>kokie projekto parengimo darbai jau atlikti;</p> <p>kas bus atsakingas už projekto įgyvendinimą, kaip bus organizuojamas projekto įgyvendinimas.</p>

Pirma, planuojamo gaminti produkto ar teikti paslaugos savybes, santykinai kitokias (naujas) lyginant su analogais ar pakaitalais rinkoje bei gamybos ir perdirbimo procesuose naudojamas ir/ar planuojamas naudoti šiuolaikines informacines sistemas, siūloma aprašyti paraiškos IV dalyje „Projekto santrauka“. Siūlomi IV dalies papildymai paryškinti bei pateikti kursyvu (paraiškos fragmentą žr. 19 lentelėje).

Antra, „Žalingo poveikio žmogui ir aplinkai mažinimo“ rodiklius siūloma aprašyti paraiškos VI dalies 1 punkto pagrindime. Siūlomi VIII dalies papildymai paryškinti bei pateikti kursyvu (paraiškos fragmentą žr. 20 lent.).

20 lentelė. Siūlomi projekto VI dalies papildymai projekto inovatyvumo vertinimui optimizuoti

VI. TINKAMOS FINANSUOTI PROJEKTO IŠLAIDOS

(nurodomos investicijos, kurioms prašoma parama, jų pirkimo suma be PVM, su PVM, trumpai pagrindžiamas išlaidų būtinumas ir paaiškinama, kodėl tai nėra paprastoji pakeitimo investicija. Išlaidos sugrupuojamos pagal išlaidų kategorijas)				
Nr	Išlaidų pavadinimas	Pirkimo suma be PVM, Lt	Pirkimo suma su PVM, Lt	Pagrindimas
1.	Nauja žemės ūkio technika, įranga ¹³ , technologiniai įrenginiai, kompiuterinė įranga, įskaitant programinę, N ir O kategorijų transporto priemonės, išskyrus G kategorijos transporto priemones, skirti projekto reikmėms			<i>Pareiškėjas turėtų nurodyti išigyjamų įrenginių atitinkamus parametrus (nustatoma kiek planuojamas išigyti įrenginys leis sumažinti teršiančių medžiagų (savaeigių mašinų išmetamųjų anglies viendeginio CO ar azoto oksidų NO_x) kiekį, palyginti su galiojančiu standartu). Pareiškėjo nurodomas (deklaruojamas) rodiklio dydis turėtų būti ipareigojantis.</i>
1.1				
2.	Statyba ir rekonstrukcija			
2.1				
3.	Naujos statybinės medžiagos			
3.1				

Trečia, „Alternatyvių atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimo“, „Tiksliosios ūkininkavimo sistemos taikymo rodiklius“, siūloma aprašyti paraiškos VIII dalyje „Projekto priežiūros rodikliai“.

¹³ Parama neteikiama cukrinių runkelių nuėmimo technikai ir įrangai išigyti. Įrangos kategorijai negali būti priskirtos jokios transporto priemonės.

Siūlomi VIII dalies papildymai paryškinti bei pateikti kursyvu (paraiškos fragmentą žr. 21 lentelėje).

21 lentelė. Siūlomi projekto VIII dalies papildymai projekto inovatyvumo vertinimui optimizuoti

VIII. PROJEKTO PRIEŽIŪROS RODIKLIAI (pildoma atsižvelgiant į projekto pobūdį)

(Lentelės 1, 2, 3 eilutėse nurodomas žemės ūkio valdos dydis ha paramos paraiškos pateikimo dieną ir prognozuojamu laikotarpiu. Lentelės 4 eilutėje nurodoma, kokią dalį visos panaudojamos energijos procentais sudaro alternatyvi atsinaujinanti energija. Lentelės 5 eilutėje nurodoma energijos sąnaudų pokyčiai vienam produkcijos vienetui pagaminti (įpareigojantis rodiklis). Lentelės 6 eilutėje nurodoma kokiam ŽŪN plote yra taikoma tikslioji ūkininkavimo sistema (ne mažiau 50 proc. nuo viso ŽŪN ploto). Lentelės 7 eilutėje nurodomas grynojo pelningumo rodiklis ketvirtaisiais ir penktaisiais projekto kontrolės metais. Lentelės 8 eilutėje nurodomas skolos rodiklis paraiškos pateikimo dieną ir kiekvienais projekto kontrolės metais. 4 stulpelyje nurodomi duomenys už praėjusius ataskaitinius metus.

	Rodikliai	Matavimo vnt.	Paramos paraiškos pateikimo dieną	Prognozės projekto įgyvendinimo ir priežiūros metais				
				20... m.	20... m.	20... m.	20... m.	20... m.
1.	Valdos dydis	ha						
1.1	Nuosavybės teise valdomos ŽŪN	ha						
1.2	Nuomos, panaudos ar kitais pagrindais valdomos ŽŪN	ha						
2.	<i>Atsinaujinančios energijos (kwh) sunaudojimo dydis, lyginant su bendru sunaudojimu</i>	<i>proc.</i>						
3.	<i>Energijos sąnaudų pokyčiai bendroje savikainos struktūroje</i>	<i>kwh</i>						
4.	<i>Tiksliosios ūkininkavimo sistemos taikymas</i>	<i>ha</i>						
5.	Grynasis pelningumas		X	X	X	X		
6.	Skolos rodiklis							

Papildžius paraiškos atskiras dalis nurodytais punktais, bus galima greičiau bei paprasčiau atlikti projektų, įgyvendinamų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, inovatyvumo vertinimą.

4.2. Inovacinių projektų Lietuvos kaimo vystyme perspektyvos

Žalingo poveikio žmogui ir aplinkai mažinimas. Žalingas poveikis aplinkai žemės ūkyje vertinamas oro, vandens ir dirvožemio tarša skysčiais (naftos produktais), dujomis (CO₂, NH₃ ir kt.) ir kietosiomis dalelėmis (dulkėmis, sunkiaisiais metalais) bei dirvožemio struktūros pakeitimu (vandens ir vėjo erozija ir dirvožemio sutankinimu).

Poveikis aplinkai gali būti mažinamas: naudojant pažangiausias gyvulininkystės technologijas (sрутų rezervuarus, mėšlo talpyklas ir kt.) modernią žemės ūkio techniką (varikliai atitinkantys Euro 3 standartus) ir kitas priemones (biokurą ar bioalyvas, mažo klampumo alyvas, slėgio padangose kontrolės sistemas, mažos trinties padangas, atsisakant pesticidų ir naudojant ekologiškas kovos su kenkėjais priemones ir kt.).

Alternatyvių atsinaujinančių energijos šaltinių gamyba ir naudojimas. Dabartiniu metu vienos iš pagrindinių ūkių veiklos inovatyvumo kryptčių yra: plėsti naujų ir atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą ir energijos rūšių diversifikaciją; didinti energijos efektyvumą ir transporto sektoriuje naudoti naujus bei atsinaujinančius energijos šaltinius. Todėl pagal atsinaujinančių energijos šaltinių gamybą ir naudojimą, dalinai galima spręsti apie ūkių inovatyvumą.

Atsinaujinantys energijos šaltiniai ir energijos efektyvumas yra ne tik naudingi aplinkai, bet yra ir viena iš sparčiausiai augančių ES pramonės sričių, padedanti kurti naujas ir inovacines darbo vietas. Europos atsinaujinančios energijos pramonė pirmauja pasaulyje pagal atsinaujinančios elektros energijos gamybos technologijas. Tokios technologijos yra naudingos ekonominei ir socialinei sanglaudai bei padeda išvengti šaltinių eikvojimo, didina energijos efektyvumą racionaliai naudojant energijos šaltinius.

Šiuo metu iš atsinaujinančių energijos išteklių Lietuvoje išgaunama maždaug 3,3 proc. elektros energijos. Tai visų pirma – elektros energija, generuojama Kauno HE (100 MW), visos likusios elektrinės kartu sudaro tik 17,5 MW. Daugiausia - smulkios hidroelektrinės (61 hidroelektrinė, kurių bendra galia sudaro tik 15,7 MW). Tačiau hidroelektrinės daro didelę ir dažnai nepataisomą žalą gamtai ir kraštovaizdžiui, todėl jų kaip pakaitalo įprastiniams energijos šaltiniams plėtojimas- jokia išeitis. Alternatyvų naftai yra, tačiau moderniems įrenginiams reikia labai daug investicijų, tad kol kas Lietuvoje pirmenybė teikiama laiko patikrintiems civilizacijos išradimams (Inovacijų plėtra modernizuojant ūkininkų ūkius, dalyvaujančius BPD priemonėse, 2007, p. 25).

Saulės energija. Lietuvoje apie 150 km² (0,3 proc. bendro ploto) užima namų stogai, kurie be žalos aplinkai gali būti panaudoti saulės jėgaimėms įrengti. Vykdam mokslą programą „Saulės ir kiti atsinaujinantys energijos šaltiniai žemės ūkiui“, Lietuvoje papildomai įrengti 6 saulės spindėjimo trukmės registravimo postai, ir dabar jų iš viso yra 15. Tačiau kol kas ši energijos šaka yra įdomi tik kaip

mokslinių eksperimentų objektas. Saulės energija šiluminiais tikslams gali būti naudojama, įrengiant saulės kolektorius vandeniui šildyti, žemės ūkio produkcijai džiovinti ir įrengiant patalpų šildymo sistemas. Lietuvoje yra sumontuota keletas vandens šildymo saulės kolektoriais sistemų, kurių bendras plotas sudaro apie 100 m². Tačiau dabartinėmis sąlygomis, nesant valstybinių programų, skatinančių plėtoti šią energijos rūšį, naudoti saulės kolektorius vandeniui šildyti daugeliu atvejų yra nuostolinga (Inovacijų plėtra modernizuojant ūkininkų ūkius, dalyvaujančius BPD priemonėse, 2007, p. 25).

Fotoelektra. Pasaulio saulės programoje (World Solar programme 1996–2005) fotoelektra laikoma perspektyviausia atsinaujinančios energijos rūšimi. 1997 m. parengtoje Europos Sąjungos „Baltojoje knygoje“ (Energy for the Future: Renewable Sources of Energy) numatyta, kad fotoelektros jėgainių galingumas Europos Sąjungoje iki 2010 m. turi padidėti 100 kartų. Šiuo metu Lietuvoje fotoelektrinių jėgainių nėra. Kažkada buvusi pajėgi ir moderni mikroelektronikos bazė Lietuvoje neišsilaikė. UAB „Saulės energija“ Lietuvoje 1994-1998 m. realizavo apie 3kW bendros galios fotoelektrinių modulių, tačiau jie naudojami tik turizme arba specialiai elektroninei aparatūrai maitinti. Turistams bei kariuomenės reikmėms gaminamos nešiojamos sulankstomos 10-36 W jėgainės. Didesnės galios jėgainių kaina dažniausiai viršija elektros tinklo atvedimo kainą ir statistiniam vartotojui tampa nuostolinga. Tačiau ateityje Lietuva yra pajėgi gaminti šiuo metu plačiausiai pasaulyje naudojamus (iki 85%) monokristalinio silicio saulės elementus, pagaminančius iki 1–2 MW energijos per metus. Šio kiekio užtektų ne tik Lietuvos reikmėms, bet ir eksportui, panaudojant Lietuvoje gaminamus saulės elementus (Inovacijų plėtra modernizuojant ūkininkų ūkius, dalyvaujančius BPD priemonėse, 2007, p. 25).

Biodegalai. Pagal ES direktyvą Lietuva nuo 2005 m. privalo ne mažiau kaip 2 proc. visų sunaudojamų degalų pakeisti biokuru. Tai sudaro virš 20000 t biodegalų, iš jų – 14000 t biodyzelino ir 7000 t bioetanolio. Lietuvos Aplinkos ministerijos prognozėmis, žemės ūkio plėtrai tai bus naudinga, nes tai sukurs naujas darbo vietas kaime bei mieste, padidins žemdirbių pajamas, sumažins grūdų ir rapsų perteklinę produkciją. Šilutėje jau gaminamas bioetanolis, Mažeikiuose – biodyzelinas. Rapsai, naudojami kuro gamyboje, auginami 37,4 tūkst. ha plote, tačiau „Rapsų auginimo plėtojimo ir gyventojų aprūpinimo aliejumi programoje“ nurodoma, kad Lietuvoje, nepažeidžiant agrotechnikos, rapsus galima auginti 310–390 tūkst. ha plote.

2007 m. gegužės 5 d. Žemės ūkio ministrės įsakymu Nr.3D-223 patvirtintose taisyklėse „Paramos už energetinius augalus, skirtus biokuro gamybai“ išaiškintos pagrindinės vartojamos sąvokos.

Biodegalai – biokuras, tinkamas naudoti vidaus degimo varikliuose kaip degalai. Biodegalais (biokuru) laikytinų produktų sąrašas apima mažiausiai šiuos produktus: **bioetanolis** – etanolis (etilo alkoholis), pagamintas iš biomasės ir (ar) biologiškai skaidomos atliekų dalies, skirtas naudoti kaip

biokuras; **biodyzelinas** – metilo (etilo) esteris, pagamintas iš augalinės kilmės aliejų ar gyvūninės kilmės riebalų, prilygstantis dyzelino kokybei, skirtas naudoti kaip biokuras; **biodujos** – dujos, pagamintos iš biomasės ir (ar) biologiškai skaidomos atliekų dalies, kurios gali būti išgrynintos iki gamtinių dujų kokybės, arba medienos dujos, skirtos naudoti kaip biokuras; **biometanolis** – iš biomasės pagamintas metanolis, skirtas naudoti kaip biokuras; **biodimeteleteris** – iš biomasės pagamintas dimeteleteris, skirtas naudoti kaip biokuras; **bioetiltretbutileteris** – etiltretbutileteris, pagamintas bioetanolio pagrindu. Produktas yra laikomas biodegalais (biokuru), jeigu ne mažiau kaip 47 procentus šio produkto tūrio sudaro bioetiltretbutileteris; **biometiltretbutileteris** – metiltretbutileteris, pagamintas biometanolio pagrindu. Produktas yra laikomas biodegalais (biokuru), jeigu ne mažiau kaip 36 procentus šio produkto tūrio sudaro biometiltretbutileteris; **sintetiniai biodegalai** (biokuras) – sintetiniai angliavandeniliai ar jų mišiniai, pagaminti iš biomasės; **biovandenilis** – vandenilis, pagamintas iš biomasės ir (ar) biologiškai skaidomos atliekų dalies, skirtas naudoti kaip biokuras; **grynas augalinės kilmės aliejus** – aliejus, pagamintas iš augalų spaudimo, ekstrakcijos ar kitu panašiu būdu, rafinuotas ar nerafinuotas, tačiau chemiškai nemodifikuotas, tinkantis varikliams, jeigu naudojamas kaip biodegalai, ir atitinkantis išmetamų teršalų kiekio apribojimo reikalavimus.

Biokuras – iš biomasės pagaminti degūs dujiniai, skystieji ir kietieji produktai, naudojami energijai gaminti.

Energetiniai augalai – žemės ūkio augalai (javai, rapsai, cukriniai runkeliai, trumpos vegetacijos medžiai ir krūmai), auginami kaip žaliava biokurui gaminti.

Trumpos vegetacijos medžiai ir krūmai – greitai augantys medžiai ir krūmai: gluosniai, karklai, tuopos, drebulės, baltalksniai, auginami kaip žaliava biokurui gaminti.

Pirmasis perdirbėjas – energetinių augalų derliaus (žaliavos) perdirbėjas, gaminantis pirminį arba tarpinį produktą, skirtą biokurui gaminti ir prisiimantis išsipareigojimus, kad iš pagal sutartį nupirktos žaliavos pagamins atitinkamą pirminio arba tarpinio produkto kiekį, siekdamas gauti biokurą. Pirmasis perdirbėjas gali būti ir galutinis perdirbėjas, jei jis pagamina galutinį produktą – biokurą. Galutinis perdirbėjas – energetinių augalų derliaus perdirbėjas, gaminantis galutinį produktą – biokurą ir prisiimantis išsipareigojimus, kad iš pagal sutartį supirktos žaliavos pagamins atitinkamą biokuro kiekį (Inovacijų plėtra modernizuojant ūkininkų ūkius, dalyvaujančius BPD priemonėse, 2007, p. 26-27).

Biodujos. Biologinių dujų gamybai naudojamų organinių medžiagų ištekliai nuolat kaupiasi ir atsinaujina žemės ūkio sektoriuje. Svarbiausieji iš jų – gyvulių mėšlas bei maisto perdirbimo įmonių organinės atliekos. Tačiau rentabilus jo perdirbimas biodujoms gauti įmanomas tik stambiuose gamybos objektuose. Mažėjant žemės ūkio produktų paklausai šalyje, pagal tiesioginę paskirtį nebenaudojama apie 0,5 mln. ha žemės naudmenų. Dalyje šių plotų galėtų būti auginamos energetinės kultūros. Naudojant jų

žaliąją masę anaerobiniam perdirbimui, vasaros laikotarpiu padidėtų fermose įrengtų bioreaktorių energetinis potencialas, gautosios biodujos galėtų būti naudojamos šienai ir grūdams džiovinti, o perdirbta biomasė - dirvoms tręšti. Šiuo metu šalyje veikia trys bendros 2,1 MW biodujų jėgainės: 1,5 MW galios jėgainė perdirbanti „Semos“ spirito gamybos atliekas Panevėžyje, 0,3 MW galios jėgainė, perdirbanti Utenos miesto valymo įrengimų nuotekas ir 0,3 MW galios jėgainė, naudojanti kiaulių mėšlą „Vyčios“ žemės ūkio bendrovėje Kauno rajone (Inovacijų plėtra modernizuojant ūkininkų ūkius, dalyvaujančius BPD priemonėse, 2007, p. 27).

Medienos ir augalų masė. Augalinė biomasė (mediena, šiaudai, energetiniai augalai) yra vienas iš svarbiausių atsinaujinančios energijos šaltinių Lietuvoje ir sudaro vyraujančią vietinio kuro dalį. Medienos kuro metinį potencialą sudaro apie 3 mln. m³ medienos. Medienos kurui gali būti naudojama menkavertė malkinė mediena, medienos perdirbimo pramonės atliekos ir miško kirtimo atliekos. Vidutiniškai šalies miškuose kasmet iškertama apie 5 mln. m³ medienos, iš jos apie 700.000 m³ sudaro malkinė mediena. Medienos kuro išteklių gali būti papildyti auginant energetinius želdinius - greitai augančių medžių ir krūmų plantacijas. Išsamūs augalinės biomasės tyrimai atliekami Lietuvos miškų institute. Pirmoji pramoninė energetinių želdinių plantacija numatoma įveisti Kauno rajone, išekspluatuotame Ežerėlio durpyne, kur ketinama kasmet pasodinti po 20–30 ha želdinių. Lietuvos žemdirbystės ir Lietuvos žemės ūkio inžinerijos institutuose tiriamos įvairių augalų – kanapių, barkūnų, topinambų, saulėgrąžų, nendrių panaudojimo energijos gamybai galimybes.

Įvairių šaltinių teigimu Lietuvoje kasmet susidaro apie 4 mln. t šiaudų, iš kurių nesunaudotų lieka nuo 0,5 mln. iki 1,5 mln. t. Juos panaudojus kurui, būtų galima gauti nuo 300 iki 900 MW šiluminę galią. Dabar šio pigiausio kuro energetiniams reikalams sunaudojama tik 1,5–2 % galimų išteklių. Ūkininkai po derliaus nuėmimo dažniausiai šią energiją paleidžia vėjais. Šiuo metu Lietuvoje veikia tik keliolika šiaudais kūrenamų katilinių ir yra keletas įmonių, gaminančių specialiai šiaudams kūrenti skirtus katilus. Jų konstrukcija paprasta ir skirta žmonių gyvenamiesiems pastatams apšildyti. Šiaudų kaina paprastai yra kur kas mažesnė nei įprastų kuro rūšių, tačiau šiaudų deginimui pritaikytos technologijos yra brangesnės, kas ir lemia šio kuro nepopuliarumo priežastį (Inovacijų plėtra modernizuojant ūkininkų ūkius, dalyvaujančius BPD priemonėse, 2007, p. 27).

Vėjo energetika. Ūkio ministerija planuoja, kad iš vėjo energijos 2010 m. bus generuojama daugiau, nei 289 GWh elektros energijos, tai reikštų beveik tiek pat, kiek dabar pagaminama hidroelektrinėse. Lietuva, tapusi ES nare, išpareigojo skirti didelį dėmesį alternatyviems energetikos ištekliams (Inovacijų plėtra modernizuojant ūkininkų ūkius, dalyvaujančius BPD priemonėse, 2007, p. 27).

IŠVADOS IR SIŪLYMAI

Atlikus tyrimą pagal iškeltą tikslą bei nustatytus uždavinius, gautos šios **išvados**:

1. Inovacijos sampratos raidoje išskiriami 4 etapai: ikimokslinė inovacijos samprata; mokslinis inovacijos sampratos apibrėžimas ekonominiame technologiniame procese, inovacijos sampratos plėtra, naujos mokslo šakos „Inovatika“ atsiradimas (perspektyva).

2. Nustatyta, kad inovatyvumo vertinimo kriterijų pasirinkimas priklauso nuo to, pagal kokį požymį buvo sudaryta inovacijų klasifikacija. Inovatyvumo vertinimo kriterijus (vieną arba kelis), reikia taikyti atsižvelgiant į tai, koks yra tikslas bei kas yra vertinama (koks yra pasirinktas objektas).

3. Atlikus inovatyvių projektų, įgyvendinamų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ statistinę duomenų analizę, nustatyta, kad daugiausia pateikta paraiškų, pagal kurias sudarytos sutartys paramos skyrimui, šiems projektams: specializuotų ūkių įkūrimo – 49,65 proc., jaunųjų ūkininkų įsikūrimo – 32,41 proc., ūkio modernizavimo vystymo ir plėtros – 10,80 proc. visų projektų (atitinkamai skirta parama pagal: specializuotų ūkių projektus – 50,02 proc., jaunojo ūkininko įsikūrimo projektus – 32,57 proc., ūkio modernizavimo, vystymo ir plėtros projektus – 10,24 proc. visų lėšų).

4. Sugrupavus ūkininkus pagal skiriamos paramos projektų įgyvendinimui dydį, nustatyta, kad absoliuti dauguma ūkininkų (88,80 proc.) projektų, įgyvendinamų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, patenka į ūkininkų, gaunančių maksimalų paramos dydį, grupę. Šios ūkininkų grupės projektams skirta 92,07 procentai visos paramos.

5. Paskaičius modą (dažniausiai pasikartojanti reikšmė tiriamoje visumoje), nustatyta, kad sudarytos sutartys maksimaliai paramai gauti su 682 (iš 1009) jaunaisiais ūkininkais. Paskaičius projektams skiriamos paramos aritmetinį vidurkį, matyti, kad jis yra lygus 132.247,48 lito. Tai parodo, kad vidutiniška teikiama paramos suma yra netoli maksimaliai leistinos paramos dydžio. Paskaičius medianą (požymio reikšmę, gaunamą eilutės viduryje): $Me = 138.112$ litų, nustatyta, kad medianinio intervalo sukaupti dažniai atitinka maksimalų vienam jaunajam ūkininkui skiriamos paramos dydį. Tai patvirtina teiginį, kad parama pagal paraiškas, skiriamos projektų įgyvendinimui pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos pirmą kryptį: „Žemės, maisto ūkio ir miškininkystės sektoriaus konkurencingumo didinimas“, priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ jaunųjų ūkininkų įsikūrimui yra skiriama stambesniems, galimai inovatyviems projektams, t.y. jaunesiems ūkininkams turintiems stambesnius ūkius (toliau – visi pateikti pagal priemonę projektai – galimai inovatyvūs).

6. Nustatyta, kad jaunųjų ūkininkų įsikūrimui yra pateikti 327 projektai, kuriems yra skirta parama

(pasirašytos sutartys) 4.351.622 litų sumai. Paskaičiavus aritmetinį vidurkį, lygų 133.307,71 lito, $M_o = 138.112$ litų ir $M_e = 138.112$ litų, matyti, kad jaunųjų ūkininkų įsikūrimui skiriamos paramos vidutinis dydis yra netoli maksimalios, be to daugiausia yra skiriama maksimali parama, net ir variacinės eilutės vidurys atitinka maksimalų paramos dydį. Tai, kaip ir bendru atveju, patvirtina teiginį, kad parama pagal paraiškas, skiriamos projektų įgyvendinimui pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos pirmą kryptį: „Žemės, maisto ūkio ir miškininkystės sektoriaus konkurencingumo didinimas“, priemone „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ yra skiriama stambesniems, galimai inovatyviems projektams, t.y. jaunesiems ūkininkams, kuriantiems stambesnius ūkius.

7. Nustatyta, kad daugiausia projektų yra pateikta specializuotų ūkių įkūrimui – 501, kuriems yra skirta parama (pasirašytos sutartys) 66.749.249 litų sumai. Pagal specializaciją galima išskirti šiuos projektų tipus: augalininkystės ūkių įkūrimas – 425 projektai, arba 85 procentai visų specializuotų ūkių (augalininkystės mišrių - 378, grūdų – 39, pašarų – 7, linininkystės – 1); gyvulininkystės ūkių įkūrimas – 66 projektai, arba 13 procentų visų specializuotų ūkių (gyvulininkystės mišrių - 24, pienininkystės – 25, mėsinių galvijų – 14, avininkystės – 2, veislininkystės – 1); daržininkystės ūkių įkūrimas – 4 projektai, arba 1 procentas visų specializuotų ūkių; uogininkystės ūkių įkūrimas – 4 projektai, arba 1 procentas visų specializuotų ūkių; sodininkystės ūkių įkūrimas 2 projektai. Paskaičiavus aritmetinį vidurkį (vidutinis paramos dydis), lygų 133.232,03 lito, $M_o = 138.112$ litų ir $M_e = 138.112$ litų, patvirtinama, kaip ir bendru atveju, hipotezė, kad parama yra skiriama stambesniems, galimai inovatyviems projektams, t.y. stambesnių specializuotų ūkių įkūrimui.

8. Nustatyta, kad mišrių pagal gamybos pobūdį (specializacija nereglamentuota arba įvairi) ūkių įkūrimui yra pateikta 17 projektų, kuriems yra skirta parama (pasirašytos sutartys) 2062556 litų sumai. Nors vidutinis skirtos paramos dydis yra lygus 121.326,82 lito, $M_o = 138.112$ litų ir $M_e = 136.316$ (daugiau kaip pusė projektų nepasiekia maksimalaus paramos dydžio) litų, tačiau vyrauja stambūs projektai - 12, arba 79,17 proc. visų projektų, kuriems skirta parama sudaro stambiausių ūkių grupę. Tai patvirtina hipotezę, kad parama yra skiriama stambesniems, galimai inovatyviems projektams.

9. Nustatyta, kad ekologinių ūkių įkūrimui pateikti 38 projektai (net 35 iš jų skiriama parama yra virš 120000 litų), kuriems skirta parama (pasirašytos sutartys) 5.709.123 litų sumai. Pagal specializaciją galima išskirti šiuos produktų tipus: mišrūs – 12, augalininkystės – 19, gyvulininkystės – 2, uogininkystės – 5. Paskaičiavus vidutinį paramos dydį, lygų 133.661,13 lito, $M_o = 138.112$ litų ir $M_e = 138.112$ litų, patvirtinama, kaip ir bendru atveju, hipotezė, kad parama yra skiriama stambesniems, galimai inovatyviems projektams.

10. Nustatyta, kad energetinių augalų ūkių įkūrimui yra pateikti 7 projektai, kuriems yra skirta parama (pasirašytos sutartys) 921.329 litų sumai. Paskaičiavus vidutinį paramos dydį, lygų 131.618,43

lito, Mo = 138.112 litų ir Me = 138.112 litų, patvirtinama, kaip ir bendru atveju, hipotezė, kad parama yra skiriama stambesniems, galimai inovatyviems projektams.

11. Nustatyta, kad netradicinės specializacijos (šaltalankių auginimo, žolių sėklų auginimo, aviečių auginimo, bizonų auginimo ir kt.) ūkių įkūrimui yra pateikti 6 projektai, kuriems yra skirta parama (pasirašytos sutartys) 718.600 litų sumai. Nors vidutinis skirtos paramos dydis, lygus 119.766,67 lito, yra mažesnis negu kitiems projektams, Mo = 138.112 litų ir Me = 137.556 (daugiau kaip pusė projektų nepasiekia maksimalaus paramos dydžio) litai, tačiau vyrauja stambūs projektai - 4, arba 76,73 proc. visų projektų, kuriems skirta parama sudaro stambiausių ūkių grupę. Tai patvirtina hipotezę, kad parama yra skiriama stambesniems, galimai inovatyviems projektams.

12. Nustatyta, kad jaunųjų ūkininkų ūkių modernizavimui, vystymui ir plėtrai yra pateikti 109 projektai, kuriems yra skirta parama (pasirašytos sutartys) 13.812.354 litų sumai. Šiuos projektus galima suskirstyti į tokias grupes: ūkių modernizavimas – 62, mechanizavimas – 1, plėtra – 19, modernizavimas ir plėtra – 1, technikos įsigijimas – 2, vystymas – 23, vystymas ir plėtra – 1. Ūkių modernizavimui skirtos paramos vidutinis paramos dydis yra lygus 124339,79 lito, Mo = 138.112 litų ir Me = 138.000 litų. Ūkių mechanizavimui yra pateiktas 1 projektas, t.y. pieno ūkio mechanizavimas, kuriam skirta parama yra netoli maksimalios (136.109 litai). Ūkių plėtrai skirtos paramos vidutinis dydis yra lygus 129.641,95 lito, Mo = 138.112 litų ir Me = 138.000 litų. Ūkių vystymui skirti projektai yra įvairiausių specializacijų (augalininkystės, gyvulininkystės, uogininkystės ir t.t., viso net 14 specializacijų), kuriems skirtos paramos vidutinis dydis yra lygus 128.929,09 lito, Mo = 138.112 litų ir Me = 137.958 litai. Tai reiškia, kad daugiau kaip pusė jaunųjų ūkininkų ūkių vystymui skirtų projektų negauna maksimalios paramos sumos.

Bendru atveju, paskaičiavus paramos vidutinį dydį, lygų 126.718,84 lito, Mo = 138.112 litų ir Me = 138.000 litų (beveik pusė projektų gauna maksimalią paramą), galima konstatuoti, kad parama jaunųjų ūkininkų ūkių modernizavimui, vystymui ir plėtrai iš esmės yra skiriama stambesniems, galimai inovatyviems projektams, t.y. jauniems ūkininkams, turintiems stambesnius ūkius.

13. Nustatyta, kad 0,4 proc. (4) visų projektų sudaro projektų grupė „Kiti projektai“, kurie dėl specifinių savybių yra sunkiai priskiriami prie kitų projektų grupių, pvz. „Investicijų poreikis Žilvino Galbuogio ūkyje“, „Verslo planas“ ir kt. Paskaičiavus paramos vidutinį dydį, lygų 125.718,45 lito, Mo = 138.112 litų ir Me = 138.101 litas, galima konstatuoti, kad ir šioje projektų grupėje remiami stambūs, galimai inovatyvūs jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektai.

14. Nustatyta, kad didžiausia parama yra skiriama ekologinių (vidutinis paramos dydis lygus 133.661,13 litų), jaunųjų ūkininkų (133.307,71 litų), specializuotų (133.232,03 litų) bei energetinių ūkių (131.618,43 litų), mažiausia – netradicinių ūkių (vidutinis paramos dydis lygus 119.766,67 litų) įkūrimui.

15. Nustatyta, kad inovacijų Lietuvos kaimo vystyme šiuo metu (šiam etape) nei Statistikos departamentas, nei kitos valstybinės institucijos, tyrimų neatlieka (duomenų nerenka).

16. Nustatyta, kad projektų inovatyvumo vertinimo metodika pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones „Žemės ūkio valdų modernizavimas“, „Miškų ekonominės vertės didinimas“, „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“, „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“, patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007m. spalio 22 d. įsakymu Nr. 3D-462, yra paruošta tik 4 iš 26 priemonių. Kitoms 22 programos priemonėms inovatyvumo vertinimo metodika dar nėra paruošta. Šiuo metu projektų inovatyvumas dar nėra vertinamas.

17. Nustatyta, kad paruoštos projektų, pateiktų pagal 4 priemones, inovatyvumo vertinimo metodikos yra per daug sudėtingos (vertinimo kriterijai turi daug subkriterijų, vertinimas užims daug laiko, nuolat reikalinga ekspertų pagalba, duomenų trūkumas, keliami per dideli reikalavimai, pvz. vienas iš inovatyvumo vertinimo reikalavimų, yra reikalavimas dalyvauti klasteriuose, ir kt.).

18. Atlikus projektų, įgyvendinamų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ SSGG analizę, nustatyta, kad projektų vertinimas dėl projektų masiškumo bei sunkiai prieinamų kai kurių duomenų šaltinių, gali tapti ilgu ir brangiu procesu, gali užsitęsti vertinimo terminai (pareiškėjų nepasitenkinimas), gali ženkliai išaugti vertinimo kaštai (ekspertizų būtinumas), galimas inovacinių procesų ir modernizavimo sampratų painiojimas (inovatyvumo devalvavimo grėsmė).

Pagal atliktus tyrimus parengti šie **siūlymai**:

1. Siūloma įvesti parengtą ranginę inovatyvumo vertinimo skalę projektams, teikiamiems pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ bei pagal šią skalę projektams vertinti siūloma įdiegti naują (nes anksčiau nebuvo) projektų, įgyvendinamų pagal nurodytą priemonę, inovatyvumui vertinti, metodiką. Vienas iš siūlomos metodikos ypatumų yra tai, kad siūloma patį „Jaunojo ūkininko įsikūrimą“ laikyti inovatyviu (organizacinė inovacija).

2. Siūloma, optimizuojant projektų inovatyvumo vertinimą, papildyti paraiškos paramai gauti pagal nurodytą priemonę projektų IV dalį „Projekto santrauka“, tokiomis formuluotėmis:

„Trumpai (ne daugiau kaip 1 psl.) paaiškinama:

- *išsamūs duomenys apie planuojamo gaminti produkto ar teikti paslaugos savybes, santykinai kitokias (naujas) lyginant su analogais ar pakaitalais rinkoje;*

- *išsamūs duomenys apie gamybos ir perdirbimo procesuose naudojamas ir/ar planuojamas naudoti šiuolaikines informacines sistemas“.*

3. Siūloma, optimizuojant projektų inovatyvumo vertinimą, papildyti paraiškos paramai gauti pagal nurodytą priemonę projektų VI dalies „Tinkamos finansuoti projekto išlaidos“ skiltį „Pagrindimas“,

tokia formuluote:

„Pareiškėjas turėtų nurodyti išigyjamų įrenginių atitinkamus parametrus (nustatoma kiek planuojamas išigyti įrenginys leis sumažinti teršiančių medžiagų (savaeigių mašinų išmetamųjų anglies viendeginio CO ar azoto oksidų NO_x) kiekį, palyginti su galiojančiu standartu). Pareiškėjo nurodomas (deklaruojamas) rodiklio dydis turėtų būti įpareigojantis.

4. Siūloma, optimizuojant projektų inovatyvumo vertinimą, papildyti paraiškos paramai gauti pagal nurodytą priemonę projektų VIII dalies aprašą, skiltį „Rodikliai“ bei skiltį „Matavimo vienetai“, tokiomis formuluotėmis:

...,Lentelės 4 eilutėje nurodoma, kokią dalį visos panaudojamos energijos procentais sudaro alternatyvi atsinaujinanti energija. Lentelės 5 eilutėje nurodomi energijos sąnaudų pokyčiai vienam produkcijos vienetui pagaminti (įpareigojantis rodiklis). Lentelės 6 eilutėje nurodoma kokiame ŽUN plote yra taikoma tikslioji ūkininkavimo sistema (ne mažiau 50 proc. nuo viso ŽUN ploto)“...

5. Siūloma, optimizuojant projektų inovatyvumo vertinimą, papildyti paraiškos paramai gauti pagal nurodytą priemonę projektų VIII dalies skiltį „Rodikliai“ bei skiltį „Matavimo vienetai“, šiomis dalimis (pakeičiant rodiklių eiliškumą):

...“ 2. Atsinaujinančios energijos (kwh) sunaudojimo dydis, lyginant su bendru sunaudojimu, proc.

3. Energijos sąnaudų pokyčiai bendroje savikainos struktūroje, kwh.

4. Tiksliosios ūkininkavimo sistemos taikymas, ha“...

6. Tikslinga koreguoti pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones „Žemės ūkio valdų modernizavimas“, „Miškų ekonominės vertės didinimas“, „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“, „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“, patvirtintas projektų inovatyvumo vertinimo metodikas.

7. Įvesta ranginė inovatyvumo vertinimo skalė projektams, teikiamiems pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ bei įdiegta nauja metodika, turėtų skatinti ūkius plėtoti inovacijas, didinti inovacijų plėtros poveikį (didinti kuriamą pridėtinę vertę), skatinti modernizavimą.

Atliktas tyrimas bei pateiktos išvados ir pasiūlymai pagerins projektų, pateikiamų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ administravimą, atliekant šių projektų inovatyvumo vertinimą, bei pasitarnaus projektų, pateikiamų pagal kitas priemones administravimui tobulinti bei sudarys galimybę tiesiogiai pradėti rinkti statistinius duomenis apie inovacijas kaime, projektų įgyvendinimo metu, bendram inovacinių kaimo vystymo procesų administravimui.

LITERATŪRA

1. **Bartosevičienė V.** Ekonominė statistika: mokomoji knyga – Kaunas: Technologija , 2008. – 109 p. – ISBN 9986-13-912-X
2. **Bartosevičienė V., Stukaitė D.** Ekonominės statistikos praktikumas: mokomoji knyga – Kaunas: Technologija , 2004. – 116 p. – ISBN 9955-09-548-2
3. **Водачек Л., Водачкова О.** Стратегия управления инновациями на предприятии. – Москва: Экономика, 1989, 166 p. – ISBN 5-282-00442-9
4. **Друкер, П. Ф.** Практика менеджмента. – Москва, Санкт–Петербург, Киев: Вильямс, 2001 – 397 p. – ISBN 5-8459-0085-9
5. **Drucker F.P.** Valdymo iššūkiai XXI amžiuje. – Vilnius: D.Radkevičiaus PĮ grupė, 2004. – 231 p. – ISBN-10-533-1
6. **Gražytė – Molienė O.** Statistika: mokomoji knyga – Vilnius: UAB „Ciklonas“, 2004. – 154 p. – ISBN 9955-497-42-4
7. **Inovacijų plėtra modernizuojant ūkininkų ūkius, dalyvaujančius BPD priemonėse / 2007 m. galutinė ataskaita, parengta pagal LR ŽŪM užsakomąjį taikomąjį tyrimą Nr. E-02-30/2007.** – Tyrimo koordinatorius J. Ramanauskas. – Akademija, 2007, 48 p.
8. **Inovacinės veiklos plėtra:** statistikos leidinys lietuvių ir anglų kalba. – Vilnius: Statistikos departamentas, 2008. – 48 p. – ISSN 1648-539
9. **Jakobsen H.S., Reksdorf S.O.** Idėjų plėtra ir kūrybinės inovacijos. – Vilnius: VšĮ Lietuvos inovacijų centras, 2003. – 144 p. – ISBN 978-9986-9380-5-7
10. **Jakubavičius A. ir kt.** Inovacijos. Procesai, valdymo modeliai, galimybės. – Vilnius: VšĮ Lietuvos inovacijų centras, 2003. – 128 p. – ISBN 9986-9380-3-1
11. **Jakubavičius A. ir kt.** Inovacijų paramos paslaugos. Vilnius: VšĮ Lietuvos inovacijų centras, 2005. – 120 p. – ISBN 9955-9640-1-4
12. **Jakubavičius A. ir kt.** Inovacijos versle: procesai, parama, tinklaveika: mokymo priemonė. – Vilnius: VšĮ Lietuvos inovacijų centras, 2008. – 180 p. – ISBN 978-9955-843-09-9
13. **Jucevičius G.** Inovatyvūs miestai ir regionai: monografija. – Kaunas: Technologija , 2007. – 206 p. – ISBN 9955-25-182-4
14. **Keršys M.** Ekonominių veiksmų įtaka inovacijoms versle: Lietuvos atvejis (rankraštis): daktaro disertacija: socialiniai mokslai, ekonomika (04 S). – Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2008. – 116 p. – ISBN 978-9955-12-358-3

15. **Knašas A.B.** Organizacija ir „trigubos spirалės“ veiksniai.// Klaipėda: KU leidykla Tiltai Nr. 3 (28), 2004, p. 23 – 33, – ISSN 1392-3137
16. **Kriščiūnas K. ir kt.** Mokslinė veikla: šiuolaikinės tendencijos: monografija. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla, 2008. – 464 p. - ISBN 978-9986-38-912-5
17. **Lietuvos žemės ūkis 2007:** statistikos leidinys lietuvių ir anglų kalba. – Vilnius: Statistikos departamentas, 2008. – 90 p. – ISSN 1648-0368
18. **Lietuvos statistikos metraštis:** statistikos leidinys lietuvių ir anglų kalba. – Vilnius: Statistikos departamentas, UAB „Lodvila“, 2008. – 740 p. – ISSN 1392-026X
19. **Melnikas B. ir kt.** Inovacijų vadyba: mokomoji knyga. – Vilnius: Technika, 2000. – 194 p.
20. **Pečkaitis J.S., Mačerinskienė I.** Magistrinio baigiamojo darbo rengimo tvarka: mokomasis leidinys. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto leidybos centras, 2008. – 80 p. – ISBN 978-9955-19-083-7
21. **Petlickaitė R.** Kaimo plėtra ir inovacijos: Leader programos metodinė mokymo priemonė. – Kaunas: Akademija, 2007. – 56 p. – ISBN 9955-448-66-0
22. **Poviliūnas A.** Socialinės inovacijos kaimo plėtrai. – Kaunas: Arx Baltica, 2008. – 288 p. - ISBN 978-9955-39-008-4
23. **Ramanauskas J. ir kt.** Influence of innovation applikation on the development of stock-raising economic entities//Management theory and studies for rural business and infrastructure development, 11(4). – Kaunas, Akademija, 2007. – 122 p. – ISSN 1822-6760
24. **Tarptautinių žodžių žodynas** (atsakingas redaktorius Kvietkauskas V.) – Vilnius: Vyriausioji enciklopedijų redakcija, 1985, p. 528
25. **Valkauskas R.** Statistika: mokomoji knyga – Vilnius: UAB „Sapnų sala“, 2007. – 211 p. – ISBN 978-9955-528-14-2
26. **Valkauskas R.** Statistika: mokomoji knyga – Vilnius: UAB „Sapnų sala“, 2005. – 192 p. – ISBN 9955-528-05-2
27. **Žemės ūkio enciklopedija, T. 2** – Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2003. – 800 p. – ISBN 5-420-01377-0
28. **Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2007:** statistikos leidinys lietuvių ir anglų kalba. – Vilnius: Statistikos departamentas, 2008. – 28 p. – ISSN 1648-5076
29. **Adamonienė R., Šilingienė V.** Lietuvos kaimo gyventojų verslumo ypatumai. <http://baitas.lzuu.lt/~mazylis/julram/12/6.pdf> [žiūrėta 2008 10 30]
30. **A more research-intensive and integrated European Research Area. Science, Technology and Competitiveness key figures report 2008/2009.** <http://ec.europa.eu/research/era/pdf/key-figures->

[report2008-2009_en.pdf](#) [žiūrėta 2009 04 29]

31. **Atviro koordinavimo metodo (AKM) mišriosios politikos ekspertų grupės įvertinimo ataskaita. Šalies ataskaita: Lietuva 2007 m. birželio mėn.**

http://www.smm.lt/smt/docs/eksp_stud/CREST%20ekspertu%20ataskaita%20lietuviskai%202007%2007%2011.pdf [žiūrėta 2008 12 08]

32. **Baristienė V.** Naujųjų kaimo funkcijų plėtra Šiaurės Lietuvoje: magistro darbas: 03S1-Socialiniai mokslai, vadyba ir verslo administravimas. – Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2008. – 125 p. – URL:http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2008~D_20080929_10050743222/DS.005.0.01.ETD [žiūrėta 2008 10 18]

33. **Darnaus vystymosi rodikliai, 2006.**

http://www.stat.gov.lt/uploads/docs/Darnus_vystymasis_2006_internetui.pdf [žiūrėta 2009 05 06]

34. **Dėl aukštųjų technologijų plėtros 2007–2013 metų programos patvirtinimo.** Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 24 d. nutarimas Nr. 1048. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=285168&p_query=&p_tr2= [žiūrėta 2009 05 06]

35. **Didelė Europos pažanga inovacijų srityje, 2009.**

<http://www.google.lt/search?hl=lt&q=Europos+inovacij%C5%B3+suvestin%C4%97&meta=> [žiūrėta 2009 04 28]

36. **European innovation scoreboard 2007. Comparative analysis of innovation performance.**

http://www.nordforsk.org/_img/european_innovation_scoreboard_2007.pdf [žiūrėta 2009 04 10]

37. **European innovation scoreboard 2008. Comparative analysis of innovation performance.**

http://www.proinno-europe.eu/EIS2008/website/docs/EIS_2008_Final_report.pdf [žiūrėta 2009 04 10]

38. **Europos parlamento ir tarybos sprendimas nr. 1639/2006/eb. (2006-10-24). Dėl konkurencingumo ir inovacijų bendrosios programos įsteigimo (2007–2013 m.).** http://eur-lex.europa.eu/lexuriserv/site/lt/oj/2006/l_310/l_31020061109lt00150040.pdf. [žiūrėta 2008 11 20]

39. **ES parama apie BPD.** http://www.esparama.lt/lt/bpd/apie_BPD [žiūrėta 2009 05 07]

40. **Gairės pareiškėjams, 2005 metais teikiantiems projektus paramai gauti pagal Lietuvos 2004-2006 metų Bendrojo programavimo dokumento (BPD) Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemonę "Investicijos į žemės ūkio valdas", patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. vasario 23 d. įsakymu Nr. 3D-87 „Dėl gairių pareiškėjams, 2005 metais teikiantiems projektus paramai gauti pagal Lietuvos 2004-2006 metų Bendrojo programavimo dokumento (BPD) Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemonę "Investicijos į žemės ūkio valdas", patvirtinimo“.** <http://www.zum.lt/min/failai/Inv-jos.pdf> [žiūrėta 2009 05 07]

41. **Gairės pareiškėjams, 2006 metais pagal Lietuvos 2004-2006 metų Bendrojo programavimo dokumento (BPD) Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemonės "Leader+ pobūdžio priemonė" veiklos srities "įgūdžių įgijimas" sektorių "techninė parama kaimo vietovių studijoms, jų vertinimui, paraiškų paramai gauti ir integruotų bandomųjų strategijų parengimui, atsižvelgiant į susijusių gyventojų poreikius, parengtų bandomųjų strategijų tobulinimui"**, patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. 3D-336 „Dėl gairių pareiškėjams, 2006 metais pagal Lietuvos 2004-2006 metų Bendrojo programavimo dokumento (BPD) Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemonės "Leader+ pobūdžio priemonė" veiklos srities "įgūdžių įgijimas" sektorių "techninė parama kaimo vietovių studijoms, jų vertinimui, paraiškų paramai gauti ir integruotų bandomųjų strategijų parengimui, atsižvelgiant į susijusių gyventojų poreikius, parengtų bandomųjų strategijų tobulinimui", patvirtinimo“.

<http://www.tic.lt/autent.asp?Last=/scripts/sarasas2.dll%3FTekstas=1%26Zd=KURSAI%26Vr=%26Id=96892%26Pr=%26Mt=%26Mn=%26Dn=%26Km=%26Rs=> [žiūrėta 2009 05 07]

42. **Gairės pareiškėjams, 2005 metais teikiantiems projektus paramai gauti pagal Lietuvos 2004-2006 metų Bendrojo programavimo dokumento (BPD) Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemonę "Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas"**, patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. kovo 23 d. įsakymu Nr. 3D-155 „Dėl gairių pareiškėjams, 2005 metais teikiantiems projektus paramai gauti pagal Lietuvos 2004-2006 metų Bendrojo programavimo dokumento (BPD) Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemonę "Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas", patvirtinimo“.

<http://www.infolex.lt/autent.asp?Last=/scripts/sarasas2.dll%3FTekstas=1%26Zd=%26Vr=%26Id=82353%26Pr=%26Mt=%26Mn=%26Dn=%26Km=%26Rs=> [žiūrėta 2009 05 07]

43. **Inovacijų versle plėtra: strateginiai prioritetai ir veiksmai**: taikomojo mokslinio tyrimo darbas programinė studija. http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/ino/rd.php [žiūrėta 2008 12 16]

44. **Inovacijų versle programa**, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gegužės 9 d. nutarimu Nr. 528 „dėl inovacijų versle programos patvirtinimo“.

[http://www.ukmin.lt/files/Pramone/inovaciju/inovaciju%20versle%20programa%20\(s\)%20-%20internetui.doc](http://www.ukmin.lt/files/Pramone/inovaciju/inovaciju%20versle%20programa%20(s)%20-%20internetui.doc) [žiūrėta 2009 05 25]

45. **Įmonės inovacinės veiklos tyrimo metodika**, patvirtinta Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2004 m. sausio 8 d. įsakymu Nr. DĮ-6 . „Dėl įmonės inovacinės veiklos tyrimo metodikos patvirtinimo.

http://www.stat.gov.lt/lt/methodology/view/?id=19&pq_id=1125 [žiūrėta 2009 01 12]

46. **Kaimo plėtra ir inovacijos: Stebėjimo institucijos leidinys Nr 2 – 1997.** //EUROPOS

LEADER OBSERVATORIJA A.E.I.D.L. <http://www.rural-europe.aeidl.be> [žiūrėta 2009 01 12]

47. **Кафидов Ви., Кафидов Вл.** Инвестирование инноваций в социально-экономической сфере. <http://baitas.lzuu.lt/~mazylis/julram/12/63.pdf> [žiūrėta 2008 10 30]

48. **Kirstukas J., Ramanauskas J.** The novelty of agricultural sector investment projects. Vadybos mokslas ir studijos – kaimo verslų ir jų infrastruktūros plėtrai: mokslo darbai. ISSN 1822-6760. 2007, Nr. 10(3). p. 48-54 [EBSCO]. <http://baitas.lzuu.lt/~mazylis/julram/12/6.pdf> [žiūrėta 2008 12 16]

49. **Lead market to unlock innovative markets, 2008.**
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/12> [žiūrėta 2009 04 30]

50. **Lietuvos 2004–2006 m. Bendrojo programavimo dokumento priedas.** Pakeista 2009 04 15
http://www.esparama.lt/ES_Paramam/bpd_2004_2006m_medis/apie_bpd/files/BPD_priedas_2009-04-15.doc [žiūrėta 2009 05 08]

51. **Lietuvos Kaimo plėtros 2007–2013 metų programa, 2007.**
<http://www.manoukis.lt/euroukis/index.php?mt=1> [žiūrėta 2009 05 08]

52. **Lietuvos Kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės: oficialus vertimas, 2007.**
<http://www.nma.lt/index..php?147474216> [žiūrėta 2008 10 30]

53. **Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ įgyvendinimo taisyklės,** patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. liepos 13 d. įsakymu Nr. 3D-345 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonės „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“ (Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2009 m. kovo 27d. įsakymo Nr. 3D- 201 redakcija).

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.susije_l?p_id=302221&p_rys_id=15 [žiūrėta 2009 -05 27]

54. **Lietuvos Respublikos biokuro gamybos ir naudojimo skatinimo 2004–2010 metais programa,** patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 26 d. nutarimu Nr. 1056 „Dėl biokuro gamybos ir naudojimo skatinimo 2004–2010 metais programos patvirtinimo“.
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_bin?p_id=240046 [žiūrėta 2009 05 25]

55. **Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas,** priimtas 1994 m. liepos 19 d., (Žin., 1994, Nr. [60-1183](#)) aktuali redakcija – 2009 m. kovo 26 d.
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=340512 [žiūrėta 2009 05 26]

56. **Lietuvos Respublikos ūkininko ūkio įstatymas.**
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_bin?p_id=338491 [žiūrėta 2009 05 26]

57. **Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo plėtros įstatymo pakeitimo įstatymas,**
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_bin?p_id=324328 [žiūrėta 2009 05 25]

58. **Nacionalinė jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo 2008–2012 metų programa,**

patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. balandžio 2 d. nutarimu Nr. 339 „Dėl nacionalinės jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo 2008–2012 metų programos patvirtinimo“.
http://www.kalvarija.lt/failai/verslumo_programa.doc [žiūrėta 2009 05 08]

59. Nacionalinė mokėjimų agentūra. Dokumentų formos. Paraiškos paramai gauti pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007 - 2013 metų programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ forma. <http://www.nma.lt/index.php?-115159669> [žiūrėta 2009 06 11]

60. Nacionalinė mokėjimų agentūra. Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas. Pasirašytos sutartys. https://portal.nma.lt/portal/page/portal/NMA%20Pages/kppais2_full_list [žiūrėta 2009 05 12]

61. Nacionalinė mokėjimų agentūra. Statistika. Bendra BPD statistika 2009-04-30. <http://parama.nma.lt/index.php?1463178763> [žiūrėta 2009 05 06]

62. Nacionalinė mokėjimų agentūra. Statistika. Informacija apie Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 m. programos priemonių lėšų panaudojimą ataskaitiniam laikotarpiui nuo 2007-01-01 iki 2009-04-24. <http://www.nma.lt/index.php?1739012125> [žiūrėta 2009 05 08]

63. Nacionalinė mokėjimų agentūra. Statistika. Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 m. programos priemonių statistika 2009-04-29. <http://www.nma.lt/index.php?1739012125> [žiūrėta 2009 05 08]

64. Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. sausio 22 d. įsakymu Nr. 3D-17 „Dėl Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos nuostatų patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. gegužės 11 d. įsakymo Nr. 3D-231 (nuo 2007 m. gegužės 20 d.) redakcija. <http://www.nma.lt/index.php?-2076416120> [žiūrėta 2009 05 08]

65. Penkioliktosios vyriausybės programa. http://www.lrv.lt/15_vyr_dok/15_vyr_programa.pdf [žiūrėta 2008 12 18]

66. Projektų inovatyvumo vertinimo metodika pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones „Žemės ūkio valdų modernizavimas“, „Miškų ekonominės vertės didinimas“, „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“, „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“, patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007m. spalio 22 d. įsakymu Nr. 3D-462 „Dėl projektų inovatyvumo vertinimo pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones „Žemės ūkio valdų modernizavimas“, „Miškų ekonominės vertės didinimas“, „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“, „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“ metodikos patvirtinimo“. <http://www.zum.lt/lt/teisine-informacija/isakymai/3661/> [žiūrėta 2009 01 12]

67. Programinė studija „Inovacijų versle plėtra: strateginiai prioritetai ir veiksniai“: taikomojo mokslinio tyrimo darbas: santrauka. http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/ino/rd.php

[žiūrėta 200812 16]

68. **Prunskienė, D. K. (2006-06-05).** Inovacijų strategiją ES šalyse koordinuoti prasminga. <http://www.zum.lt> [žiūrėta 2008 10 30]

69. **Putkienė R.** Inovacijų politika Lietuvoje. Dabartis ir rytdiena. www.ukmin.lt/inovacijos [žiūrėta 2009 01 10]

70. **Science, technology and innovation in Europe. Eurostat, European Commission, 2006.** <http://www.inovacijos.lt/index.php?1322333009> [žiūrėta 2009 04 27]

71. **Science, technology and innovation in Europe. Eurostat, European Commission, 2008 edition.** http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-EM-08-001/EN/KS-EM-08-001-EN.PDF [žiūrėta 2009-01-06]

72. Statistikos departamentas. Gyventojai ir socialinė statistika. Gyventojų skaičius metų pradžioje. Požymiai: lytis, gyvenamoji vietovė ir metai. <http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveelections.asp?MainTable=M3010201&PLanguage=0&TableStyle=&Buttons=&PXSID=3234&IQY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=&rvar4=&rvar5=&rvar6=&rvar7=&rvar8=&rvar9=&rvar10=&rvar11=&rvar12=&rvar13=&rvar14=> [žiūrėta 2009 05 05]

73. **Statistikos departamentas. Imonių inovacinė veikla. Finansinė valdžios institucijų parama inovacijoms 2004–2006 m.** - <http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=2297> [žiūrėta 2009 04 30]

74. **Statistikos departamentas. Imonių inovacinė veikla. Įmonės, 2004–2006 m. diegusios organizacines ir rinkodaros inovacijas.** <http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=2299> [žiūrėta 2009 04 30]

75. **Statistikos departamentas. Imonių inovacinė veikla. Įmonių inovacinė veikla 2004–2006 m.** <http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=2296> [žiūrėta 2009 04 30]

76. **Statistikos departamentas. Imonių inovacinė veikla. Įmonių inovacinės veiklos bendradarbiavimo partneriai 2004–2006 m.** <http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=2295> [žiūrėta 2009 04 30]

77. **Statistikos departamentas. Imonių inovacinė veikla. Inovacinės įmonės, jų apyvarta ir darbuotojai 2004–2006 m.** <http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=2293> [žiūrėta 2009 04 30]

78. **Statistikos departamentas. Imonių inovacinė veikla. Nutraukti ir vėluojantys inovaciniai projektai.** <http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=2298> [žiūrėta 2009 04 30]

79. **Statistikos departamentas. Imonių inovacinė veikla. Produkto ir technologinio proceso novatoriai 2004–2006 m.** <http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=2294> [žiūrėta 2009 04 30]

80. **The New Rural Paradigm: Policies and Governance. OECD Rural Policy Reviews, 2006.**
http://www.unisi.it/cipas/ref/OECD_2006_Rural_Paradigm.pdf [žiūrėta 2009 05 06]
81. **Treinys M., ir kt.** Lietuvos kaimo deagrarizacijos ir daugiafunkciškumo sąsajos // Žemės ūkio mokslai. 2006. Nr. 1 (priedas). P. 9–20.
http://images.katalogas.lt/maleidykla/Zem61p/Zem_pried_009_020.pdf [žiūrėta 2009 05 25]
82. **Ūkininko arba jo partnerio (partnerių) profesinio pasirengimo ūkininkauti reikalavimų aprašas**, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. 3D-131 (Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. liepos 4 d. įsakymo Nr. 3D-321 redakcija).
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=301760 [žiūrėta 2009 05 29]
83. **Valstybės pagalbos teikimo pokyčiai 2007-2013 m. lyginant su 2006 m.**
<http://www.lzuba.lt/uploads/pasikeitimai%20pagal%20priemones.doc> [žiūrėta 2009 05 25]
84. **2009-ieji – inovacijų metai.** // Verslo žinios Nr. 60, 21 p. 2008.
<http://archyvas.vz.lt/print.php?id=972828&strid=1002&rs=0&ss=1&y=2008%2004%2001> [žiūrėta 2008 12 17]

Ivaškevičius S. (2009) Jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektų inovatyvumo vertinimas. Viešojo administravimo magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. dr. A. Baležentis. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Viešojo administravimo fakultetas. – 104 p.

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe analizuojamos inovatyvumo vertinimo problemos bei pateikiami siūlymai jų sprendimui. Pirmoje darbo dalyje teoriniu aspektu pateikiamos inovacijos samprata, inovacijų klasifikacijos, tiriamos inovacijų, kaip naujo būdo spręsti kaimo problemas, galimybės. Antroje dalyje atliekama inovacijų statistinė bei lyginamoji analizė, pradedant Europos Sąjungos šalimis ir baigiant Lietuvos kaimu. Trečioje dalyje atliekamas inovacinių projektų, pateiktų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007 - 2013 metų programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, tyrimas, apibrėžiami kriterijai, pateikiama inovatyvumo vertinimo skalė, nauja metodika bei atliekama šios metodikos SSGG analizė. Ketvirtoje (projektinėje) dalyje pateikiami siūlomi projektų papildymai, apžvelgiamos perspektyvos.

Pagrindiniai žodžiai: inovacija, inovacinis projektas, jaunųjų ūkininkų įsikūrimas, inovatyvumo vertinimas, kriterijus.

Ivaskevicius S. (2009) Evaluation of innovation of young farmers settlement projects. / Final master thesis of public administration. Supervisor prof. dr. A. Balezentis. – Vilnius: Faculty of Public Administration, Mykolas Romeris University. – p. 104.

ANNOTATION

Final master thesis analyses innovation evaluation problems and supplies offers for their solution. The first part of thesis in theoretic aspect presents conception of innovation, classification of innovations, analyses innovations possibilities as a new manner of rural problems solution. In the second part is performed statistic and comparative analysis starting from countries of European Union and finishing Lithuanian village. The third part analyses innovative programs submitted according to the measure “Settlement of young farmers“ of the Lithuanian rural development program for 2007 – 2013, defines criteria, presents innovation evaluation scale, new methodic and performs analyses SWOT of this methodic. The fourth part offers project supplements, reviews prospects.

Key Words: innovation, innovative projects, settlement of young farmers, innovation evaluation, criteria.

Ivaškevičius S. (2009) Jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektų inovatyvumo vertinimas. Viešojo administravimo magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. dr. A. Baležentis. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Viešojo administravimo fakultetas. – 104 p.

SANTRAUKA

Viešojo administravimo magistro darbo tema yra aktuali administruojant Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“.

Tyrimo objektu pasirinkti jaunųjų ūkininkų pateikti iki 2009 m. balandžio 11 d. pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ priemonę projektai (paraiškos), nustatytas darbo tikslas – išanalizuoti jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektų inovatyvumo vertinimo problemas bei iškelti šie uždaviniai: atlikti turimų projektų pagal priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ analizę; apibrėžti inovatyvumo kriterijus bei sudaryti projektų pagal priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ inovatyvumo metodiką ir vertinimo skalę; atlikti siūlomos priemonei „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ inovatyvumo vertinimo metodikos SSGG analizę, ir nustatyta hipotezė, kad parama pagal paraiškas, skiriamos projektų įgyvendinimui iš esmės yra skiriama stambesniems, galimai inovatyviems projektams, t.y. jaunesiems ūkininkams, turintiems stambesnius ūkius.

Tiriant objektą remiamasi šiais metodais: analizės, loginiu – analitiniu, sisteminės ir dokumentų analizės, SSGG analizės, ekspertiniu bei lyginamuoju.

Atlikus tyrimą, priimta hipotezė, kad absoliuti dauguma ūkininkų (88,80 proc.) projektų, įgyvendinamų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, patenka į ūkininkų, gaunančių maksimalų paramos dydį, grupę. Šios ūkininkų grupės projektams skirta 92,07 procentai visos paramos.

Nustatyta, kad paruoštos projektų, pateiktų pagal 4 priemones, inovatyvumo vertinimo metodikos yra per daug sudėtingos (vertinimo kriterijai turi daug sub-kriterijų, vertinimas užims daug laiko, nuolat bus reikalinga ekspertų pagalba, duomenų trūkumas, keliami per dideli reikalavimai).

Siūloma įvesti paprastesnę ranginę inovatyvumo vertinimo skalę projektams, teikiamiems pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ bei pagal šią skalę projektams vertinti siūloma įdiegti naują (nes anksčiau nebuvo) projektų, įgyvendinamų pagal nurodytą priemonę, inovatyvumui vertinti, metodiką. Vienas iš siūlomos metodikos ypatumų yra tai, kad siūloma patį „Jaunojo ūkininko įsikūrimą“ laikyti inovatyviu (organizacinė inovacija). Darbe pateikti konkretūs pasiūlymai, optimizuojant projektų inovatyvumo vertinimą, įvairių projektų dalių, pateikiamų pagal minėtą priemonę, papildymai, apžvelgiamos inovacinių projektų Lietuvos kaime perspektyvos

Ivaskevicius S. (2009) Evaluation of innovation of young farmers settlement projects. / Final master thesis of public administration. Supervisor prof. dr. A. Balezentis. – Vilnius: Faculty of Public Administration, Mykolas Romeris University. – p. 104.

SUMMARY

Subject of final master thesis of public administration is current managing the measure “Settlement of young farmers“ of the Lithuanian rural development program for 2007 - 2013.

As the object of analysis was chosen projects (applications) submitted by young farmers till April 11, 2009 according to the measure “Settlement of young farmers“ of the Lithuanian rural development program for 2007 - 2013, defined the purpose of the thesis – to analyze evaluation problems of innovation of young farmers settlement projects and to set the following tasks: to perform analysis of available projects according to the measure “Settlement of young farmers“; to define innovation criteria and to prepare innovation methodic and evaluation scale according to the measure “Settlement of young farmers“; to perform analysis SSGG of innovation evaluation methodic for offered measure “Settlement of young farmers“, and to define hypothesis that support according to application for execution of projects mainly is granted for larger possibly innovative programs, it means for young farmers owning larger farms.

The object research is based on the following methods: analysis, logic – analytic, systemic and document analysis, analysis SWOT, expert and comparative.

After making research was accepted hypothesis that the absolute most of farmers (88,80 %) projects implementing according to the measure “Settlement of young farmers“ of the Lithuanian rural development program for 2007 – 2013 makes groups of farmers receiving maximum support. For the projects was assigned 92,07% of entire support.

Stipulated that prepared innovation evaluation methodic of projects submitted according to 4 means are excessively complicated (evaluation criteria have many sub-criteria, long evaluation period, constant necessity of experts help, absence of data, excessive requirements).

This thesis offers to implement more simple innovation evaluation scale for projects submitted according to the measure “Settlement of young farmers“ of the Lithuanian rural development program for 2007 – 2013 and in order to evaluate projects according to this scale implement new (because were not before) innovation evaluation methodic of projects executing according to the indicated mean. One of the offered methodic features is offer to keep “Settlement of young farmers“ as innovation (organization innovation). The thesis prefers exact offers optimizing innovation evaluation of projects, supplements of different projects parts submitted according to mentioned measure, reviews prospects of innovative projects in Lithuanian village.

PRIEDAI

1 PRIEDAS

PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Agrarizacija – žemės ūkio žaliavinio sektoriaus dalies didėjimas kaimo vietovės ištekliuose, privačiųjų ir viešųjų vertybių kūrimo, užimtumo, pajamose ir t. t. (Treinys M., ir kt. Lietuvos kaimo deagrarizacijos ir daugiafunkciškumo sąsajos, p. 10).

Alternatyvi žemės ūkiui veikla – bet kuri kaimo vietovėje vykdoma veikla, nepriskirtina žemės ūkio veiklai (Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo plėtros įstatymo pakeitimo įstatymas).

Atsinaujinantys energijos ištekliai – tie ištekliai, kurie pasigamina dėl natūraliai gamtoje vykstančių procesų ir žmonių veiklos, o jų kiekis nuolat atsinaujina. Jų rūšys: saulės, vėjo, vandens, biologinės masės ir geoterminė energija, taip pat iš atsinaujinančių išteklių pagaminti biodegalai ir vandenilis bei atsinaujinančios komunalinės atliekos (Darnaus vystimosi rodikliai, 2006, p. 4).

Biodegalai (transporto kuras) – tai dehidratuotas etanolis (etilo alkoholis), biodyzelinas (rapsų metilo esteris) ir biologinės kilmės aliejai (Darnaus vystimosi rodikliai, 2006, p. 4).

Deagrarizacija – žemės ūkio žaliavinio sektoriaus dalies mažėjimas kaimo vietovės ištekliuose, privačiųjų ir viešųjų vertybių kūrimo, užimtumo, pajamose (Treinys M. ir kt., Lietuvos kaimo deagrarizacijos ir daugiafunkciškumo sąsajos, p. 10).

Ekologinis ūkis – tai toks ūkis, kuriame ūkininkaujama nenaudojant sintetinių chemikalų ir genetiškai modifikuotų organizmų (GMO) ir laikomasi darnaus žemės ūkio principų (Darnaus vystimosi rodikliai, 2006, p. 4).

Ekologinis žemės ūkis – ūkininkavimo sistema, kuria siekiama išauginti ekologiškus žemės ūkio produktus nenaudojant sintetinių trąšų, pesticidų ir augimo stimuliatorių (Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2007, 2008, p. 11).

Energetiniai augalai – augalai, auginami biokurui, elektros ir šiluminei energijai gaminti (Lietuvos Respublikos biokuro gamybos ir naudojimo skatinimo 2004–2010 metais programa).

Fundamentiniai tyrimai – eksperimentiniai ir / arba teoriniai darbai, atliekami visų pirma reiškinių esmei ir stebimai tikrovei pažinti, tuo metu neturint tikslo konkrečiai panaudoti gautų rezultatų (Įmonės inovacinės veiklos tyrimo metodika).

Inovacija – nauja technologija, idėja ar metodas, skirtas naujiems procesams, technologijoms, techninėms priemonėms, žaliavoms ir produktams sukurti arba esamiems tobulinti (Lietuvos Kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės, 2007, p. 3).

Inovacinė įmonė – įmonė, savo veikloje formuojanti ir įgyvendinanti inovacijas. Inovacijų šaltinis gali būti tiek pati įmonė, tiek išoriniai subjektai (mokslo, tyrimų, konstravimo, technologijų perdavimo tarpininkai bei kitos įmonės ir organizacijos). Įmonės ir išorinių subjektų kooperacija yra neatsiejama inovacinės veiklos dalis (Inovacinės veiklos plėtra, 2008, p. 5).

Inovacinė veikla yra mokslinės, technologinės, projektavimo ir kitokios įrangos ar technologijos išsigijimas, jos ir naujų gamybos organizavimo metodų įdiegimas, siekiant gaminti technologiškai naujus arba patobulintus produktus (prekes ar paslaugas) ir tobulinti procesus bei mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros darbai, jei jie skirti įmonės veiklos plėtrai ir/ar produkto ar technologinio proceso inovacijai įgyvendinti. Inovacinė veikla vykdoma nuo idėjos gimimo iki galutinio rezultato dalis (Inovacinės veiklos plėtra, 2008, p. 5).

Inovacinis projektas – tai toks projektas, kuriame numatomas mokslo, technikos ar technologinių naujovių realizavimas, kuriantis konkurentabilius produktus ar gamybą (Inovacijų versle programa).

Investicijos, skirtos atnaujinimui – tai investicijos, kuriomis turimas pastatas arba įranga ar jos dalys paprasčiausiai pakeičiami nauju šiuolaikiniu pastatu ar įranga, neišplečiant gamybos pajėgumų daugiau nei 25 % arba iš esmės nepakeičiant gamybos ar naudojamos technologijos pobūdžio. Nei prieš 30 arba daugiau metų pastatyto ūkinio pastato nugriovimas ir jo pakeitimas šiuolaikiniu pastatu, nei kapitalinis ūkinio pastato remontas nelaikomi atnaujinimui skirtomis investicijomis. Remontas laikomas kapitaliniu, kai jo išlaidos siekia 50 % naujo pastato vertės (Valstybės pagalbos teikimo pokyčiai 2007–2013 m. lyginant su 2006 m.).

Jaunasis ūkininkas – jaunesnis kaip 40 metų, bet ne jaunesnis kaip 18 metų fizinis asmuo, kuris vienas arba su partneriais verčiasi žemės ir miškų ūkio veikla, o jo ūkis yra įregistruotas Ūkininkų ūkių registre (Nacionalinė jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo 2008–2012 metų programa).

Kaimas – geografiškai apibrėžta gyvenamoji vietovė, neturinti miesto ir miestelio požymių (Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas).

Kaimo bendruomenė – įstatymų nustatyta tvarka įregistruota grupė kaimo vietovėje gyvenančių žmonių, siejamų bendrų viešųjų poreikių ir interesų, kuriuos numatyta įgyvendinti savivaldos principais paremtomis priemonėmis (Lietuvos Kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės, 2007, p. 3).

Kaimo gyventojai – visi asmenys, gyvenantieji vietovėse, kurios pagal valstybės administracinį teritorinį suskirstymą yra laikomos kaimiškosiomis (Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas). Kaimo gyventojai pagal šiuolaikinę kaimo plėtros sampratą negali būti

tapatinami tik su ūkininkais arba žemdirbiais, t. y. asmenimis, betarpiškai dalyvaujančiais pirminėje žemės ūkio gamyboje.

Kaimo vietovė – kaimas, miestelis ar miestas, kurio gyventojų skaičius neviršija šešių tūkstančių (Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo plėtros įstatymo pakeitimo įstatymas, Lietuvos Kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės, 2007, p. 4).

Kaimo plėtra – kaimo vietovių gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas, kaimo ūkinės ir socialinės struktūros, taip pat bendruomeninių ryšių tobulinimas siekiant užtikrinti ekonominę ir socialinę sanglaudą, saugoti ir kurti darbo vietas kaimo vietovėse, saugoti ir puoselėti etninę kultūrą, kraštovaizdį bei gamtinę aplinką (Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo plėtros įstatymo pakeitimo įstatymas).

Kaimo verslas – ūkinė komercinė veikla, plėtojama kaime, siekiant pelno (Žemės ūkio enciklopedija, T. 2, p. 14).

Kaimo verslininkai – alternatyvų, t. y. ne žemės ūkio verslą kaimo vietovėse plėtojantieji verslininkai (Baristienė V. Naujųjų kaimo funkcijų plėtra Šiaurės Lietuvoje, p. 9). Kaimo verslininkus sudaro ūkininkai, žemės ūkio bendrovės ir kitos įmonės (Žemės ūkio enciklopedija, T. 2, p. 14).

Klasteriai – geografiškai artimos kompanijų ir asocijuotų institucijų, susijungusių tam tikrose srityse, grupės, susijusios bendromis technologijomis ir žiniomis. Jie paprastai egzistuoja apibrėžtose geografinėse teritorijose, kur lengvas susisiekimas, logistika ir kur lengvai prieinama kvalifikuota darbo jėga (Inovacijų plėtra modernizuojant ūkininkų ūkius, dalyvaujančius BPD priemonėse, p. 10).

Kriterijus [gr. kriterion] – vertinimo pagrindas, matas, saikas (Tarptautinių žodžių žodynas, 1985, p. 273). Sąvoka „kriterijus“ vartojamas tam tikros srities, požiūrio, grupės bendrų požymių nagrinėjimo aspektu, todėl paprastai būna apibendrinto pavidalo (pvz. darbo našumas, efektyvumas, darbų sauga, aplinkosauga...). Šiuo atveju kriterijus išreiškiamas keletu konkrečiai suskaičiuojamų rodiklių. Kai sąvoka „kriterijus“ naudojamas vienu konkrečiu atveju, dažnai būna išreiškiamas vienu rodikliu, šiuo atveju kriterijaus ir rodiklio pavadinimai sutampa.

LEADER+ - ES struktūrinių fondų bendrijų iniciatyva, tapusi viena iš Bendrosios žemės ūkio politikos dalių, skatinanti ne tik šios bendrijos šalių senbuvių, bet ir naujųjų narių kaimo bendruomenių aktyvumą. Skirtingai nuo LEADER I ir LEADER II parama teikiama visoms kaimiškųjų vietovių bendruomenėms. Joje dalyvauja visos ES valstybės. Pagal Lietuvos Kaimo plėtros 2007–2013 metų programą LEADER programa yra viena iš esminių kaimo plėtros finansavimo krypčių (Baristienė V. Naujųjų kaimo funkcijų plėtra Šiaurės Lietuvoje, p. 10).

Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra (MTEP) – sistemingas kūrybinis darbas, pagrįstas turimomis žiniomis ir praktine patirtimi, skirtas naujoms medžiagoms, produktams ar įrengimams kurti, naujiems procesams, sistemoms ir paslaugoms diegti ir iš esmės patobulinti tai, kas jau sukurta ar įdiegta.

MTEP apima tris veiklos sritis: fundamentinius tyrimus, taikomuosius mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą (Inovacijų plėtra modernizuojant ūkininkų ūkius, dalyvaujančius BPD priemonėse, p. 10).

Organizacinė inovacija – naujos ar reikšmingai patobulintos įmonės organizacinės struktūros ar valdymo metodų įgyvendinimas, siekiant pagerinti įmonės žinių panaudojimą, produkcijos ar paslaugų kokybę ar darbo srautų efektyvumą (Inovacinės veiklos plėtra, 2008, p. 5).

Produkto inovacija – prekės ir/ar paslaugos, kurios tam tikromis savybėmis ar ketinimu panaudoti gerokai skiriasi nuo anksčiau rinkoje (ar konkrečioje įmonėje) gamintų prekių ar teiktų paslaugų. Skirtingai nuo technologinio proceso inovacijų, prekės ir/ar paslaugos yra tiesiogiai parduodamos pirkėjams. Produkto (prekės ar paslaugos) inovacija gali būti dviejų tipų: technologiškai naujas produktas ir technologiškai patobulintas produktas (Inovacinės veiklos plėtra, 2008, p. 5).

Projektas – unikalus darbas, turintis nustatytas pradžios ir pabaigos datas, aiškiai apibrėžtą tikslą, sritį ir biudžetą (Lietuvos Kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės, 2007, p. 5).

Rinkodaros inovacija – naujo ar reikšmingai patobulinto produkto dizaino ar pardavimo metodų įgyvendinimas, siekiant padidinti produkcijos ar paslaugų patrauklumą ar įsisavinti naujas rinkas (Inovacinės veiklos plėtra, 2008, p. 5).

Rizikos veiksnių analizės ir svarbiųjų valdymo taškų sistema – rizikos veiksnių nustatymo, įvertinimo ir valdymo sistema, taikoma maisto ar pašarų tvarkymo vietose savikontrolės tikslais (Projektų inovatyvumo vertinimo metodika pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones „Žemės ūkio valdų modernizavimas“, „Miškų ekonominės vertės didinimas“, „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“, „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“).

Taikomieji moksliniai tyrimai – eksperimentiniai ir (arba) teoriniai pažinimo darbai, pirmiausia skiriami specifiniams praktiniams tikslams pasiekti arba uždaviniams spręsti (Inovacinės veiklos plėtra, 2008, p. 5).

Technologinės platformos – interesų grupių (verslo-mokslo-vyriausybinių sektoriaus atstovai) susivienijimai svarbiausių konkurencinių pranašumų vystymui ir konkurencingumo didinimui pramonės ir paslaugų sektorių bei technologijų plėtros srityse (Inovacijų plėtra modernizuojant ūkininkų ūkius, dalyvaujančius BPD priemonėse, p. 10).

Technologinė plėtra (kitaip – eksperimentinė, taikomoji mokslinė veikla) – mokslinių tyrimų ir praktine patirtimi sukauptu pažinimu paremti sistemingi darbai, kurių tikslas – kurti naujas medžiagas, gaminius ir įrenginius, diegti naujus procesus, sistemas ir paslaugas arba esmingai tobulinti jau sukurtus ir įdiegtus (Įmonės inovacinės veiklos tyrimo metodika).

Technologinio proceso inovacija – naujų ir patobulintų gamybos metodų panaudojimas (visos rinkos arba įmonės lygmeniu), taikant naują įrangą ar naujus gamybos organizavimo metodus. Proceso

inovacijos diegiamos tiek paslaugų, tiek gamybos srityse ir jos apima naujus ar patobulintos produktų gamybos metodus ar pristatymą, paskirstymo sistemas. Proceso inovacija pateikia gamybos efektyvumo, automatizavimo ar lankstumo, prekių (paslaugų) kokybės ar grėsmės aplinkai ir saugumui užkardymo patobulinimus (Inovacinės veiklos plėtra, 2008, p. 5).

Technologiškai naujas produktas – produktas, kurio technologinės savybės, tikslinio panaudojimo galimybės, funkcinė charakteristika, konstrukcija, dizainas, gamyboje naudojamos medžiagos ir sudedamosios dalys yra nauji ar gerokai tobulesni už ankstesnio gaminio. Naujas gaminys gali būti pagamintas taikant naują arba patobulintą technologiją (Inovacijų plėtra modernizuojant ūkininkų ūkius, dalyvaujančius BPD priemonėse, p. 11).

Technologiškai patobulintas produktas – esamo produkto technologinių savybių bei funkcinių charakteristikų gerinimas, naudojant naujas medžiagas ir sudedamąsias dalis ar mažinant produktų savikainą (Inovacijų plėtra modernizuojant ūkininkų ūkius, dalyvaujančius BPD priemonėse, p. 11).

Taikomieji moksliniai tyrimai – eksperimentiniai ir / arba teoriniai pažinimo darbai, pirmiausia skiriami specifiniams praktiniams tikslams pasiekti arba uždaviniams spręsti. (Inovacinės veiklos plėtra, 2008, p. 5).

Tradiciniai amatai – specialaus pasirengimo, gebėjimų ir įgūdžių reikalaujančios, iš kartos į kartą perduodamos ūkinės veiklos formos, grindžiamos daugiausia rankų darbu, nesudėtingu įrankių naudojimu, istoriškai susiklosčiusiomis technologijomis (technikomis) bei įprastinėmis vietos žaliavomis ir kuriančios produktus, turinčius autorinio individualumo bruožų (Baristienė V. Naujųjų kaimo funkcijų plėtra Šiaurės Lietuvoje, p. 10).

Ūkininkai - fizinis asmuo, kuris vienas arba su partneriais verčiasi žemės ūkio veikla ir miškininkyste, o jo ūkis yra įregistruotas Ūkininkų ūkių registre (Lietuvos Respublikos ūkininko ūkio įstatymas).

Ūkininko ūkis – tai įstatymo tvarka įregistruotas žemės ūkio veiklos vienetas. Registruojamo ūkio žemės valdoje turi būti ne mažiau kaip 1 ha žemės ūkio naudmenų (neskaitant kitiems asmenims išnuomos žemės), o jei ūkio žemės valdoje yra mažiau kaip 1 ha žemės ūkio naudmenų, turi būti deklaruojama tokia per kalendorinius metus gautų iš žemės ūkio veiklos pajamų suma, kuri sudarytų ne mažiau kaip 40 minimalių gyvenimo lygių dydžio sumą. Ūkio pajamos iš žemės ūkio veiklos turi sudaryti ne mažiau kaip 50 procentų visų per metus gautų verslo pajamų. Jeigu ūkis verčiasi dar ir agroturizmu, amatais, pajamos iš žemės ūkio turi sudaryti ne mažiau kaip 25 procentus visų per metus gautų verslo pajamų (Lietuvos žemės ūkis 2007, 2008 p. 8).

Vietos veiklos grupė (VVG) - tai teritoriniu pagrindu suburta savarankiška kaimo bendruomenių organizacija, kurioje vietinės valdžios atstovų gali būti ne daugiau kaip 25 proc., o kitą dalį turi sudaryti

visuomeninių ir verslo organizacijų atstovai. Vietos veiklos grupė teisiškai apibrėžiama ir registruojama kaip asociacija. Jos tikslas – parengti integruotą atitinkamos teritorijos socioekonominės plėtros programą ir įgyvendinti šią strategiją vienu ar keliais projektais (Lietuvos Kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės, 2007, p. 5).

Žemės ūkio bendrovė - fizinių asmenų veiklos žemės ūkyje teisinė įmonės forma. Lietuvoje - pagal Žemės ūkio įmonių turto privatizavimo įstatymą privatizuota buvusi žemės ūkio įmonė arba, sudarius steigimo sandorį, fizinių ir juridinių asmenų įsteigta įmonė, kurioje turi būti ne mažiau kaip 2 nariai, o maksimalus narių skaičius neribojamas (Lietuvos žemės ūkis 2007, 2008 p. 8).

Žemės ūkio diversifikacija (įvairinimas) – procesas, kai žemės ūkio ekonominiai vienetai (ūkiai) pertvarko savo ekonominę veiklą pradėdami gaminti naujas žemės ūkio produkcijos rūšis ar teikti naujas paslaugas, šią veiklą derindami su ne žemės ūkio gaminių gamyba bei paslaugomis, visa tai realizuodami kuo įvairesnėse rinkose (Baristienė V. Naujųjų kaimo funkcijų plėtra Šiaurės Lietuvoje, p. 10).

Žemės ūkio naudmenos – dirbamoji žemė, sodai, pievos, ganyklos, naudojamos arba tinkamos naudoti žemės ūkio augalams auginti. (Projektų inovatyvumo vertinimo metodika pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones „Žemės ūkio valdų modernizavimas“, „Miškų ekonominės vertės didinimas“, „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“, „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“).

Žemės ūkis – ūkio šaka, apimanti žemės ūkio veiklą (Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo plėtros įstatymo pakeitimo įstatymas).

Žemės ūkio produktų gamyba – veikla, apimanti pirminę gamybą ir pirminį perdirbimą. (Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo plėtros įstatymo pakeitimo įstatymas).

Žemės ūkio valda – žemės ūkio veiklos ar ne žemės ūkio veiklos subjekto plėtojamos žemės ūkio veiklos ir (arba) ne žemės ūkio veiklos gamybos vienetų visuma, susijusi bendrais teisiniais, technologiniais ir ekonominiais santykiais (Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo plėtros įstatymo pakeitimo įstatymas).

Žemės ūkio veikla – veikla, apimanti žemės ūkio produktų gamybą ir apdorojimą, savo pagamintų ir apdorotų žemės ūkio produktų perdirbimą, maisto produktų gamybą ir šių produktų realizavimą, taip pat paslaugų žemės ūkiui teikimą. Žemės ūkio veikla nelaikoma maisto produktų gamyba iš ne savo pagamintų ir apdorotų žemės ūkio produktų ir šių produktų realizavimas (Lietuvos Kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės, 2007, p. 6).

**KAIMO VYSTYMO PROBLEMŲ KLASIKINIŲ IR NAUJŲ SPRENDIMO BŪDŲ
PALYGINIMAS**

Pagrindiniai iššūkiai kaimui	Klasikinė koncepcija	Naujos tendencijos
I sritis. „Vietos gyventojų dalyvavimas ir socialinė sanglauda“: 1. Plėtros strategijos parengimas	<ul style="list-style-type: none"> • Institucinis požiūris „Iš viršaus į apačią“ • Sektorinis požiūris • Sektorinių ir nediferencijuotų įstaigų kūrimas • Akcentuojami nuostoliai ir kliūtys • Nediferencijuota strategija 	<ul style="list-style-type: none"> • Integruotas, vietos lygmeniu plėtojamas požiūris • Laikinių institucijų ir struktūrų kūrimas • Palankios bendradarbiavimui atmosferos kūrimas tarp vietos institucijų • Partnerystės tarp viešojo ir privataus sektorių kūrimas; galimybių apklausti gyventojus bei juos informuoti apie projektus ir vietos institucinius sprendimus • Galimybė kartu parengti plėtros strategiją • Galimybė atlikti specifinę analizę, atsižvelgiant į vietos sąlygas • Telkiančios priemonės, siekiant paskatinti gyventojų dalyvavimą bei išaiškinti naujas idėjas ir projektus
II sritis. „Kaimo įvaizdis“: 1. Kaimo įvaizdžio formavimas	<ul style="list-style-type: none"> • Sekimas miesto modeliu • Dažnai archaiško kaimo įvaizdžio reprodukovimas • Nepakankamas dėmesys institucijų ir infrastruktūros estetikai • Struktūrų plėtra ir pasikeitimas be aiškios bendros vizijos 	<ul style="list-style-type: none"> • Modernaus kaimo vaizdo perteikimas naudojant komunikavimo priemones • Kraštovaizdžio kaip priemonės panaudojimas gyventojų sutelkimui • Kaimų atnaujinimas ir architektūros paveldo renovacija, siekiant naujos bendruomenės plėtros • Naujas senų vietos identiteto simbolių panaudojimas • Senų įrengimų (pramonės, transporto ir t.t.) pritaikymas naujoms funkcijoms atlikti
III sritis. „Vietovės identitetas“: 1. Vietos identitetas ir kultūros ypatumai	<ul style="list-style-type: none"> • Tradicinė kultūra ir gaminiai pakeisti į nediferencijuotus masinės gamybos produktus • Grynai „modernistinė“ vizija (tradicinė kultūra, patirtis ir žinios pasmerkti sunykti) • Dažnai tik „folklorinė“ užuomina į praeitį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vietos kultūros ir technologinės patirties panaudojimas laikant juos plėtros pranašumais. • Identiteto kaip naujo rinkodaros elemento stiprinimas • Tautinių mažumų kalbos kaip plėtros svėro panaudojimas • Naujo suvokimo apie kaimišką gyvenimą plėtra
2. Gyventojų elgsena ir imentalitetas	<ul style="list-style-type: none"> • Laukiama viešos intervencijos • Nepakankamai įvertinamas kaimo projektų rengėjų gebėjimas imtis iniciatyvos ir novatoriškų veiksmų • Į išorę orientuoti lūkesčiai („visa, kas gera, gali ateiti tik iš išorės“) 	<ul style="list-style-type: none"> • Gyventojų įtraukimas rengiant vietos plėtros strategiją • Galimybę lengviau gauti informaciją • Idėjų mainai, siekiant sustiprinti pasitikėjimą savimi ir skatinti dialogą tarp gyventojų ir politikos atstovų • Socialinės sanglaudos skatinimas gerinant regioninį planavimą • Centrų, skirtų vietos kultūrai stiprinti ir skleisti, kūrimas
IV sritis. „Ekonominės veiklos ir užimtumas“: 1. Darbo vietų kūrimas	<ul style="list-style-type: none"> • Viešų darbo vietų kūrimas • Kiekybinis požiūris į užimtumą • Darbo jėgos mobilumo skatinimas (dažnai pasireiškiantis gyventojų skaičiaus mažėjimu) • Menkos moterų užimtumo galimybės 	<ul style="list-style-type: none"> • Lanksti užimtumo skatinimo ir pasidalijimo darbu politika (dalinis užimtumas, individuali veikla); naujų darbo organizavimo formų panaudojimas • Moterų užimtumo ne žemės ūkio veiklomis skatinimas • Naujų užimtumo galimybių paieška kultūros, laisvalaikio, paslaugų, ekologijos, tradicinių gebėjimų panaudojimo srityse; tradicinės technologinės patirties tobulinimas • Užimtumo galimybių kūrimas pasitelkiant savanorišką darbą • Mokymo ir profesinės integracijos tinklų kūrimas • Naujų darbo vietų kaime kūrimas
2. Kaimo ekonominių veiklų finansavimas	<ul style="list-style-type: none"> • Viešojo finansavimo lėšos buvo laikomos pagrindiniu investicijų šaltiniu kaime 	<ul style="list-style-type: none"> • Vietos investicijų ir santaupų telkimas įtraukiant gyventojus • Kreipimasis į išėjus raginant investuoti į vietovę, iš

Pagrindiniai iššūkiai kaimui	Klasikinė koncepcija	Naujos tendencijos
3. Profesinis rengimas ir kvalifikacijos tobulinimas	<ul style="list-style-type: none"> • Nepanaudojamas vietos santaupos ir kapitalas • Išorės kapitalo, kredito ir subsidijų pritraukimas <ul style="list-style-type: none"> • Profesinio mokymo standartizavimas • Nepakankamas dėmesys specifinei technologinei patirčiai • Mokymosi ir veiklos, tyrimų ir praktikos atskyrimas • Profesinio rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo organizavimas siekiant integruoti į miesto aplinką • Aukštesniojo mokslo studijų perkėlimas į miestą • Nepakankamas tikslinių grupių su specifiniais poreikiais profesinis rengimas ir kvalifikacijos tobulinimas (bedarbiai, potencialūs dirbantieji, kurie norėtų tobulinti profesinę kvalifikaciją ir t.t.) 	<p>kurios yra kilę</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viešosios nuosavybės, privatizavimas, pritaikymas ar pasitelkimas naujoms, darbo vietas kuriančioms ekonominėms veikloms vykdyti • Bendras, kooperatinis požiūris į investavimą • Techninės pagalbos ir koordinavimo paslaugų finansavimas verslioms veikloms plėtoti <ul style="list-style-type: none"> • Profesinio rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo organizavimas • Tradicinių profesijų ir gebėjimų įvertinimas bei modernizavimas • Principo „mokymasis veikiant“ plėtojimas • Profesinio rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo organizavimas per mainus ir dalyvavimą tinkluose • Nuotolinio mokymo kursų organizavimas • Kvalifikacijos tobulinimo skatinimui tinkančių paslaugų plėtra • Tyrimų, pritaikytų vietos ir tipiniams regiono produktams, plėtra. • Profesinio rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo organizavimo, eksperimentavimo ir paslaugų žemdirbiams integravimas • Gamintojų rengimas kooperuotai rinkodarai • Mokomųjų programų, skirtų polifunkcinėms veikloms įvaldyti, organizavimas
<p>V sritis.</p> <p>„Konkurencingumas ir galimybė patekti į rinkas“: 1. Kaimo ir žemės ūkio konkurencingumas</p> <p>2. Gamybos masto sąlygota ekonomija</p> <p>3. Žemės ūkio ir kaimiškųjų produktų rinkų išplėtimas</p> <p>4. Lyginamieji pranašumai ir trūkumai</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Intervencinė subsidijų ir kompensacijų politika • Kaimo vizija, apsiribojanti žemės ūkiu ir jam artimomis veiklomis • Pervertintas žemdirbių vaidmuo („vieninteliai, sugebantys diversifikuoti kaimą“) • Kaimo plėtros politikos, skatinančios ne vien žemės ūkio veiklas, nebuvimas • Išskirtinai našumu grindžiama kaimo vizija („kaimas gamina maisto produktus“) <ul style="list-style-type: none"> • Žemės ūkio įmonių koncentracija ir intensyvaus žemės dirbimo skatinimas • Verslo/amatų teritorijų, esančių didelių įmonių ekonominėje zonoje, plėtra • Žemės ūkio produktų gamintojų kooperatyvų organizavimas <ul style="list-style-type: none"> • Subsidijos žemės ūkio gaminiams prekiaujant pasaulinėje rinkoje • Nepakankamas vertinami kaimiški gaminiai, kurie nėra žemės ūkio produktai („jie gali būti realizuoti tik vietos rinkoje“) <ul style="list-style-type: none"> • Regionų ir šalių gamybos specializacija • Statinė ūkio vizija („lyginamieji pranašumai nustatomi visam laikui ir 	<ul style="list-style-type: none"> • Didėjanti pridėtinė vertė, gerinant žemės ūkio ir maisto produktų kokybę bei naudojant tiesioginę rinkodarą • Perėjimas nuo ūkininko prie „kaimo verslininko“ koncepcijos • Ne žemės ūkio veiklomis užsiimančių veikėjų vaidmens pripažinimas diversifikuojant kaimo ekonomiką • Dėmesys veiklų įvairialypumui • Perėjimas nuo intensyvaus prie „tvaraus“ ūkininkavimo • Sugrįžimas prie tradicinio žemės dirbimo • Gamybos ir ūkininkavimo metodų diversifikacija (P10, <ul style="list-style-type: none"> • Papildomas rėmimas vykdant diversifikavimo politiką • Įvairesnio asortimento produktų gamybos skatinimas siekiant papildyti masinę produkciją • Į rinkos nišas orientuota gamyba • Ekonomija panaudojant tinklus • Produktų pasiūlos tematinis jungimas • Į poreikius orientuotas produktų pasiūlos struktūravimas • Sugrįžimas prie tradicinių produktų ir auginimo metodų <ul style="list-style-type: none"> • Naujų produktų ir paslaugų plėtra naujoms, išorės rinkoms • Į rinką orientuotas produktų kūrimas • Tiesioginio paskirstymo grandinių organizavimas (arba prekybos tarpininkų skaičiaus sumažinimas) • Gamintojų organizavimas geros kokybės produktų realizavimui netiesioginio paskirstymo grandine <ul style="list-style-type: none"> • Naujų lyginamųjų pranašumų kūrimas: • Įvertinant kaimą ir jam suformuluojant naujus uždavinius (ekologija, gyvenimo kokybė ir pan.) • produktyviau panaudojant naujus kaimo ir miesto ryšius

Pagrindiniai iššūkiai kaimui	Klasikinė koncepcija	Naujos tendencijos
	nesikeičia“) <ul style="list-style-type: none"> • Supainiotos sąvokos „kaimiškas“ ir „socialiai nuskriaustas“; (kaimą apibrėžia sąvoka „nuskriaustas“) 	<ul style="list-style-type: none"> • produktyviau panaudojant vietovės identitetą • sukuriant specialų prekės ženklą (etiketę) ir parengiant vietos/regiono kokybės chartiją • struktūruojant ir sisteminant žinias bei technologinę patirtį, atsiradusius įgyvendinant inovatyvius kaimo plėtros metodus • kuriant partnerystę tarp sektorių, kuri skatintų naujas veiklas
VI sritis „Migracija, socialinė ir profesinė integracija“: 1. Mažas gyventojų tankumas 2. Gyventojų senėjimas 3. Išvykimas iš kaimo 4. Gyventojų atsinaujinimas (integracija, mainai)	<ul style="list-style-type: none"> • Paslaugų, neatitinkančių realių gyventojų poreikių, kūrimas • Iš dalies arba visiškai apribotas paslaugų teikimas • Apleista (nedirbama) žemė ir architektūros paveldas • Prioritetas teikiamas senelių namų statyboms • Jaunuolių mokymas, tenkinantis darbo jėgos poreikį už vietovės ribų • Stambaus masto ekonomijos žemės ūkyje pabrėžimas • Bandymas pritraukti išorės įmonių filialus, sudarant palankias įsikūrimo sąlygas • Politika ir strategijos orientuotos į tradiciškai vietovėje gyvenančius gyventojus • Priemonių, skirtų naujų gyventojų įsikūrimui teritorijoje trūkumas 	<ul style="list-style-type: none"> • Polifunkcinių paslaugų kūrimas • Mobilųjų paslaugų kūrimas • Paslaugų teikimas atsižvelgiant į gyventojų tankumą • Gyventojų dalyvavimas kuriant ir teikiant bendruomenines paslaugas • Ekologinio ir rekreacinio potencialo panaudojimas kaimo vietovėse. • Senų žmonių priežiūros paslaugos jų pačių namuose • Vietos transporto pritaikymas • Vyresnio amžiaus žmonių gebėjimų ir „galimybių prisiminti istoriją“ panaudojimas • Bendrų paslaugų teikimo seniems žmonėms ir vaikams kūrimas • Sudaromos sąlygos jauniems žmonėms pradėti verslą savo gyvenamoje vietovėje • Vietos plėtros skatinimas • Įvairialypės veiklos skatinimas • Atvirumas naujiems gyventojams, kurie galėtų imtis naujų veiklų • Sunkumus patiriančių grupių įsikūrimo skatinimas • Savaitgaliais atvažiuojančių ar kasdien dirbti išvažiuojančių asmenų integracijos skatinimas
VII sritis „Aplinka, kraštovaizdžio ir gamtos išteklių valdymas“: 1. Kraštovaizdžio ir gamtos išteklių panaudojimas 2. Ekologija ir ekonominės galimybės 3. Ekologija ir ugdymas	<ul style="list-style-type: none"> • Aplinkos apsauga tiesiogiai neįtraukiant žemdirbių • Gamtinių išteklių naudojimas, neatsižvelgiant į būtinybę juos atnaujinti • Teritorija tvarkoma apsiribojant gamtos saugos reikalavimų laikymusi • Prašoma, kad valdžia taisyty aplinkai daromą žalą • Žemdirbių vaidmens pervertinimas („žemės ūkis yra vienintelė veikla, kuri gali saugoti kaimą ir aplinką“) • Į mokyklų mokymo planus neįtrauktas dalykas „aplinkosaugos ugdymas“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Išmokos žemdirbiams už kraštovaizdžio saugojimą • Specifinių vietovės ypatumų įvertinimas gaminant naujus produktus ir teikiant paslaugas • Aplinką tausojančio turizmo skatinimas • Tradicinio kaimo įvaizdžio modernizavimas pasinaudojant supančia aplinka • Architektūrinio paveldo reklama • Kraštovaizdžio ir architektūrinio paveldo reklama siekiant plėtoti turizmą • Aplinkos apsaugos ir ekonominės plėtros suderinimas • Atsinaujinančių energijos šaltinių plėtra • Racionalus, taip pat ir pakartotinis gamtinių išteklių panaudojimas (vanduo, energija); nuoseklesnis tradicinis gamtos išteklių valdymas • Naujų ekonominių veiklų plėtra vadovaujantis ekologine koncepcija • Aplinkosaugos informacijos ir ugdymo centrų plėtra • Tvarios plėtros visuose sektoriuose panaudojimas
VIII sritis	<ul style="list-style-type: none"> • Specialistų paieška vien už kaimo 	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizavimas geriau panaudojant gamybos tradicijas

Pagrindiniai iššūkiai kaimui	Klasikinė koncepcija	Naujos tendencijos
„Technologijų plėtra“: 1. Žinių ir technologijų sisteminimas ir plėtra	vietovės ribų <ul style="list-style-type: none"> • Technologijų, metodų ir organizavimo būdų atskyrimas • „Vartotojiška“ technologijos vizija („ją galima nupirkti ir automatiškai perkelti“) • Pirmenybė teikiama mokymui /kvalifikacijos tobulinimui („mokymasis mokantis“) 	<ul style="list-style-type: none"> • Specifinių galimybių naujovėms kūrimas • Principo „mokymasis veikiant“ įvedimas • Vietos technologinės patirties panaudojimas už vietovės ribų • Vietos įmonių organizavimas, kad jos galėtų naudotis geriausiomis technologijomis • Technologijų mainų tarp kaimiškų vietovių organizavimas
2. Tinkamų technologijų nustatymas	a) žemės ūkyje: <ul style="list-style-type: none"> • Pirmenybė teikiama intensyvinimui ir mechanizavimui, kurie suprantami kaip augimo strategija • Pagrindinis dėmesys skiriamas gamintojų susivienijimams b) žemės ūkiu neužsiimančiose teritorijose: <ul style="list-style-type: none"> • technologijų diegimas ir įmonių kūrimas, kurios savo vertę įrodė išskirtinai mieste 	<ul style="list-style-type: none"> • Savų technologijų plėtra ir esamų technologijų pritaikymas vietos gebėjimams • Technologijų plėtra aplinkos valdymo pagrindu • Technologijų, pritaikytų gaminti kokybišką produkciją, diegimas visose srityse • Biotechnologijų diegimas • Naujų technologijų, mažinančių atstumus ir izoliaciją, diegimas

Šaltinis: parengta autoriaus pagal Kaimo plėtra ir inovacijos, 1997 p.7-18, Petlickaitė R., 2007, p. 13-19

3 PRIEDAS

PAGRINDINIAI MOKSLO IR TECHNOLOGIJŲ PLĖTROS RODIKLIAI LIETUVOJE 2003-2007 M.

	2003	2004	2005	2006	2007
1000 20–29 metų amžiaus gyventojų tenka aukštesniojo ir aukštojo mokslo gamtos, technikos ir taikomųjų mokslų specialistų	16,3	17,5	18,9	19,5	18,1
25–64 metų amžiaus gyventojai su aukštesniuoju ir aukštuoju išsilavinimu (ISCED 5–6), %	23,2	25,2	26,3	26,8	28,9
Bendras visą gyvenimą (25–64 metų amžiaus) trunkančio mokymosi rodiklis, %	3,8	5,9	6,0	4,9	5,3
Užimtumas vidutiniškai aukštųjų ir aukštųjų technologijų pramonėje, %	3,0	2,6	2,6	2,5	2,2
Užimtumas aukštųjų technologijų (žinių) paslaugų sektoriuje, %	1,7	1,4	1,6	1,6	1,7
Išlaidos MTTP pagal finansavimo šaltinius, %:					
1. verslo įmonių lėšos	16,7	19,9	20,9	26,2	24,5
2. valdžios lėšos	64,6	63,1	62,7	53,6	47,9
3. užsienio lėšos	13,8	10,7	10,5	14,3	19,6
4. aukštojo mokslo sektoriaus lėšos	4,8	6,0	5,7	5,3	7,5
5. ne pelno institucijų sektoriaus lėšos	0,1	0,3	0,2	0,6	0,5
Išlaidų MTTP ir BVP santykis, %	0,67	0,76	0,76	0,80	0,83
Aukštųjų ir vidutiniškai aukštųjų technologijų sektoriaus pridėtinės vertės dalis apdirbamosios gamybos pridėtinėje vertėje, %	19,2	20,1	20,0	20,8	23,7

Šaltinis: Lietuvos statistikos metraštis 2008, p. 276¹⁴

¹⁴ Pastaba. 3 – 11 lentelių struktūra ir atskiri punktai ne pilnai atitinka šaltinius. Jie autoriaus yra modifikuoti jam patogesne bei, jo manymu, visiems priimtina forma.

4 PRIEDAS

MTTP DARBUOTOJAI LIETUVOJE 2003-2007 M.

	2003	2004	2005	2006	2007
MTTP darbuotojai, iš viso:	14534	16436	16323	16379	18467
Aukštojo mokslo sektorius	10452	11797	11505	11752	12872
Valdžios sektorius	3301	3330	3259	3066	3072
Verslo įmonių sektorius	781	1309	1559	1561	2523
Tyrėjai, iš viso;	10552	11636	11918	12013	13393
Aukštojo mokslo sektorius	8304	9294	9124	9236	10195
Valdžios sektorius	1736	1753	1878	1759	1694
Verslo įmonių sektorius	512	589	916	1018	1504
Tyrėjai, turintys mokslo laipsnį ar pedagoginį vardą:	5399	5809	5893	5976	6268
Aukštojo mokslo sektorius	4296	4710	4737	4815	5070
Valdžios sektorius	1013	996	1029	1026	1032
Verslo įmonių sektorius	90	103	127	135	166
Technikai ir jiems prilyginti darbuotojai, iš viso:	1723	1888	1737	1687	1951
Aukštojo mokslo sektorius	757	660	724	692	815
Valdžios sektorius	826	837	672	685	730
Aukštojo mokslo sektorius	140	391	341	310	406
Kiti MTTP darbuotojai, iš viso:	2259	2912	2668	2679	3123
Aukštojo mokslo sektorius	1391	1843	1657	1824	1862
Valdžios sektorius	739	740	709	622	648
Aukštojo mokslo sektorius	129	329	302	233	613

Šaltinis: Lietuvos statistikos metraštis 2008, p. 277

5 PRIEDAS

DARBUOTOJAI, DALYVAUJANTYS MTTP, PAGAL MOKSLO SRITIS LIETUVOJE 2006-2007 M.

	Tyrėjai				Technikai ir jiems prilyginti darbuotojai		Kiti MTTP darbuotojai	
	iš viso		iš jų turintieji mokslo laipsnį ar pedagoginį vardą					
	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007
Iš viso	10995	11889	5841	6102	1377	1545	2446	2510
Humanitariniai mokslai	2378	2601	1176	1231	113	178	x	x
Socialiniai mokslai	2323	2584	1079	1172	66	88	x	x
Technologijos mokslai	2079	2373	1155	1244	323	344	x	x
Fiziniai mokslai	1782	1828	997	1053	193	254	x	x
Biomedicinos mokslai	2433	2503	1433	1402	682	681	x	x
Agrariniai mokslai	471	523	285	299	336	347	x	x
Gamtos mokslai	748	733	474	446	167	194	x	x
Medicinos mokslai	1214	1247	674	657	177	140	x	x

Šaltinis: Lietuvos statistikos metraštis 2008, p. 278

6 PRIEDAS

TYRĖJAI, JŲ MOKSLO LAIPSNIAI IR PEDAGOGINIAI VARDAI LIETUVOJE 2004-2006 M.

	2004		2005		2006		2007	
	Iš viso	moterys	Iš viso	moterys	Iš viso	moterys	Iš viso	moterys
Iš viso:	111047	15462	11002	5521	10995	5566	11889	6320
turi mokslo laipsnį:								
habilituoto daktaro	802	112	764	115	759	115	771	130
daktaro	4617	2024	4707	2120	4796	2189	4975	2365
pedagoginį vardą:								
profesoriaus	737	82	757	86	790	94	812	110
docento	2255	836	2211	822	2177	832	2314	953
kiti tyrėjai	5341	3212	5236	3194	5154	3173	5787	3678
iš jų doktorantai	2417	1391	2253	1320	2284	1349	2283	1344

Šaltinis: Lietuvos statistikos metraštis 2008, p. 278

7 PRIEDAS

TYRĖJAI PAGAL AMŽIŲ LIETUVOJE 2007 M.

	Iki 25 m.	25 – 34	35 – 44	45 – 54	55 – 64	65 ir vyresni
Iš viso	3,6	30,0	19,6	20,9	17,7	8,2
Turintieji mokslo laipsnį ar pedagoginį vardą, iš viso:	0,2	13,0	21,7	26,5	25,3	13,3
1. turi mokslo laipsnį:						
1.1. habilituoto daktaro	-	0,4	4,0	23,0	35,7	36,9
1.2. daktaro	0,3	15,9	25,2	26,6	22,6	9,4
2. pedagoginį vardą:						
2.1. profesoriaus	-	0,1	3,7	20,0	34,5	41,7
2.2. docento	-	3,6	13,7	32,4	35,2	15,1
3. kiti tyrėjai	7,1	48,0	17,4	15,0	9,6	2,9
iš jų doktorantai	14,5	69,3	12,7	3,5	-	-

Šaltinis: Lietuvos statistikos metraštis 2008, p. 279

8 PRIEDAS

MTPP IŠLAIDŲ PASISKIRSTYMAS LIETUVOJE 2004-2007 M. (BE VERSLO SEKTORIAUS MLN. LITŲ)

	2003	2004	2005	2006	2007
Iš viso:	301,6	371,4	431,5	474,0	574,0
Žemės ir atmosferos tyrimas	9,2	11,3	12,5	13,5	16,3
Infrastruktūra	8,0	11,7	17,6	22,0	23,8
Gamtos apsauga ir kontrolė	12,8	16,1	18,3	28,0	25,1
Sveikatos apsauga	34,9	41,7	50,0	47,9	58,7
Kuro ir energijos gamyba	10,2	17,8	12,6	13,2	17,1
Žemės ūkis, miškininkystė, žuvininkystė ir veterinarija	24,5	33,9	38,9	43,2	57,9
Pramonė	55,0	47,5	59,4	60,4	87,9
Švietimas, socialinė apsauga ir kultūra	47,7	88,6	129,8	154,0	168,7
Gynyba	1,4	2,1	1,2	3,7	4,4
Kiti tyrimai	97,9	100,7	91,2	88,1	114,1

Šaltinis: Lietuvos statistikos metraštis 2008, p. 279

9 PRIEDAS

MTTP IŠLAIDOS PAGAL SEKTORIUS IR ŠALTINIUS LIETUVOJE 2003-2007 M. (MLN. LITŲ)

	2003	2004	2005	2006	2007
Iš viso:	381,8	472,7	542,0	657,8	803,1
Verslo įmonių lėšos	63,9	94,3	113,0	172,2	196,9
Valdžios lėšos	246,5	298,3	340,1	352,6	384,4
Aukštojo mokslo sektoriaus	18,2	28,4	30,7	35,0	60,2
Ne pelno institucijų lėšos	0,4	1,3	1,2	3,7	4,3
Užsienio lėšos	52,8	50,4	57,0	94,3	157,3
MTTP išlaidų ir BVP santykis, %	0,67	0,76	0,76	0,80	0,83
Aukštojo mokslo sektorius:	200,7	254,9	296,1	323,7	406,6
Verslo įmonių lėšos	14,8	10,7	11,3	12,3	13,4
Valdžios lėšos	156,4	202,9	228,9	242,1	273,6
Aukštojo mokslo sektoriaus	18,1	28,0	30,3	34,3	59,3
Ne pelno institucijų lėšos	0,2	0,8	0,5	1,6	0,6
Užsienio lėšos	11,2	12,5	25,1	33,4	59,7
MTTP išlaidų ir BVP* santykis, %	0,35	0,41	0,41	0,40	0,42
Valdžios sektorius:	100,9	116,5	135,4	150,3	167,4
Verslo įmonių lėšos	5,6	11,1	9,0	9,3	4,2
Valdžios lėšos	82,4	92,5	109,2	102,9	105,0
Aukštojo mokslo sektoriaus lėšos	0,1	0,3	0,2	0,5	0,6
Ne pelno institucijų lėšos	0,2	0,1	0,7	1,5	3,2
Užsienio lėšos	12,6	12,5	16,3	36,1	54,4
MTTP išlaidų ir BVP* santykis, %	0,20	0,19	0,19	0,18	0,17
Verslo įmonių sektorius	80,2	101,3	110,5	183,8	229,1
Verslo įmonių	43,5	72,5	92,7	150,6	179,3
Valdžios lėšos	7,7	2,9	2,0	7,6	5,8
Aukštojo mokslo sektoriaus lėšos	-	0,1	0,2	0,2	0,3
Ne pelno institucijų lėšos	-	0,4	-	0,6	0,5
Užsienio lėšos	29,0	25,	15,6	24,8	43,2
MTTP išlaidų ir BVP* santykis, %	0,14	0,16	0,16	0,22	0,24

Šaltinis: Lietuvos statistikos metraštis 2008, p. 280

10 PRIEDAS

PATEIKTOS PATENTINĖS PARAIŠKOS LIETUVOJE 2004-2007 M. (PATENTŲ BIURO DUOMENYS)

	2004	2005	2006	2007
Iš viso	13310	11840	9792	6847
Išradimai, iš viso:	5877	5538	3295	469
1. Nacionalinės paraiškos:				
1.1. Lietuvos pareiškėjų	69	68	64	62
1.2. Užsienio pareiškėjų	10	10	11	11
2. Tarptautinės paraiškos (PCT nacionalinis lygis):				
2.1. Lietuvos pareiškėjų	-	-	1	-
2.2. Užsienio pareiškėjų	35	37	23	9
3. Išplėtos Europos patentinės paraiškos	5763	5423	3196	387
Prekių ženklai, iš viso:	7369	6272	6465	6352
1. Nacionalinės paraiškos:				
1.1. Lietuvos pareiškėjų	1929	1839	2006	2218
1.2. Užsienio pareiškėjų	570	411	451	431
2. Tarptautinės paraiškos pagal Madrido protokolą:	4870	4022	4008	3702
Dizainas, iš viso:	64	30	32	27
1. Lietuvos pareiškėjų	41	22	21	21
2. Užsienio pareiškėjų	23	8	11	6

Šaltinis: Lietuvos statistikos metraštis 2008, p. 281

11 PRIEDAS

**ĮREGISTRUOTOS IŠIMTINĖS TEISĖS LIETUVOJE 2004-2007 M. (PATENTŲ BIURO
DUOMENYS)**

	2004	2005	2006	2007
Iš viso	7056	7169	7865	7628
Išradimai:	790	794	793	805
1. Nacionaliniai patentai	98	116	89	69
2. Išplėsti Europos patentai	692	678	704	736
Prekių ženklai, iš viso	6186	6346	7032	6800
1. Nacionalinės registracijos	1502	1787	2922	2700
2. Suteikta apsauga tarptautinėms registracijoms, išplėstoms pagal Madrido protokolą	4684	4559	4110	4100
Dizainas, iš viso:	80	29	40	23
Nacionalinės registracijos	80	29	40	23

Šaltinis: Lietuvos statistikos metraštis 2008, p. 281

12 PRIEDAS

LIETUVOS INOVACINĖS ĮMONĖS 2004–2006 M. (PROCENTAIS NUO VISŲ ĮMONIŲ)

	Inovacinės įmonės 2004– 2006 m.	Inovacinių įmonių apyvartos dalis, palyginti su visų įmonių apyvarta		Darbuotojų inovacinėse įmonėse dalis, palyginti su visų šalies įmonių darbuotojais	
		2004	2006	2004	2006
Iš viso	18,4	52,8	52,3	38,3	37,9
Kasyba ir karjerų eksploatavimas	17,8	30,2	30,8	26,7	26,5
Apdirbamoji gamyba	26,7	70,4	71,4	48,4	48,5
Elektros, dujų ir vandens tiekimas	31,2	37,4	34,6	34,9	35,5
Statyba	20,9	31,6	34,2	26,7	27,0
Didmeninė ir mažmeninė prekyba; asmeninių ir namų ūkio reikmenų taisymas	7,7	36,3	34,4	16,7	18,8
Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	16,6	56,7	50,0	49,9	47,4
Finansinis tarpininkavimas	50,0	89,8	91,4	88,1	85,6
Kita verslo veikla	25,8	33,0	39,0	32,2	31,9

Šaltinis: Statistikos departamentas. Įmonių inovacinė veikla. Inovacinės įmonės, jų apyvarta ir darbuotojai 2004–2006 m.

13 PRIEDAS

PRODUKTO IR TECHNOLOGINIO PROCESO NOVATORIAI LIETUVOJE 2004-2006 M.

(PROCENTAIS NUO VISŲ ĮMONIŲ)

	Produkto novatoriai	Technologinio proceso novatoriai	Produkto ir proceso novatoriai	2006 m. liko nebaigta / buvo nutraukta inovacinė veikla
Iš viso	3,6	5,8	7,3	1,7
Kasyba ir karjerų eksploatavimas	2,2	11,1	2,2	2,2
Apdirbamoji gamyba	6,8	6,7	11,5	1,7
Elektros, dujų ir vandens tiekimas	2,9	18,1	5,8	4,3
Statyba	0,2	6,8	8,1	5,8
Didmeninė ir mažmeninė prekyba; asmeninių ir namų ūkio reikmenų taisymas	2,6	2,8	2,3	0,1
Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	1,3	10,2	3,8	1,3
Finansinis tarpininkavimas	9,7	3,2	33,9	3,2
Kita verslo veikla	6,1	3,8	15,4	0,5

Šaltinis: Statistikos departamentas. Imonių inovacinė veikla. Produkto ir technologinio proceso novatoriai 2004–2006 m.

14 PRIEDAS

BENDRADARBIAVUSIOS ĮMONĖS LIETUVOJE 2004-2006 M. (PROCENTAIS NUO

INOVACINIŲ ĮMONIŲ)

	Bendradarbiavusios įmonės	Bendradarbiavo su:						
		partneriais	tiekėjais	klientais ar vartotojais	kitomis įmonėmis	konsultantais	aukštosios mokyklos	valstybės mokslinėmis įstaigomis
Iš viso	43,0	21,2	34,1	27,7	17,8	21,3	18,4	10,3
Kasyba ir karjerų eksploatavimas	25,0	12,5	25,0	25,0	12,5	12,5	12,5	25,0
Apdirbamoji gamyba	40,8	14,5	36,6	26,0	20,6	19,8	13,6	10,6
Elektros, dujų ir vandens tiekimas	60,5	14,0	58,1	32,6	27,9	27,9	23,3	18,6
Statyba	23,1	10,8	23,1	21,4	21,7	20,8	20,3	19,7
Didmeninė ir mažmeninė prekyba; asmeninių ir namų ūkio reikmenų taisymas	69,8	66,0	36,8	34,4	0,7	34,7	33,7	0,3
Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	47,2	7,1	40,6	32,1	21,2	14,6	11,8	9,4
Finansinis tarpininkavimas	80,6	58,1	58,1	32,3	22,6	29,0	3,2	-
Kita verslo veikla	37,3	16,7	25,4	30,3	16,7	15,4	22,4	7,0

Šaltinis: Statistikos departamentas. Imonių inovacinė veikla. Įmonių inovacinės veiklos bendradarbiavimo partneriai 2004–2006 m.

**ŠALIES ĮMONIŲ INOVACINĖ VEIKLA 2004-2006 M. (PROCENTAIS NUO INOVACINIŲ
ĮMONIŲ)**

	Vidiniai MTTP darbai	Išoriniai MTTP darbai	Mašinių, įrengimų ir įrangos įsigijimas	Išorinių žinių įsigijimas	Mokymai, susiję su inovacine veikla	Inovacijų rinkodara	Kita inovacinė veikla
Iš viso	44,1	26,9	70,7	31,2	48,7	32,9	21,5
Kasyba ir karjerų eksploatavimas	37,5	12,5	37,5	-	25,0	37,5	25,0
Apdirbamoji gamyba	44,6	13,0	75,7	20,8	42,2	39,7	24,3
Elektros, dujų ir vandens tiekimas	48,8	32,6	69,8	18,6	53,5	9,3	16,3
Statyba	30,8	11,1	61,4	30,6	42,2	10,6	20,8
Didmeninė ir mažmeninė prekyba; asmeninių ir namų ūkio reikmenų taisymas	63,5	95,1	64,9	61,5	63,5	35,4	2,1
Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	38,2	15,1	83,0	22,6	58,5	27,4	14,6
Finansinis tarpininkavimas	61,3	41,9	80,6	51,6	77,4	71,0	25,8
Kita verslo veikla	41,2	27,2	62,7	42,5	52,2	43,4	42,5

Šaltinis: Statistikos departamentas. Įmonių inovacinė veikla. Įmonių inovacinė veikla 2004–2006 m.

**FINANSINĖ INSTITUCIJŲ PARAMA INOVACIJOMS LIETUVOJE 2004-2006 M.
(PROCENTAIS NUO INOVACINIŲ ĮMONIŲ)**

	Iš viso	Savivaldybių biudžeto lėšos	Valstybės biudžeto lėšos	ES paramos programų lėšos	
				iš viso	iš jų MTTP programų lėšos
Iš viso	12,2	2,5	7,5	5,8	2,0
Kasyba ir karjerų eksploatavimas	-	-	-	-	-
Apdirbamoji gamyba	16,9	2,5	9,6	8,2	3,2
Elektros, dujų ir vandens tiekimas	46,5	20,9	37,2	23,3	-
Statyba	10,0	0,3	9,4	0,3	-
Didmeninė ir mažmeninė prekyba; asmeninių ir namų ūkio reikmenų taisymas	0,3	-	-	0,3	-
Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	2,8	0,5	0,9	1,4	-
Finansinis tarpininkavimas	3,2	-	3,2	-	-
Kita verslo veikla	16,7	0,4	7,9	14,0	5,3

Šaltinis: Statistikos departamentas. Įmonių inovacinė veikla. Finansinė valdžios institucijų parama inovacijoms 2004–2006 m.

**NUTRAUKTI IR VĒLUOJANTYS INOVACINIAI PROJEKTAI (PROCENTAIS NUO
INOVACINIŲ ĮMONIŲ)**

	Nutraukti planavimo metu	Atsisakyta pradėjus vykdyti	Vėlavo (projektai buvo pertvarkomi)
Iš viso	12,7	26,7	76,1
Kasyba ir karjerų eksploatavimas	-	25,0	75,0
Apdirbamoji gamyba	11,9	31,1	79,5
Elektros, dujų ir vandens tiekimas	2,3	18,6	74,4
Statyba	9,7	21,1	71,1
Didmeninė ir mažmeninė prekyba; asmeninių ir namų ūkio reikmenų taisymas	27,8	27,1	65,6
Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	5,7	30,7	75,0
Finansinis tarpininkavimas	22,6	19,4	67,7
Kita verslo veikla	8,8	17,1	86,4

Šaltinis: Statistikos departamentas. Įmonių inovacinė veikla. Nutraukti ir vėluojantys inovaciniai projektai

ŠALIES ĮMONĖS, DIEGUSIOS INOVACIJAS 2004-2006 M. (PROCENTAIS NUO VISŲ ĮMONIŲ)

Ekonominės veiklos rūšys	Organizacinės ir / ar rinkodaros inovacijos	Organizacinės inovacijos	Rinkodaros inovacijos
Iš viso	30,2	22,6	20,6
Kasyba ir karjerų eksploatavimas	20,0	20,0	6,7
Apdirbamoji gamyba	33,1	22,1	24,8
Elektros, dujų ir vandens tiekimas	22,5	21,7	8,0
Statyba	27,5	23,5	14,5
Didmeninė ir mažmeninė prekyba; asmeninių ir namų ūkio reikmenų taisymas	26,2	19,6	19,8
Transportas, sandėliavimas ir ryšiai	26,3	20,5	15,0
Finansinis tarpininkavimas	62,9	46,8	51,6
Kita verslo veikla	46,8	37,2	29,0

Šaltinis: Statistikos departamentas. Įmonių inovacinė veikla. Įmonės, 2004–2006 m. diegusios organizacines ir rinkodaros inovacijas

BENDRA BPD STATISTIKA (2009 M. BALANDŽIO 30 D.)

Eil. nr.	Priemonė	Gauta paraiškų		Skirta lėšų, tūkst. Lt	Pasirašyta sutarčių viso	Sutarčių suma, tūkst. Lt	Išmokėta suma, tūkst. Lt	Įvertinta	Liko įvertinti
		Vnt.	Suma, tūkst. Lt						
1	Investicijos į Ž.Ū. valdas	824	408.767	300.259	695	331.307	323.853	824	0
2	Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas	753	62.441	55.480	676	55.810	55.654	753	0
3	Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas	45	112.149	90.337	35	91.245	86.904	45	0
4.1	Žemės ūkio vandentvarka	39	58.204	54.660	36	55.113	54.566	39	0
4.2	Žemės sklypų perskirstymas	14	2.623	2.626	14	2.622	2.573	14	0
4.3	Konsult. paslaugos ūkiams	24	37.209	5.913	11	6.592	5.417	24	0
4.4	„Žemės ūkio ir artimų ekonominės veiklos sektorių įvairinimas...“	34	29.447	14.503	17	14.790	14.142	34	0
4.5	„Kaimo turizmo ir amatų skatinim.“	118	104.528	49.179	44	41.634	29.866	118	0
5	Miškų ūkis	85	25.911	20.237	73	20.356	20.020	85	0
6	LEADER+ pobūdžio priemonės veikla „Įgūdžių įgijimas“	155	18.132	8.333	106	8.348	8.156	155	0
7	Mokymas	99	8.513	2.083	39	2.481	2.069	99	0
	VISO EŽUOGF	2.190	867.923	603.610	1.746	630.300	603.220	2.190	0
8	Veikla, susijusi su žvejybos laivynu	49	79.788	39.595	34	39.727	39.727	49	0
9	Vandens išteklių apsauga ir plėtra, žuvininkystė,...	27	25.492	18.108	20	18.019	17.709	27	0
10	Kita veikla (susijusi su žuvininkyste)	86	2.384	1.643	73	1.707	1.448	86	0
	VISO ŽOFI	162	107.664	59.346	127	59.453	58.884	162	0
		2.352	975.587	662.956	1.873	689.753	662.103	2.352	0

Šaltinis: Nacionalinė mokėjimų agentūra. Statistika. Bendra BPD statistika 2009-04-30

LIETUVOS KPP ĮGYVENDINIMAS (IKI 2009 04 29 d.)

Priemonės pavadinimas	Iš viso Lietuvoje				
	Surinkta paraiškų vnt.	Prašoma paramos suma, Lt.	Autorizuota paraiškų/ pasirašyta sutarčių vnt.	Autorizuota/ Patvirtinta paramos suma, Lt	Išmokėta paramos suma, Lt **
1 KRYPTIS „Žemės, maisto ūkio ir miškininkystės sektoriaus konkurencingumo didinimas“	5.556	915.605.000	4.112	625.273.692	302.813.672
1. Profesinio mokymo ir informavimo veikla (su PVM)	41	22.770.935	27	17.395.519	6.582.038
2. Jaunų ūkininkų įsikūrimas	1.253	165.625.743	1.066	141.253.885	108.709.007
3. Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos	1.252	6.777.300	928	3.173.909	36.061.653
4. Naudojimosi konsultavimo paslaugomis	317	1.551.936	291	1.450.571	0
5. Žemės ūkio valdų modernizavimas	1.734	457.253.547	1.251	317.700.832	113.136.009
6. Miškų ekonominės vertės didinimas	63	27.061.111	16	7.330.529	1.648.461
7. Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas	51	162.400.571	24	100.065.215	21.650.583
8. Žemės ūkio ir miškininkystės plėtra ir pritaikymo infrastruktūra (su PVM)	56	51.679.692	25	24.370.052	7.238.228
9. Pusiau natūrinis ūkininkavimas	789	20.484.166	484	12.533.180	7.787.693
2 KRYPTIS „Aplinkos ir kraštovaizdžio gerinimas“	215.181	529.553.495	189.224	439.346.455	486.233.489
10. Parama ūkininkaujantiems vietovėse su kliūtimis, išskyrus kalnuotas vietoves	200.553	435.339.302	179.564	374.225.175	371.741.888
11. Natura 2000 išmokos su direktyva 200/60/EC	1.972	1.608.408	1.708	1.296.283	1.277.360
12. Agrarinės aplinkosaugos išmokos	11.541	63.830.903	7.372	38.748.764	104.370.845
13. Pirmas žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku (išmokos su PVM)	441	0	202	8.821.348	5.327.505
14. Pirmas ne žemės ūkio paskirties ir apleistos žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku	400	0	211	12.827.002	2.996.825
15. Natura 2000 išmokos	202	700.535	149	533.388	501.792
16. Miškų aplinkosaugos išmokos	21	0	12	17.275	17.275
17. Miškininkystės potencialo atkūrimas ir prevencinių priemonių diegimas	40	26.045.298	5	2.532.474	0
18. Pelno nesiekiančios investicijos miškuose	11	2.029.048	1	344.745	0
3 KRYPTIS „Gyvenimo kokybė kaimo vietovėse ir kaimo ekonomikos įvairinimas“	221	107.935.860	8	3.254.168	159.775
19. Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos	4	1.610.064	2	328.072	159.775
20. Parama verslo kūrimui ir plėtrai	95	40.865.321	0	0	0
21. Kaimo turizmo veiklos skatinimas	122	65.460.474	6	2.926.096	0
22. Kaimo atnaujinimas ir plėtra	0	0	0	0	0
4 KRYPTIS „LEADER“ metodu įgyvendinamos priemonės	47	236.075.591	21	7.860.050	514.834
23. Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas	26	233.919.997	7	6.915.997	0
24. Tarptertitorinis ir tarptautinis bendradarbiavimas	0	0	0	0	0
25. Parama VVG veiklai, įgūdžių įgijimui, VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimui	21	2.155.594	14	944.053	514.834
IŠ VISO be "Techninės pagalbos"	221.005	1.789.169.946	193.365	1.075.734.365	789.721.770
26. "Techninė pagalba"****	2	75.263.000	2	75.262.604	94.693.598
IŠ VISO	221.007	1.864.432.946	193.367	1.150.996.969	884.415.369

* Prie kiekvienos paraiškos pridedama 2000 Lt. už pensiją. 2009 metų pateiktų paraiškų suma netiksli, nes vertinimo metu ji gali keistis.

** 224 priemonei vidaus auditas nustatė, kad neteisingai išmokėta parama, neteisingai buvo interpretuojamos pažymos. Tokios paraiškos buvo peradministruojamos, o parama susigražins (11589,24 Lt); 212 priemonei buvo permokėta dėl netinkamo pasėlių priskyrimo klasifikatoriuje tam tikrai kategorijai (21256,84 Lt), taip pat susigražins 113 priemonei 2762,44 Lt., 1214 priemonei - 1110,89 Lt., 2142 priemonei - 1671,36 Lt., 1411 priemonei - 5179 Lt.

*** Gauta paraiškų ir Autorizuota paraiškų/ pasirašyta sutarčių skaičiai pateikti tik NMA pateiktoms paraiškoms, išmokėjimai pateikiami bendrai NMA ir ŽUM paraiškoms

Šaltinis: parengta autoriaus pagal Nacionalinę mokėjimų agentūra. Statistika. Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 m. programos priemonių statistika 2009 04 29

LĖŠŲ PANAUDOJIMAS LIETUVOS KPP 2007-2013 M. PRIEMONIŲ PLANUI (2009 04 24 D.)

Ataskaitinis laikotarpis: 2007 01 01 – 2009 04 24						Mln. litų
Prie monė s Nr.	Priemonės pavadinimas	Patvirtinti įsipareigojimai		Iš viso 2007-2009		Vykdym as, %
		iš viso	iš jų: ES	iš viso	iš jų: ES	
2007-2013 m. įsipareigojimų įvykdymas		6117,3	4727,0	833,3	648,6	13,6
I. KRYPTIS "Žemės, maisto ir miškų ūkio sektoriaus konkurencingumo didinimas"		3015,3	2261,4	276,2	207,2	9,2
1	Profesinio mokymo ir informavimo veikla	57,1	42,8	6,6	4,9	11,5
1.1.	Asmenų, susijusių su žemės ir miškų ūkio veikla, mokymas ir informavimas:	x	x	5,7	4,3	x
1.1.1.	1 mokymų kryptis: Ūkio valdymo, agrarinės aplinkosaugos, kt.	x	x	3,9	2,9	x
1.1.2.	2 mokymų kryptis: Žemės ūkio gamybos technologijos, kt.	x	x	1,8	1,4	x
1.2.	Mokslo žinių ir inovacinės praktikos sklaida	x	x	0,8	0,6	x
3	Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas	214,9	161,2	106,7	80,0	49,6
4	Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos	577,1	432,9	32,3	24,3	5,6
4.1.	Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos (2007-2013 m. KPP)	x	x	3,2	2,4	x
4.2.	Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos (2004-2006 m. KPP įsipareigojimai)	x	x	29,2	21,9	x
5	Pusiau natūrinis ūkininkavimas	103,2	77,4	7,8	5,8	7,5
5.1.	Pusiau natūrinis ūkininkavimas (2007-2013 m. KPP)	x	x	2,5	1,9	x
5.2.	Pusiau natūrinis ūkininkavimas (2004-2006 m. įsipareigojimai)	x	x	5,3	3,9	x
6	Žemės ūkio valdų modernizavimas	1385,6	1039,2	95,8	71,8	6,9
6.1	Nitratų direktyvos įgyvendinimas	x	x	11,7	8,7	x
6.2.	Investicijos į žemės ūkio produktų gamybą ir paslaugas	x	x	34,0	25,5	x
6.4	Investicijos į žemės ūkio valdas (rezervinis 2004-2006 m. projektų sąrašas)	x	x	18,0	13,5	x
6.5	Standartų laikymasis (2004-2006 m. KPP įsipareigojim.)	x	x	28,5	21,4	x
6.6.	Investicijos į žemės ūkio produktų gamybą ir paslaugas (prašoma paramos suma iki 150 tūkst. Lt)	x	x	3,6	2,7	x
7	Miškų ekonominės vertės didinimas	70,8	53,1	1,6	1,2	2,3
7.1.	Mažos ekonominės vertės medynų ir krūmynų pertvarkymas bei jaunuolynų ugdymas	x	x	0,0	0,0	x
7.2.	Miško kirtimo, apvaliosios medienos bei biokuro ruošos modernizavimas	x	x	1,6	1,2	x
9	Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas	474,8	356,1	19,5	14,6	4,1
9.1	Žemės ūkio produktų perdirbimas ir (arba) rinkodara	x	x	19,5	14,6	x
8	Žemės ūkio ir miškininkystės plėtra ir pritaikymo infrastruktūra	202,5	151,9	6,0	4,5	3,0
8.1.	Žemės ūkio vandentvarka	x	x	6,0	4,5	x
2. KRYPTIS "Aplinkos ir kraštovaizdžio gerinimas"		2760,8	2208,7	472,6	378,1	17,1
1	Agrarinės aplinkosaugos išmokos	1260,0	1008,0	94,9	75,9	7,5
1.1.	Kraštovaizdžio tvarkymas	x	x	15,4	12,4	x
1.2.	Ekologinis ūkininkavimas	x	x	18,8	15,0	x
1.3.	Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas	x	x	0,0	0,0	x
1.4.	Agrarinė aplinkosauga (2004-2006 m. įsipareig.)	x	x	60,6	48,5	x
2	Pirmas žemės ūkio paskirties apželdinimas mišku	204,5	163,6	4,5	3,6	2,2
2.1.	Pirmas žemės ūkio paskirties apželdinimas mišku (2007-2013 m. KPP)	x	x	1,2	1,0	x

Prie monė s Nr.	Priemonės pavadinimas	Patvirtinti įsipareigojimai		Iš viso 2007-2009		Vykdym as, %
		iš viso	iš jų: ES	iš viso	iš jų: ES	
2.2.	Pirmas žemės ūkio paskirties apželdinimas mišku (2004-2006 m.)	x	x	3,3	2,6	x
3	Pirmas ne žemės ūkio paskirties ir apleistos žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku	156,8	125,5	2,9	2,3	1,8
7	NATURA 2000 išmokos ir išmokos, susijusios su direktyva 200/60/EC	25,9	20,7	1,2	1,0	4,7
9	Išmokos ūkininkaujantiems vietovėse su kliūtimis, išskyrus kalnuotas vietoves	991,1	792,9	368,6	294,9	37,2
8	NATURA 2000 išmokos	88,0	70,4	0,5	0,4	0,6
6	Miškų apsaugos išmokos	34,5	27,6	0,0	0,0	0,0
6.1.	Išmokos už neplynus miško kirtimus vietoj galimų plynų	x	x	0,0	0,0	x
6.2.	Išmokos už pagrindinių miš-ko kirtimų nevykdymą identifiikuotose KMB	x	x	0,0	0,0	x
3. KRYPTIS "Gyvenimo kokybė kaimo vietovėse ir kaimo ekonomikos įvairinimas"		261,1	195,9	0,2	0,1	0,1
1	Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos	261,1	195,9	0,2	0,2	0,1
4. KRYPTIS "LEADER" metodo įgyvendinimas		20,2	16,2	0,5	0,4	2,5
3	Parama VVG veiklai, įgūdžiams įgyti ir aktyviai pritaikyti	20,2	16,2	0,5	0,4	2,5
3.1.	Parama VVG veiklai	x	x	0,2	0,2	x
3.2.	Parama studijoms, strategijų rengimui, mokymui	x	x	0,3	0,3	x
3	Parama VVG veiklai, įgū-džiams įgyti ir aktyviai pritaikyti	20,2	16,2	0,5	0,4	2,5
3.1.	Parama VVG veiklai	x	x	0,2	0,2	x
3.2.	Parama studijoms, strategijų rengimui, mokymui	x	x	0,3	0,3	x
Techninė pagalba		321,0	240,8	83,8	62,8	26,1
	Programos rengimas, valdymas, priežiūra ir kontrolė	x	x	42,4	31,8	x
	Informavimas ir viešumas	x	x	41,3	31,0	x

Šaltinis: Nacionalinė mokėjimų agentūra. Statistika. Informacija apie Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 m. programos priemonių lėšų panaudojimą ataskaitiniam laikotarpiui nuo 2007-01-01 iki 2009-04-24

PRIEMONĖS "ŽŪV MODERNIZAVIMAS" INOVATYVUMO KRITERIJŲ APIBŪDINIMAS

Kriterijai	Požymio aprašymas	Nustatymo būdas	Informacijos šaltiniai
1. PRODUKTO INOVACIJA			
Produktų, paslaugų naujumas	Nauji arba su pasikeitusiomis savybėmis produktai, paslaugos	Patentų ir registrų duomenų analizė	Galiojantys viešieji registrai, patentai, sertifikatai ir pan. Ūkio subjekto pateiktos technologijų kortelės
2. TECHNOLOGINIO PROCESO INOVACIJA			
Žalingo poveikio žmogui ir aplinkai mažinimas	Teršiančių medžiagų kiekio sumažinimas <i>daugiau kaip 10 proc.</i>	Apskaičiuojamas skirtumas (išreiškiamas procentais) tarp planuojamo išsityti įrenginio išmetamųjų dujų (anglies viendeginio CO ar azoto oksidų NO _x) ir ES normų pagal galiojantį standartą. Jei perka daugiau mašinų, skaičiuojamas sumažinimo vidurkis	Mašinų ir įrenginių techninė dokumentacija ir tai-komas standartas
Alternatyvių atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimas (išsipareigojimas)	<i>Ne mažiau kaip 20 proc.</i> energijos iš alternatyvių atsinaujinančių šaltinių (saulės ir vėjo energija, biomasė, biodujos, fotoelektra, biokuras)	Atsinaujinančios energijos sunaudojimas po projekto įgyvendinimo x100 / bendras energijos suvartojimas	Verslo planas, vėliau kontroliuojamas remiantis ūkio subjekto apskaitos dokumentais
Racionalus energijos išteklių naudojimas	Sumažinti energijos sąnaudas (elektros energijos ir degalų) <i>ne mažiau kaip 10 proc.</i>	Energijos sąnaudų produkcijos (produktų) vienetui (Lt/Lt, Lt/t) santykis po ir prieš technologijos įdiegimą	Finansiniai dokumentai kuriuose nurodomos išlaidos degalams, elektros energijai, įrenginių techninė dokumentacija ir technologijų kortelės
Tiksliosios ūkininkavimo sistemos (toliau – TŪS) taikymas	Tiksliojo tręšimo, dirvos mėginių ėmimo ir derlingumo žemėlapių sudarymo sistemos su DGPS įranga. <i>Taikoma ne mažiau kaip 50 proc. ŽŪN plotuose.</i>	TŪS taikymo dalis bendrame ŽŪN plote	TŪS dokumentacija
Kompiuterizuotas procesų valdymas	Ūkio subjekto gamybos ir perdirbimo procesuose naudojamos šiuolaikinės informacinės sistemos (kompiuterizuotas gyvulių šėrimas, melžimas, derliaus pirminis perdirbimas, augalų tręšimas ir kt.)	Ūkio subjekto gamybos ir perdirbimo procesų analizė	Įrangos techninė dokumentacija
3. ORGANIZACINĖ INOVACIJA			
Dalyvavimas technologinėse platformose arba klasteriuose	Bendradarbiavimas su įmonėmis ir institucijomis nacionaliniame ar ES klasteryje ir (arba) technologijų platformos veikloje	Pasirašyta jungtinės veiklos sutartis	Technologijų platformos, klasterio administracijos pažyma, dalyvavimo klasteryje ar technologinėje platformoje sutartis
Gamybos proceso valdymo kokybės gerinimas (ISO ar kt. standartų diegimas)	Yra įdiegta kokybės vadybos, aplinkos vadybos, RVAŠVT sistemos, naujų unikalių marketingo sprendimų panaudojimas ir pan.	Ūkio subjekto valdymo sistemos analizė	Viešieji registrai, pažymos
4. MOKSLO INOVACIJA			

Kriterijai	Požymio aprašymas	Nustatymo būdas	Informacijos šaltiniai
Dalyvavimas moksliniuose tyrimuose	Atliekami eksperimentiniai ar gamybiniai bandymai, gamybos ir (arba) prekybos potencialo (žemė, pastatai, įrenginiai, personalas) panaudojimas moksliniams tyrimams	Mokslinių tyrimų vykdymo konstantavimas	Mokslinių tyrimų įstaigos pažyma, sutartys

Šaltinis: Projektų inovatyvumo vertinimo metodika pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones „Žemės ūkio valdų modernizavimas“, „Miškų ekonominės vertės didinimas“, „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“, „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“, 1 priedas

**PRIEMONĖS "MIŠKŲ EKONOMINĖS VERTĖS DIDINIMAS" INOVATYVUMO KRITERIJŲ
APIBŪDINIMAS**

Kriterijai	Požymio aprašymas	Nustatymo būdas	Informacijos šaltiniai
1. PRODUKTO INOVACIJA			
Produktų, paslaugų naujumas	Nauji arba su pasikeitusiomis savybėmis produktai, paslaugos	Patentų ir registrų duomenų analizė	Galiojantys viešieji registrai, patentai, sertifikatai ir pan. Ūkio subjekto pateiktos technologijų kortelės
2. TECHNOLOGINIO PROCESO INOVACIJA			
Žalingo poveikio žmogui ir aplinkai mažinimas	Teršiančių medžiagų kiekio sumažinimas <i>daugiau kaip 10 proc.</i>	Apskaičiuojamas skirtumas (išreiškiamas procentais) tarp planuojamo išgyti įrenginio išmetamųjų dujų (anglies viendeginio CO ar azoto oksidų NO _x) ir ES normų pagal galiojantį standartą. Jei perkama daugiau mašinų, skaičiuojamas sumažinimo vidurkis	Mašinų ir įrenginių techninė dokumentacija ir taikomas standartas
Racionalus energijos išteklių naudojimas	Sumažinti energijos sąnaudas (elektros energijos ir degalų) <i>ne mažiau kaip 10 proc.</i>	Energijos sąnaudų produkcijos (produktų) vienetui (Lt/Lt, Lt/t) santykis po ir prieš technologijos įdiegimą	Finansiniai dokumentai kuriuose nurodomos išlaidos degalams, elektros energijai, įrenginių techninė dokumentacija ir technologijų kortelės
Kompiuterizuotas procesų valdymas	Ūkio subjekto gamybos ir perdirbimo procesuose naudojamos šiuolaikinės informacinės sistemos	Ūkio subjekto gamybos ir perdirbimo procesų analizė	Įrangos techninė dokumentacija
3. ORGANIZACINĖ INOVACIJA			
Dalyvavimas technologinėse platformose arba klasteriuose	Bendradarbiavimas su įmonėmis ir institucijomis nacionaliniame ar ES klasteryje ir (arba) technologijų platformos veikloje	Pasirašyta jungtinės veiklos sutartis	Technologijų platformos, klasterio administracijos pažyma, dalyvavimo klasteryje ar technologinėje platformoje sutartis
Gamybos proceso valdymo kokybės gerinimas (ISO ar kt. standartų diegimas)	Yra įdiegta kokybės vadybos, aplinkos vadybos, RVASVT sistemos, naujų unikalių marketingo sprendimų panaudojimas ir pan.	Ūkio subjekto valdymo sistemos analizė	Viešieji registrai, pažymos
4. MOKSLO INOVACIJA			
Dalyvavimas moksliniuose tyrimuose	Atliekami eksperimentiniai ar gamybiniai bandymai, gamybos ir (arba) prekybos potencialo (miško plotai, pastatai, įrenginiai, personalas) panaudojimas moksliniams tyrimams	Mokslinių tyrimų vykdymo konstantavimas	Mokslinių tyrimų įstaigos pažyma, sutartis

Šaltinis: Projektų inovatyvumo vertinimo metodika pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones „Žemės ūkio valdų modernizavimas“, „Miškų ekonominės vertės didinimas“, „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“, „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“, 2 priedas

PRIEMONĖS "ŽEMĖS ŪKIO PRODUKTŲ PERDIRBIMAS IR PRIDĖTINĖS VERTĖS DIDINIMAS" INOVATYVUMO KRITERIJŲ APIBŪDINIMAS

Kriterijai	Požymio aprašymas	Nustatymo būdas	Informacijos šaltiniai
1. PRODUKTO INOVACIJA			
Produktų, paslaugų naujumas	Nauji arba su pasikeitusiomis savybėmis produktai, paslaugos	Patentų ir registrų duomenų analizė	Galiojantys viešieji registrai, patentai, sertifikatai ir pan. Ūkio subjekto pateiktos technologijų kortelės
2. TECHNOLOGINIO PROCESO INOVACIJA			
Žalingo poveikio žmogui ir aplinkai mažinimas	Teršiančių medžiagų kiekio sumažinimas <i>daugiau kaip 10 proc.</i>	Apskaičiuojamas skirtumas (išreiškiamas procentais) tarp planuojamo išigyti įrenginio išmetamųjų dujų (anglies viendeginio CO ar azoto oksidų NO _x) ir ES normų pagal galiojantį standartą. Jei perka daugiau mašinų, skaičiuojamas sumažinimo vidurkis	Mašinų ir įrenginių techninė dokumentacija ir taikomas standartas
Alternatyvių atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimas (išsipareigojimas)	<i>Ne mažiau kaip 20 proc.</i> energijos iš alternatyvių atsinaujinančių šaltinių (saulės ir vėjo energija, biomasė, biodujos, fotoelektra, biokuras)	Atsinaujinančios energijos sunaudojimas po projekto įgyvendinimo x100 / bendras energijos suvartojimas	Verslo planas, vėliau kontroliuojamas remiantis ūkio subjekto apskaitos dokumentais
Racionalus energijos išteklių naudojimas	Sumažinti energijos sąnaudas (elektros energijos ir degalų) <i>ne mažiau kaip 10 proc.</i>	Energijos sąnaudų produkcijos (produktų) vienetui (Lt/Lt, Lt/t) santykis po ir prieš technologijos įdiegimą	Finansiniai dokumentai kuriuose nurodomos išlaidos degalams, elektros energijai, įrenginių techninė dokumentacija ir technologijų kortelės
Kompiuterizuotas procesų valdymas	Ūkio subjekto gamybos ir perdirbimo procesuose naudojamos šiuolaikinės informacinės sistemos	Ūkio subjekto gamybos ir perdirbimo procesų analizė	Įrangos techninė dokumentacija
3. ORGANIZACINĖ INOVACIJA			
Dalyvavimas technologinėse platformose arba klasteriuose	Bendradarbiavimas su įmonėmis ir institucijomis nacionaliniame ar ES klasteryje ir (arba) technologijų platformos veikloje	Pasirašyta jungtinės veiklos sutartis	Technologijų platformos, klasterio administracijos pažyma, dalyvavimo klasteryje ar technologinėje platformoje sutartis
Gamybos proceso valdymo kokybės gerinimas (ISO ar kt. standartų diegimas)	Yra įdiegta kokybės vadybos, aplinkos vadybos, RVASVT sistemos, naujų unikalių marketingo sprendimų panaudojimas ir pan.	Ūkio subjekto valdymo sistemos analizė	Viešieji registrai, pažymos
4. MOKSLO INOVACIJA			
Dalyvavimas moksliniuose tyrimuose	Atliekami eksperimentiniai ar gamybiniai bandymai, gamybos ir (arba) prekybos potencialo (žemė, pastatai, įrenginiai, personalas) panaudojimas moksliniams tyrimams	Mokslinių tyrimų vykdymo konstantavimas	Mokslinių tyrimų įstaigos pažyma, sutartis

Šaltinis: Projektų inovatyvumo vertinimo metodika pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones „Žemės ūkio valdų modernizavimas“, „Miškų ekonominės vertės didinimas“, „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“, „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“, 3 priedas

PRIEMONĖS "KT VEIKLOS SKATINIMAS" INOVATYVUMO KRITERIJŲ APIBŪDINIMAS

Kriterijai	Požymio aprašymas	Nustatymo būdas	Informacijos šaltiniai
1. PRODUKTO INOVACIJA			
Produktų, paslaugų naujumas	Nauji arba su pasikeitusiomis savybėmis produktai, paslaugos	Patentų ir registrų duomenų analizė	Galiojantys viešieji registrai, patentai, sertifikatai ir pan. Ūkio subjekto pateiktos technologijų kortelės
2. TECHNOLOGINIO PROCESO INOVACIJA			
Žalingo poveikio žmogui ir aplinkai mažinimas	Teršiančių medžiagų kiekio sumažinimas <i>daugiau kaip 10 proc.</i>	Apskaičiuojamas skirtumas (išreiškiamas procentais) tarp planuojamo išsityti įrenginio išmetamųjų dujų (anglies viendeginio CO ar azoto oksidų NO _x) ir ES normų pagal galiojantį standartą. Jei perkama daugiau mašinų, skaičiuojamas sumažinimo vidurkis	Mašinų ir įrenginių techninė dokumentacija ir taikomas standartas
Alternatyvių atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimas (įsipareigojimas)	<i>Ne mažiau kaip 20 proc.</i> energijos iš alternatyvių atsinaujinančių šaltinių (saulės ir vėjo energija, biomasė, biodujos, fotoelektra, biokuras)	Atsinaujinančios energijos sunaudojimas po projekto įgyvendinimo x100 / bendras energijos suvartojimas	Verslo planas, vėliau kontroliuojamas remiantis ūkio subjekto apskaitos dokumentais
Racionalus energijos išteklių naudojimas	Sumažinti energijos sąnaudas (elektros energijos ir degalų) <i>ne mažiau kaip 10 proc.</i>	Energijos sąnaudų produkcijos (produktų) vienetui (Lt/Lt, Lt/t) santykis po ir prieš technologijos įdiegimą	Finansiniai dokumentai kuriuose nurodomos išlaidos degalams, elektros energijai, įrenginių techninė dokumentacija ir technologijų kortelės
Kompiuterizuotas procesų valdymas	Ūkio subjekto gamybos ir perdirbimo procesuose naudojamos šiuolaikinės informacinės sistemos	Ūkio subjekto gamybos ir perdirbimo procesų analizė	Įrangos techninė dokumentacija
3. ORGANIZACINĖ INOVACIJA			
Dalyvavimas technologinėse platformose arba klasteriuose	Bendradarbiavimas su įmonėmis ir institucijomis racionaliniame ar ES klasteryje ir (arba) technologijų platformos veikloje	Pasirašyta jungtinės veiklos sutartis	Technologijų platformos, klasterio administracijos pažyma, dalyvavimo klasteryje ar technologinėje platformoje sutartis
Gamybos proceso valdymo kokybės gerinimas (ISO ar kt. standartų diegimas)	Yra įdiegta kokybės vadybos, aplinkos vadybos, RVASVT sistemos, naujų unikalų marketingo sprendimų panaudojimas ir pan.	Ūkio subjekto valdymo sistemos analizė	Viešieji registrai, pažymos
Pavyzdingo aptarnavimo ir griežtų ekologijos reikalavimų	Nacionalinės „Žaliojo rakto“ priežiūros tarybos sprendimu arba Tarptautinio aplinkosaugos švietimo fondo programos „Ža-	Pateikiamas diplomats „Žaliojo raktas“	Diplomas „Žaliojo raktas“

Kriterijai	Požymio aprašymas	Nustatymo būdas	Informacijos šaltiniai
laikymosi sodyba	liasis raktas“ suteikiamas apgyvendinimo įstaigoms diplomai „Žaliasis raktas“		
4. MOKSLO INOVACIJA			
Dalyvavimas moksliniuose tyrimuose	Atliekami eksperimentiniai ar gamybiniai bandymai, gamybos ir (arba) prekybos potencialo (žemė, pastatai, įrenginiai, personalas) panaudojimas moksliniams tyrimams	Mokslinių tyrimų vykdymo konstantavimas	Mokslinių tyrimų įstaigos pažyma, sutartys

Šaltinis: Projektų inovatyvumo vertinimo metodika pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones „Žemės ūkio valdų modernizavimas“, „Miškų ekonominės vertės didinimas“, „Žemės ūkio produktų perdirbimas ir pridėtinės vertės didinimas“, „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“, 4 priedas

PASIRAŠYTOS SUTARTYS. JAUNŪJŲ ŪKININKŲ ĮSIKŪRIMAS (2009 04 11 d.)

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Adomaitis Giedrius	Jaunojo ūkininko, besispecializuojančio javų ir rapsų auginime, įsikūrimas	1JŪ-KK-08-3-003381-PR001	138112,00
Adomaitis Linas	Grūdų ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KS-07-1-000033-PR001	136004,00
Adomavičienė Danguolė	Danguolės Adomavičienės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000958-PR001	137939,00
Adomonis Henrikas	Ūkininko Henriko Adomonio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001279-PR001	138112,00
Akulauskaitė Kristina	Kristinos Akulauskaitės augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-3-003225-PR001	138112,00
Alavočius Remigijus	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-2-001471-PR001	138112,00
Alekna Valdas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001128-PR001	125854,00
Aleknaitė Radvilė	Jaunojo ūkininko ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KP-07-1-001094-PR001	138000,00
Aleknavičius Darius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-07-1-001425-PR001	138112,00
Aleknavičius Giedrius	Giedriaus Aleknavičiaus ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-001761-PR001	138112,00
Alešiūnas Augustas	Jaunojo ūkininko Augusto Alešiūno ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000852-PR001	138112,00
Aliulienė Eglė	E. Aliulienės ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-08-2-001834-PR001	138112,00
Altaravičius Gintaras	Pienininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-000791-PR001	131414,00
Ambrazaitis Karolis	Karloio Ambrazičio ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-001498-PR001	138112,00
Ambrazas Nerijus	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000346-PR001	138112,00
Ambrazas Simas	Grūdų ūkio vystymas	1JŪ-KK-07-1-000499-PR001	138112,00
Ambrozaitė Jurgita	Jaunosios ūkininkės mėsinių galvijų ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001085-PR001	138112,00
Ančiukaitis Tomas	Jaunojo ūkininko Tomo Ančiukaičio ūkio kūrimas	1JŪ-KM-07-1-000218-PR001	55659,00
Andraitis Marius	Ūkininko Mariaus Andraičio ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-001645-PR001	138112,00
Andrijaitis Giedrius	Jaunojo ūkininko įsikūrimas	1JŪ-KV-07-1-001155-PR001	137817,00
Andrijauskas Nerijus	Nerijaus Andrijausko ūkis	1JŪ-KL-07-1-001225-PR001	138112,00
Andrijevskej Vladislav	Jaunojo ūkininko įsikūrimas	1JŪ-KV-07-1-001230-PR001	138112,00
Andrikaitis Tomas	Jaunojo ūkininko Tomo Andrikaičio ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001558-PR001	138100,00
Andrišiūnaitė Rasa	Jaunosios ūkininkės Rasos Andrišiūnaitės įsikūrimas	1JŪ-KK-08-2-001437-PR001	138112,00
Andriušaitis Irmantas	Ūkininko Irmanto Andriušaičio ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-001439-PR001	138112,00
Andrulaitis Sigitas	Jaunojo ūkininko Sigito Andrulaičio ūkio materialinės bazės modernizavimas didinant ūkio konkurencingumą	1JŪ-KS-07-1-001034-PR001	138112,00
Andrulis Giedrius	Jaunojo ūkininko Giedriaus Andrulio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000020-PR001	138112,00
Anelauskas Robertas	Ūkininko Roberto Anelausko ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-000897-PR001	138112,00
Anisimovaitė Lina	Linos Anisimovaitės augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001478-PR001	138112,00
Antanaitis Juozas	" Jaunojo ūkininko Juozo Antanaičio ūkis"	1JŪ-KU-08-2-001744-PR001	122132,00
Antanavičius Juozas	Augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-07-1-001339-PR001	138000,00
Aperavičiūtė Jolanta	Grūdų ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001294-PR001	138112,00
Arieška Tomas	Jaunojo ūkininko Tomo Arieškos ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001072-PR001	138112,00
Arlauskas Virgilijus	Technikos įsigijimas javų ūkiui	1JŪ-KE-07-1-001238-PR001	138112,00
Armonienė Jolita	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000289-PR001	138112,00
Arnašius Juozas	J. Arnašiaus ūkio įkūrimas	1JŪ-KL-08-2-001617-PR001	138112,00
Asakavičius Virginijus	Virginijaus Asakavičiaus gyvulininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-07-1-001423-PR001	113882,00
Asauskaitė Kerienė Audronė	Grūdų ūkio plėtra panaudojant EŽŪFKP paramą	1JŪ-KS-07-1-001149-PR001	138112,00
Astravas Zenonas	Zenono Astravo ūkio modernizavimas	1JŪ-KP-07-1-001093-PR001	138112,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Atas Antanas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KL-08-2-001473-PR001	94930,00
Augas Sigitas	Jaunojo ūkininko Sigito Augo ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000817-PR001	138112,00
Auglys Ramūnas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KV-08-2-001716-PR001	138112,00
Auksutis Vidmantas	Grūdų ūkio vystymas	1JŪ-KP-07-1-001079-PR001	138112,00
Aukštikalnis Šarūnas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001680-PR001	138112,00
Aukštikalnis Rokas	Jaunojo ūkininko Roko Aukštikalnio įsikūrimas	1JŪ-KL-07-1-000441-PR001	138112,00
Avdejenkovienė Jolita	Jaunosios ūkininkės Jolitos Avdejenkovienės ekologinio ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-3-003363-PR001	96967,00
Avulis Mindaugas	Mindaugo Avulio ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-2-001673-PR001	138112,00
Bagdonavičius Julius	Jaunojo ūkininko įsikūrimas	1JŪ-KV-08-2-001741-PR001	138112,00
Bagdonavičius Pranas	Jaunojo ūkininko Prano Bagdonavičiaus augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KS-07-1-000855-PR001	101626,00
Bajarūnas Darius	Grūdų ūkio įkūrimas ir veiklos perspektyvos	1JŪ-KP-07-1-001264-PR001	138112,00
Bajoras Dainius	Dainiaus Bajoro augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000693-PR001	138112,00
Bajorūnas Andrius	Jaunojo ūkininko įsikūrimas	1JŪ-KK-07-1-000635-PR001	132240,00
Bakūnas Povilas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-2-001343-PR001	138112,00
Balašaitienė Grita	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-001466-PR001	138112,00
Balašaitis Remigijus	Ūkininko Remigijaus Balašaičio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001307-PR001	138000,00
Balčiūnas Ernestas	Sodininkystės ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KP-08-2-001110-PR001	138112,00
Balčiūnas Gražvydas	Modernios žemės ūkio technikos įsigijimas	1JŪ-KP-07-1-001095-PR001	138000,00
Balevičius Povilas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-001354-PR001	138112,00
Baliūnas Mykolas	Jaunojo ūkininko Mykolo Baliūno modernaus ir konkurencingo javų ir rapsų auginimo ūkio kūrimas	1JŪ-KU-07-1-000972-PR001	138112,00
Balsys Donatas	Jaunojo ūkininko Donato Balsio įsikūrimas	1JŪ-KK-08-2-001872-PR001	138112,00
Balsys Edvardas	Edvardo Balsio ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000728-PR001	138112,00
Balsys Raimondas	Raimondo Balsio grūdų ūkio įkūrimas	1JŪ-KU-07-1-001395-PR001	138112,00
Baltrūnas Darius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000456-PR001	138112,00
Baltrušaitienė Nijolė	Nijolės Baltrušaitienės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000613-PR001	138112,00
Baltrušaitis Darius	Jaunojo ūkininko Dariaus Baltrušaičio gyvulininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000039-PR001	138112,00
Baltrušaitis Edvardas	Edvardo Baltrušaičio ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-3-003281-PR001	138112,00
Baltrušaitis Gintautas	Grūdų ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KS-07-1-001334-PR001	138112,00
Baltrušaitytė Asta	Augalininkystės ūkio modernizavimas	1JŪ-KS-07-1-000626-PR001	138112,00
Baltušis Valdas	Mišraus ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001192-PR001	138112,00
Baltutytė Romana	"Jaunosios ūkininkės įsikūrimas"	1JŪ-KE-08-2-001669-PR001	138112,00
Bandžiukas Albinas	Jaunojo ūkininko Albino Bandžiuko augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-08-3-003194-PR001	138112,00
Banelis Justinas	Justino Banelio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001604-PR001	138112,00
Banionis Dainius	Dainiaus Banionio ūkio kūrimas	1JŪ-KK-08-2-001755-PR001	138112,00
Banionis Paulius	Pauliaus Banionio ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-3-003408-PR001	138112,00
Baniulis Laimutis	Laimučio Baniulio ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001671-PR001	138112,00
Baniulis Virginijus	Virginijaus Baniulio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-3-003279-PR001	138000,00
Bapkauskas Mantas	Jaunojo ūkininko Manto Bapkausko įsikūrimas	1JŪ-KK-07-1-001333-PR001	85112,00
Baranauskaitė-Melnyk Jūratė	"Jaunojo ūkininko ūkio įkūrimas"	1JŪ-KS-08-2-001776-PR001	132280,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Barauskas Vytautas	"Augalininkystės ūkio įkūrimas"	1JŪ-KP-07-1-001129-PR001	123714,00
Bardauskis Aivaras	Jaunojo ūkininko Aivaro Bardauskio gyvulininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KL-07-1-001228-PR001	138112,00
Bareikis Tomas	Ūkininko Tomo Bareikio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-001332-PR001	138112,00
Barsys Tomas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-001399-PR001	138112,00
Bartaševičius Giedrius	Jaunojo ūkininko Giedriaus Bartaševičiaus įsikūrimas: ūkio konkurencingumo didinimas modernizuojant gamybinę bazę	1JŪ-KS-08-2-001838-PR001	138112,00
Bartašius Antanas	Jaunojo ūkininko Antano Bartašiaus ūkio kūrimas	1JŪ-KT-07-1-000620-PR001	138112,00
Bartkevičius Zenonas	Augalų ir energetinių augalų ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-001108-PR001	138112,00
Bartkevičiūtė Monika	Grūdų ir energetinių augalų ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-001190-PR001	138112,00
Barzda Raimundas	Ūkininko Raimundo Barzdos ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001244-PR001	93640,00
Baublys Andrius	Gyvulininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001263-PR001	138112,00
Baublys Valdas	Valdo Baublio gyvulininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-3-003371-PR001	138112,00
Baura Egidijus	Jaunojo ūkininko ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KU-07-1-001065-PR001	138112,00
Beinoravičius Laimis	Grūdų ūkio vystymas	1JŪ-KP-07-1-001304-PR001	138112,00
Beinorius Linas	Grūdinių kultūrų auginimas	1JŪ-KK-07-1-001051-PR001	138112,00
Bekampis Vitas	Vito Bekampio ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-2-001504-PR001	138112,00
Bekampis Žilvinas	Jaunojo ūkininko Ž. Bekampio ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-2-001428-PR001	138112,00
Beleckaitė Ieva	Grūdų ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KP-08-2-000571-PR001	136492,00
Belopetravičienė Aušra	Aušros Belopetravičienės pienininkystės ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KM-07-1-000266-PR001	138112,00
Benkuskas Evaldas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-001303-PR001	128932,00
Bepirštis Darius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000920-PR001	135660,00
Bernatavičius Arvidas	Jaunojo ūkininko Arvido Bernatavičiaus vaistažolių ūkio įkūrimas	1JŪ-KV-08-2-001723-PR001	138112,00
Berneckas Egidijus	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-3-003207-PR001	138112,00
Bertulis Igors	Jaunojo ūkininko Igors Bertulio ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-000957-PR001	138112,00
Bezaras Mindaugas	Energetinių augalų ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KS-07-1-001298-PR001	138112,00
Bieliauskas Nerijus	Jaunojo ūkininko, besispecializuojančio pašarų gamyboje, įsikūrimas	1JŪ-KE-07-1-000167-PR001	138112,00
Bielskis Darius	Jaunojo ūkininko Dariaus Bielskio augalininkystės ūkio plėtra	1JŪ-KS-07-1-000080-PR001	138112,00
Bielskis Paulius	Gyvulininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-002163-PR001	138112,00
Bikulčius Tomas	Jaunojo ūkininko įsikūrimas	1JŪ-KU-07-1-001202-PR001	132553,00
Bindokienė Alma	Almos Bindokienės augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-3-003354-PR001	138112,00
Birgelis Linas	Ūkininko Lino Birgelio ūkio įsikūrimas	1JŪ-KM-07-1-000314-PR001	138112,00
Birgeris Donatas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000748-PR001	137352,00
Bironas Rimvydas	Ūkininko Rimvydo Birono augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001567-PR001	118611,00
Bitėnas Modestas	Jaunojo ūkininko Modesto Bitėno augalininkystės ūkio įsikūrimas	1JŪ-KS-08-2-001828-PR001	138112,00
Blažys Povilas	Grūdų ir penimų galvijų ūkis	1JŪ-KU-07-1-000952-PR001	86527,00
Bliūdžius Regimantas	Jaunojo ūkininko mišraus ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-002636-PR001	78346,00
Bliujus Romas	Romo Bliujaus augalininkystės ūkio modernizavimas	1JŪ-KV-07-1-000403-PR001	138112,00
Bobinaitė Iveta	Ūkininkės Ivetos Bobinaitės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-07-1-000238-PR001	137813,00
Bortnikas Saulius	Jaunojo ūkininko Sauliaus Bortniko ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001053-PR001	138112,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Bosevičius Mantas	Manto Bosevičiaus augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-2-001575-PR001	138112,00
Brasas Aras	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-001224-PR001	96920,00
Brauer Jolanta	Jaunosios ūkininkės Jolantos Brauer ūkio modernizavimas	1JŪ-KP-07-1-001357-PR001	131022,00
Brazauskas Edvardas	Edvardo Brazausko augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001336-PR001	138112,00
Brazdžionis Gediminas	Ūkininko Gedimino Brazdžionio mišraus ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KP-08-3-003205-PR001	82365,00
Brazionis Audrius	Sodininkystės ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KP-07-1-001259-PR001	138112,00
Brazys Audrius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000976-PR001	138112,00
Bražinskaitė Simona	Ūkininkės Simonos Bražinskaitės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-001667-PR001	135871,00
Breskus Vidas	Augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KP-08-3-003229-PR001	138112,00
Bričkutė Sandra	Jaunosios ūkininkės S. Bričkutės javų bei rapsų ūkio įkūrimas ir vystymas	1JŪ-KK-07-1-000934-PR001	138112,00
Brogaitė Dorita	Doritos Brogaitės ūkio įkūrimas	1JŪ-KU-08-2-001807-PR001	132281,00
Bruožis Vaidas	Vaido Bruožio augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-001431-PR001	138112,00
Brusokas Antanas	Antano Brusoko ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-07-1-001416-PR001	138112,00
Bubelienė Eglė	Grūdų ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KS-07-1-000302-PR001	138112,00
Bubelis Justas	Justo Bubelio ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000146-PR001	138112,00
Bučelienė Nijolė	„Ekologinio ūkio įkūrimas“	1JŪ-KV-08-2-001613-PR001	138112,00
Bučinskas Audrius	Konkurencingo pieno ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001058-PR001	134825,00
Budinas Karolis	Karolio Budino ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000683-PR001	138112,00
Budinas Martynas	Martyno Budino ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-08-3-003315-PR001	138112,00
Budraitis Irmantas	Jaunojo ūkininko Irmanto Budraičio gyvulininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000280-PR001	138112,00
Budreckas Sigitas	Sigito Budrecko augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-001152-PR001	137974,00
Budzevičienė Vaida	Ūkio "Budžemė" kūrimas	1JŪ-KV-08-2-001521-PR001	138000,00
Buividas Petras	Jaunojo ūkininko Petro Buivido ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001059-PR001	138112,00
Bulerbergas Andrius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000031-PR001	138112,00
Bulis Ričardas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000011-PR001	138112,00
Bulys Svajūnas	Svajūno Bulio ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000850-PR001	138112,00
Burba Albertas	Jaunojo ūkininko Alberto Burbos ūkio įsikūrimo projektas	1JŪ-KS-08-2-000996-PR001	138112,00
Burbienė Edita	Jaunosios ūkininkės Editos Burbienės ūkio materialinės bazės modernizavimas didinant ūkio konkurencingumą.	1JŪ-KS-07-1-000682-PR001	110835,00
Burokas Vidas	Augalininkystės ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KP-07-1-001273-PR001	135868,00
Burškys Dainius	Ekologinio uogininkystės ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KP-08-2-001615-PR001	138112,00
Butautaitė Agnė	jaunosios ūkininkės A. Butautaitės įsikūrimas	1JŪ-KS-07-1-000083-PR001	138112,00
Butkeraitis Rimas	Jaunojo ūkininko Rimo Butkeraičio įsikūrimas	1JŪ-KM-07-1-001317-PR001	138112,00
Butkevičius Mindaugas	Mindaugo Butkevičiaus augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-07-1-000016-PR001	0,00
Butkevičius Mindaugas	Augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KP-07-1-001096-PR001	138112,00
Butkus Edvardas	Edvardo Butkaus ūkio kūrimas	1JŪ-KK-08-2-001668-PR001	138112,00
Butkus Laimontas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KL-07-1-000468-PR001	138112,00
Butkus Žydrūnas	Augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-07-1-001041-PR001	138112,00
Buziliauskienė Solveiga	Ūkio plėtros panaudojant ES struktūrinių fondų paramą projektas	1JŪ-KP-07-1-001161-PR001	138116,00
Caparaitė Rimantė	Rimantės Caparaitės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000175-PR001	138112,00
Ceinoris Jonas	Ūkininko Jono Ceinorio ūkio kūrimas	1JŪ-KM-07-1-001049-PR001	138112,00
Cesevičius Kęstutis	Javų ūkio vystymas	1JŪ-KP-07-1-001054-PR001	133010,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Chaladauskas Andrius	Jaunojo ūkininko Andriaus Chaladausko ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000519-PR001	138112,00
Cibaitė Agnė	Ekologinio uogininkystės ir grūdinių augalų ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KP-07-1-001123-PR001	138112,00
Cibulskis Arūnas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-000995-PR001	138112,00
Cvirkaitė Sigita	Ūkininkės Sigitos Cvirkaitės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001110-PR001	138112,00
Čapas Saulius	Sauliaus Čapo grūdinių kultūrų ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-08-2-001554-PR001	138112,00
Čečetienė Auksė	Pieno ūkio modernizavimas Auksės Čečetienės ūkyje	1JŪ-KU-07-1-001106-PR001	138000,00
Čeikauskas Jonas	Jaunojo ūkininko įsikūrimas	1JŪ-KU-08-2-001762-PR001	138112,00
Čepulis Algirdas	Jaunojo ūkininko Algirdo Čepulio ūkio materialinės bazės modernizavimas	1JŪ-KS-07-1-000868-PR001	92189,00
Čepulis Vaidas	Jaunojo ūkininko ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KS-07-1-000185-PR001	138112,00
Čerauskis Ričardas	Jaunojo ūkininko Ričardo Čerausko ūkio konkurencingumo didinimas modernizuojant gamybinę bazę	1JŪ-KS-07-1-000930-PR001	137698,00
Čerkasienė Edita	Naujojo ūkio verslas - augalininkystės veiklos sritis	1JŪ-KS-07-1-001353-PR001	138112,00
Černius Egidijus	Ūkininko Egidijaus Černiaus augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001214-PR001	123112,00
Čerpas Egidijus	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-001207-PR001	110558,00
Česna Arvydas	Jaunojo ūkininko, besispecializuojančio pieno gamyboje įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001302-PR001	57986,00
Česnauskas Modestas	Jaunojo ūkininko Modesto Česnausko javų ūkio kūrimas	1JŪ-KE-08-2-001526-PR001	138112,00
Česnulevičius Raimondas	Penimų galvijų ūkio įkūrimas ir veiklos vystymas	1JŪ-KK-07-1-001296-PR001	94641,00
Činčiukaitė Jūratė	"Augalininkystės ūkio įkūrimas"	1JŪ-KS-08-2-001416-PR001	138112,00
Činskis Gintautas	Gintauti Činskio ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-08-2-001632-PR001	138112,00
Čirpienė Sima	Simos Čirpienės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000963-PR001	138112,00
Čirvinskaitė Ramunė	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001047-PR001	138112,00
Čiuladis Paulius	Pauliaus Čiuladžio ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-001081-PR001	138112,00
Čiuprinskas Darius	Ūkininko Dariaus Čiuprinsko ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-001781-PR001	126765,00
Čiūta Darius	"Augalininkystės ūkio įsikūrimas ir plėtra panaudojant EŽŪFKP paramą"	1JŪ-KV-08-3-003265-PR001	138112,00
Čiutienė Sandra	S.Čiutienės pieno ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-000126-PR001	138112,00
Čižauskas Povilas	Povilo Čižausko augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-001715-PR001	138112,00
Čižauskas Valdas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000307-PR001	102114,00
Čižauskienė Sandra	Jaunosios ūkininkės Sandros Čižauskienės ūkio plėtra	1JŪ-KK-07-1-001191-PR001	138112,00
Dagienė Giedrė	Grūdų ūkio vystymas	1JŪ-KP-07-1-001102-PR001	132552,00
Dagys Almantas	Uogininkystės ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KP-07-1-001231-PR001	138112,00
Dambrauskaitė Lina	Ūkininkės Linos Dambrauskaitės ūkio įsikūrimas	1JŪ-KP-08-2-000658-PR001	138112,00
Dambrauskas Aldas	Jaunojo ūkininko javų, rapsų ūkio modernizavimas	1JŪ-KK-07-1-000511-PR001	138112,00
Dambrauskas Andrius	Jaunojo ūkininko Andriaus Dambrausko ūkis	1JŪ-KK-07-1-000684-PR001	136800,00
Dambrauskas Artūras	"Jaunojo ūkininko Artūro Dambrausko augalininkystės ūkio įkūrimas"	1JŪ-KT-08-2-002175-PR001	138112,00
Damskis Paulius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000095-PR001	138112,00
Danyla Andrius	Andriaus Danylos ūkio modernizavimas	1JŪ-KK-07-1-000686-PR001	138112,00
Danilčenko Vasilij	Jaunojo ūkininko, besispecializuojančio javų ir pašarų auginime, įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000650-PR001	138112,00
Darbutaitė Neringa	Jaunosios ūkininkės Neringos Darbutaitės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-001305-PR001	138112,00
Dargienė Zita	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-001257-PR001	138112,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Dargis Rimantas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-08-2-001719-PR001	138112,00
Daščiora Marijus	Marijaus Daščioro ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000063-PR001	138112,00
Daukšienė Loreta	Pienininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-08-2-001639-PR001	136216,00
Dautartas Virgilijus	Virgilijaus Dautarto ūkio kūrimas	1JŪ-KK-07-1-001303-PR001	138112,00
De Vitte Kristina	Jaunosios ūkininkės Kristinos De Vitte ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001178-PR001	137500,00
Deičendorfiene Eitautė	Ūkininkės Eitautės Deičendorfiene augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-07-1-000219-PR001	80865,00
Dermontienė Sandra	Sandros Dermontienės augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-08-2-001477-PR001	138112,00
Devenis Šarūnas	Jaunojo ūkininko Šarūno Devenio augalininkystės ūkio modernizavimas	1JŪ-KM-08-2-001596-PR001	138112,00
Didvalis Linas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-001351-PR001	113873,00
Diamondas Alvidas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000220-PR001	138112,00
Digimas Vytenis	Jaunojo ūkininko Vytenio Digimo ūkio materialinės bazės modernizavimas didinant ūkio konkurencingumą	1JŪ-KS-07-1-001005-PR001	131275,00
Dima Sigitas	Ūkio techninės bazės modernizavimas panaudojant EŽŪFKP paramą	1JŪ-KL-07-1-001209-PR001	118949,00
Dyra Vaidotas	Jaunojo ūkininko įsikūrimas	1JŪ-KP-07-1-001107-PR001	138112,00
Dirmeikis Vaidotas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001172-PR001	138112,00
Dirmeikytė Gintarė	"Augalininkystės ūkio įkūrimas"	1JŪ-KK-08-3-003384-PR001	138112,00
Diržinauskas Svajūnas	Jaunojo ūkininko Svajūno Diržinausko ūkio įkūrimo verslo planas	1JŪ-KS-07-1-000436-PR001	138112,00
Dobrovolskis Andrius	Jaunojo ūkininko Andriaus Dobrovolskio ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-001463-PR001	138112,00
Domanaitis Andrius	Jaunojo ūkininko A. Domanaičio javų bei rapsų ūkio įkūrimas ir vystymas	1JŪ-KK-07-1-000445-PR001	138112,00
Dragūnas Mindaugas	Mindaugo Dragūno ūkio įkūrimas Degučių kaime	1JŪ-KL-07-1-000044-PR001	138000,00
Drakšas Mindaugas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KL-07-1-000491-PR001	138112,00
Draudvilas Nerijus	Ūkininko Nerijaus Draudvilo augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001338-PR001	138112,00
Draugelis Andrius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-2-001470-PR001	84950,00
Drazdas Gediminas Antanas	Grūdų ūkio įkūrimas	1JŪ-KU-07-1-001373-PR001	138112,00
Dražbienė Daiva	Modernaus jaunojo ūkininko ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-000958-PR001	74253,00
Drėgvaitė Eglė	Ūkio įsikūrimas panaudojant EŽŪFKP paramą	1JŪ-KV-08-2-001622-PR001	137631,00
Driukas Vytautas	Jaunojo ūkininko, besispecializuojančio javų auginime, įsikūrimas	1JŪ-KV-07-1-000382-PR001	138112,00
Drungilaitė Ingrida	Ingridos Drungilaitės ūkio kūrimas ir plėtra	1JŪ-KE-08-2-000717-PR001	138112,00
Drungilas Andrius	Jaunojo ūkininko pienininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-002748-PR001	115220,00
Drupas Mantvydas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000120-PR001	138112,00
Dubaka Egidijus	Egidijaus Dubakos ūkio įkūrimas	1JŪ-KU-07-1-001391-PR001	138112,00
Dubaka Modestas	Jaunojo ūkininko Modesto Dubakos ekologinio ūkio kūrimas	1JŪ-KU-08-2-001786-PR001	138112,00
Dubickas Arminas	Armino Dubicko augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-2-001550-PR001	138112,00
Dubulis Evaldas	Evaldo Dubulio ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001419-PR001	138112,00
Dūda Sigitas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001052-PR001	138112,00
Dumbris Gitanas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000086-PR001	138112,00
Dumčaitis Ramūnas	Ramūno Dumčaičio ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-002143-PR001	138112,00
Džiaugys Saulius	Sauliaus Džiaugio augalininkystės ūkio įsikūrimas	1JŪ-KK-07-1-001216-PR001	138112,00
Džiaugytė Emilija	Emilijos Džiaugytės augalininkystės ūkio įsikūrimas	1JŪ-KK-07-1-001211-PR001	138112,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Eidėnas Artūras	"Gyvulininkystės ūkio įkūrimas"	1JŪ-KL-07-1-001200-PR001	138112,00
Einoris Virmantas	Ūkininko Virmanto Einorio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001285-PR001	137421,00
Filipavičius Mantas	Manto Filipavičiaus ūkio įsikūrimas	1JŪ-KS-08-2-001446-PR001	138112,00
Franckevičius Jurgis	Jurgio Franckevičiaus ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000494-PR001	138112,00
Gabinaitis Justinas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001206-PR001	138112,00
Gabrėnas Vaidas	Jaunojo ūkininko augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-3-003105-PR001	138000,00
Gabrielaitis Darius	Ūkininko Dariaus Gabrielaičio ūkio kūrimas	1JŪ-KM-07-1-000299-PR001	138112,00
Gailis Laimonas	Ekologinis Laimono Gailio ūkis	1JŪ-KE-07-1-000115-PR001	138000,00
Gailis Vidmantas	Vidmanto Gailio ekologinio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-000107-PR001	135050,00
Gailytė Simona	Simonos Gailytės ekologinio ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-000112-PR001	138000,00
Gaižauskienė Daiva	Grūdų ūkio vystymas	1JŪ-KP-07-1-001071-PR001	138117,00
Gaižauskienė Lina	Jaunosios ūkininkės L. Gaižauskienės ekologinio javų ūkio įkūrimas ir vystymas	1JŪ-KK-08-2-001740-PR001	138112,00
Galbuogienė Jūratė	Jūratės Galbuogienės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-001806-PR001	137808,00
Galbuogis Žilvinas	Investicijų poreikis Žilvino Galbuogio ūkyje	1JŪ-KT-07-1-000738-PR001	138112,00
Galbuogytė Sigita	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-000726-PR001	138112,00
Galginaitis Justas	Justo Galginaičio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-2-001638-PR001	138112,00
Galinaitis Tadas	Jaunojo ūkininko Tado Galinaičio ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-001625-PR001	138112,00
Galinis Audrius	Jaunojo ūkininko Audriaus Galinio ūkio kūrimas ir modernizavimas	1JŪ-KP-07-1-000880-PR001	138112,00
Galinis Žilvinas	Žilvino Galinio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000774-PR001	138112,00
Galvanauskas Gytis	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001489-PR001	138112,00
Gasiūnas Vytautas	Ūkininko Vytauto Gasiūno ūkio įsikūrimas ir plėtra	1JŪ-KP-08-2-001721-PR001	138112,00
Gatulis Dainius	Dainiaus Gatulio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-000147-PR001	138112,00
Gausa Svajūnas	Svajūno Gausos grūdų ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-08-2-001842-PR001	138000,00
Gavėnas Arvydas	Arvydo Gavėno augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-3-003327-PR001	138112,00
Gavėnia Almantas	Almanto Gavėnios-jaunojo ūkininko įsikūrimas	1JŪ-KT-07-1-000964-PR001	138112,00
Gedeikis Rasvydas	Augalininkystės ūkio plėtra	1JŪ-KT-07-1-001311-PR001	105000,00
Gedeikis Rolandas	Jaunojo ūkininko pienininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001105-PR001	137127,00
Gedeikis Virginijus	Virginijaus Gedeikio ūkio konkurencingumo didinimas modernizuojant materialinę bazę	1JŪ-KT-07-1-001151-PR001	137777,00
Gedminas Gintaras	Jaunojo ūkininko Gintaro Gedmino įsikūrimas	1JŪ-KP-07-1-000743-PR001	122602,00
Gelažius Vytautas	Ūkininko Vytauto Gelažiaus augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-08-3-003373-PR001	132488,00
Genelytė Ilona	Ilonos Genelytės augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001525-PR001	138112,00
Gerbenienė Jovita	Jaunosios ūkininkės Jovitos Gerbenienės įsikūrimas	1JŪ-KS-07-1-001177-PR001	138000,00
Geryba Laimonas	Jaunojo ūkininko Laimono Gerybos augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000878-PR001	138112,00
Gesevičius Paulius	Ekologinio uogininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-001452-PR001	138112,00
Gilys Andrius	"Andriaus Gilio ūkio įkūrimas"	1JŪ-KS-08-3-003191-PR001	138112,00
Gylis Kęstutis	Kęstučio Gylio ūkio įkūrimas	1JŪ-KU-08-2-001663-PR001	138112,00
Gylis Simas	Simo Gylio ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000195-PR001	138112,00
Giniotis Mindaugas	Jaunojo ūkininko Mindaugo Giniočio augalininkystės ūkio įsikūrimas"	1JŪ-KS-08-2-001783-PR001	137020,00
Girdvainis Tomas	Jaunojo ūkininko T. Girdvainio javų ūkio įkūrimas	1JŪ-KL-07-1-001003-PR001	138112,00
Girdžiūnienė Lina	Linos Girdžiūnienės ūkio modernizavimas	1JŪ-KV-07-1-000473-PR001	118983,00
Girdžiutė Jūratė	J.Girdžiutės augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-000907-PR001	138112,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Giršvaldaitė Dovilė	Jaunosios ūkininkės Dovilės Giršvaldaitės augalininkystės prekinio ūkio kūrimas	1JŪ-KE-08-2-001646-PR001	138110,00
Grajauskaitė Milda	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-3-003264-PR001	138112,00
Grajauskas Mindaugas	Ekologinio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-000923-PR001	138112,00
Grakauskas Andrius	Pienininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-001243-PR001	96057,00
Grenda Adomas	Augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KT-07-1-000799-PR001	138112,00
Griauzdė Juozas	Jaunojo ūkininko Juozo Griauzdės įsikūrimas	1JŪ-KP-08-2-001691-PR001	138112,00
Grybauskaitė Irena	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-001056-PR001	138112,00
Grybauskas Arvydas	"Augalininkystės ūkio įkūrimas"	1JŪ-KS-08-3-003186-PR001	138112,00
Grigaliūnaitė Rita	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000553-PR001	136694,00
Grigalius Nerijus	Jaunojo ūkininko Nerijaus Grigaliaus ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-08-2-001377-PR001	138112,00
Grigonis Edgaras	"Jaunojo ūkininko ekologinio javų, rapsų ūkio kūrimas"	1JŪ-KK-07-1-001122-PR001	134750,00
Grikšaitė Jurgita	Jaunosios ūkininkės augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001156-PR001	118500,00
Grinevičiūtė Asta	Konkurencingo ūkininko ūkio įkūrimas	1JŪ-KU-07-1-000889-PR001	138112,00
Grinkas Mantas	Ūkininko Manto Grinkos ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001561-PR001	138110,00
Gritėnas Osvaldas	Avininkystės ūkio vystymas	1JŪ-KU-07-1-001405-PR001	111020,00
Grudzinskas Evaldas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KV-08-2-001612-PR001	138112,00
Gružas Martynas	Jaunojo ūkininko Martyno Gružo įsikūrimas	1JŪ-KK-08-3-003261-PR001	138112,00
Gudaitis Marius	Ekologinio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-07-1-001109-PR001	138000,00
Gudaitis Mindaugas	Mindaugo Gudaičio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000966-PR001	138112,00
Gudeliūnienė Lina	Augalininkystės ūkio modernizavimas	1JŪ-KT-07-1-001305-PR001	86775,00
Gudžiūnas Klaidas	Jaunojo ūkininko Klaido Gudžiūno ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001011-PR001	138112,00
Gumbelevičius Laimonas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001186-PR001	138112,00
Gurklys Darius	Augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KP-07-1-001099-PR001	137341,00
Gurklys Skirmantas	Ūkininko Skirmanto Gurklio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001033-PR001	138112,00
Gurskienė Natalija	Natalijos Gurskienės ūkio įkūrimas	1JŪ-KU-07-1-001032-PR001	138000,00
Gusas Mindaugas	Jaunojo ūkininko Mindaugo Guso įsikūrimas	1JŪ-KK-07-1-001026-PR001	138112,00
Gustaitytė Indrė	Indrės Gustaitytės augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-001735-PR001	129541,00
Gustas Mindaugas	Jaunojo ūkininko augalininkystės ūkio įkūrimo veiklos planas	1JŪ-KK-07-1-001219-PR001	138112,00
Gutauskaitė Simona	Jaunosios ūkininkės Simonos Gutauskaitės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000997-PR001	138112,00
Gutauskienė Lina	Pašarų gamybos ūkio įkūrimas	1JŪ-KL-07-1-000372-PR001	138112,00
Guževičius Bronius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-07-1-000018-PR001	138112,00
Gvazdaitis Ažuolas	Ūkininko Ažuolo Gvazdaičio ūkio kūrimas	1JŪ-KM-07-1-000197-PR001	138112,00
Hurčinas Mindaugas	Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas	1JŪ-KS-08-2-001774-PR001	138112,00
Ikamas Laimutis	Jaunojo ūkininko Laimučio Ikamo ūkio modernizavimas	1JŪ-KP-07-1-001114-PR001	83005,00
Ivanauskas Donatas	Jaunojo ūkininko Donato Ivanausko ūkio modernizavimas	1JŪ-KT-07-1-000956-PR001	138112,00
Ivinskienė Vida	Jaunos ūkininkės Vidos Ivinskienės pieno ūkio vystymas	1JŪ-KE-07-1-001117-PR001	105572,00
Ivoškevičiūtė Indrė	Grūdų ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000533-PR001	138112,00
Ižganaitis Mantas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000253-PR001	138112,00
Jackis Donatas	Donato Jackio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-000959-PR001	138112,00
Jagiela Dainius	Dainiaus Jagielos ūkio modernizavimas ir konkurencingumo didinimas	1JŪ-KV-08-2-001590-PR001	138112,00
Jakaitė Jolanta	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000669-PR001	138112,00
Jakas Vaidas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000045-PR001	138112,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Jakšys Mantas	Ūkininko Manto Jakšio gyvulininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001251-PR001	138112,00
Jakštys Kęstutis	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000241-PR001	138112,00
Jakučionienė Alma	Janunosios ūkininkės mišraus - augalininkystės ir gyvulininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KA-08-2-001844-PR001	65830,00
Janavičius Žydrūnas	Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas	1JŪ-KS-07-1-001406-PR001	138112,00
Janeliūnaitė Vita	Grūdų ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KS-08-3-003121-PR001	138112,00
Jankaitė Gerda	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001193-PR001	138112,00
Jankauskas Nerijus	Jaunojo ūkininko Nerijaus Jankausko augalininkystės ūkio plėtra	1JŪ-KK-07-1-000991-PR001	105944,00
Jankauskas Valdemaras	Jaunojo ūkininko ūkio įkūrimas	1JŪ-KV-07-1-001055-PR001	138020,00
Jankevičius Justinas	Grūdinių kultūrų auginimas	1JŪ-KP-07-1-001104-PR001	138112,00
Jankun Božena	Jaunosios ūkininkės, besispecializuojančios žolinių pašarų auginime, įsikūrimas	1JŪ-KV-08-2-001804-PR001	138110,00
Janonis Gediminas	Jaunojo ūkininko G. Janonio javų bei rapsų ūkio įkūrimas ir vystymas	1JŪ-KK-07-1-000713-PR001	138112,00
Januša Ričerdas	Jaunojo ūkininko ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-001495-PR001	136682,00
Janušauskas Ričardas	Jaunojo ūkininko Ričardo Janušausko augalininkystės ūkis	1JŪ-KS-07-1-001375-PR001	101167,00
Januškevičiūtė Kristina	Jaunosios ūkininkės K. Januškevičiūtės įsikūrimas	1JŪ-KK-07-1-001046-PR001	137352,00
Jarulis Andrius	"Jaunojo ūkininko Andriaus Jarulio augalininkystės ūkio įsikūrimas"	1JŪ-KS-08-2-001729-PR001	138112,00
Jasinevičius Vytautas	Jaunojo ūkininko uogininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KP-07-1-001234-PR001	138112,00
Jasinskaitė Jūratė	Jūratės Jasinskaitės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-001346-PR001	138112,00
Jasiukaitis Gedas	Grūdų ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KS-07-1-000049-PR001	137680,00
Jasiūnas Algirdas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000802-PR001	138112,00
Jasiūnas Ričardas	Mėsinės galvijinkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001531-PR001	138112,00
Jašinauskas Žilvinas	"Žilvino Jašinausko ūkio kūrimas"	1JŪ-KK-08-2-001822-PR001	138112,00
Jaškauskas Dalius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001004-PR001	138112,00
Jelinskienė Jolita	Augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KU-07-1-000904-PR001	138112,00
Jocius Evaldas	Grūdinių kultūrų auginimas	1JŪ-KK-07-1-000631-PR001	138112,00
Jocius Juozas	Jaunojo ūkininko Juozo Jociaus ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-000883-PR001	138112,00
Jočys Mantas	Grūdų ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001023-PR001	138112,00
Jokubauskas Darius	Dariaus Jokubausko augalininkystės ūkio plėtra	1JŪ-KP-07-1-001124-PR001	120883,00
Jokubėnas Sigitas	Sigito Jokubėno augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001571-PR001	138112,00
Jončas Robertas	Roberto Jončo ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-002156-PR001	138112,00
Joneliūkštis Vidas	Vido Joneliūkščio ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001688-PR001	138112,00
Jonikaitis Mindaugas	Jaunojo ūkininko augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001090-PR001	138112,00
Jonkus Edvinas	"Modernaus Edvino Jonkaus ūkio kūrimas"	1JŪ-KS-08-2-001849-PR001	138112,00
Jonušas Arvydas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KL-07-1-000905-PR001	74407,00
Jonušas Ričardas	Jaunojo ūkininko R. Jonušo įsikūrimas	1JŪ-KE-07-1-000138-PR001	138112,00
Jucikas Algirdas	A. Juciko ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-002151-PR001	138112,00
Jucius Dainius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-001249-PR001	138112,00
Juknevičienė Agnė	Ekologinio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-07-1-001417-PR001	133341,00
Juknevičius Povilas	Ūkininko Povilo Juknevičiaus augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001137-PR001	138112,00
Jundulaitė Eglė	Eglės Jundulaitės prekinio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-08-3-003144-PR001	138112,00
Juočys Vytautas	Vytauto Juočio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KL-07-1-001183-PR001	85663,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Juodenis Mantas	Jaunojo ūkininko Manto Juodenio ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001043-PR001	138112,00
Juodis Egidijus	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000676-PR001	137815,00
Juozapaitis Aivaras	Ūkininko Aivaro Juozapaičio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001268-PR001	138112,00
Juozapavičius Modestas	Jaunojo ūkininko Modesto Juozapavičiaus įsikūrimas	1JŪ-KK-08-2-001677-PR001	138112,00
Jurelevičienė Lina	Grūdų ūkio vystymas	1JŪ-KP-07-1-001158-PR001	138112,00
Jurevič Kšištof	Kšištofo Jurevič ūkio įkūrimas	1JŪ-KV-07-1-001146-PR001	137797,00
Jurgaitytė Živilė	Živilės Jurgaitytės ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KP-08-2-001532-PR001	138112,00
Jurgelaitis Donatas	Ūkininko Donato Jurgelaičio ūkio kūrimas	1JŪ-KM-07-1-000099-PR001	138112,00
Jurkaitienė Reda	Redos Jurkaitienės mišraus ūkio kūrimas	1JŪ-KE-08-2-001529-PR001	135401,00
Jurkus Stasys	Jaunojo ūkininko Stasio Jurkaus prekinio augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KE-08-2-001556-PR001	138000,00
Jurša Rimas	Ekologinio ūkio kūrimas	1JŪ-KV-07-1-000360-PR001	138112,00
Juškaitė Orianta	Ekologinio ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001136-PR001	138112,00
Kačiušienė Rasa	Jaunosios ūkininkės Rasos Kačiušienės įsikūrimo projektas	1JŪ-KK-08-2-001591-PR001	121815,00
Kaikaris Justinas	Jaunojo ūkininko Justino Kaikario augalininkystės ūkis	1JŪ-KS-08-3-003374-PR001	138112,00
Kairytė Lina	Linos Kairytės augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-08-2-001641-PR001	138112,00
Kajokienė Aušra	Ūkininkės Aušros Kajokienės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-001523-PR001	138112,00
Kaleininkas Laimutis	Jaunojo ūkininko L.Kaleininko ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000331-PR001	70644,00
Kalendauskas Audrius	Audriaus Kalendausko ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-07-1-001422-PR001	108936,00
Kalinskaitė Rita	Ūkininkės Ritos Kalinskaitės augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001281-PR001	138112,00
Kalvaitienė Teresė	Ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000992-PR001	44610,00
Kaminskas Dainius	Javų ūkio kūrimas ir modernizavimas	1JŪ-KK-07-1-000745-PR001	138112,00
Kanapeckas Gvidas	Gvido Kanapecko ūkio įkūrimas	1JŪ-KU-07-1-001068-PR001	109247,00
Kančys Mindaugas	Jaunojo ūkininko Mindaugo Kančio ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-2-001738-PR001	138112,00
Kantautas Tomas	Augalininkystė ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-3-003303-PR001	138112,00
Kapustinskas Rokas	Roko Kapustinsko ūkio kūrimas	1JŪ-KK-08-2-001903-PR001	138112,00
Karaliūnas Vaidas	Vaido Karaliūno augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KU-07-1-001384-PR001	138112,00
Karalius Gintaras	Jaunojo ūkininko ūkio įsikūrimas	1JŪ-KV-08-2-001589-PR001	107529,00
Karčiauskaitė Sigita	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001014-PR001	90187,00
Karnauskas Darius	Investicijos į augalininkystės ūkį	1JŪ-KM-07-1-000213-PR001	138112,00
Karosevičius Kęstutis	Pieno ūkio modernizavimas	1JŪ-KT-08-2-002159-PR001	107382,00
Kartavičius Marius	Ūkininko Mariaus Kartavičiaus ūkio kūrimas	1JŪ-KM-07-1-000317-PR001	138112,00
Kartavičius Saulius	Ūkininko Sauliaus Kartavičiaus ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-001626-PR001	138112,00
Kasilauskaitė Airida	Jaunosios ūkininkės Airidos Kasilauskaitės gyvulininkystės ūkio plėtra	1JŪ-KK-07-1-000808-PR001	137496,00
Kasparaitis Edgaras	Jaunojo ūkininko augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-002204-PR001	134421,00
Katauskas Artūras	Jaunojo ūkininko besispecializuojančio auginti avietes ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001118-PR001	49662,00
Katauskas Arūnas	Jaunojo ūkininko pieno ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-002647-PR001	138112,00
Katauskas Viktoras	Jaunojo ūkininko pieno ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001069-PR001	133900,00
Kaubrys Augenijus	Augalininkystės ūkio kūrimas ir vystymas	1JŪ-KL-07-1-001130-PR001	138112,00
Kaunietis Tomas	Ūkininko Tomo Kauniečio ūkio įsikūrimo verslo planas	1JŪ-KU-07-1-000772-PR001	138112,00
Kausteklis Jonas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KL-08-2-001570-PR001	138112,00
Kavaliauskas Darius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000304-PR001	96195,00
Kavaliauskas Kęstutis	Jaunojo ūkininko Kęstučio Kavaliausko ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001179-PR001	138112,00
Kavaliauskienė Sandra	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001672-PR001	138112,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Kaveckas Andrius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000149-PR001	79310,00
Kazaitytė Greta	Gretos Kazaitytės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-001628-PR001	138112,00
Kazakevičius Linas	Avininkystės ūkio modernizavimas ir veiklos perspektyvos	1JŪ-KK-07-1-001169-PR001	138112,00
Kazėnas Aurimas	Grūdų ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001284-PR001	138112,00
Kazirskytė Aušrinė	Ūkininkės Aušrinės Kazirskytės augalininkystės ūkio vystymas	1JŪ-KP-08-2-001540-PR001	138112,00
Kazlauskaitė Neringa	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-08-2-001770-PR001	138112,00
Kazlauskaitė Rasa	Rapsų ir grūdų ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000027-PR001	138112,00
Kazlauskas Audrius	Augalininkystės ūkio modernizavimas	1JŪ-KA-07-1-001421-PR001	86153,00
Kazlauskas Marius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000032-PR001	138112,00
Kazlauskas Vitalijus	Vitalijaus Kazlausko ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-001134-PR001	133960,00
Kazokas Aidas	Ekologinio gyvulininkystės ir augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001240-PR001	113562,00
Kedrovaitė Edita	Jaunojo ūkininko augalininkystės ūkio įkūrimo veiklos planas	1JŪ-KT-07-1-001290-PR001	138112,00
Kernagis Rytis	Ryčio Kernagio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KL-08-2-001487-PR001	138112,00
Kiaulevičius Girmantas	Specializuoto ekologinio Girmanto Kiaulevičiaus ūkio įkūrimas.	1JŪ-KU-07-1-001394-PR001	138112,00
Kiaunė Sigitas	Jaunojo ūkininko S.Kiaunės įsikūrimas	1JŪ-KT-07-1-000978-PR001	138112,00
Kybartas Mindaugas	Jaunojo ūkininko Mindaugo Kybarto ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000660-PR001	138112,00
Kybartienė Lina	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000215-PR001	138112,00
Kyburytė Svajūnė	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001205-PR001	138112,00
Kielius Tautvydas	Ūkininko Tautvydo Kieliaus ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-000644-PR001	138112,00
Kieras Mantas	Manto Kiero ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-07-1-001409-PR001	130585,00
Kiežienė Andrėja	Grūdų ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001148-PR001	138112,00
Kilinskas Vytautas	Vytauto Kilinsko galvininkystės ūkis	1JŪ-KA-08-2-001767-PR001	138112,00
Kiniulis Valdas	Jaunojo ūkininko veislinių telyčių auginimo ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001365-PR001	135000,00
Kirtiklis Vytautas	Ūkininko Vytauto Kirtiklio ūkio įsikūrimas	1JŪ-KU-08-2-001780-PR001	138112,00
Kirvaitis Gediminas	Gedimino Kirvaičio augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-001423-PR001	138112,00
Kleinaitis Donatas	Gyvulininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-001816-PR001	138112,00
Klepeckas Gabrielius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-000790-PR001	138112,00
Klipčius Rimantas	Rimanto Klipčiaus - Jaunojo ūkininko įsikūrimo projektas	1JŪ-KV-07-1-001262-PR001	138112,00
Kliševičiūtė Vilma	Ekologinio ūkio kūrimas	1JŪ-KV-07-1-000334-PR001	138112,00
Kočkinaite Aušra	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000757-PR001	138112,00
Kolčinienė Renata	Renatos Kolčinienės augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-3-003238-PR001	138112,00
Komarovskis Marius	Jaunojo ūkininko pienininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-08-2-001827-PR001	136078,00
Komarovskytė Kristina	Jaunosios ūkininkės K. Komarovskytės augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-08-2-001830-PR001	138112,00
Korsakas Raimundas	Jaunojo ūkininko Raimundo Korsako įsikūrimas	1JŪ-KP-07-1-001364-PR001	138112,00
Koskus Marius	Jaunojo ūkininko Mariaus Koskaus javų auginimo ir pašarų gamybos ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000275-PR001	135630,00
Košuba Mindaugas	Mindaugo Košubos ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-2-001579-PR001	138112,00
Krapikaitė Neringa	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000202-PR001	138112,00
Kraujalis Paulius	Modernaus Pauliaus Kraujalio ūkio steigimas	1JŪ-KU-07-1-001324-PR001	122915,00
Krikščiūnaitė Giedrė	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000671-PR001	138112,00
Krikščiūnas Darius	Ūkininko Dariaus Krikščiūno augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000877-PR001	138112,00
Krikščiūnienė Vitalija	Grūdų ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001247-PR001	138112,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Krinickienė Vigilija	Ekologinio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KV-07-1-000603-PR001	114115,00
Krisiūnas Justinas	Sėklininkystės ir energetinių augalų auginimo ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001098-PR001	132069,00
Krištopaitis Gintaras	Augalininkystės ūkio vystymas	1JŪ-KK-07-1-000505-PR001	130170,00
Kriukaitė Astrida	Grūdų ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-001358-PR001	138112,00
Krivickas Irmantas	Irmanto Krivicko augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000029-PR001	138000,00
Križevičius Žydrūnas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001447-PR001	138112,00
Kubaitis Šarūnas	Modernaus augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KU-07-1-000845-PR001	138112,00
Kubilius Elmis	Jaunojo ūkininko javų ūkio modernizavimas	1JŪ-KP-07-1-001066-PR001	129869,00
Kubilius Saulius	Ūkininko Sauliaus Kubiliaus ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-000784-PR001	138112,00
Kubiliūtė-Piaseckienė Violeta	Jaunosios ūkininkės augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KT-08-2-001897-PR001	104618,00
Kučiauskas Artūras	Jaunojo ūkininko augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-001308-PR001	75000,00
Kučinskaitė Dalia	Mėsinių galvijų auginimas	1JŪ-KK-08-2-001809-PR001	138112,00
Kučinskaitė Reda	Augalininkystės ūkio įkūrimas ir veiklos perspektyvos	1JŪ-KP-07-1-001163-PR001	138112,00
Kukleris Giedrius	Jaunojo ūkininko Giedriaus Kuklerio ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001013-PR001	138112,00
Kuliešius Ričardas	Jaunojo ūkininko Ričardo Kuliešiaus ūkio įsikūrimas	1JŪ-KS-08-3-003368-PR001	138112,00
Kumpauskas Darius	Dariaus Kumpausko ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001653-PR001	138112,00
Kumpys Mindaugas	Augalininkystės ūkio kūrimas ir vystymas	1JŪ-KL-07-1-001220-PR001	138112,00
Kumpis Žydrūnas	Žydrūno Kumpio ūkio konkurencingumo didinimas modernizuojant gamybinę bazę	1JŪ-KS-07-1-000894-PR001	138107,00
Kunevičius Rimantas	Jaunojo ūkininko Rimanto Kunevičiaus ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000592-PR001	138112,00
Kupčinskaitė Vaida	Vaidos Kupčinskaitės augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-3-003200-PR001	138112,00
Kupčinskas Arūnas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000915-PR001	138112,00
Kupčinskas Dalius	Jaunojo ūkininko Daliaus Kupčinsko ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000990-PR001	136972,00
Kupliauskas Stasys	Ūkininko Stasio Kupliausko prekinio pašarų ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-001429-PR001	138112,00
Kuprys Arūnas	Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas	1JŪ-KP-07-1-001369-PR001	138112,00
Kuras Saulius	Grūdinių kultūrų ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-001320-PR001	138112,00
Labanavičius Liudas	Jaunojo ūkininko ūkio įsikūrimas	1JŪ-KP-08-2-001565-PR001	126030,00
Laniauskas Irmantas	Irmanto Laniausko augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-08-3-003305-PR001	119900,00
Lapėnas Modestas	Pieninkystės ūkio vystymas	1JŪ-KP-07-1-001203-PR001	133859,00
Lapėnas Ramūnas	Javų ūkio vystymas	1JŪ-KP-07-1-001064-PR001	117090,00
Laskauskas Gintaras	Augalininkystės gamybos bazės plėtra	1JŪ-KU-07-1-000773-PR001	126212,00
Laugalienė Rasa	Javų ir rapsų ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001131-PR001	138112,00
Laukaitis Martynas	Specializuoto daržininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-07-1-001322-PR001	138112,00
Laurinavičius Danas	Jaunojo ūkininko, besispecializuojančio javų ir rapsų auginime, įsikūrimas	1JŪ-KK-07-1-000987-PR001	138112,00
Laurutėnas Eimantas	Eimanto Laurutėno augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KU-07-1-001363-PR001	93463,00
Laurutis Žydrūnas	Ūkininko Žydrūno Lauručio ūkio įsikūrimas	1JŪ-KS-07-1-000376-PR001	138112,00
Lazauskas Rolandas	Jaunojo ūkininko R. Lazausko javų - rapsų ūkio įkūrimas ir vystymas	1JŪ-KK-07-1-000353-PR001	137445,00
Lebeda Nerijus	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-08-2-001460-PR001	138112,00
Lėckas Vytautas	Gyvulininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KK-07-1-001084-PR001	138112,00
Lekeckas Tomas	Ūkininko Tomo Lekecko ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-3-003173-PR001	138112,00
Leliukaitė Ingrida	Ūkininkės Ingridos Leliukaitės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001044-PR001	107071,00
Lengvenis Marius	Mariaus Lengvenio ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000155-PR001	138112,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Lenkaitis Tadas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-2-001616-PR001	138112,00
Leščius Donatas	"Ūkininko ūkio įkūrimas ir plėtra"	1JŪ-KS-08-2-001730-PR001	74457,00
Lialytė Sigita	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-001690-PR001	138112,00
Liaučiūtė Regina	Reginos Liaučiuotės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000024-PR001	127125,00
Liaugaudas Marius	Mariaus Liaugaudo augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-08-2-000392-PR001	138112,00
Lygnugarytė Ilona	Pieno ūkio modernizavimas	1JŪ-KL-08-2-001559-PR001	126720,00
Ligutis Vygandas	Jaunojo ūkininko mėšinių galvijų ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-000989-PR001	138112,00
Lipnickij Tomas	Ekologinio ūkio kūrimas	1JŪ-KV-07-1-000424-PR001	95470,00
Lisauskaitė Giedrė	Sodininkystės ir ekologinio uogininkystės ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KP-07-1-001182-PR001	138112,00
Litvinas Vidmantas	Penimų galvijų ūkio įkūrimas	1JŪ-KL-07-1-001212-PR001	129927,00
Liudvinavičius Ramūnas	Ramūno Liudvinavičiaus ūkio modernizavimas	1JŪ-KV-07-1-001082-PR001	66332,00
Liutikas Donatas	Donato Liutiko ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001552-PR001	112328,00
Lopetaitis Mindaugas	Mindaugo Lopetaičio ūkio modernizavimas	1JŪ-KT-07-1-000968-PR001	96680,00
Lučinskas Virgilijus	Virgilijaus Lučinsko ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000630-PR001	138112,00
Lukauskas Arūnas	Augalininkystės ūkio kūrimas ir vystymas	1JŪ-KL-07-1-001213-PR001	137980,00
Lukoševičius Darius	Augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KU-07-1-001022-PR001	138112,00
Lukošiūnas Egidijus	Finansinei paramai gauti pagal KPP programos priemonės "Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas"	1JŪ-KP-07-1-001166-PR001	138112,00
Lukošius Arūnas	Jaunojo ūkininko Arūno Lukošiaus ūkio konkuren-cingumo didinimas modernizuojant materialinę bazę	1JŪ-KK-07-1-001111-PR001	138112,00
Lukšys Linas	Jaunojo ūkininko Lino lukšio įsikūrimas	1JŪ-KM-07-1-000363-PR001	138112,00
Lūža Dainius	Ekologinio avininkystės ūkio vystymas	1JŪ-KP-08-2-000437-PR001	138112,00
Macaitytė Inga	Augalininkystės ūkio plėtra	1JŪ-KT-07-1-001277-PR001	138112,00
Maciulevičius Mantas	Manto Maciulevičiaus ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001732-PR001	138112,00
Mackevičius Evaldas	Jaunojo ūkininko įsikūrimas	1JŪ-KV-08-2-001709-PR001	138112,00
Mačionis Edvinas	Edvino Mačionio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000735-PR001	138112,00
Mačiukas Pijus	"Jaunojo ūkininko įsikūrimas"	1JŪ-KS-08-2-001789-PR001	138112,00
Mačiulytė Inga	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000313-PR001	138112,00
Mačiulskienė Džeilona	Džeilonos Mačiulskienės augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-001436-PR001	138112,00
Mačiulskis Edgaras	Jaunojo ūkininko Edgardo Mačiulskio ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-001687-PR001	138112,00
Mačiūnas Viktoras	"Viktoro Mačiūno augalininkystės ūkio įkūrimas"	1JŪ-KS-08-2-001608-PR001	138112,00
Majauskas Mindaugas	Ūkio modernizavimas ir plėtra siekiant pasinaudoti EŽŪFKP parama	1JŪ-KK-07-1-000981-PR001	138112,00
Makauskas Mindaugas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-001012-PR001	138112,00
Makselis Mindaugas	Jaunojo ūkininko ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-08-2-001499-PR001	138000,00
Maksvytis Tomas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000931-PR001	138112,00
Makštutis Laimonas	Laimono Makštučio gyvulininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-07-1-001424-PR001	131586,00
Malinauskas Artūras	Jaunojo ūkininko Artūro Malinausko augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001045-PR001	138112,00
Malinauskas Nerijus	Nerijaus Malinausko ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000675-PR001	138112,00
Malinauskienė Rita	Pieno ūkio mechanizavimas	1JŪ-KL-07-1-001222-PR001	136109,00
Marcinkus Mindaugas	Jaunojo ūkininko Mindaugo Marcinkaus ūkio modernizavimas	1JŪ-KK-07-1-000425-PR001	101026,00
Marcinkus Saulius	Jaunojo ūkininko Sauliaus Marcinkaus ūkio konkurencin-	1JŪ-KS-07-1-001088-PR001	87252,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
	gumo didinimas modernizuojant materialinę bazę		
Marčiulionis Gediminas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-001670-PR001	133696,00
Markevičius Algirdas	Jaunojo ūkininko Algirdo Markevičiaus įsikūrimas	1JŪ-KM-07-1-001036-PR001	138112,00
Markevičiūtė Lina	Linos Markevičiūtės -jaunosios ūkininkės įsikūrimo projektas	1JŪ-KV-07-1-001253-PR001	137580,00
Martinkus Andrius	Andriaus Martinkaus augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KL-08-2-001602-PR001	138112,00
Martinkus Karolis	Ūkininko Karolio Martinkaus ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-001226-PR001	138112,00
Martinkus Nerijus	Jaunojo ūkininko Nerijaus Martinkaus ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-001236-PR001	137596,00
Martinonis Paulius	Pauliaus Martinonio ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001701-PR001	138112,00
Martinonis Vidas	Ūkininko Vido Martinonio ūkio įsikūrimas ir plėtra	1JŪ-KP-07-1-001377-PR001	138100,00
Masiliauskas Domas	augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-000075-PR001	138112,00
Maskaliūnaitė Alma	Almos Maskaliūnaitės juodųjų serbentų ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-3-003334-PR001	138112,00
Maslauskas Aidas	"Jaunojo ūkininko įsikūrimas"	1JŪ-KS-08-2-001799-PR001	138112,00
Matickienė Dina	Jaunosios ūkininkės Dinos Matickienės ūkio materialinės bazės modernizavimas didinant ūkio konkurencingumą	1JŪ-KS-07-1-000487-PR001	138112,00
Matijošaitis Juozas	„Augalininkystės ūkio įkūrimas“	1JŪ-KM-08-2-001619-PR001	138112,00
Matijošaitytė Vaida	Investicijos į jaunosios ūkininkės Vaidos Matijošaitytės veislinių galvijų ūkį	1JŪ-KT-07-1-001267-PR001	88559,00
Matulaitienė Indrė	Jaunosios ūkininkės I. Martynaitytės javų ūkio įkūrimas ir vystymas	1JŪ-KM-07-1-000277-PR001	138112,00
Matulaitis Ramūnas	Ramūno Matulaičio ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-000811-PR001	138112,00
Matulienė Jūratė	“Jaunosios ūkininkės ūkio įkūrimas”	1JŪ-KV-07-1-000703-PR001	115980,00
Mauricas Karolis	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000236-PR001	138112,00
Mauricas Vaidotas	Augalininkystės ūkio pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonę "Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas"	1JŪ-KT-07-1-001100-PR001	65588,00
Mažeika Darius	Jaunojo ūkininko Dariaus Mažeikos ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001323-PR001	138112,00
Mažeika Darius	Jaunojo ūkininko ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-001630-PR001	135140,00
Mažeika Vytautas	Vytauto Mažeikos mišraus ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-2-001747-PR001	138112,00
Mažeikytė Neringa	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001083-PR001	138112,00
Meilutė Lina	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-3-003272-PR001	138112,00
Melnikas Rimantas	Jaunojo ūkininko Rimanto Melniko įsikūrimas	1JŪ-KM-07-1-000332-PR001	138112,00
Melninkas Martynas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000311-PR001	138112,00
Merkelis Matas	Jaunojo ūkininko mėšinių galvijų ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-000965-PR001	138112,00
Meškauskas Gedas	Jaunojo ūkininko Gedo Meškausko augalininkystės ūkio įsikūrimas	1JŪ-KS-08-2-001692-PR001	138112,00
Metrikis Darius	Žolės sėklų auginimas	1JŪ-KL-07-1-000466-PR001	138112,00
Micka Vytautas	Jaunojo ūkininko įsikūrimas	1JŪ-KV-08-2-001718-PR001	137907,00
Mickeliūnas Alfonsas	Grūdų ir rapsų ūkio vystymas	1JŪ-KP-07-1-001037-PR001	138112,00
Mickevičius Irmantas	Jaunojo ūkininko Irmanto Mickevičiaus ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-001482-PR001	138112,00
Mickevičius Raimundas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001061-PR001	138112,00
Mickevičius Robertas	Jaunojo ūkininko Roberto Mickevičiaus ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000708-PR001	138112,00
Mickevičiūtė Asta	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001140-PR001	137387,00
Mickienė Jolanta	Ūkininkės Jolantos Mickienės augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-001162-PR001	91500,00
Miežanskienė Audra	Avininkystės ūkio plėtra	1JŪ-KL-07-1-001306-PR001	138000,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Miežinis Andrius	Jaunojo ūkininko Andriaus Miežinio ūkio konkurencin-gumo didinimas modernizuojant materialinę bazę	1JŪ-KK-07-1-001160-PR001	137539,00
Mikelėnas Aldas	Augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KP-08-3-003242-PR001	138112,00
Miknevičius Artūras	"Jaunojo ūkininko įsikūrimas"	1JŪ-KS-08-2-001791-PR001	138112,00
Mykolaitis Nerijus	Nerijaus Mykolaičio ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000974-PR001	138112,00
Mikonis Jonas	Mėsinės galvijininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001698-PR001	138112,00
Mikšys Martynas	Jaunojo ūkininko Martyno Mikšio ūkio modernizavimas	1JŪ-KS-07-1-000967-PR001	138112,00
Milašius Artūras	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001050-PR001	138112,00
Milašius Artūras	Jaunojo ūkininko Artūro Milašiaus augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000017-PR001	137975,00
Milašius Arvydas	Jaunojo ūkininko Arvydo Milašiaus augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-08-2-001395-PR001	138112,00
Mileris Nerijus	Ekologinio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001353-PR001	138112,00
Mileris Stepas	Ūkininko Stepo Milerio ūkio kūrimas	1JŪ-KM-07-1-000191-PR001	131828,00
Miliauskas Gintaras	Grūdų ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001048-PR001	138112,00
Miliauskienė Vaida	Galvijų auginimo mėšai ūkio įkūrimas	1JŪ-KL-07-1-000558-PR001	138000,00
Miliukas Deimantas	Deimanto Miliuko augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KV-08-2-001601-PR001	138112,00
Miliūnaitė Jurgita	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-3-003201-PR001	138112,00
Miliūtė Jūratė	Javų ūkio plėtra panaudojant ES struktūrinių fondų paramą	1JŪ-KL-07-1-000847-PR001	138112,00
Mirošničenko Irena	Gyvulininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-001790-PR001	120440,00
Misevičienė Lina	Jaunosios ūkininkės augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-000954-PR001	138112,00
Misevičius Andrius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000804-PR001	138112,00
Misiuvienė Inga	Ingos Misiuvienės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000764-PR001	138112,00
Mitkus Donatas	Jaunojo ūkininko Donato Mitkaus augalininkystės ūkio plėtra	1JŪ-KS-07-1-001248-PR001	138112,00
Mockeliūnas Povilas	Jaunojo ūkininko, besispecializuojančios javų auginime, įsikūrimas	1JŪ-KM-07-1-001328-PR001	134595,00
Mockus Giedrius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-08-3-003308-PR001	138112,00
Mockus Tadas	Augalininkystės ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KL-07-1-000136-PR001	138112,00
Molis Nerijus	Jaunojo ūkininko Nerijaus Molio ūkio modernizavimas	1JŪ-KP-07-1-001116-PR001	138112,00
Momkus Tomas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-08-3-003263-PR001	138112,00
Monstvilas Mantas	Jaunojo ūkininko Manto Monstvilo ūkio konkurencingumo didinimas įsigyjant modernią žemės ūkio techniką	1JŪ-KS-08-3-003376-PR001	138112,00
Montvilaitė Aistė Milena	Aistės Milenos Montvilaitės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-002155-PR001	138112,00
Morkūnas Gintas	Grūdų ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KS-07-1-000021-PR001	138112,00
Motiejūnas Arnoldas	Augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KP-07-1-001147-PR001	138112,00
Motiejūnas Aurelijus	Jaunojo ūkininko Aurelijaus Motiejūno	1JŪ-KP-08-2-001458-PR001	138112,00
Motūza Egidijus	Jaunojo ūkininko E.Motūzos pienininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-3-003240-PR001	130323,00
Mučinis Karolis	"Jaunojo ūkininko Karolio Mučinio augalininkystės ūkio įsikūrimas"	1JŪ-KV-08-3-003274-PR001	138112,00
Nacius Simonas	Jaunojo ūkininko Simono Naciaus augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-000983-PR001	138112,00
Narkevičius Gintaras	Grūdų ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KS-08-2-000661-PR001	128760,00
Naruševičiūtė Daiva	Jaunosios ūkininkės Daivos Naruševičiūtės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000560-PR001	138112,00
Narvydas Eligijus	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-000813-PR001	138112,00
Narvidas Mantas	Mėsinės galvijininkystės ūkio vystymas ir plėtra	1JŪ-KP-07-1-001256-PR001	124388,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Naudužienė Rima	Jaunosios ūkininkės Rimos Naudužienės ūkio modernizavimas	1JŪ-KP-07-1-000742-PR001	66220,00
Naujokaitytė Jurgita	Ekologinio augalininkystės ūkio įkūrimas ir plėtros perspektyvos	1JŪ-KK-07-1-001291-PR001	138112,00
Navickas Vilmantas	Ūkininko Vilmanto Navicko ūkio kūrimas	1JŪ-KM-07-1-000325-PR001	138112,00
Navikas Kęstutis	Gyvulininkystės ir augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000272-PR001	138112,00
Navikienė Ingrida	Jaunosios ūkininkės Ingridos Navikienės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000926-PR001	80692,00
Neimantienė Rūta	"Augalininkystės ūkio įkūrimas"	1JŪ-KS-08-2-001068-PR001	66727,00
Nevecka Povilas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-08-2-001748-PR001	132300,00
Nomeika Egidijus	Egidijaus Nomeikos augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001062-PR001	138112,00
Norkienė Aušrinė	Jaunosios ūkininkės mėsinės galvijininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001091-PR001	138112,00
Norkutė Sandra	"Jaunosios ūkininkės Sandros Norkutės ūkio konkurencingumo didinimas modernizuojant gamybinę bazę"	1JŪ-KS-08-2-001779-PR001	123288,00
Norkutė Simona	Mėsinės galvijininkystės vystymas	1JŪ-KL-08-2-001652-PR001	138112,00
Norvilas Remigijus	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KL-08-2-001819-PR001	138112,00
Norvilis Egidijus	"Egidijaus Norvilio ūkio įkūrimas"	1JŪ-KS-08-2-001522-PR001	138112,00
Opulskienė Gita	Jaunosios ūkininkės ūkio kūrimas ir modernizavimas	1JŪ-KU-07-1-001008-PR001	101098,00
Ordavičienė Rasa	Grūdų ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KV-07-1-000352-PR001	138112,00
Orleckaitė Viktorija	Viktorijos Orleckaitės augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001457-PR001	138112,00
Pačekajutė Jovita	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001150-PR001	138112,00
Pačkauskaitė Asta	Jaunosios ūkininkės Astos Pačkauskaitės mišraus ūkio įkūrimas	1JŪ-KL-07-1-000922-PR001	138051,00
Padervinskis Rolandas	Rolando Padervinskio gyvulininkystės ir augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-001157-PR001	138112,00
Pakalnierė Jūratė	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001217-PR001	122042,00
Pakalnis Arūnas	Arūno Pakalnio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001121-PR001	138112,00
Pakšty Remigijus	Jaunojo ūkininko Remigijaus Pakščio ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000824-PR001	138112,00
Pakutka Arvydas	Arvydo Pakutkos ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-2-001772-PR001	138112,00
Palaima Marius	Grūdų ūkio plėtra	1JŪ-KK-07-1-000794-PR001	138112,00
Palčevskas Andrejus	Grūdų ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KS-07-1-000493-PR001	138112,00
Paliukas Justas	Rapsų ir grūdų ūkio vystymasis	1JŪ-KP-07-1-001010-PR001	138112,00
Pangonienė Rasa	Jaunosios ūkininkės mėsinės galvininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-002626-PR001	63778,00
Papaurėlis Vaidotas	Javų ir rapsų ūkio įkūrimas ir modernizavimas	1JŪ-KP-08-2-001610-PR001	134659,00
Pargaliauskas Saulius	Sauliaus Pargaliausko augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-000895-PR001	128015,00
Paršiukas Vilius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001269-PR001	138112,00
Patalavičius Tomas	Jaunojo ūkininko ūkio įkūrimas	1JŪ-KV-07-1-001060-PR001	136351,00
Paukštė Vaidotas	Vaidoto Paukštės augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KU-08-2-001760-PR001	138112,00
Paukštytė Rimvydė	Jaunojo ūkininko ūkio įkūrimas	1JŪ-KV-08-2-001598-PR001	138112,00
Pauliukaitis Vaidas	Jaunojo ūkininko Vaido Pauliukaičio ūkio kūrimas ir modernizavimas	1JŪ-KK-07-1-000581-PR001	128962,00
Pauža Vytautas	Ūkininko Vytauto Paužos ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-3-003148-PR001	138112,00
Pavolis Aurimas	Jaunojo ūkininko Aurimo Pavolio ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-001488-PR001	138112,00
Peciukonis Martynas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001903-PR001	127950,00
Peteraitis Algirdas	Pieninkystės ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KL-07-1-000067-PR001	93923,00
Petkevičius Mindaugas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-001038-PR001	138112,00
Petkus Audrius	"Jaunojo ūkininko Audriaus Petkaus augalininkystės ūkio	1JŪ-KS-08-2-001422-PR001	137113,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
	įkūrimas"		
Petniūnas Laurynas	Jaunojo ūkininko ūkio įkūrimas	1JŪ-KV-07-1-001180-PR001	137560,00
Petraitis Aldas	Jaunojo ūkininko augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001017-PR001	138112,00
Petrauskas Justas	"Jaunojo ūkininko Justo Petrausko augalininkystės ūkio įsikūrimas"	1JŪ-KS-08-2-001633-PR001	135905,00
Petrauskas Justinas	Jaunojo ūkininko Justino Petrausko įsikūrimas	1JŪ-KK-08-2-001763-PR001	137898,00
Petrauskis Aleksas	Jaunojo ūkininko Alekso Petrausko specializuoto daržininkystės ūkio materialinės bazės sukūrimas	1JŪ-KE-07-1-001165-PR001	68193,00
Petrošius Vaidas	Žolinių pašarų gamybos vystymas	1JŪ-KL-08-2-001597-PR001	138112,00
Petrulis Irmantas	Ūkininko Irmanto Petrulio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001675-PR001	138112,00
Petruškevičius Karolis	Ūkininko Karolio Petruškevičiaus ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-001502-PR001	138112,00
Peželytė Kristina	"Jaunosios ūkininkės Kristinos Peželytės augalininkystės ūkio įsikūrimo verslo planas"	1JŪ-KS-08-2-001889-PR001	136100,00
Pilitauskas Marius	Ūkio konkurencingumo didinimas modernizuojant materialinę bazę	1JŪ-KT-07-1-001159-PR001	138112,00
Pintverienė Inga	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000326-PR001	138112,00
Plačakis Nerijus	Jaunojo ūkininko Nerijaus Plačakio ūkio materialinės bazės modernizavimas didinant ūkio konkurencingumą	1JŪ-KS-07-1-000520-PR001	138112,00
Plakys Mantas	Grūdų ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KS-07-1-000014-PR001	138112,00
Plioplys Darius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000264-PR001	86527,00
Plytninkas Adomas	A.Plytninko ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-08-2-001754-PR001	138112,00
Pocius Mindaugas	Gyvulininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001271-PR001	131825,00
Pocius Nerijus	Grūdų ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KS-07-1-000036-PR001	138112,00
Pociūtė Aistė	Aistės Pociūtės augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-3-003233-PR001	132627,00
Počobut Erik	Jaunojo ūkininko įsikūrimas	1JŪ-KV-08-2-001656-PR001	138112,00
Počopko Viktor	Jaunojo ūkininko V. Počopko ekologinio ūkio plėtra	1JŪ-KV-07-1-000244-PR001	102858,00
Pogužinskas Algirdas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001717-PR001	114340,00
Pošiūnas Andrius	Jaunojo ūkininko Andriaus Pošiūno įsikūrimas	1JŪ-KV-08-2-001627-PR001	138112,00
Pošiūnas Darius	Jaunojo ūkininko Dariaus Pošiūno įsikūrimo projektas	1JŪ-KV-07-1-001266-PR001	138112,00
Poška Artūras	Grūdų ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KS-08-2-000470-PR001	138100,00
Poškaitė Gintarė	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001223-PR001	137819,00
Poškys Paulius	Jaunojo ūkininko įsikūrimas	1JŪ-KL-08-2-001697-PR001	138112,00
Povilaitienė Lina	"linos Povilaitienės ūkio įkūrimas"	1JŪ-KS-08-3-003226-PR001	138112,00
Povilauskas Nerius	Neriaus Povilausko augalininkystės ūkio įsikūrimas	1JŪ-KK-07-1-001239-PR001	138112,00
Povilionis Petras	Jaunojo ūkininko Petro Povilionio ūkio kūrimas ir modernizavimas.	1JŪ-KP-07-1-001126-PR001	138112,00
Pozingis Tomas	Tomo Pozingio ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-002130-PR001	138112,00
Praleika Raimundas	Raimundo Praleikos ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000598-PR001	138112,00
Pralgauskas Valdas	Jaunojo ūkininko Valdo Pralgausko ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001029-PR001	138112,00
Pranciulis Darius	Dariaus Pranciulio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-001185-PR001	138112,00
Pranienė Asta	Grūdų ūkio plėtra	1JŪ-KS-07-1-000469-PR001	138112,00
Prėnas Dainius	Jaunojo Ūkininko, besispecializuojančio augalininkystėje, įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001221-PR001	117850,00
Pribušauskaitė Ernesta	Grūdų ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001103-PR001	138112,00
Puidokas Martynas	Jaunojo ūkininko Martyno Puidoko augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-08-3-003202-PR001	138112,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Pūkas Tautvydas	Jaunojo ūkininko Tautvydo Pūko ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001356-PR001	138112,00
Pupeikienė Vilma	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KU-08-2-001739-PR001	138112,00
Puronaitė Kristina	Pašarų gamyba	1JŪ-KP-07-1-001349-PR001	138112,00
Puronaitė Oksana	Ekologinių javų auginimas	1JŪ-KP-07-1-001329-PR001	138112,00
Purtulys Viktoras	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001685-PR001	138112,00
Puskunigis Redas	Redo Puskunigio augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-001629-PR001	138112,00
Pušas Vitalijus	Vitalijaus Pušo ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-3-003317-PR001	133653,00
Putka Matas	"Augalininkystės ūkio įkūrimas"	1JŪ-KP-07-1-001173-PR001	138112,00
Račaitė Akvilė	Akvilės Račaitės ūkio įkūrimas panaudojant "Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas" paramą	1JŪ-KK-08-2-001584-PR001	135084,00
Račiukaitis Marius	Mariaus Račiukaičio ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-3-003250-PR001	138112,00
Radėnas Paulius	Jaunojo ūkininko Pauliaus Radėno augalininkystės ūkio įsikūrimas	1JŪ-KS-08-3-003244-PR001	138112,00
Radulevič Romuald Vladislav	Augalininkystės ūkio įsikūrimas ir plėtra	1JŪ-KV-08-2-001714-PR001	138112,00
Radvila Kęstutis	Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas	1JŪ-KK-08-2-001650-PR001	138112,00
Radzevičienė Lijana	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-002153-PR001	136101,00
Radzienė Rita	Jaunosios ūkininkės augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-000094-PR001	138112,00
Ragažinskas Marius	Ūkininko Mariaus Ragažinsko ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001265-PR001	138112,00
Ragažinskas Rikantas	Ūkininko Rikanto Ragažinsko Ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001242-PR001	138112,00
Rakūnas Drąsutis	Grūdų ūkio vystymas	1JŪ-KP-07-1-001167-PR001	138112,00
Ramanauskytė-Drungilienė Sandra	Jaunosios ūkininkės Sandros Ramanauskytės-Drungilienės ūkio materialinės bazės modernizavimas didinant ūkio konkurencingumą	1JŪ-KS-07-1-001138-PR001	138112,00
Ramaneckas Darius	Jaunojo ūkininko Dariaus Ramanecko ekologinio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KV-07-1-001479-PR001	126284,00
Ramonas Tomas	Jaunojo ūkininko Tomo Ramono specializuoto javų ūkio konkurencingumo didinimas modernizuojant gamybinę bazę	1JŪ-KS-08-2-001805-PR001	138112,00
Rankauskas Tomas	Jaunojo ūkininko T. Rankausko įsikūrimas	1JŪ-KT-07-1-000004-PR001	138112,00
Rapšas Ritas	Ūkininko Rito Rapšo pieno ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-001370-PR001	138112,00
Rasčiauskas Vaidotas	Jaunojo ūkininko Vaidoto Rasčiausko ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000584-PR001	138112,00
Remeika Dainius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-000591-PR001	138112,00
Remeika Mantas	Jaunojo ūkininko Manto Remeikos augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001113-PR001	138112,00
Remeikis Kęstutis	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-001758-PR001	138112,00
Repšys Rolandas	Jaunojo ūkininko Rolando Repšio javų ūkio kūrimas ir modernizavimas	1JŪ-KU-07-1-000892-PR001	115531,00
Ridikaitė Rūta	Augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KS-07-1-000998-PR001	138112,00
Riekašius Vladas	Gyvulininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-001153-PR001	138112,00
Rimkienė Edita	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000548-PR001	138112,00
Rimkus Aivaras	Ūkininko A. Rimkaus augalininkystės ūkio įkūrimas ir vystymas	1JŪ-KS-07-1-001289-PR001	138112,00
Rimkus Giedrius	Uogininkystės ūkio vystymasis	1JŪ-KP-07-1-001371-PR001	103515,00
Ringys Alfredas	Jaunojo ūkininko galvijų auginimo mėsai ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-002193-PR001	138112,00
Romikaitis Tomas	Jaunojo ūkininko Tomo Romikaičio pašarų ūkio kūrimas ir modernizavimas	1JŪ-KM-07-1-000247-PR001	138112,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Rožėnienė Jūratė	Grūdų ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KP-07-1-001276-PR001	74822,00
Rubikas Laimonas	Laimono Rubiko augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000200-PR001	138000,00
Ručinskas Donatas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KV-07-1-000490-PR001	138112,00
Rudaitienė Loreta	Jaunosios ūkininkės Loretos Rudaitienės gyvulininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-001380-PR001	124093,00
Rudminas Agnius	"Jaunojo ūkininko įsikūrimas"	1JŪ-KV-08-2-001693-PR001	138112,00
Rudnickaitė Reda	Redos Rudnickaitės pieno ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-08-2-000851-PR001	138112,00
Rupšys Saulius	Sauliaus Rupšio ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001563-PR001	138112,00
Rusinas Mindaugas	"Ūkininko Mindaugo Rusino augalininkystės ūkio įkūrimas"	1JŪ-KS-08-3-003130-PR001	138112,00
Ruželytė Aurėja	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001321-PR001	138112,00
Sabaliauskas Evaldas	Evaldo Sabaliausko ūkio modernizavimas	1JŪ-KK-07-1-001331-PR001	109977,00
Sabas Darius	Dariaus Sabo augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-3-003184-PR001	138112,00
Sabeckas Arūnas	Arūno Sabecko ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000037-PR001	138112,00
Sabulis Gediminas	Jaunojo ūkininko Gedimino Sabulio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000903-PR001	138112,00
Sakalauskas Vitalius	Vitaliaus Sakalausko augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-001435-PR001	138112,00
Salys Algirdas	A. Salio ūkio įkūrimas ir vystymas	1JŪ-KE-07-1-000166-PR001	108250,00
Salys Mindaugas	Mindaugo Salio ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-000157-PR001	138112,00
Salys Vidmantas	Vidmanto Salio ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-000789-PR001	138112,00
Samulis Marius	Grūdų ūkio vystymas	1JŪ-KP-07-1-000681-PR001	134210,00
Samušienė Meilė	Gyvulininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KV-07-1-000975-PR001	138112,00
Sasnauskaitė Vaida	Jaunosios ūkininkės Vaidos Sasnauskaitės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-001695-PR001	138112,00
Sasnauskas Justas	Ekologinio augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KE-08-2-001496-PR001	138112,00
Sasnauskas Paulius	Jaunojo ūkininko Pauliaus Sasnausko ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-001699-PR001	138112,00
Saunoris Mindaugas	Jaunojo ūkininko Mindaugo Saunoriaus ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-3-003301-PR001	131494,00
Sausdravas Marius	Mariaus Sausdravo augalininkystės ūkio kūrimas ir plėtra	1JŪ-KE-07-1-000133-PR001	138112,00
Savickaitė Gintarė	Gintarės Savickaitės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-000696-PR001	137347,00
Savickas Vytautas	Jaunojo ūkininko Vytauto Savicko ūkio įsikūrimo verslo planas	1JŪ-KS-08-2-001839-PR001	132697,00
Savickienė Vaidutė	"Vaidutės Savickienės augalininkystės ūkio įkūrimas"	1JŪ-KU-07-1-001031-PR001	138112,00
Savosta Giedrius	Giedriaus Savostos ūkio kūrimas	1JŪ-KK-08-2-001634-PR001	138112,00
Schelenz Audra	Bizonų auginimo ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KS-07-1-000585-PR001	137000,00
Serbentaitė Audronė	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-001749-PR001	135730,00
Sereika Alvydas	Jaunojo ūkininko Alvydo Sereikos ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001075-PR001	87390,00
Simanavičius Edmundas	Ekologinio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001461-PR001	138112,00
Sinkevičius Giedrius	Jaunojo ūkininko, besispecializuojančio javų, rapsų ir šaltalankių auginime, įsikūrimas	1JŪ-KK-07-1-001313-PR001	138112,00
Sipavičius Vidmantas	"Vidmanto Sipavičiaus augalininkystės ūkio įkūrimas"	1JŪ-KS-08-2-001679-PR001	138112,00
Siriūnaitis Aldevinas	Aldevino Siriūnaičio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001015-PR001	138112,00
Siriūnaitis Svajūnas	Svajūno Siriūnaičio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-000973-PR001	138112,00
Sivickis Donatas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-08-2-001812-PR001	127000,00
Skadailis Dainius	Dainiaus Skadailio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KV-07-1-001078-PR001	135419,00
Skapienė Jolanta	Jaunosios ūkininkės Jolantos Skapienės įsikūrimas	1JŪ-KV-07-1-000446-PR001	125751,00
Skeberdis Ramūnas	Ramūno Skeberdžio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001360-PR001	138112,00
Skierus Tomas	Javų ūkio kūrimas	1JŪ-KE-08-2-001564-PR001	138043,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Skikas Saulius	Jaunojo ūkininko Sauliaus Skiko ūkio modernizavimo projektas	1JŪ-KS-08-2-001485-PR001	138112,00
Skilandis Vytenis	Ūkininko Vytenio Skilandžio ūkio kūrimas	1JŪ-KM-07-1-000343-PR001	138112,00
Skiparius Marius	Jaunojo ūkininko M. Skipario ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001039-PR001	137636,00
Skirgaila Vidas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-001894-PR001	138112,00
Slauzgalvis Vaidas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-000088-PR001	104500,00
Sluoksnaitis Mindaugas	Jaunojo ūkininko Mindaugo Sluoksnaičio specializuoto daržininkystės ūkio steigimo veiklos planas	1JŪ-KP-07-1-001300-PR001	87490,00
Smagurienė Jūratė	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-08-2-001440-PR001	134797,00
Smalinskas Renatas	Renato Smalinsko augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-3-003367-PR001	138100,00
Smalstytė Inga	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001204-PR001	126925,00
Smilgys Mindaugas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000798-PR001	138112,00
Sprindžiūnas Gintaras	Jaunojo ūkininko G. Sprindžiūno įsikūrimas	1JŪ-KM-07-1-000204-PR001	89980,00
Spūdys Vytautas	Ūkininko Vytauto Spūdžio augalininkystės ūkio įsikūrimas	1JŪ-KM-08-2-001659-PR001	138112,00
Stalionis Arūnas	"Arūno Stalionio ūkio įkūrimas"	1JŪ-KS-08-2-001813-PR001	138112,00
Staliūnas Andrius	Andriaus Staliūno augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KK-08-2-001689-PR001	138112,00
Staliūnas Povilas	Augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KK-08-2-001580-PR001	138112,00
Stancelis Tomas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-001164-PR001	138112,00
Stancelytė Sonata	Sonatos Stancelytės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-08-2-001534-PR001	138112,00
Stančikas Donatas	Ūkininko Donato Stančiko augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001607-PR001	138112,00
Stančikas Marijus	Ekologinio augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KE-08-2-001527-PR001	138000,00
Stanišauskas Remigijus	Jaunojo ūkininko Remigijaus Stanišausko ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-001642-PR001	135508,00
Stanytė Vaida	Vaido Stanytės prekinio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-001175-PR001	131825,00
Staniulytė Margarita	Ekologinio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001073-PR001	138112,00
Stankūnaitė Kristina	Ūkininkės Kristinos Stankūnaitės ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KP-07-1-001254-PR001	138112,00
Stankūnas Romualdas	Jaunojo ūkininko Romualdo Stankūno ūkio modernizavimas	1JŪ-KE-07-1-001237-PR001	64000,00
Stankūnas Tomas	Ūkininko Tomo Sankūno ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KP-07-1-001382-PR001	138112,00
Stankūnas Tomas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-001314-PR001	138112,00
Stankutė Giedrė	Energetinių augalų auginimas	1JŪ-KL-07-1-000458-PR001	98700,00
Stanulis Deimantas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-001342-PR001	137594,00
Staražinskas Robertas	Jaunojo ūkininko pieno ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000165-PR001	138112,00
Starevičius Danielius	Danieliaus Starevičiaus ūkio kūrimas	1JŪ-KK-07-1-000858-PR001	127719,00
Stasiulis Jonas	Jono Stasiulio mišraus ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-08-2-001535-PR001	136316,00
Staškevičius Marius	Specializuoto jaunojo ūkininko ūkio įkūrimas	1JŪ-KU-07-1-000823-PR001	131772,00
Staškūnas Juozas	Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas	1JŪ-KS-07-1-001261-PR001	138112,00
Staškūnas Raimondas	Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas	1JŪ-KS-07-1-001412-PR001	138112,00
Steponavičius Andrius	Andriaus Steponavičiaus ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001168-PR001	138112,00
Stiklerytė Vanda	Augalininkystės ūkio vystymas Lieknagalos kaime	1JŪ-KP-07-1-001392-PR001	138100,00
Stirbys Arūnas	Gyvulininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-002149-PR001	136350,00
Stonys Virginijus	Jaunojo ūkininko augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001009-PR001	136762,00
Stonys Vytautas	Ūkininko mėsinių galvijų ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001274-PR001	129928,00
Stonkevičius Mindaugas	Mindaugo Stonkevičiaus augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-001196-PR001	138112,00
Stonkienė Loreta	Loretos Stonkienės augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KE-08-3-003344-PR001	138112,00
Stragyte Ieva	Jaunosios ūkininkės Ievos Stragytes įsikūrimas	1JŪ-KV-08-2-001773-PR001	137078,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Strakšienė Lijana	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-001319-PR001	136790,00
Stravinskas Kęstutis	Gyvulininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000702-PR001	138112,00
Strazdas Giedrius	Jaunojo ūkininko mišraus ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KU-07-1-001359-PR001	116532,00
Streckienė Donata	"Donatos Streckienės ūkio įkūrimas"	1JŪ-KS-08-2-001728-PR001	71698,00
Stringis Regimantas	Regimanto Stringio ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KV-08-2-001350-PR001	138112,00
Strodomskis Aivaras	Jaunojo ūkininko Aivaro Strodomskio įsikūrimas tėvų ūkyje	1JŪ-KE-07-1-001145-PR001	123195,00
Stukas Giedrius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001141-PR001	138112,00
Sukarevičius Tadas	Tado Sukarevičiaus ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000841-PR001	138112,00
Sunklodas Raimondas	Raimondo Sunklodo ūkio įsikūrimas	1JŪ-KU-07-1-001387-PR001	138112,00
Survilas Mindaugas	Mindaugo Survilo ūkio plėtra	1JŪ-KU-07-1-000872-PR001	136740,00
Survilas Tadas	Tado Survilo ūkio įkūrimas Anykščių rajone	1JŪ-KU-07-1-000932-PR001	138000,00
Sutkaitis Osvaldas	Mėsinės galvijininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001385-PR001	138112,00
Sutkus Tomas	Jaunojo ūkininko Tomo Sutkaus ūkio modernizavimas	1JŪ-KM-07-1-000260-PR001	129052,00
Sveikackas Dainius	Jaunojo ūkininko Dainiaus Sveickacko augalininkystės ūkio konkurencingumo didinimas modernizuojant ūkio gamybinę bazę	1JŪ-KS-08-2-000704-PR001	138112,00
Šablinskaitė Simona	Augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KP-08-2-001388-PR001	138112,00
Šafronas Kęstutis	Kęstučio Šafrono ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000870-PR001	138112,00
Šakauskas Tomas	Tomo Šakausko augalininkystės ūkio modernizavimas	1JŪ-KL-07-1-000047-PR001	126362,00
Šakenis Mindaugas	Javų ūkio kūrimas ir modernizavimas	1JŪ-KP-07-1-001112-PR001	126856,00
Šalkauskas Mantas	Jaunojo ūkininko Manto Šalkausko augalininkystės ūkio įsikūrimas	1JŪ-KS-08-2-001582-PR001	138112,00
Šatas Egidijus	"Egidijaus Šato ūkio įsikūrimas"	1JŪ-KP-07-1-001246-PR001	138112,00
Šatas Romas	Gyvulininkystės- augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001725-PR001	124632,00
Šaulys Vytautas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KL-07-1-000961-PR001	138112,00
Ščiگلinskienė Daiva	Jaunosios ūkininkės Daivos Ščiگلinskienės ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-07-1-001115-PR001	138112,00
Šemežys Mindaugas	Jaunojo ūkininko Mindaugo Šemežio ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000528-PR001	138112,00
Šeputis Almantas	Almanto Šepečio ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001076-PR001	138112,00
Šerelis Eimantas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001135-PR001	138112,00
Šerlinskaitė Monika	Jaunosios ūkininkės augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KE-08-2-001507-PR001	138112,00
Šiaučiulis Egidijus	Jaunojo ūkininko Egidijaus Šiaučiulio ūkio kūrimas	1JŪ-KU-07-1-000969-PR001	78799,00
Šilalienė Dalia	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KV-08-2-001500-PR001	138112,00
Šimalius Tomas	Jaunojo ūkininko Tomo Šimaliaus gyvulininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-001057-PR001	138112,00
Šimanauskas Gintautas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001466-PR001	138112,00
Šimkevičienė Aušra	"Ūkio įsikūrimas panaudojant EŽŪFKP paramą"	1JŪ-KU-08-2-002493-PR001	138000,00
Šimkevičius Vidmantas	V. Šimkevičiaus pieno ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KE-07-1-000306-PR001	138112,00
Šimkūnas Marius	Ūkininko Mariaus Šimkūno ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001210-PR001	84628,00
Šimkus Karolis	Ūkininko Karolio Šimkaus ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-000504-PR001	138112,00
Šimonis Alfredas	Ūkininko Alfredo Šimonio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-3-003366-PR001	138112,00
Šimonis Raimundas	Raimundo Šimonio ekologinės augalininkystės ūkio modernizavimas	1JŪ-KV-07-1-000457-PR001	138112,00
Šipelis Benas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001125-PR001	138112,00
Šiugždinis Juozas	Jaunojo ūkininko, besispecializuojančio rapsų ir javų auginime, įsikūrimas	1JŪ-KK-08-2-001600-PR001	138112,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Šiurna Mindaugas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KV-08-2-001577-PR001	138112,00
Šiurna Tomas	Grūdų ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KP-08-2-001684-PR001	132240,00
Šlapelis Mantas	Gyvulininkystės ir ekologinio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-000977-PR001	138112,00
Šleiva Rolandas	"Rolando Šleivos" ūkio įsikūrimas	1JŪ-KP-07-1-001389-PR001	117637,00
Šlekonis Gintautas	Gintauto Šlekonio ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000688-PR001	138112,00
Šleževičienė Aušra	Jaunojo ūkininko įsikūrimas	1JŪ-KK-07-1-000624-PR001	136743,00
Šliupas Tadas	Grūdų ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KS-08-2-000473-PR001	87163,00
Šlyžius Egidijus	Egidijaus Šlyžiaus augalininkystės ūkio kūrimas ir plėtra	1JŪ-KE-07-1-001232-PR001	138112,00
Šmatavičienė Neringa	Jaunojo ūkininko ūkio įkūrimas	1JŪ-KU-07-1-000986-PR001	138112,00
Šmatavičiūtė Milda	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001538-PR001	138112,00
Šmigelskis Karolis	Jaunojo ūkininko Karolio Šmigelsko ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-000920-PR001	138112,00
Špakauskas Gedas	Jaunojo ūkininko Gedo Špakausko ūkio modernizavimas	1JŪ-KS-07-1-000361-PR001	104688,00
Španje Benjaminas	Jaunojo ūkininko ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-001355-PR001	138000,00
Špečkauskas Tadas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-002633-PR001	110000,00
Špokas Dainius	Jaunojo ūkininko, besispecializuojančio, javų ir rapsų auginime, įsikūrimas	1JŪ-KK-07-1-000474-PR001	138112,00
Špokas Ramūnas	Jaunojo ūkininko Ramūno Špoko įsikūrimas	1JŪ-KK-07-1-001070-PR001	138112,00
Šukys Martynas	Jaunojo ūkininko Martyno Šukio įsikūrimas	1JŪ-KK-08-2-001432-PR001	138112,00
Šukytė Monika	Uogininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KU-07-1-000848-PR001	138112,00
Šukutytė Laura	Jaunosios ūkininkės Lauros Šukutytės augalininkystės ūkio plėtra	1JŪ-KK-07-1-000552-PR001	133010,00
Šulnius Dainius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-000887-PR001	138112,00
Šulskis Aidas	Specializuoto jaunojo ūkininko ūkio įkūrimas	1JŪ-KU-07-1-000820-PR001	138112,00
Šulskus Rimvydas	Jaunojo ūkininko ūkio įkūrimas	1JŪ-KU-08-2-001802-PR001	138112,00
Šumkauskienė Nijolė	Nijolės Šumkauskienės pienininkystės ūkio plėtra	1JŪ-KL-07-1-001272-PR001	135854,00
Švalkūnas Mindaugas	Jaunojo ūkininko pienininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-002161-PR001	138000,00
Švelnia Virginijus	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-3-003135-PR001	138112,00
Švenčionis Tomas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000810-PR001	138112,00
Švežikas Vaclovas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-000955-PR001	138112,00
Talaikis Žygimantas	Konkurencingo ir ekonomiškai gyvybingo ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KV-07-1-001189-PR001	138112,00
Tamašauskis Gediminas	"Jaunojo ūkininko Gedimino Tamašauskio ūkio įkūrimas"	1JŪ-KK-08-2-001815-PR001	138112,00
Tamkevičius Giedrius	Giedriaus Tamkevičiaus ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000611-PR001	138112,00
Tamulevičius Rimas	Rimo Tamulevičiaus ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-07-1-001450-PR001	80519,00
Tamulionienė Jovita	Jovitos Tamulionienės ūkio įsikūrimas	1JŪ-KU-07-1-000008-PR001	138112,00
Tarakanovienė Donata	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001325-PR001	138112,00
Tarozaitė Aušra	Augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KT-07-1-001286-PR001	138112,00
Tekutienė Rita	Javų ir rapsų ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001215-PR001	138112,00
Tekutis Mantas	Grūdų ūkio kūrimas	1JŪ-KP-07-1-001119-PR001	138112,00
Telišauskas Arvydas	"Ūkininko Arvydo Telišausko ūkio įsikūrimo verslo planas"	1JŪ-KP-07-1-001283-PR001	107175,00
Tylius Vaidas	Jaunojo ūkininko Vaidoto Tyliaus specializuoto augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000034-PR001	138112,00
Tiškevičienė Lina	Daržininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001040-PR001	138112,00
Tomkienė Elena	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-000825-PR001	138112,00
Totoraitis Povilas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-001001-PR001	138112,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Trečiokas Tomas	Jaunojo ūkininko įsikūrimas	1JŪ-KP-08-2-001704-PR001	138112,00
Treinauskas Audrius	Audriaus Treinausko ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-08-2-001322-PR001	138112,00
Tripeldas Audrius	Jaunojo ūkininko Audriaus Tripeldo augalininkystės ūkis	1JŪ-KS-08-2-001406-PR001	138112,00
Truncė Aurimas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KA-08-2-001743-PR001	138112,00
Tulčius Raimondas	R.Tulčiaus pieno-mėsos ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-07-1-000137-PR001	138112,00
Turčinskis Vilius	Ekologinio javų ūkio kūrimas ir modernizavimas	1JŪ-KE-07-1-001154-PR001	124784,00
Tverkus Darius	Jaunojo ūkininko pieno ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001063-PR001	96522,00
Ubavičius Rimas	Grūdų ūkio kūrimas	1JŪ-KP-07-1-001132-PR001	138112,00
Uktverytė Sandra	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KL-08-2-001746-PR001	138112,00
Uldukis Nerijus	Ūkininko Nerijaus Uldukio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001086-PR001	138112,00
Ulinskas Mindaugas	Jaunojo ūkininko Mindaugo Ulinsko ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000604-PR001	138112,00
Umantaitė Vaiva	Vaivos Umantaitės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-001808-PR001	138112,00
Umbrasas Virginijus	Virginijaus Umbraso ūkio įkūrimas	1JŪ-KU-07-1-000842-PR001	138112,00
Uogelė Deivydas	Jaunojo ūkininko Devydo Uogelės ūkio konkurencin-gumo didinimas modernizuojant materialinę bazę	1JŪ-KS-07-1-001120-PR001	127997,00
Urbonas Albertas	Ūkininko Alberto Urbono augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-08-2-001644-PR001	138112,00
Urbonas Linas	"Augalininkystės ūkio įkūrimas"	1JŪ-KP-07-1-001133-PR001	138112,00
Urbonavičius Tomas	Ekologinio uogininkystės ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KA-08-2-001771-PR001	138112,00
Urbšas Pranas	Grūdų ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KL-07-1-000015-PR001	112423,00
Ušackis Arūnas	Arūno Ušackio ūkio įsikūrimas	1JŪ-KS-08-2-001418-PR001	138112,00
Vaicekauskas Mantas	Manto Vaicekausko ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-2-001592-PR001	138112,00
Vaicekauskas Valdas	Jaunojo ūkininko Valdo Vaicekausko augalininkystės ūkio įsikūrimas	1JŪ-KS-08-2-001599-PR001	138112,00
Vaičaitis Andrius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000341-PR001	138112,00
Vaičekauskaitė Ieva	"Augalininkystės ūkio įkūrimas"	1JŪ-KE-08-2-001505-PR001	138112,00
Vaičekauskas Arūnas	Arūno Vaičekausko ūkio įkūrimas panaudojant "Jaunujų ūkininkų įsikūrimas" paramą	1JŪ-KK-07-1-001016-PR001	137169,00
Vaičekauskas Gytis	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000337-PR001	138112,00
Vaičekauskienė Violeta	Jaunosios ūkininkės specializuoto augalininkystės ūkio konkurencingumo didinimas modernizuojant gamybinę bazę	1JŪ-KS-07-1-001836-PR001	138112,00
Vaičeliūnas Aurelijus	Ūkininko Aurelijaus Vaičeliūno ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001557-PR001	138112,00
Vaičeliūnas Donatas	Jaunojo ūkininko Donato Vaičeliūno ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-001756-PR001	138112,00
Vaičeliūnienė Donata	Jaunosios ūkininkės Donatos Šlaustaitės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000484-PR001	138112,00
Vaičiulis Egidijus	Jaunojo ūkininko Egidijaus Vaičiulio ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-001533-PR001	136822,00
Vaičiulis Paulius	"Jaunojo ūkininko Pauliaus Vaičiulio ūkio įkūrimas"	1JŪ-KV-07-1-000492-PR001	138112,00
Vaičiulis Povilas	Ūkininko Povilo Vaičiulio ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-001742-PR001	138112,00
Vaičkus Gediminas	Jaunojo ūkininko Gedimino Vaičkaus ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-08-3-003196-PR001	138112,00
Vaidelauskas Arvydas	Jaunojo ūkininko Arvydo Vaidelausko ūkio konkurencingumo didinimas modernizuojant materialinę bazę	1JŪ-KS-07-1-001170-PR001	125053,00
Vaišis Arnoldas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000777-PR001	138112,00
Vaištaraitė Rūta	Jaunosios ūkininkės Rūtos Vaištaraitės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-001757-PR001	137490,00
Vaitaitienė Nida	"Augalininkystės ūkio įsikūrimas"	1JŪ-KP-07-1-001188-PR001	138112,00
Vaitekaitis Kęstutis	Kęstučio Vaitekaičio ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000158-PR001	138112,00
Vaitėkūnienė Julija	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000525-PR001	138112,00
Vaitelis Mantas	Ekologinis mėsinių galvijų ūkis	1JŪ-KK-07-1-001127-PR001	138112,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Vaitkevičienė Živilė	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KL-07-1-001327-PR001	138112,00
Vaitkevičiūtė Rita	„Augalininkystės ūkio įkūrimas ir plėtra“	1JŪ-KP-07-1-001884-PR001	138112,00
Vaitkus Algimantas	Algimanto Vaitkaus ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-08-2-001566-PR001	138112,00
Vaitkus Donatas	Ūkininko Donato Vaitkaus avių ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001227-PR001	138112,00
Vaižmužys Justinas	"Ūkininko Justino Vaižmužio augalininkystės ūkio įkūrimas"	1JŪ-KP-07-1-001187-PR001	138112,00
Valaiša Audrius	Jaunojo ūkininko, besispecializuojančio ekologiškų javų ir pašarų auginime, įsikūrimas	1JŪ-KV-07-1-000459-PR001	138112,00
Valaiša Mindaugas	Jaunojo ūkininko, besispecializuojančio ekologiškų javų ir pašarų auginime, įsikūrimas	1JŪ-KV-08-2-001782-PR001	138112,00
Valaitytė Inesa	Inesos Valaitytės ūkio modernizavimas	1JŪ-KK-07-1-001018-PR001	138112,00
Valančiauskas Darius	Sėklininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KL-07-1-000639-PR001	117602,00
Valantaitė Kristina	Jaunosios ūkininkės Kristinos Valantaitės augalininkystės ūkio įsikūrimo planas	1JŪ-KS-07-1-000910-PR001	138000,00
Valantonis Laimis	Jaunojo ūkininko Laimio Valantonio ūkio modernizavimas	1JŪ-KP-07-1-001376-PR001	138112,00
Valatkevičius Irenijus	Irenijaus Valatkevičiaus ūkio kūrimas	1JŪ-KK-08-2-001678-PR001	138112,00
Valickas Ramūnas	Javų ūkio vystymas	1JŪ-KP-07-1-001028-PR001	137958,00
Valikonis Vytautas	Ūkininko Vytauto Valikonio ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-3-003159-PR001	138112,00
Valinčius Saulius	Jaunojo ūkininko S.Valinčiaus pienininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-001366-PR001	138112,00
Valinskas Alvydas	Alvydo Valinsko ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000122-PR001	99552,00
Valiukevič Ana	Anos Valiukevič augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KV-08-2-001726-PR001	138112,00
Valiušienė Ramunė	Ekologinio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000315-PR001	138112,00
Valskienė Virginija	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001176-PR001	138112,00
Valuckaitė Neringa	Jaunosios ūkininkės Neringos Valuckaitės javų ir pašarų ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-001636-PR001	138112,00
Vanagaitė Vita	Ūkininkės Vitos Vanagaitės augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001292-PR001	138112,00
Vanagas Audrius	Ūkininko Audriaus Vanago prekinio pašarų ūkio įkūrimas	1JŪ-KE-08-2-000743-PR001	138112,00
Vansevičiūtė Sonata	Sonatos Vansevičiūtės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000619-PR001	138067,00
Vareikienė Inga	Ingos Vareikienės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001318-PR001	138112,00
Vareikienė Jolanta	Jaunosios ūkininkės, besispecializuojančios javų ir rapsų auginime, įsikūrimas	1JŪ-KE-07-1-000054-PR001	138112,00
Vareikis Raimundas	Jaunojo ūkininko javų, rapsų ūkio modernizavimas	1JŪ-KV-08-2-001706-PR001	138112,00
Varna Mantas	Energetinių augalų ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KS-07-1-000608-PR001	138112,00
Varnelienė Sonata	Augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KA-07-1-001393-PR001	138112,00
Vasiliauskaitė Vaiva	Linininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001067-PR001	138112,00
Vasiliauskas Ernestas	Augalininkystės ūkio plėtra	1JŪ-KT-07-1-001275-PR001	115684,00
Vaškas Domas	Domo Vaško ūkio kūrimas	1JŪ-KK-08-2-001768-PR001	138112,00
Vazgys Algirdas	"Jaunojo ūkininko Algirdo Vazgio ūkio įkūrimas"	1JŪ-KK-08-2-001588-PR001	138112,00
Vazinskas Vytautas	Jaunojo ūkininko pienininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001144-PR001	125720,00
Vedeckienė Jūratė	Ūkininkės Jūratės Vedeckienės augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-000988-PR001	137431,00
Veisienė Birutė	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-002186-PR001	138112,00
Veiverienė Daina	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-001330-PR001	110110,00
Vėjelis Sigitas	Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas	1JŪ-KP-07-1-001368-PR001	138112,00
Venckus Kazimieras	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000885-PR001	138112,00
Venckutė Miglė	Ūkininkės Miglės Venckutės augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001543-PR001	138112,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Venslovas Marius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000398-PR001	138112,00
Vilčinskis Kazys	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-08-2-001497-PR001	138112,00
Vileikis Karolis	Specializuoto avių auginimo ūkio kūrimas	1JŪ-KT-07-1-001074-PR001	136939,00
Vilėniškis Gintaras	Ūkininko Gintaro Vilėniškio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001288-PR001	138112,00
Viliūnas Darius	Dariaus Viliūno pienininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KU-07-1-001030-PR001	138000,00
Vilkaitis Arvydas	Arvydo Vilkaičio augalininkystės ūkio kūrimas	1JŪ-KM-08-2-001578-PR001	138112,00
Vilutis Agnius	Agniaus Vilučio ūkio konkurencingumo didinimas modernizuojant materialinę bazę	1JŪ-KS-07-1-001019-PR001	138112,00
Vilutis Kęstutis	„ Augalininkystės ūkio įkūrimas ir vystymas“	1JŪ-KV-08-2-001621-PR001	138112,00
Vinčiauskienė Vaida	Jaunosios ūkininkės V. Vinčiauskienės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-08-2-001585-PR001	138100,00
Vinskutė Monika	Verslo planas ir jo priedai	1JŪ-KV-07-1-001174-PR001	138090,00
Virbauskas Vytautas	Vytauto Virbausko ūkio įkūrimas Pakalniškių kaime	1JŪ-KM-07-1-000212-PR001	138000,00
Virinas Romualdas	Javų ūkio kūrimas ir modernizavimas	1JŪ-KP-07-1-001325-PR001	138112,00
Virkutienė Rasma	Ekologinio uogininkystės ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KS-07-1-000319-PR001	138112,00
Viršilaitė Jūratė	Jaunosios ūkininkės pienininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001097-PR001	91050,00
Vyšniauskaitė Lina	Jaunosios ūkininkės Linos Vyšniauskaitės augalininkystės ūkio konkurencingumo didinimas modernizuojant gamybinę bazę	1JŪ-KS-08-2-001848-PR001	138112,00
Vitkauskienė Jurgita	Mėsinių galvijų ūkio vystymas	1JŪ-KP-08-2-001733-PR001	131935,00
Vitkus Sigitas	Sigito Vitkaus augalininkystės ūkio kūrimas ir plėtra	1JŪ-KE-08-2-001312-PR001	138112,00
Vyturys Dainius	Jaunojo ūkininko augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-000982-PR001	103480,00
Volotkevič Ana	Gyvulininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KV-07-1-000912-PR001	122056,00
Vozbutė Daiva	Grūdų ūkio įkūrimas ir plėtra	1JŪ-KS-07-1-000058-PR001	136654,00
Zabulis Arvydas	“Augalininkystės ūkio įkūrimas”	1JŪ-KV-07-1-000486-PR001	138112,00
Zajančkauskienė Laima	Jaunosios ūkininkės Laimos Zajančkauskienės įsikūrimas	1JŪ-KA-08-2-001821-PR001	129181,00
Zajanškauskas Renatas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001181-PR001	138112,00
Zakaras Darius	Dariaus Zakaro augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KU-07-1-000953-PR001	138112,00
Zakaras Remigijus	Jaunojo ūkininko mišraus ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-002199-PR001	138112,00
Zakarauskas Saulius	Pienininkystės ūkio perėmimas ir modernizavimas	1JŪ-KU-07-1-001007-PR001	137352,00
Zakarauskas Žilvinas	Jaunojo ūkininko Žilvino Zakarausko augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-002197-PR001	138112,00
Zakšauskas Saulius	Jaunojo ūkininko ūkio įkūrimas	1JŪ-KU-07-1-000896-PR001	137454,00
Zaramba Paulius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-001282-PR001	138112,00
Zdancevičius Jonas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000727-PR001	138112,00
Zeiderienė Sonata	Pieno ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-07-1-001089-PR001	138112,00
Zelba Tautvydas	Grūdų ir energetinių augalų ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-001024-PR001	138112,00
Zikunkovas Martynas	Jaunojo ūkininko Martyno Zikunkovo ūkio konkurencingumo didinimas modernizuojant gamybinę bazę	1JŪ-KS-07-1-000568-PR001	138112,00
Zopelytė Indrė	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-000899-PR001	138112,00
Zovė Ernestas	Ernesto Zovės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001545-PR001	138112,00
Zubrickas Vaclovas	Jaunojo ūkininko Vaclovo Zubricko įsikūrimas	1JŪ-KK-08-2-001896-PR001	136290,00
Zvėgas Laimonas	Augalininkystės ūkio plėtra	1JŪ-KK-07-1-001341-PR001	138112,00
Žaliauskaitė Diana	Grūdų ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-07-1-001199-PR001	133515,00
Žebrauskas Raimundas	Raimundo Žebrausko ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-000645-PR001	98681,00
Žebrauskas Ričardas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001340-PR001	138112,00
Žegunas Dainius	Jaunojo ūkininko Dainiaus Žeguno ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001021-PR001	131959,00

Pareiškėjo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Paraiškos kodas	Paramos suma
Želudevič Gražina	Jaunojo ūkininko įsikūrimas	1JŪ-KV-07-1-000019-PR001	122643,00
Žemaitaitis Rytis	Jaunojo ūkininko Ryčio Žemaitaičio ūkio kūrimas	1JŪ-KM-07-1-000250-PR001	138112,00
Žemaitienė Kristina	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KP-08-2-001548-PR001	138112,00
Žemaitis Andrius	Investicijos modernaus jaunojo ūkininko ūkio įkūrimui	1JŪ-KU-08-2-001794-PR001	56800,00
Žemeckas Laimonas	Laimono Žemecko ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000640-PR001	138112,00
Žiaurys Marius	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000540-PR001	132414,00
Žilinskaitė Giedrė	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KM-07-1-000354-PR001	138112,00
Žilinskienė Rūta	Augalininkystės ūkio kūrimas, pereinant į ekologinį ūkį	1JŪ-KP-08-2-001720-PR001	138112,00
Žilinskis Mindaugas	Grūdų ir rapsų auginimas	1JŪ-KL-07-1-000367-PR001	131250,00
Žymantas Saulius	" Augalininkystės ūkio įkūrimas"	1JŪ-KE-07-1-000038-PR001	134659,00
Žiškys Deimantas	Augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-001362-PR001	117084,00
Žiukas Vytautas	Mėsinės galvijininkystės ūkio vystymas	1JŪ-KU-07-1-000861-PR001	126750,00
Žukas Mindaugas	Jaunojo ūkininko Mindaugo Žuko ūkio įkūrimas	1JŪ-KK-07-1-001025-PR001	138112,00
Žukauskas Deividas	Ūkininko Deivido Žukausko ūkio įsikūrimas	1JŪ-KM-08-2-001609-PR001	138112,00
Žukauskas Tadas	Jaunojo ūkininko Tado Žukausko augalininkystės ūkio įsikūrimas	1JŪ-KS-07-1-001197-PR001	137785,00
Žukauskienė Rima	Jaunosios ūkininkės Rimos Žukauskienės ūkio konkurencingumo didinimas modernizuojant materialinę bazę	1JŪ-KK-07-1-001337-PR001	110731,00
Žukauskienė Sandra	Augalininkystės ūkio vystymas	1JŪ-KP-07-1-001381-PR001	78661,00
Žvinklys Aurimas	Jaunojo ūkininko Aurimo Žvinklio augalininkystės ūkio įkūrimas	1JŪ-KT-08-2-002630-PR001	138112,00
Žvirblienė Birutė	Grūdų ir rapsų ūkio įkūrimas	1JŪ-KS-07-1-000427-PR001	138112,00
Iš viso:		1009	
Bendras registruotų paraiškų skaičius:		1252	

Šaltinis: Nacionalinė mokėjimų agentūra. Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas.¹⁵ Pasirašytos sutartys.

¹⁵ 2009 04 11 duomenys – aut. pastaba

<p>9. Asmuo, atsakingas už projekto administravimą (force majeure aplinkybėmis) (vardas, pavardė): (pildyti, jei tai nėra pareiškėjas) Tel. Nr.</p>	<p>_____</p> <p>_____</p> <p>(Nurodomas pareiškėjo įgalioto asmens, kuris bus atsakingas už projekto įgyvendinimo priežiūrą ir ataskaitų rengimą projekto įgyvendinimo metu, vardas, pavardė, pareigos, tel. Nr.)</p>
---	---

IV. PROJEKTO SANTRAUKA

Trumpas projekto esmės aprašymas

Trumpai (ne daugiau kaip ½ psl.) paaiškinama:

pradinė žemės ūkio valdos padėtis, konkretūs svarbiausi naujosios veiklos plėtros etapai ir uždaviniai;

išsamūs duomenys apie investicijas, mokymą, konsultavimą ir bet kokią kitą veiklą, reikalingą žemės ūkio veiklai plėtoti;

vieta, kurioje bus įgyvendinamas projektas;

kokioms problemoms spręsti reikalingas projektas, kodėl ir kam reikalingi projekto rezultatai;

kaip pareiškėjas susijęs su spręstina problema ir kodėl būtent jis teikia paramos paraišką;

kodėl pasirinktas būtent toks problemos sprendimo būdas;

kaip projektas atitinka programos priemonę;

kokie projekto parengimo darbai jau atlikti;

kas bus atsakingas už projekto įgyvendinimą, kaip bus organizuojamas projekto įgyvendinimas.

V. INFORMACIJA APIE ŽEMĖVALDAS

(Šioje lentelėje pateikiama informacija apie valdomos / prognozuojamus valdyti žemės plotus. Pildant turi būti pateikta informacija apie žemės ūkio naudmenų plotus ir kitą žemę. Būtina nurodyti bendrą žemės plotą (ha). 1-oje lentelės eilutėje nurodomi nuosavybės teise, nuomos, panaudos ar kitais pagrindais valdomi žemės plotai. Nurodomi žemės plotai, valdomi / prognozuojami valdyti finansinių metų pabaigoje. Jeigu ūkis / valda įregistruoti tais pačiais metais, kai pateikiama Paramos paraiška, nurodomi plotai, valdomi ūkinės veiklos pradžios balanso sudarymo dieną, o informacija įrašoma stulpelyje „Ataskaitiniai metai“. Planuojamais metais nurodomas plotas, numatytas valdyti metų pabaigoje)

	Matavimo vnt.	Ataskaitiniai metai		Paramos paraiškos pateikimo metu		Prognozės projekto įgyvendinimo metais											
		1 ¹⁶	2 ¹⁷	1	2	— metai		— metai		— metai		— metai		— metai			
						1	2	1	2	1	2	1	2	1	2		
1. Žemės ūkio naudmenos	ha																
1.1. Kitos žemės ūkio naudmenos, esančios mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse	ha																
2. Kita žemė	ha																
3. Iš viso	ha																

¹⁶ Nuosavybės teise valdoma žemė.

¹⁷ Nuomos, panaudos ar kitais pagrindais valdoma žemė.

VI. TINKAMOS FINANSUOTI PROJEKTO IŠLAIDOS

(Nurodomos investicijos, kurioms prašoma parama, jų pirkimo suma be PVM, su PVM, trumpai pagrindžiamas išlaidų būtinumas ir paaiškinama, kodėl tai nėra paprastoji pakeitimo investicija. Išlaidos sugrupuojamos pagal išlaidų kategorijas)

(nurodomos investicijos, kurioms prašoma parama, jų pirkimo suma be PVM, su PVM, trumpai pagrindžiamas išlaidų būtinumas ir paaiškinama, kodėl tai nėra paprastoji pakeitimo investicija. Išlaidos sugrupuojamos pagal išlaidų kategorijas)				
Nr.	Išlaidų pavadinimas	Pirkimo suma be PVM, Lt	Pirkimo suma su PVM, Lt	Pagrindimas
1.	Nauja žemės ūkio technika, įranga ¹⁸ , technologiniai įrenginiai, kompiuterinė įranga, įskaitant programinę, N ir O kategorijų transporto priemonės, išskyrus G kategorijos transporto priemonės, skirti projekto reikmėms			
1.1.				
2.	Statyba ir rekonstrukcija			
2.1.				
3.	Naujos statybinės medžiagos			
3.1..				
4.	Infrastruktūros kūrimas valdoje, jei ji susijusi su žemės ūkio produktų gamyba ir (arba) apdorojimu ir paruošimu realizacijai			
4.1.				
5.	Žemė			
6.	Sodmenys			
6.1.				
7.	Viešinimo išlaidos			
7.1.				
8.	Bendrosios išlaidos			
8.1.				
	Iš viso:			

¹⁸ Parama neteikiama cukrinių runkelių nuėmimo technikai ir įrangai įsigyti. Įrangos kategorijai negali būti priskirtos jokios transporto priemonės.

VII. PROJEKTO FINANSAVIMO ŠALTINIAI

(Nurodoma, kaip pareiškėjas numato finansuoti projektą, jeigu projekto vertė didesnė negu galima maksimali parama. Turi būti numatytos lėšos, skirtos apmokėti investicijos vertei su PVM, viršijančiai galimos paramos dydį. Pareiškėjas privalo nurodyti finansavimo šaltinius)

	Šaltinis	Suma, Lt	Nuoroda į patvirtinimo dokumentą / informacijos šaltinį
1.	Paramos lėšos	_ _ _ _ _ _ _	Pildoma tik tuo atveju, jei projektas numatomas vykdyti daugiau nei viena etapu. Šioje grafoje nurodoma, kiek planuojama teikti mokėjimo prašymų (ne daugiau kaip du) ir kokioms investicijoms, už kurias gauta parama bus naudojama antrajam projekto etapui finansuoti.
2.	Pareiškėjo lėšos	_ _ _ _ _ _ _	☐ iš veiklos planuojamos gauti lėšos ☐ iš tikslinių programų gautinos lėšos (tiesioginės išmokos, kita parama) ☐ kita _____
3.	Skolintos lėšos	_ _ _ _ _ _ _	(Skolintos lėšos pagrindžiamos su paramos paraiška pateikiant kredito įstaigos sprendimą, įrodantį paskolos suteikimo galimybę. Tačiau pareiškėjas iki paramos sutarties pasirašymo turi pateikti pasirašytą su kredito įstaiga paskolos suteikimo sutartį).
4.	Kiti piniginiai įnašai	_ _ _ _ _ _ _	
5.	Iš viso (1+2+3+4)	_ _ _ _ _ _ _	

VIII. PROJEKTO PRIEŽIŪROS RODIKLIAI (pildoma atsižvelgiant į projekto pobūdį)

(Lentelės 1, 2, 3 eilutėse nurodomas žemės ūkio valdos dydis ha paramos paraiškos pateikimo dieną ir prognozuojamu laikotarpiu. Lentelės 4 eilutėje nurodomas grynojo pelningumo rodiklis ketvirtaisiais ir penktaisiais projekto kontrolės metais. Lentelės 5 eilutėje nurodomas skolos rodiklis paraiškos pateikimo dieną ir kiekvienais projekto kontrolės metais. 4 stulpelyje nurodomi duomenys už praėjusius ataskaitinius metus.

	Rodikliai	Matavimo vnt.	Paramos paraiškos pateikimo dieną	Prognozės projekto įgyvendinimo ir priežiūros metais				
				20... m.	20... m.	20... m.	20... m.	20... m.
1.	Valdos dydis	ha						
1.1.	Nuosavybės teise valdomos ŽŪN	ha						
1.2.	Nuomos, panaudos ar kitais pagrindais valdomos ŽŪN	ha						
3.	Grynasis pelningumas		X	X	X	X		
4.	Skolos rodiklis							

IX. KITA INFORMACIJA

(Šioje lentelėje pareiškėjas atsako į pateiktus klausimus, užbraukdamas kryželiu langelį ties žodžiu „Taip“ arba „Ne“. Atsakius į klausimą „Taip“ turi būti pateikta atitinkama pažyma)

1.	Ar įsipareigojate be rašytinio Agentūros sutikimo nekeisti projekto įgyvendinimo vietos ir sąlygų, neparduoti ir kitaip neperduoti kitam asmeniui už paramos lėšas įgyto turto mažiausiai penkerius metus nuo paramos sutarties pasirašymo?	☐	Taip	☐	Ne
2.	Ar esate susituokęs (susituokusi)? <i>Jei ne, pereiti prie 4 klausimo.</i>	☐	Taip	☐	Ne
3.	Ar jūsų sutuoktinis kreipėsi (kreipiasi) paramos pagal šią priemonę?	☐	Taip	☐	Ne
4.	Ar įsipareigojate laikytis Geros ūkininkavimo praktikos reikalavimų bei užtikrinti, kad žemės ūkio naudmenos ir pasėliai būtų geros agrarinės būklės (Geros ūkininkavimo praktikos reikalavimai pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programą, patvirtinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. 3D-148 (Žin., 2007, Nr. 41-1557)?	☐	Taip	☐	Ne
5.	Ar įsipareigojate apdrausti turtą, kuriam įgyti ar sukurti bus panaudota parama, ne trumpesniai kaip 5 metų laikotarpiui nuo paramos sutarties pasirašymo dienos?	☐	Taip	☐	Ne
6.	Ar įsipareigojate, kad ūkis ir valda po 36 mėnesių nuo įsikūrimo atitiks esamus aplinkos apsaugos, veterinarijos, higienos ir gyvūnų gerovės reikalavimus?	☐	Taip	☐	Ne
7.	Ar kaimo vietovėje gyvenate ne trumpiau kaip 3 metus? <i>(tikrinama pagal Gyventojų registro tarnybos pažymą apie deklaruotą gyvenamąją vietą)</i> Jei taip, nurodykite, kiek metų gyvenate kaime:	☐	Taip	☐	Ne
8.	Ar įsipareigojate per 5 metų laikotarpį nuo paramos paraiškos pateikimo datos išplėsti valdą iki ne mažesnio kaip 20 ha nuosavos žemės ploto ir išlaikyti tą patį ŽŪN plotą, kuriam buvo suteikta parama? (Jei kuriamas specializuotas ūkis, jo dydžio plėsti nereikia)	☐	Taip	☐	Ne
9.	Ar įsipareigojate išlaikyti tokio pat dydžio ŽŪN plotą, už kurį buvo suteikta parama projekto kontrolės laikotarpiu?	☐	Taip	☐	Ne
10.	Ar įsipareigojate išlaikyti tą patį užsodintą specializuota produkcija plotą, už kurį buvo suteikta parama (pildo kuriantys specializuotą ūkį)?	☐	Taip	☐	Ne
11.	Ar perėmėte ūkį pagal Kaimo plėtros 2004–2006 metų plano priemonę „Ankstyvo pasitraukimo iš prekinės žemės ūkio gamybos rėmimas“ arba pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“?	☐	Taip	☐	Ne
12.	Ar ateityje ketinate dalyvauti kitose investicinėse Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonėse? (Jeigu taip, detali informacija apie dalyvavimą kitose programos priemonėse pateikiama verslo plane).	☐	Taip	☐	Ne
13.	Jei 12 punkte pažymėta taip, nurodyti, kokiose.				
14.	Ar įsipareigojate tuo pačiu metu nedalyvauti kitose investicinėse Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonėse (išskyrus programos priemonės „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ pirmąją veiklos sritį)?	☐	Taip	☐	Ne

15.	Ar tvarkote buhalterinę apskaitą Lietuvos Respublikos teisės aktu nustatyta tvarka (Norintys gauti paramą ūkininkai privalo / įsipareigoja tvarkyti buhalterinę apskaitą, vadovaudamiesi Ūkininko ūkio veiklos buhalterinės apskaitos tvarkymo supaprastintą apskaitos sistema rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. gegužės 11 d. įsakymu Nr. 3D-266 (Žin., 2005, Nr. 62-2216), arba Ūkininko ūkio ir gyventojų, kurie neįregistravę ūkininko ūkio verčiasi individualia žemės ūkio veikla, veiklos buhalterinės apskaitos tvarkymo dvejybine apskaitos sistema rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. 3D-491 (Žin., 2006, Nr. 140-5367) (sudaromas balansas, pelno (nuostolių) ataskaita)? Jeigu taip, pereiti prie 17 punkto.	☐ Taip ☐ Ne
16.	Ar įsipareigojate tvarkyti buhalterinę apskaitą nuo paramos paraiškos pateikimo?	☐ Taip ☐ Ne
17.	Ar įsipareigojate, jei esate išklauses tik minimalią ūkininkavimo pradmenų programą Nr. 261062110, per 36 mėnesių laikotarpį nuo sprendimo skirti paramą priėmimo įgyti nurodytą išsilavinimą, kurio poreikis turi būti pagrįstas verslo plane: profesinis žemės ūkio srities išsilavinimas; aukštasis žemės ūkio srities išsilavinimas; neįgijusiems pirmiau nurodyto išsilavinimo privaloma išklaudyti Jaunųjų ūkininkų kompetencijos ugdymo programą; pareiškėjas turi įsipareigoti kiekvienais projekto įgyvendinimo metais ne mažiau kaip 30 val. gilinti profesines ūkininkavimo žinias. Kiekvienų metų pabaigoje Agentūrai turi būti pateikiami profesinių ūkininkavimo žinių gilinimo įrodymo dokumentai;	☐ Taip ☐ Ne <hr/> Nurodyti, kokį išsilavinimą ketinate įgyti.
18.	Ar įsipareigojate kiekvienais projekto įgyvendinimo metais ne mažiau kaip 30 val. gilinti profesines ūkininkavimo žinias?	☐ Taip ☐ Ne
19.	Ar verslo plane nurodote poreikį įgyti 17 punkte įvardytą išsilavinimą?	☐ Taip ☐ Ne
20.	Ar užtikrinatė, kad išlaidos, kurioms finansuoti prašoma paramos, nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų nacionalinių programų ir EB fondų?	☐ Taip ☐ Ne
21.	Ar esate gavęs investicinės paramos iš kitų nacionalinių programų ir EB fondų?	☐ Taip ☐ Ne
22.	Ar esate PVM mokėtojas?	☐ Taip PVM mokėtojo kodas ☐ Ne PVM nemokėjimo teisinis pagrindimas
23.	Ar įsipareigojate viešinti gautą paramą (Informavimo apie Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programą ir suteiktos paramos viešinimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. balandžio 26 d. įsakymu Nr. 3D-191 (Žin., 2007, Nr. 48-1868)? Kokias viešinimo priemones naudosite?	☐ Taip ☐ Ne Nurodyti viešinimo priemones
24.	Ar esate pasinaudojęs parama iš kitų fondų bitininkystės, vaisių ar daržovių sektoriui? Jei taip, nurodykite, kokios tai buvo investicijos?	☐ Taip ☐ Ne

25.	Ar įsipareigojate, kad visos investicijos atitiks EB darbo saugos reikalavimus (netaikoma daugiamečiams vaismedžiams, vaiskrūmiams, įsigyjamai žemei) (Techninis reglamentas „Mašinių sauga“, patvirtintas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2000 m. kovo 6 d. įsakymu Nr. 28 (Žin., 2000, Nr. 23-601; 2007, Nr. 129-5249), Elektrotechninių gaminių rangos techninis reglamentas, patvirtintas Lietuvos Respublikos ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos standartizacijos departamento direktoriaus 1999 m. spalio 19 d. įsakymu Nr. 351/61 (Žin., 1999, Nr. 90-2663; 2001, Nr. 54-1932)?	☐	Taip	☐	Ne
26.	Ar iki Paramos paraiškos pateikimo datos buvote išvykęs iš Lietuvos Respublikos darbo tikslais ?	☐	Taip	☐	Ne

X. PATEIKIAMAI DOKUMENTAI

(Šioje lentelėje Pareiškėjas pasitikrina, ar jo pateikiama Paramos paraiška yra sukomplektuota, ir pažymi (kryželiu), kuriuos dokumentus pateikia, nuroydamas pateikiamų dokumentų puslapių skaičių)

Eil. Nr.	Dokumento pavadinimas	Pažymėti X	Puslapių skaičius
1.	Verslo planas	☐	___
2.	Pareiškėjo asmens tapatybės patvirtinimo dokumentas (paso ar asmens tapatybės kortelės kopija, kuri yra padaroma ir patvirtinama paramos paraiškos pateikimo vietoje. Pareiškėjas gali pateikti ir oficialiai patvirtintą kopiją).	☐	___
3.	Ūkininko ūkio registravimo pažymėjimas.	☐	___
4.	Žemės ūkio valdos įregistravimo pažymėjimas.	☐	___
5.	Pareiškėjo sutuoktinio asmens tapatybės patvirtinimo dokumentas (paso ar asmens tapatybės kortelės kopija ir sutuoktinio pritarimas projekto vykdymui) (pateikiamas, jei pareiškėjas yra susituokęs).	☐	___
6.	Aplinkos ministerijos regioninio aplinkos apsaugos departamento pažyma apie numatomo įgyvendinti projekto atitiktį aplinkosaugos reikalavimams (pateikiama, jei projekte numatyti statybos ir (arba) infrastruktūros įrengimo darbai).	☐	___
7.	Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pažyma apie ūkio subjekto atitiktį esamiems veterinarijos, higienos ir gyvulių gerovės reikalavimams (pateikiama, jei planuojama veikla susijusi su pieno ar mėsos produktų gamyba).	☐	___
8.	Dokumentai, patvirtinantys pareiškėjo turimą išsilavinimą.	☐	___
9.	Dokumentai, nurodantys mokymosi įstaigą ir likusio mokymosi trukmę (jei mokosi ar studijuoja), ir (arba) įsipareigojimas įgyti IX lentelės 17 punkte įvardytą išsilavinimą (įsipareigojimų formas galima gauti Agentūros Kontrolės departamento teritoriniuose skyriuose).	☐	___
10.	Finansinės atskaitomybės dokumentai (balansas, pelno (nuostolių) ataskaita) už ataskaitinius metus arba ūkinės veiklos pradžios balansas (patvirtinti pareiškėjo parašu).	☐	___
11.	Nekilnojamojo turto ir žemės, ant kurios stovi pastatai, į kuriuos numatoma investuoti (numatyti statybos, rekonstrukcijos ar infrastruktūros įrengimo darbai), nuosavybės teisės patvirtinimo dokumentai.	☐	___
12.	Žemės valdymo fakto patvirtinimo dokumentai (jei nekilnojamojo turto pažymėjime nurodyta, kad žemę valdo keli savininkai, pareiškėjas privalo papildomai pateikti nekilnojamojo turto registre įregistruotą susitarimą, kuriame nurodoma, koks sklype esančių ŽŪN plotas priklauso pareiškėjui, arba kitus dokumentus reikalaujamo ŽŪN ploto valdymo nuosavybės teise faktui įrodyti), jei dalis ūkio kuriama nuomojamoje ar kitais teisiniais pagrindais valdomoje	☐	___

Eil. Nr.	Dokumento pavadinimas	Pažymėti X	Puslapių skaičius
	žemėje (jei žemė yra valdoma nuomos, panaudos ar kitais pagrindais, nuomos, panaudos sutartys turi būti sudarytos ne trumpesniai kaip 5 metų laikotarpiui nuo paramos paraiškos pateikimo datos ir įregistruotos VĮ Registrų centre. Nuomos, panaudos sutartyje ar kituose kitais pagrindais naudojamos žemės valdymo ir naudojimo teisę suteikiančiuose dokumentuose turi būti aptarta įrengimų, mechanizmų montavimo galimybė ir ribojama sutarties nutraukimo anksčiau laiko galimybė) (ne mažiau kaip 5 metų laikotarpiui nuo paramos sutarties pasirašymo datos).		
13.	Dokumentai, pagrindžiantys žemės ūkio paskirties žemės įsigijimo vertę (jei žemės ūkio paskirties žemė įsigijama paramos lėšomis).	☐	_ _
14.	Dokumentai, įrodantys, kad nuo paramos paraiškos pateikimo dienos iki paskutinio mokėjimo prašymo pateikimo dienos pareiškėjas turės ne mažiau kaip 12 ha nuosavybės teise priklausančio ŽŪN ploto, jeigu kuriamas gyvulininkystės, augalininkystės arba mišrus ūkis (išskyrus specializuotus, daržininkystės, vaistažolininkystės, uoginininkystės, sodininkystės ir gėlininkystės ūkius). Jei pareiškėjas Paramos paraiškos pateikimo dieną neturi reikiamo nuosavybės teise valdomo ŽŪN ploto, jis pateikia išpareigojimą turėti reikiamą nuosavybės teise valdomą ŽŪN plotą arba dokumentus, įrodančius, kad ketina įsigyti reikiamą nuosavybės teise valdomą ŽŪN plotą iki paskutinio mokėjimo prašymo pateikimo dienos.	☐	_ _
15.	Prekių, darbų ar paslaugų tiekėjų komerciniai pasiūlymai arba kiti dokumentai, pagrindžiantys tinkamą finansuoti išlaidų vertę.	☐	_ _
16.	Numatomų statybos / rekonstrukcijos darbų projektiniai dokumentai su projekto vertės apskaičiavimais.	☐	_ _
17.	Statinio techninio projekto ekonominės dalies ekspertizės išvada (investiciniuose projektuose numatytiems statybos bei rekonstravimo darbams turi būti parengtas statinių techninis projektas (pateikiamos statinio techninio projekto bendroji, sklypo sutvarkymo (sklypo plano), architektūros, technologijos ir statybos skaičiuojamosios kainos nustatymo dalys), gautas statybos leidimas (pateikiamas ne vėliau kaip iki paramos sutarties pasirašymo), išskyrus nesudėtingus (tarp jų laikinus) statinius (statybos techninis reglamentas STR1.01.07:2002 „Nesudėtingi (tarp jų laikini) statiniai“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. balandžio 16 d. įsakymu Nr. 184 (Žin., 2002, Nr. 43-1639). Žemės ūkio paskirties statinių projektams turi būti atlikta statinio techninio projekto statybos skaičiuojamosios kainos dalies ekspertizė, vadovaujantis statybos techniniu reglamentu STR.1.06.03:2002 „Statinio projekto ekspertizė ir statinio ekspertizė“, patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. 214 (Žin., 2002, Nr. 55-2200). Ekspertizės išvada turi būti parengta įstaigos, turinčios teisę užsiimti šia veikla. Jei projekte numatyta statyba ir (arba) rekonstrukcija, bet jai paramos neprašoma, šie dokumentai neteikiami. Statybos/rekonstrukcijos leidimas gali būti pateiktas ne vėliau kaip su sutartimi.		
18.	Dokumentai, patvirtinantys pareiškėjo galimybes apmokėti numatytą projekto dalį (dokumentų turinys turi sutapti su verslo plano finansinių ataskaitų duomenimis) reikalingoms investicijoms, viršijančioms numatytą paramą.	☐	_ _
19.	Gyventojų registro tarnybos arba seniūnijos pažyma apie deklaruotą gyvenamąją vietą, jei pareiškėjas gyvena kaimo vietovėje (pažymoje turi būti nurodomos visos deklaruotos gyvenamosios vietos per ne trumpesnę kaip 3 metų laikotarpį iki paramos paraiškos pateikimo datos).	☐	_ _
20.	Kiti dokumentai.	☐	_ _

XI. PAREIŠKĖJO DEKLARACIJA

Aš, pretenduojantis gauti paramą pagal priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, pasirašydamas šioje paramos paraiškoje, patvirtinu, kad:

1. Šioje paraiškoje ir prie jos pridėtuose dokumentuose pateikta informacija, mano žiniomis ir įsitikinimu, yra teisinga;
2. Žinau, kad Agentūra priimdama sprendimą dėl paramos suteikimo (nesuteikimo) ir (arba) sankcijų taikymo vadovausis viešuosiuose registruose esančiais duomenimis;
3. Prašoma parama yra minimali projektui įgyvendinti reikalinga suma;
4. Nesu pažeidęs jokios kitos sutarties dėl paramos skyrimo iš Europos Bendrijos arba Lietuvos Respublikos biudžeto lėšų;
5. Man neiškelta byla dėl bankroto, nesu likviduojamas;
6. Man nežinomos kitos šiame dokumente nenurodytos priežastys, dėl kurių projektas negalėtų būti įgyvendintas ar jo įgyvendinimas būtų atidedamas, arba dėl kurių projektas nebūtų įgyvendintas nustatytu laikotarpiu;
7. Žinau, kad paraiška gali būti atmesta, jeigu joje pateikti ne visi prašomi duomenys (įskaitant šią deklaraciją);
8. Žinau, kad pavėluotai pateikus mokėjimo prašymą, taikomos sankcijos numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos administravimo taisyklėse ir kituose teisės aktuose, kurie reglamentuoja paramos teikimą ir administravimą;
9. Įsipareigoju ne vėliau kaip per 3 (tris) darbo dienas nuo draudžiamąjį įvykių pranešti Agentūrai apie draudžiamuosius įvykius, susijusius su turtu, kuriam įgyti ar sukurti buvo suteikta parama, ir gautinas draudimo išmokas;
10. Įsipareigoju ne vėliau kaip per 10 (dešimt) darbo dienų pranešti Agentūrai apie bet kurių duomenų, pateiktų šioje paraiškoje, taip pat apie savo rekvizitų pasikeitimus;
11. Įsipareigoju, gavęs Agentūros sprendimą dėl paramos neskyrimo, paramos išmokėjimo sustabdymo, paramos sumažinimo, dėl paramos mokėjimo nutraukimo ir (arba) reikalavimo grąžinti paramos lėšas ar jų dalį, per sprendime nustatytą terminą įvykdyti sprendime išvardytus reikalavimus ir (arba) grąžinti paramos lėšas ir sprendime nurodytą sąskaitą, o apie reikalavimų įvykdymą raštu informuoti Agentūrą; apskaičiuojamos teisės aktų nustatyta tvarka;
12. Žinau, kad per šios deklaracijos 11 punkte paminėtame sprendime nustatytą terminą negrąžinus paramos lėšų ar jų dalies, yra skaičiuojamos palūkanos. Palūkanos už pavėluotas grąžinti lėšas apskaičiuojamos teisės aktų nustatyta tvarka;
13. Įsipareigoju laiku ir tinkamai pateikti visas reikiamas projekto įgyvendinimo ataskaitas;
14. Sutinku, kad paraiškoje pateikti mano asmens ir kiti duomenys būtų apdorojami ir saugomi informacinėje sistemoje ir kad Agentūra gautų mano asmens ir kitus duomenis iš kitų juridinių asmenų paramos administravimo klausimais;
15. Žinau, kad Agentūra gali patikrinti pateiktus duomenis ir atlikti patikrą vietoje, gauti papildomos informacijos apie mano projekto ir su juo susijusią veiklą. Pateiktus duomenis kontrolės tikslams gali panaudoti ir kitos Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos institucijos;
16. Sutinku, kad mano asmens duomenys ir informacija apie mano pateiktą paraišką, nurodant pareiškėjo pavadinimą, projekto pavadinimą, paraiškos registravimo numerį ir prašomą paramos sumą, būtų skelbiama Agentūros interneto svetainėje ir visa su šiuo projektu susijusi informacija, mano asmens duomenys būtų naudojami statistikos, vertinimo ir tyrimų tikslams;
17. Esu informuotas, kad mano asmens duomenys apie gaunamą (gautą) paramą bus viešinami visuomenės informavimo tikslais, taip pat gali būti perduoti audito ir tyrimų institucijoms siekiant apsaugoti Bendrijos finansinius interesus Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;
18. Esu informuotas, ir kad turiu teisę žinoti apie savo asmens duomenų tvarkymą, susipažinti su tvarkomais savo asmens duomenimis ir kaip jie yra tvarkomi, reikalauti ištaisyti, sunaikinti savo asmens duomenis arba sustabdyti savo asmens duomenų tvarkymo veiksmus, kai duomenys tvarkomi nesilaikant Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatų. Esu informuotas, kad duomenų tvarkytoja yra Agentūra;
19. Įsipareigoju nuo paramos pagal šią paraišką gavimo momento vykdyti visus įsipareigojimus ir reikalavimus, nustatytus 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai (OL 2005 L 277, p. 1) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2008 m. vasario 14 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 146/2008 (OL 2008 L 46, p.1), Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programoje, patvirtintoje 2007 m. spalio 19 d. Komisijos sprendimu Nr. C (2007) 5076, Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos administravimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. balandžio 6 d. įsakymu Nr. 3D-153 (Žin., 2007, Nr. 41-1562), kol projektas pagal šią paraišką bus galutinai įgyvendintas. Pasikeitus teisės aktų, reglamentuojančių paramos teikimą ir administravimą, nuostatoms, nuo pat jų įsigaliojimo dienos įsipareigoju vykdyti projektą pagal šią paraišką pagal pasikeitusių teisės aktų reikalavimus ir prisiimti visą atsakomybę už iš to kylančias pasekmes;
20. Žinau, kad jei netinkamai vykdysiu projektą pagal šią paraišką ar kitaip pažeisiu teisės aktų, reglamentuojančių paramos teikimą ir administravimą, reikalavimus, man gali būti taikomos teisės aktų numatytos sankcijos.

(parašas)

(vardas, pavardė)

Jei projektą parengė ir paraišką padėjo užpildyti konsultantas, nurodykite:

Konsultanto vardas ir pavardė | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |

Institucijos pavadinimas | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |

Telefono ir fakso Nr. | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |

| | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |

(parašas)

(konsultanto vardas, pavardė)

Pastaba. Pareiškėjo pateikti duomenys bus tvarkomi elektroniniu būdu, juos kontrolės, priežiūros ir vertinimo tikslams gali panaudoti Agentūra, Žemės ūkio ministerija, kitos su Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai administravimu susijusios Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos institucijos.

Šaltinis: Nacionalinė mokėjimų agentūra. Dokumentų formos. Paraiškos paramai gauti pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007 - 2013 metų programos priemonę „Jaunujų ūkininkų įsikūrimas“ forma

Saulius Ivaškevičius

Darbas baigtas 2009 m. spalio 28 d.

El. pašto adresas: saulivas@yahoo.com